

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ
НАУК УКРАЇНИ
Відділення професійної освіти і освіти дорослих

*До 25-річчя Національної академії педагогічних
наук України*

**ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА УКРАЇНИ
НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
(1992–2017)**

Київ
2018

*Рекомендовано до друку рішенням бюро Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України
(протокол №12 від 19 грудня 2017 р.)*

Професійна освіта України на шляху до євроінтеграції (1992–2017) / науков. ред. Н.Г. Ничкало; упорядники: Л.В. Горбань, В.П. Тименко. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2018. – 358 с.

Проаналізовано наукову діяльність Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України за 25 років. Виокремлено етапи його становлення і розвитку як структури Національної академії педагогічних наук України, заснованої у 1992 р. Викладено пріоритетні напрями фундаментальних і прикладних досліджень Відділення педагогіки і психології професійної освіти; простежено розширення і поглиблення тематики досліджень з проблем педагогічної, професійної освіти і освіти дорослих; обґрунтовано стратегічні напрями діяльності Відділення в умовах євроінтеграції. Охарактеризовано наукові здобутки членів Відділення і його підвідомчих установ. Викладено біографічні дані і наукову інформацію про дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НАПН України Відділення професійної освіти і освіти дорослих. Систематизовано наукові, науково-методичні, навчальні та довідкові праці членів Відділення на паперових та електронних носіях.

Для наукових працівників, аспірантів і докторантів, керівників і викладачів вищих і професійних навчальних закладів, закладів післядипломної освіти й центрів освіти дорослих.

ISBN 978-617-571-147-7

© Національна академія педагогічних наук України,
Відділення професійної освіти і освіти дорослих
© Ничкало Н.Г., наукова редакція;
© Горбань Л.В., Тименко В.П., упорядники

ЗМІСТ

Інноваційність – орієнтир у діяльності Відділення професійної освіти і освіти дорослих (Передмова) В.Г. Кремень.....	8
Від упорядників	11

Розділ 1. Передумови розвитку досліджень з теорії і методики професійної освіти в АПН України (1992–1997).....	14
<i>Створення відділу професійно-технічної освіти в Науково-дослідному інституті педагогіки УРСР.....</i>	<i>14</i>
<i>Професійно-технічна освіта України наприкінці ХХ століття.....</i>	<i>16</i>
<i>Заснування Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.....</i>	<i>19</i>

Розділ 2. Становлення і розвиток Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти АПН України (1997–2004)	24
<i>Заснування Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти.....</i>	<i>24</i>
<i>Нормативно-правове забезпечення діяльності професійно-технічних навчальних закладів.....</i>	<i>24</i>
<i>Створення нових наукових підрозділів Відділення та результати їх діяльності</i>	<i>28</i>
<i>Науковий супровід експериментальної роботи з проблем підготовки кваліфікованих робітничих кадрів</i>	<i>37</i>
<i>Концептуальні пошуки.....</i>	<i>39</i>
<i>Науково-організаційна діяльність Відділення.....</i>	<i>41</i>

Розділ 3. Розвиток Відділення професійної освіти і освіти дорослих АПН України (2005–2011).....	50
<i>Науковий супровід розвитку професійної освіти</i>	<i>50</i>
<i>Удосконалення структурних підрозділів Відділення та результати їх діяльності</i>	<i>52</i>
<i>Розширення взаємодії із соціальними партнерами.....</i>	<i>60</i>

Розділ 4. Основні напрями діяльності Відділення в умовах євроінтеграції (2012–2017)	67
<i>Науково-організаційна діяльність.....</i>	<i>67</i>
<i>Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій</i>	<i>78</i>
<i>Науковий супровід розвитку педагогічної освіти і освіти дорослих.....</i>	<i>80</i>
<i>Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти</i>	<i>89</i>
<i>Експериментальна робота</i>	<i>93</i>
<i>Розвиток міжнародної співпраці</i>	<i>103</i>
<i>Науково-видавнича діяльність.....</i>	<i>115</i>

Розділ 5. Склад Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України (станом на 17.11.2017 р.).....	129
<i>Члени бюро Відділення</i>	<i>130</i>
<i>Дійсні члени (академіки) НАПН України.....</i>	<i>130</i>
<i>Члени-кореспонденти НАПН України.....</i>	<i>131</i>
<i>Іноземні члени НАПН України</i>	<i>131</i>
<i>Почесні академіки НАПН України.....</i>	<i>132</i>
<i>Почесні доктори НАПН України.....</i>	<i>132</i>
<i>Ми Вас пам'ятаємо</i>	<i>132</i>

Розділ 6. Біографічний довідник і бібліографічний показник вибраних праць членів Відділення	133
<i>Дійсні члени НАПН України.....</i>	<i>133</i>
<i>Баженов Віктор Андрійович</i>	<i>133</i>
<i>Наукові праці Баженова В.А.</i>	<i>134</i>
<i>Биков Валерій Юхимович</i>	<i>140</i>
<i>Наукові праці Бикова В.Ю.....</i>	<i>142</i>
<i>Грищенко Іван Михайлович.....</i>	<i>147</i>
<i>Наукові праці Грищенка І.М.....</i>	<i>149</i>
<i>Гуревич Роман Семенович</i>	<i>155</i>
<i>Наукові праці Гуревича Р.С.....</i>	<i>156</i>
<i>Гуржій Андрій Миколайович.....</i>	<i>161</i>
<i>Наукові праці Гуржія А.М.....</i>	<i>162</i>

Дмитриченко Микола Федорович.....	168
<i>Наукові праці Дмитриченка М.Ф.</i>	170
Зайчук Валентин Олександрович.....	177
<i>Наукові праці Зайчука В.О.</i>	178
Зінковський Юрій Францевич	183
<i>Наукові праці Зінковського Ю.Ф.</i>	184
Ничкало Нелля Григорівна.....	186
<i>Наукові праці Ничкало Н.Г.</i>	187
Олійник Віктор Васильович	197
<i>Наукові праці Олійника В.В.</i>	199
Радкевич Валентина Олександрівна	206
<i>Наукові праці Радкевич В.О.</i>	208
Філіпчук Георгій Георгійович.....	214
<i>Наукові праці Філіпчука Г.Г.</i>	216
 Члени-кореспонденти НАПН України	222
Анненков Віктор Петрович	222
<i>Наукові праці Анненкова В.П.</i>	223
Ващенко Костянтин Олександрович	225
<i>Наукові праці Ващенка К.О.</i>	227
Вільчковський Едуард Станіславович	231
<i>Наукові праці Вільчковського Е.С.</i>	232
Волков Олег Ігорович	238
<i>Наукові праці Волкова О.І.</i>	239
Голуб Володимир Володимирович.....	241
<i>Наукові праці Голуба В.В.</i>	242
Камінецький Ярослав Григорович.....	243
<i>Наукові праці Камінецького Я.Г.</i>	244
Козяр Михайло Миколайович	250
<i>Наукові праці Козяра М.М.</i>	252
Кушерець Василь Іванович.....	258
<i>Наукові праці Кушереця В.І.</i>	259
Лук'янова Лариса Борисівна	265
<i>Наукові праці Лук'янової Л.Б.</i>	267

Матвієнко Ольга Василівна	273
<i>Наукові праці Матвієнко О.В.</i>	274
Ніколаєнко Станіслав Миколайович	277
<i>Наукові праці Ніколаєнка С.М.</i>	279
Падалка Олег Семенович	286
<i>Наукові праці Падалки О.С.</i>	287
Романовський Олександр Георгійович	293
<i>Наукові праці Романовського О.Г.</i>	295
Скиба Микола Єгорович	301
<i>Наукові праці Скиби М.Є.</i>	302
Чембержі Михайло Іванович	309
<i>Наукові праці Чембержі М.І.</i>	310
Щербак Ольга Іванівна	317
<i>Наукові праці Щербак О.І.</i>	319
<i>Учений секретар Відділення</i>	325
Тименко Володимир Петрович	325
<i>Наукові праці Тименка В.П.</i>	326
<i>Іноземні члени НАПН України</i>	333
Беднарчик Хенрик (Республіка Польща)	333
Вільш Іоланта (Республіка Польща)	334
Квятковський Стефан Міхал (Республіка Польща)	335
Лашик Ян (Республіка Польща)	336
Лєвовицький Тадеуш (Республіка Польща)	337
Мартиросян Борис Пастерович (Російська Федерація)	338
Олейникова Ольга Миколаївна (Російська Федерація)	339
Смирнов Ігор Павлович (Російська Федерація)	340
Шкляр Аркадій Хононович (Республіка Білорусь)	341
Шльосек Франтішек (Республіка Польща)	343
<i>Почесні академіки НАПН України</i>	344
Дубасенюк Олександра Антонівна	344
Нікуліна Алла Степанівна	346
Товажнянський Леонід Леонідович	347

Почесні доктори НАПН України.....	349
Батишев Олександр Сергійович (<i>Російська Федерація</i>)	349
Вятровський Зигмунт (<i>Республіка Польща</i>).....	350
Куніковські Єжи (<i>Республіка Польща</i>).....	351
Нємєц Єжи (<i>Республіка Польща</i>)	352
Палтишев Микола Миколайович	353
Стариков Ілля Мойсейович	353
Шаталов Віктор Федорович	355
 Ми Вас пам'ятаємо.....	356
Зязюн Іван Андрійович (03.03.1938 – 29.08.2014)	356
Качор Станіслав (<i>Республіка Польща</i>) (19.09.1924 – 12.11.2014)	357
Кваша Борис Пилипович (<i>Російська Федерація</i>) (10.05.1938 – 3.03.2017)	357
Новиков Олександр Михайлович (<i>Російська Федерація</i>) (2.12. 1941 – 16.09. 2013)	358
Ступарик Богдан Михайлович (07.03.1940 – 19.10.2002)	358

Інноваційність – орієнтир у діяльності Відділення професійної освіти і освіти дорослих

(Передмова)

2017 рік – ювілейний для Національної академії педагогічних наук України. За чверть століття відбулося її становлення і продовжується інноваційний розвиток. Творча діяльність науковців Академії сприяє інтеграції української науково-педагогічної думки в європейський освітній простір.

Академія педагогічних наук України заснована Указом Президента України від 4 березня 1992 р. На перших зборах академіків-засновників та загальних зборах 17-18 листопада 1992 р. сформовано склад і керівні органи АПН України. До складу Академії спочатку входили такі установи: Науково-дослідний інститут педагогіки, Науково-дослідний інститут психології, Республіканський педагогічний музей. У 90-х роках XX століття АПН України відіграла вагомую роль у формуванні змісту, методів і стандартів дошкільної, шкільної і позашкільної освіти, освіти осіб із спеціальними потребами, розробленні підручників і навчальних посібників, розвитку теоретичних і методичних засад педагогіки і практичної психології. Ключовою стала участь Академії у підготовці національного освітнього законодавства.

Ураховуючи провідну роль АПН України в забезпеченні розвитку національної системи освіти, проведенні фундаментальних і прикладних досліджень з проблем освіти, педагогіки і психології, значний внесок у підготовку наукових і педагогічних кадрів, Указом Президента України від 24 лютого 2010 р. Академії надано статус національної. У 2015 р. цей статус закріплено Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

У Законі України «Про освіту» (2017 р.) обґрунтовано положення щодо ролі Академії в науково-методологічному і методичному забезпеченні освітньої сфери. У статті 75 зазначено: «Наукове і методичне забезпечення освіти здійснюють центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, Національна академія наук України, національні галузеві академії наук України, органи із забезпечення якості освіти, центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади освіти, академічні, галузеві науково-дослідні інститути, заклади освіти, інші науково-методичні та методичні установи у взаємодії з відповідними підприємствами,

творчими спілками, асоціаціями, товариствами, громадськими об'єднаннями та організаціями (професійними асоціаціями, об'єднаннями роботодавців), а також незалежними установами оцінювання і забезпечення якості освіти, які беруть участь у підготовці пропозицій щодо засад освітньої політики, прогнозуванні, опрацюванні інформаційно-аналітичних матеріалів, рекомендацій щодо гуманітарного розвитку держави та вдосконалення освітньої сфери. Важливу роль відіграє їх участь у науково-методичному забезпеченні оцінювання і моніторингу якості освіти, зокрема за міжнародними програмами; здійсненні соціологічних досліджень суспільного сприйняття освітньої політики; науково-видавничій діяльності, підготовці підручників і навчальних посібників, у тому числі на електронних носіях, та реалізації інші функцій, передбачених законодавством й відповідними установчими документами».

Різні напрями науково-педагогічної і науково-психологічної діяльності НАПН України здійснюють Відділення загальної педагогіки та філософії освіти, Відділення загальної середньої освіти, Відділення психології, вікової фізіології та дефектології, Відділення професійної освіти і освіти дорослих, Відділення вищої освіти.

Відділення професійної освіти і освіти дорослих у структурі НАПН України має 20-літню історію свого розвитку. Спочатку це було Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти АПН України (1997–2007), а з 2008 р. – Відділення професійної освіти і освіти дорослих. Упродовж двох десятиліть Відділення здійснює науковий супровід професійної підготовки майбутніх педагогів, учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Освіта дорослих – це надзвичайно важливий напрям наукової діяльності Відділення. У його здійсненні суттєве значення має співпраця з Представництвом DVV International в Україні, роботодавцями, соціальними партнерами.

Аналітичні матеріали, «Біла книга національної освіти України» (2010 р.), «Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (2016 р.), в підготовці яких брали активну участь члени Відділення професійної освіти і освіти дорослих, наукові співробітники Інституту професійно-технічної освіти та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, стали надійною теоретико-методологічною базою діяльності

професійних (професійно-технічних) і педагогічних навчальних закладів, а також сприяють прийняттю управлінських рішень, визначенню стратегій розвитку навчальних закладів в умовах ринкової економіки, забезпечують розвиток професійної, педагогічної освіти і освіти різних категорій дорослого населення. З участю членів Відділення та його наукових підрозділів реалізується сучасна європейська ідея навчання впродовж життя.

До здобутків Відділення професійної освіти і освіти дорослих за останні роки варто віднести: євроінтеграційну спрямованість його науково-педагогічної діяльності; розвиток міжнародної співпраці та участь у міжнародних проектах; системний підхід до організації експериментальної роботи наукових установ; розширення і зміцнення взаємодії із соціальними партнерами; обґрунтування і розроблення переліку перспективних напрямів наукових досліджень, посилення їхнього практичного спрямування; сприяння професійному зростанню та підтримка соціальних інтересів наукової молоді.

Відділення як важливий структурний підрозділ НАПН України має стратегічне бачення пріоритетів інноваційної діяльності, оптимізовану дослідницьку інфраструктуру, постійно перебуває у стані неперервного вдосконалення й готовності до нових викликів європейського освітнього простору.

**Президент Національної академії
педагогічних наук України,
дійсний член НАН і
НАПН України**

В.Г. Кремень

Від упорядників

У ювілейному виданні проаналізовано науково-педагогічну діяльність структурних підрозділів Національної академії педагогічних наук України (1992–2017), а також доробок членів Відділення з науково-методичного забезпечення розвитку професійно-технічної (професійної) освіти, педагогічної освіти й освіти дорослих.

У першому розділі *«Передумови розвитку досліджень з теорії і методики професійної освіти в АПН України (1992-1997)»* розглянуто науково-методичний супровід розвитку професійно-технічної освіти відділом професійно-технічної освіти Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР. Охарактеризовано стан професійно-технічної освіти в Україні наприкінці ХХ ст. та профілі професійно-технічних навчальних закладів, вивчено освітні нормативні документи: Указ Президента України про створення АПН України як вищої галузевої державної наукової установи (1992), Указ Президента України «Про Основні напрями реформування професійно-технічної освіти в Україні» (1996).

Науково-методичне забезпечення розвитку професійно-технічної освіти покладалося на Інститут педагогіки і психології професійної освіти (нині Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України). Його наукова діяльність спрямовувалася на розроблення Концепції розвитку професійної освіти в Україні, виконання Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Національної доктрини розвитку освіти України та основних напрямів науково-дослідної роботи АПН України.

У другому розділі *«Становлення і розвиток Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти АПН України (1998–2004)»* подано інформацію про створення в структурі АПН України Відділення педагогіки і психології професійної освіти (1997 р.), висвітлено пріоритетні проблеми педагогічної, професійної освіти та освіти дорослих, проаналізовано результати фундаментальних і прикладних досліджень наукових підрозділів Відділення.

Систематизовано інформацію щодо розроблення нормативно-правової бази розвитку педагогічної і професійної освіти в умовах незалежної України. Проаналізовано передумови створення першого в Україні науково-дослідного інституту професійно-технічної освіти,

інших наукових підрозділів Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти: Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти, Донецького інституту післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти АПН України.

Охарактеризовано структурну реорганізацію і пріоритетні напрями досліджень Інституту професійно-технічної освіти, тематику досліджень Львівського науково-практичного центру АПН України, спрямовану на впровадження регіонального компонента у зміст професійної освіти. Розкрито інноваційну діяльність Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України з підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів.

Систематизовано перелік питань з проблем педагогічної, професійної освіти і освіти дорослих, що розглядалися Президією АПН (НАПН) України, загальними зборами і бюро Відділення. Висвітлено співпрацю Відділення з департаментом професійно-технічної освіти МОН України, соціальними партнерами, а також проаналізовано напрями експериментальної роботи у загальноосвітніх, професійних і педагогічних навчальних закладах.

Третій розділ «Розвиток Відділення професійної освіти і освіти дорослих АПН України (2005-2011)» відображає результати наукової діяльності Відділення, його структурних підрозділів з урахуванням міжнародних нормативних документів і пріоритетів розвитку європейської педагогічної, професійної освіти та освіти дорослих упродовж життя. Розкрито значення Міжнародної стандартної класифікації професій, відповідно до якої здійснюється міжнародна звітність, порівняння та обмін статистичними й адміністративними даними про види професій; моделювання і розроблення національних та регіональних класифікацій професій.

Розглянуто найважливіші питання засідань Президії НАПН України з проблем сучасного наукового супроводу педагогічної, професійної освіти і освіти дорослих, а також зборів і бюро Відділення.

У четвертому розділі *«Основні напрями діяльності Відділення в умовах євроінтеграції (2012–2017)»* викладено основні напрями досліджень у галузі педагогічних і психологічних наук в Україні у 2013–2017 рр., що здійснювалися структурними підрозділами

Відділення. Проаналізовано наукові здобутки членів Відділення і його структурних підрозділів.

Відображено участь Відділення у розробленні і здійсненні освітніх проєктів всеукраїнського рівня, внесенні зауважень і пропозицій до проєктів законів України «Про освіту», «Про професійну освіту», урядових документів. Розкрито прогностичні ідеї методологічного семінару «Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів», підготовленого Відділенням, а також його участь в організації загальних зборів НАПН України за темою «Концептуальні засади розвитку професійної освіти».

Проаналізовано здобутки Відділення в науковому супроводі педагогічної, професійної освіти і освіти дорослих та науково-методичному забезпеченні розвитку цих підсистем освіти України; стандартизації й управлінні професійними і педагогічними навчальними закладами; впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій; експериментальній роботі, міжнародній співпраці, науково-видавничій діяльності та ін.

П'ятий розділ «Склад Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України (станом на 17.11.2017 р.) відображає структуру Відділення, що охоплює Академіка-секретаря і вченого секретаря, членів бюро, дійсних членів (академіків) НАПН України, членів-кореспондентів НАПН України, іноземних членів НАПН України, почесних академіків НАПН України, почесних докторів НАПН України, а також рубрику «Ми Вас пам'ятаємо».

У шостому розділі «Біографічний довідник і бібліографічний покажчик вибраних праць членів Відділення» систематизовано біографічні відомості про членів Відділення, а також списки основних наукових праць: монографій і статей, навчальних посібників і підручників, методичних рекомендацій тощо.

Висловлюємо вдячність дійсним членам (академікам), членам-кореспондентам Національної академії педагогічних наук України, керівникам Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих (Л.Б. Лук'янова), Інституту професійно-технічної освіти (В.О. Радкевич), Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України (Д.В. Гоменюк) за активну участь у підготовці цього ювілейного видання.

РОЗДІЛ 1

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДЖЕНЬ З ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В АПН УКРАЇНИ (1992–1997)

Створення відділу професійно-технічної освіти в Науково-дослідному інституті педагогіки УРСР

Уперше в історії вітчизняної освіти в 1971 р. було створено відділ професійно-технічної освіти в Науково-дослідному інституті педагогіки УРСР¹. Відтоді в Україні розпочато дослідження з проблем взаємозв'язку загальноосвітньої і професійної підготовки в середніх професійно-технічних училищах, теорії і практики політехнічного навчання, вдосконалення навчальних програм і підручників для системи професійно-технічної освіти, забезпечення наступності в роботі загальноосвітньої школи і профтехучилища. Здійснено наукове обґрунтування використання наочності, технічних засобів навчання, їх комплексне застосування, а також підходів до поліпшення виховної роботи у професійно-технічних навчальних закладах.

Діяльність наукового підрозділу НДІ педагогіки УРСР, який впродовж 10 років (1971–1981) очолювала кандидат педагогічних наук О.С. Дубинчук, спрямовувалася на науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу в професійно-технічних навчальних закладах. Дослідження проводилися за такими головними напрямками: поєднання загальноосвітньої і професійної підготовки, теорія і практика політехнічної освіти; виховна робота у професійно-технічних навчальних закладах; удосконалення програм та підручників для системи профтехосвіти, забезпечення наступності в роботі восьмирічної школи і середнього ПТУ, науково обґрунтоване використання наочності, технічних засобів навчання, їх комплексне застосування.

Тематика досліджень за цими напрямками підпорядковувалася комплексним проблемам, що їх опрацьовував колектив

¹З 1926 р. – Український науково-дослідний інститут педагогіки; з 1955 р. – Науково-дослідний інститут педагогіки УРСР; з 1992 р. – Інститут педагогіки АПН України; з 2010 р. – Інститут педагогіки НАПН України.

НДІ педагогіки УРСР: формування в учнів наукового світогляду, політехнічне навчання, професійне навчання майбутніх робітників.

У 1974 р. у складі Академії педагогічних наук СРСР було створено Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти, яке очолив академік С.Я. Батишев. Це Відділення ініціювало комплексне дослідження в Україні: «Педагогічні основи поєднання професійної та загальноосвітньої підготовки учнів у сільських профтехучилищах», до якого долучилися науковці Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР. Вони брали участь у розробленні цільової програми «Загальна середня освіта в професійно-технічних навчальних закладах України». Значну увагу приділили створенню профільних навчальних програм із загальноосвітніх дисциплін.

Із 1981 р. у структурі відділу професійно-технічної освіти НДІ педагогіки УРСР було створено сектор дидактики професійної школи і сектор виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів. Результативність творчої співпраці науковців і педагогічних працівників ПТНЗ засвідчили дисертації, захищені з проблем професійно-технічної освіти. У 80-90 роках кандидатами педагогічних наук стали такі педагоги ПТНЗ: Р.С. Гуревич (СПТУ № 4 м. Вінниці), С.О. Нікітчина (СПТУ № 9 м. Луцька), В.С. Пікельна (СПТУ № 53 м. Кривого Рогу), М.М. Поплавський (Республіканський центр творчості учнів ПТНЗ), Б.М. Ступарик (ВПУ № 3 м. Івано-Франківська), І.М. Стариков (Миколаївське відділення Центру НОП «Темп»). Згодом ці педагоги продовжили науково-педагогічну діяльність у вищій школі.

Зростання наукового потенціалу працівників ПТНЗ сприяло формуванню в різних регіонах України дослідницьких груп і секцій, що вивчали проблеми професійного навчання та виховання майбутніх кваліфікованих робітників. У 1989 р. було створено лабораторію профтехпедагогіки у Львові, що стала структурним підрозділом Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР. Ця лабораторія започаткувала дослідження з проблем поєднання загальноосвітньої і професійної підготовки учнів, взаємодії загальноосвітніх шкіл, профтехучилищ і базових підприємств у вихованні виробничого персоналу. Вже тоді було обґрунтовано важливість розвитку соціального партнерства у вирішенні складних проблем підвищення якості підготовки учнівської молоді до самостійної трудової діяльності.

У 1991 р. Науково-дослідний інститут педагогіки УРСР розпочав дослідження «Науково-методичне забезпечення диференціації навчально-виховного процесу в професійно-технічному училищі». Для викладачів загальноосвітніх, загальнотехнічних і спеціальних дисциплін та майстрів виробничого навчання науковці підготували чимало науково-методичних посібників та рекомендацій з проблем індивідуалізації і диференціації у професійній освіті. Співробітники відділу професійно-технічної освіти НДІ педагогіки керували методичними секціями, що діяли при Республіканському навчально-методичному кабінеті професійно-технічної освіти, брали участь у роботі республіканських та обласних шкіл передового досвіду інженерно-педагогічних працівників профтехосвіти, здійснювали наукове керівництво підготовкою дисертаційних досліджень.

Позитивну роль у залученні педагогічних працівників ПТНЗ до наукових пошуків відіграла постанова Кабінету Міністрів України «Про наукових кореспондентів», згідно з якою педагогічно-дослідники мали право на додаткову оплачувану відпустку. До науково-дослідної роботи залучалися кращі інженерно-педагогічні працівники професійно-технічної освіти, творчі викладачі, майстри виробничого навчання, керівники профтехучилищ.

Професійно-технічна освіта України наприкінці ХХ століття

Функціонування системи професійно-технічної освіти регламентувалося законами України «Про освіту» (1991 р.) та «Про професійно-технічну освіту» (1998 р.). Постановою Кабінету Міністрів України від 3 червня 1999 р. затверджено Положення про ступеневу професійно-технічну освіту, яким визначено три атестаційні рівні ПТНЗ: навчально-курсів комбінати – I рівень, професійно-технічні училища – II рівень, вищі професійні училища та центри професійно-технічної освіти – III рівень.

Професійно-технічна освіта не повною мірою забезпечувала підготовку кваліфікованих робітників для трудової діяльності в умовах ринкової економіки. Номенклатура робітничих професій становила більш як 7000 найменувань, що зумовлювало вузькопрофільність у підготовці фахівців, обмежувало їхню участь у виробництві та конкурентоспроможність на ринку праці. Тому в 90-х роках ХХ ст. в Україні постала об'єктивна потреба в модернізації

науково-методичного забезпечення підготовки кваліфікованих робітників. Професійно-технічну освіту було інтегровано у виробництво, і всі негаразди в економіці позначилися на її розвитку. *«Проведена у 1988 р. техніко-економічна паспортизація та інвентаризація засвідчили гостру нестачу майстерень, лабораторій, полігонів, перенасиченість застарілим і несправним обладнанням. Професійно-технічна школа цього періоду певною мірою відставала від життя, її реформування гальмувалось»* (Профтехосвіта України: XX століття: Енциклопедичне видання / За ред. Ничкало Н.Г. К.: Видавництво «Артек», 2004. С. 110). Нові суперечності, проблеми і, відповідно, завдання розвитку цієї системи, що постали у зв'язку із соціально-економічними змінами, позначилися на її матеріально-технічному забезпеченні.

Упровадження в розвинених європейських країнах нових інформаційних і проектних технологій на виробництві зумовлювало необхідність інноваційних змін у навчальному процесі вітчизняних професійно-технічних навчальних закладів. Стрімко зростала технологічна складність робіт, що потребувала відповідних рівнів кваліфікацій працівників. В умовах тогочасного вітчизняного виробництва технологічна складність робіт випереджала середній рівень кваліфікації працюючих на 1-1,5 розряди, а в Європі різницю в 0,4 кваліфікаційного розряду вже вважали недопустимою, оскільки вона не відповідала рівням технічних вимог до виконуваних робіт. Невідповідність якості підготовки робочої сили новій техніці і технологіям тогочасного виробництва гальмувала зростання продуктивності праці, погіршувала інші показники підприємств.

Державну політику в галузі ПТО доцільно було спрямовувати на розв'язання проблем економічної ефективності різних форм професійної освіти, наукової організації навчального процесу і праці у професійно-технічних навчальних закладах, їх оптимального розміщення, раціонального профілювання з урахуванням регіонального ринку праці і забезпечення новітніми засобами інформаційних технологій.

«З впровадженням у виробництво мікропроцесорної і комп'ютерної техніки, передових технологій, зростання питомої ваги складної висококваліфікованої праці відбувалися якісні зміни і в професійно-кваліфікаційній структурі підготовки робітників. Було розпочато підготовку налагоджувальних робітників, маніпуляторів, верстатів з числовим програмним управлінням, спеціалістів для

обслуговування мікропроцесорної і комп'ютерної техніки, гнучких технологій. Наприкінці 80-х років уже був нагромаджений певний досвід підготовки з робітничих професій, які відображали провідні тенденції і прискорення науково-технічного прогресу. Так, випуск операторів електронно-обчислювальних машин у 1985-1990 рр. зріс більше, ніж у 9 разів» (Профтехосвіта України: XX століття: Енциклопедичне видання / За ред. Ничкало Н.Г. К.: Видавництво «Артек», 2004. С. 110)

У 90-х роках минулого століття система професійної освіти нашої держави характеризувалася наявністю розгалуженої мережі професійно-технічних навчальних закладів державної форми власності, галузевих навчально-курсівих комбінатів, на базі яких здійснювали початкову професійну підготовку та підвищення кваліфікації робітників. Підготовка кадрів у професійно-технічних закладах освіти здійснювалася більш як за 800 робітничих професій.

Комплексним перспективним планом економічного і соціального розвитку професійно-технічної освіти у 1986–1990 роках було передбачено підготовку кваліфікованих робітників для різних галузей народного господарства. За професійними напрямами діяльності професійно-технічні навчальні заклади (ПТНЗ) державної форми власності розподілялися за такими профілями: промислові; агропромислового комплексу; будівельні; сфери послуг. У 1990–1991 роках у професійно-технічних закладах України навчалася 643,4 тис. осіб.

У структурі Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР продовжував функціонувати відділ професійно-технічної освіти. Співробітники відділу обґрунтували об'єктивну необхідність розроблення нової Концепції розвитку професійної освіти в Україні, яка відповідала б розвитку постіндустріального суспільства, його продуктивних сил й задовольняла б потреби висококваліфікованих робітників у набутті високого рівня професіоналізму.

24 липня 1991 р. спільною постановою Міністерства народної освіти УРСР, Міністерства праці УРСР та Президії Академії наук УРСР № 7/52/59 було затверджено «Концепцію розвитку професійної освіти України», що відповідала розвитку суспільства на той час і визначала стратегічні напрями розвитку професійної освіти. Органам народної освіти та праці, науковим установам, навчальним закладам професійно-технічної освіти було рекомендовано керуватися основними положеннями Концепції для

розроблення та реалізації стратегічних напрямів, конкретних програм, заходів, а також законодавчих та інших документів з проблем підготовки і перепідготовки робітничих кадрів, професійної освіти молоді. Цією Концепцією визначалися шляхи науково-методичного забезпечення розвитку системи професійної освіти, обґрунтовувалася доцільність створення в Україні науково-дослідного Інституту професійно-технічної освіти.

З проголошенням незалежності України 24 серпня 1991 р. було продовжено пошуки шляхів розбудови професійно-технічної освіти, її адаптації до ринкової економіки. Національне відродження українського суспільства у 90-х роках минулого століття зумовило потребу у створенні Академії педагогічних наук України як вищої галузевої державної наукової установи. Указ Президента України «Про створення АПН України» було підписано 4 березня 1992 р. На виконання цього Указу на загальних зборах АПН України було прийнято постанови: «Про створення відділень Академії педагогічних наук України» (18 листопада 1992 р.), «Про створення в структурі АПН України відділення педагогіки і психології професійної освіти» (25 листопада 1992 р.)

Заснування Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України

Науково-методичне забезпечення розвитку професійно-технічної освіти – важливий напрям діяльності АПН України. У 1993–1997 рр. це важливе завдання покладалося на Інститут педагогіки і психології професійної освіти. Президія АПН України 27 жовтня 1993 р. розглянула питання «Про створення в структурі АПН України Відділення «Педагогіка і психологія професійної освіти». Керівником (академіком-секретарем) новоствореного Відділення було затверджено академіка-організатора АПН України, кандидата економічних наук, професора, віце-президента Л.О. Каніщенко (на той час віце-президенти АПН України виконували також обов'язки керівників відділень). До складу бюро Відділення увійшли Л.В. Губерський, Н.Г. Ничкало та інші науковці. 24 листопада 1993 р. Президія АПН України розглянула питання «Про створення Інституту педагогіки і психології професійної освіти». Засновником і першим директором Інституту педагогіки і психології професійної освіти став академік І.А.Зязюн. Постанову

«Про створення в структурі АПН України Відділення педагогіки і психології професійної освіти» прийнято загальними зборами АПН України 25 листопада 1993 р.

Діяльність цього новоствореного Відділення й Інституту спрямовувалася на дослідження проблем вищої, середньої спеціальної і професійно-технічної освіти.

Отже, історія становлення наукових підрозділів Відділення професійної освіти і освіти дорослих розпочалася раніше, ніж це Відділення було створено. Наукова діяльність Інституту педагогіки і психології професійної освіти у 1994 р. спрямовувалася на розроблення Концепції професійної освіти в Україні, виконання Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), Національної доктрини розвитку освіти («Україна XXI століття») та основних напрямів науково-дослідної роботи АПН України.

В.Г. Кремень та І.А. Зязюн

На виконання Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття») загальними зборами АПН України 25 листопада 1993 р. було схвалено «Основні напрями розвитку педагогічної і психологічної наук». Один із фундаментальних напрямів досліджень безпосередньо покладался на Інститут педагогіки і психології професійної освіти – це «обґрунтування прогресивних технологій педагогічної діяльності».

На цьому етапі діяльність Інституту педагогіки і психології професійної освіти спрямовувалася на дослідження таких проблем: становлення і розвиток професійної освіти в Україні; теоретико-методологічні проблеми оновлення професійної освіти; удосконалення змісту і методичного забезпечення навчально-виховного процесу в професійних училищах різного типу; наукові основи неперервної педагогічної освіти; система педагогічної освіти в окремих регіонах України; системи педагогічної освіти в зарубіжних країнах; підготовка вчителя за кордоном; психологічні основи підготовки особистості до свідомого професійного самовизначення і самореалізації в професійній діяльності.

Питання «Про діяльність Інституту педагогіки і психології професійної освіти щодо виконання Державної Концепції системи професійної орієнтації населення» розглядала Президія АПН України (22 листопада 1994 р.).

Структура Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України постійно вдосконалювалася. Так, відповідно до постанови Президії АПН України від 24 травня 1995 р., в Інституті було відкрито лабораторії: професійного навчання; методики викладання гуманітарних дисциплін і виховної роботи; порівняльної професійної педагогіки в закладах професійно-технічної освіти.

Науково-методичне забезпечення вдосконалення змісту і методичного забезпечення навчально-виховного процесу в професійних училищах різного типу здійснювалося в Інституті за напрямками: загальноосвітня підготовка майбутніх робітників; фахова підготовка у професійно-технічних училищах; виховання особистості майбутнього робітника; управління навчально-виховним процесом.

З метою поліпшення загальноосвітньої і фахової підготовки кваліфікованих робітників у професійних навчальних закладах Інститут реалізував ідею інтегрування змісту загальноосвітніх і спеціальних предметів; спецтехнології та виробничого навчання. Вперше в Україні було підготовлено й видано навчально-методичний посібник «Педагогічна книга майстра виробничого навчання» за ред. Н.Г. Ничкало (1992, 1994), що здобув широке визнання педагогічної громадськості.

Наукові основи неперервної педагогічної освіти досліджувалися у системі: школа – коледж – педагогічний інститут – університет. Підтримувалися тісні зв'язки з вищими технічними

навчальними закладами, зокрема з Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут».

Результати цих досліджень заслуховувалися на засіданнях Президії АПН України: «Про стан і результати дослідження проблеми підготовки вчителя в навчальних закладах I–IV рівнів акредитації» (26 квітня 1995 р.); «Концептуальні засади цільової комплексної програми досліджень з проблеми «Психолого-педагогічні основи формування загальної та професійної культури студентів мистецьких спеціалізацій» (31 січня 1996 р.).

І.А. Зязюн та Л.Л. Товажнянський на Кримських педагогічних читаннях (студентський табір Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», 23 травня 2013)

Отже, створенню у структурі АПН України Відділення з метою здійснення наукового супроводу розвитку професійної і педагогічної освіти сприяли такі передумови: трансформація індустріального суспільства в постіндустріальне, впровадження комп'ютерних технологій у виробничі процеси, творчий доробок відділу професійно-технічної освіти Науково-дослідного інституту педагогіки, результативна діяльність Інституту педагогіки і психології професійної освіти, а також Указ Президента України «Про основні напрями реформування професійно-технічної освіти в Україні» від 8 травня 1996 р. № 322.

*Академік Г.Г. Філіпчук вітає академіка І.А. Зязюна з ювілеєм
(м. Київ, 3 березня 2008 р.)*

У 1996–2000 роках набули актуальності такі основні напрями реформування: оновлення змісту професійно-технічної освіти, визначення державних вимог щодо її якості й обсягу на рівні світових досягнень науки, техніки, технологій та передового досвіду; оптимізація мережі професійно-технічних закладів освіти та структури підготовки фахівців; удосконалення і демократизація форм управління професійно-технічною освітою; створення правової бази взаємин професійно-технічних закладів освіти та замовників робітничих кадрів; розвиток професійно-технічних закладів освіти різних типів; участь професійно-технічних закладів освіти у реалізації Державної програми зайнятості населення; фінансове та матеріально-технічне забезпечення потреб професійно-технічної освіти; кадрове забезпечення професійно-технічної освіти; наукове забезпечення професійно-технічної освіти; створення правової бази професійно-технічної освіти.

Ці напрями охоплювали комплекс тісно взаємопов'язаних державних і освітніх проблем. Їх вирішення вимагало ґрунтовності, виваженості, врахування науково обґрунтованих підходів. Держава потребувала створення професійних навчальних закладів нового типу, які в подальшому трансформувалися у багатофункціональні регіональні та галузеві центри професійної підготовки фахівців.

РОЗДІЛ 2

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ВІДДІЛЕННЯ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ АПН (1998-2004)

Заснування Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти

28 січня 1997 р. Відділення педагогіки і психології професійної освіти було реорганізовано у два відділення: педагогіки і психології вищої школи (академік-секретар Відділення – М.Б. Євтух) та педагогіки і психології професійно-технічної освіти. Академіком-секретарем Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти обрано академіка Н.Г. Ничкало.

Засновниками Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти стали: академік Ф.С. Арват (на той час ректор Ніжинського державного педагогічного інституту ім. Миколи Гоголя); академік-секретар – Н.Г. Ничкало; члени-кореспонденти Е.С. Вільчковський, А.М. Гуржій, А.С. Нісімчук.

Відділення об'єднало представників педагогічних, технічних, юридичних наук та мистецтва, які працювали в закладах різних типів багатоступеневої системи професійної освіти. Їхні інноваційні ідеї, багаторічний науково-педагогічний досвід, активна дослідницька діяльність забезпечували розвиток наукових досліджень проблем професійної педагогіки і психології, сприяли пошуку ефективних шляхів науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх кваліфікованих робітників та інших фахівців – національного виробничого потенціалу з урахуванням наступності в неперервній освіті.

Нормативно-правове забезпечення діяльності професійно-технічних навчальних закладів

Нова доба потребувала якісно нового ставлення до розв'язання проблем формування виробничого потенціалу на загальнодержавному, регіональних та на галузевих рівнях. Необхідність реформування професійно-технічної освіти обгрунтовано в державних документах. Постановою Кабінету

Міністрів від 2 квітня 1998 р. «Про затвердження комплексних заходів щодо реформування ступеневої професійно-технічної освіти, спеціалізації та перепрофілювання професійно-технічних навчальних закладів» передбачалося поступово перетворювати ПТУ на багатофункціональні регіональні та галузеві професійні освітні центри.

На формування такого справді державницького розуміння ролі професійно-технічної освіти і соціально-економічному розвитку України педагогічна наука почала впливати більш ефективно. Посилення уваги до наукового забезпечення розвитку цієї системи було визначено пріоритетним завданням АПН України, зокрема, Відділення педагогіки і психології професійної освіти. 1998–2004 роки стали новим етапом діяльності Відділенням в організації фундаментальних і прикладних досліджень з педагогічної, професійної освіти й освіти дорослих.

Для розв'язання актуальних проблем педагогічної і професійної освіти в умовах незалежної України Відділення педагогіки і психології професійної освіти розпочало підготовку й опрацювання проекту Закону України «Про професійно-технічну освіту». Було створено робочу групу, що працювала на базі Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка (директор – О.І. Щербак). Спочатку було обґрунтовано концепцію цього Закону, а в 1998 р. прийнято перший в історії України Закон «Про професійно-технічну освіту». Цей Закон визначав правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи професійно-технічної освіти, створення умов для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих робітниках.

Розпочато формування навчальних закладів професійної освіти різних типів, створення курсів для перепідготовки незайнятого населення, розширено мережу професійних училищ, центрів професійно-технічної освіти, професійних ліцеїв. Викладачі і майстри виробничого навчання багатьох ПТНЗ використовували новітні інформаційні, виробничі та педагогічні технології, що сприяло забезпеченню високого рівня професійної підготовки.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 20 червня 2000 р. затверджено положення про вище професійне училище та центр професійно-технічної освіти. У ньому визначено статус вищого професійного училища (ВПУ), що здійснює підготовку

робітничих кадрів високого рівня кваліфікації з технічно і технологічно складних професій, або діяльність яких пов'язана зі складною організацією робіт. Діяльність центрів професійно-технічної освіти (ЦПТО) спрямовувалася на підвищення кваліфікації і перепідготовку робітників і молодших спеціалістів, які впроваджують нові технології у виробництво або сферу послуг. У вищих професійних училищах та центрах професійно-технічної освіти здійснювала також підготовку молодших спеціалістів відповідно до Закону України «Про професійно-технічну освіту» (статті 15, 16). Крім того, створено мережу галузових навчально-курсних комбінатів, в яких здійснювалася початкова професійна підготовка та підвищення кваліфікації робітників.

Станом на 1 січня 2003 р. мережа ПТНЗ, підпорядкованих МОН України, охоплювала 957 закладів, Міністерству праці та соціальної політики підпорядковувалися три заклади для навчання дітей з особливими потребами. В Україні діяло 248 ПТНЗ нового типу, з них: 135 – вищих професійних училищ; 11 – центрів професійно-технічної освіти; 6 – художніх професійно-технічних училищ; 2 – училища-агрофірми; 94 – професійні ліцеї. Функціонувало 70 навчально-виробничих комплексів, до структури яких входили ПТНЗ.

Така розгалужена мережа ПТНЗ вимагала наукового супроводу професійної підготовки кваліфікованих робітників. Тому Відділення спрямовувало свою діяльність на розвиток досліджень з професійної педагогіки, ініціювало питання щодо створення в нашій державі науково-дослідного інституту професійно-технічної освіти. Постановою Верховної Ради України «Про стан і перспективи розвитку професійно-технічної освіти в Україні» від 3 квітня 2003 р. Міністерство освіти і науки України та Академія педагогічних наук України зобов'язувалися розробити Концепцію розвитку професійно-технічної освіти в Україні; створити у складі Академії педагогічних наук України Науково-дослідний інститут професійно-технічної освіти; разом з Державною акредитаційною комісією здійснити заходи щодо всебічної підтримки і становлення професійно-технічних навчальних закладів нового типу і особливо вищих професійних училищ; забезпечити загальнодержавний підхід до складання програм і навчальних планів, своєчасне оновлення змісту загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти, видання необхідної навчальної, навчально-методичної і науково-

методичної літератури, гарантувати її необхідне фінансування; розробити механізм заохочення педагогічних працівників разом з науковцями до написання посібників та підручників для професійно-технічних навчальних закладів; здійснити комплекс заходів та пропозицій щодо стимулювання навчально-виробничої діяльності; створити мережу професійно-технічних навчальних закладів для дітей з особливими потребами.

5 грудня 2003 р. на загальних зборах Академії розглянуто питання «Про концептуальні засади та основні напрями розвитку професійно-технічної освіти в Україні». Пріоритетними напрямками розвитку професійно-технічної освіти визначено: інтелектуалізацію професійної освіти, використання науково-технічних досягнень, упровадження новітніх технологій, формування ринку освітніх послуг; модернізацію інформаційного, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення професійної освіти; особистісно орієнтований підхід у професійному навчанні і вихованні; розвиток соціального партнерства, міжнародне співробітництво.

Постановою загальних зборів було передбачено спільні з МОН України завдання (за згодою): розробити проект концепції професійно-педагогічної освіти (Н.Г. Ничкало, О.І. Щербак); здійснити протягом 2004–2008 років науково-методичне забезпечення розроблення та поетапного введення державних стандартів професійно-технічної освіти (Н.Г. Ничкало); розробити план заходів щодо реалізації положень Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні на 2004–2006 роки (Н.Г. Ничкало); в установленому порядку подати пропозиції щодо внесення необхідних змін до Державного класифікатора професій. Творче виконання цієї постанови, як і інших документів з питань підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів, сприяло розширенню і поглибленню взаємодії Відділення педагогіки і психології професійної освіти з МОН України, подоланню суперечностей між теорією і практикою професійно-технічної освіти, поліпшенню науково-методичного забезпечення закладів професійно-технічної освіти.

5 липня 2004 р. Міністерство освіти і науки України та АПН України затвердили «Концепцію розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні». У пункті 2.5. визначено напрями наукового, науково-методичного та інформаційного забезпечення розвитку професійної освіти.

Створення нових наукових підрозділів Відділення та результати їх діяльності

Реалізація стратегічних завдань щодо підготовки виробничого персоналу вимагала створення нових наукових підрозділів Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти, серед них: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників (ректори – професор А.С. Нікуліна (1999–2008 роки), професор Д.О. Чернишов (2008–2013 роки), кандидат педагогічних наук Ю.І. Торба (2013–2014 роки), кандидат історичних наук О.П. Ситніков (з 2015 р.); Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти АПН України (директор Д.В. Гоменюк (із 21.09.2001 р.).

Львівський науково-практичний центр професійно-технічної освіти спочатку був Науково-практичним центром професійно-технічної освіти Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Функціонування Львівського науково-практичного центру дало змогу зосередити увагу на дослідженні регіонального компонента у професійній освіті. Перший директор цього Центру – член-кореспондент АПН України, кандидат економічних наук Я.Г. Камінецький (2005–2014 роки).

Ця наукова установа впродовж багатьох років була творчим осередком, в якому здійснювали дослідження з проблем методик викладання загальнотехнічних і спеціальних дисциплін, дидактики професійної школи, поєднання загальноосвітньої і професійної підготовки, неперервної професійно-художньої освіти, педагогічних умов виховання майбутніх робітників у професійних навчальних закладах, управління та економіка в системі професійно-технічної освіти, становлення особистості професіонала в системі неперервної освіти, психологічних основ профорієнтаційної і переорієнтаційної роботи з молоддю.

У Львівському науково-практичному центрі Інституту професійно-технічної освіти виконувались комплексні теми: «Науково-методичне забезпечення якісної підготовки кваліфікованих робітників в умовах регіоналізації професійно-технічної освіти»; «Теоретичні та методичні засади професійно-технічної підготовки кваліфікованих робітників за професіями, що користуються сталим попитом на ринку праці».

Після реорганізації Центр очолив доктор філософських наук, професор Г.П. Васянович (2014–2016 роки). У січні 2016 р. на базі Львівського науково-практичного центру Інституту професійно-технічної освіти НАПН України створено відокремлений структурний підрозділ Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти».

Колектив Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України (директор – кандидат педагогічних наук Д.В. Гоменюк) творчо працював над темою «Науково-методична підготовка та професійна майстерність педагогічних працівників – запорука результативності навчально-виховного процесу». Тут успішно функціонували «Школа молодого викладача», «Школа молодого майстра», впроваджувалися результати наукових досліджень.

У Центрі здійснювалась підготовка кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів для автотранспортних підприємств і сфери автосервісу. Як атестований навчальний заклад з робітничих професій до 2019 р. Центр одержав ліцензії на всі професії та спеціальності. Забезпеченню якісної професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовки учнів сприяло створення індивідуальних робочих місць, обладнаних необхідними інструментами і матеріалами, налагодження партнерських відносин з роботодавцями, вдосконалення матеріально-технічної бази виробничого і теоретичного навчання відповідно до вимог роботодавців, які беруть безпосередню участь у зміцненні матеріально-технічної бази центру. Досягненням Центру є оплачувана практика учнів на таких підприємствах: Публічне акціонерне товариство «УкрАвто», «Центр розвитку автосервісу», «Автоцентр «Вольво».

Інноваційне спрямування науково-методичної роботи сприяє вдосконаленню змісту, форм і методів професійного навчання і виховання учнівської молоді; забезпеченню єдності її загальноосвітньої та професійної підготовки; розвитку педагогічної і професійної майстерності педагогічних працівників з урахуванням прогресивних ідей вітчизняного та зарубіжного досвіду з підготовки виробничого персоналу, а також створення умов для їхнього професійного вдосконалення. Особлива увага приділяється комплексно-методичному забезпеченню предметів і професій,

підготовці методичних посібників, рекомендацій, електронних підручників, інформаційному забезпеченню навчального процесу.

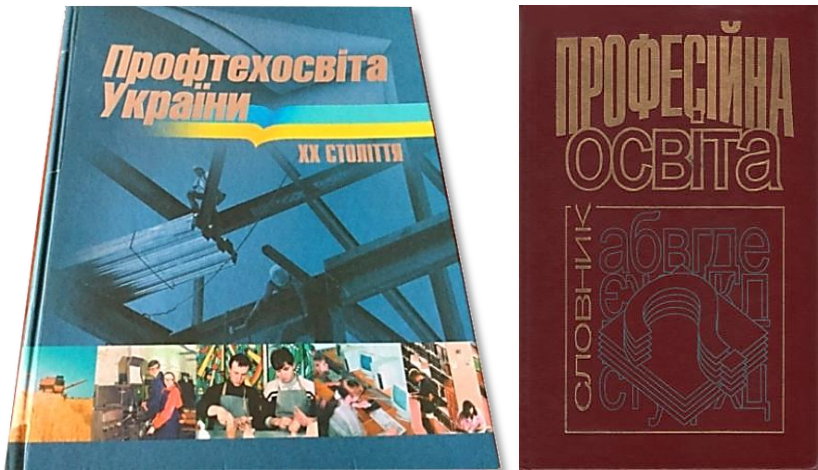
У 1997–2004 роках Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти спрямовувало свою діяльність на виявлення, дослідження і заслуховування на засіданнях Президії та загальних зборах АПН України актуальних проблем розвитку педагогічної і професійно-технічної освіти України.

На зборах і бюро Відділення обговорювали актуальні питання: «Про концепцію державного стандарту професійно-технічної освіти» (червень 1997 року); «Про досвід організації навчально-виховного процесу у Балинському ВПУ – агрофірмі (виїзне засідання до Хмельницької обл.)» (вересень 1997 року); «Про хід дослідження теми «Теоретико-методологічні проблеми відбору змісту і методики професійного навчання» (жовтень 1997 року); «Про проект Державного стандарту професійно-технічної освіти України» (листопад 1998 року); «Про хід досліджень в Україні проблеми економічного виховання учнівської молоді» (червень 1999 року); «Про спільну роботу Відділення та Науково-методичного центру професійно-технічної освіти МОН України щодо науково-методичного забезпечення закладів професійно-технічної освіти сільськогосподарського профілю» (грудень 2000 року); «Про впровадження проектів професійного навчання Міжнародної організації праці у закладах профтехосвіти України» (червень 2001 року); «Про результати виконання теми «Науково-методичне забезпечення реалізації державних стандартів профтехосвіти» (вересень 2002 року); «Про проект програми науково-методичного забезпечення державних стандартів профтехосвіти» (червень 2003 року); «Про стан виконання установами Відділення Програми спільної діяльності МОН і АПН України на 2002-2004 рр., спрямованої на реалізацію II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти» (травень 2004 року).

Важливим результатом діяльності Відділення та Інституту педагогіки і психології професійної освіти стало видання колективної монографії «Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз» за ред. В.Г. Кременя (2003). У цьому виданні розглянуто теоретико-методологічні та методичні проблеми, зарубіжний і вітчизняний досвід розвитку неперервної професійної освіти в контексті цілісності й невід'ємності від процесів модернізації національної системи освіти в умовах

загальноцивілізаційних трансформацій. Особливу увагу приділено проблемам філософії неперервної освіти та синергетики як сучасної методології вивчення соціально-педагогічних систем, допрофесійної і професійної підготовки молоді, розвитку особистості майбутнього кваліфікованого фахівця.

Помітним результатом діяльності Відділення на цьому етапі стало енциклопедичне видання «Профтехосвіта України: XX століття» за ред. Н.Г. Ничкало (2004), словник «Професійна освіта» за ред. Н.Г. Ничкало (2000).

Видання Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти

Наукові основи неперервної педагогічної освіти було досліджено у системі «школа – коледж – педагогічний інститут – університет». Наукові співробітники Інституту педагогіки і психології професійної освіти підготували монографію «Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти» за ред. І.А. Зязюна (2003). Наукову школу педагогічної майстерності члена Відділення І.А. Зязюна високо поціновано не лише в Україні, а й за її межами. Це засвідчує перевидання у 2005 р. в Польщі підручника «Педагогічна майстерність» за його редакцією. До цієї унікальної праці вступне слово написав видатний польський учений Т. Новацький, а передмову – відомий дослідник проблем підготовки вчителя, тодішній Голова Комітету педагогічних наук Польської академії наук, іноземний член АПН України Т. Левовицький.

У 1997–2004 роках проведено 80 засідань бюро Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти з актуальних проблем науково-методичного забезпечення підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів; підготовлено для розгляду на Президію АПН України 15 питань про результати досліджень (таблиця 1).

Таблиця 1

Питання педагогічної і професійно-технічної освіти, розглянуті на засіданнях Президії АПН України (1997–2004 роки)

<i>№ з/п</i>	<i>Теми засідань Президії АПН України</i>	<i>Дати засідань</i>
1.	Про хід експериментальної роботи з дослідження теми «Психологічні проблеми професійного становлення і розвитку особистості в системі професійної освіти»	29.10.1997
2.	Про досвід організації навчально-виховного процесу в Балинському вищому професійному училищі-агрофірмі Хмельницької області	25.03.1998
3.	Про діяльність Львівського науково-практичного центру з дослідження проблем інтеграції та диференціації у професійній освіті	30.09.1998
3.	Про підтримку висунення на Державну премію України в галузі науки і техніки 1999 р. авторського колективу підручника «Педагогічна майстерність» за ред. акад. Зязюна І.А.	27.01.1999
4.	Про досвід інженерно-педагогічного колективу ПТУ № 9 м. Києва з поєднання загальноосвітньої і професійної підготовки учнів, які не закінчили основної середньої школи	17.11.1999
5.	Про концепцію професійно-художньої освіти	19.01.2000
6.	Про роботу експериментального майданчика на базі Вінницького ВПУ № 4 із впровадження у навчально-виховний процес нових інформаційних технологій	16.11.2000

7.	Організаційно-педагогічні засади управління підготовкою кваліфікованих робітничих кадрів в умовах ринкової економіки (результати завершеного дослідження)	15.02.2001
8.	Про проект Концепції розвитку професійної освіти в Україні	17.05.2001
9.	Про основні напрями діяльності Донецького інституту післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників	18.10.2001
10.	Про результати завершеного дослідження «Концептуальні засади психолого-педагогічної підготовки вчителів у сучасних умовах (питання теорії і технологій)	20.12.2001
11.	Про наступність у підготовці фахівців будівельної механізації у ВПУ №3 м. Києва та Київському національному університеті будівництва й архітектури	27.06.2002
12.	Про хід дослідження проблеми «Теоретичні та методичні засади викладання загальнотехнічних і спеціальних дисциплін у професійно-технічних навчальних закладах»	17.10.2002
13.	Про досвід Харківського науково-методичного центру професійно-технічної освіти щодо управління якістю професійно-технічної освіти в регіоні	20.02.2003
14.	Про результати дослідження «Теоретико-методологічні засади викладання предметів гуманітарного циклу в професійно-технічних навчальних закладах»	19.02.2004
15.	Про результати дослідження «Розвиток педагогічної майстерності вчителя в умовах інтеграційних процесів в освіті»	27.04.2004

Аналіз питань, розглянутих на засіданнях Президії АПН України у 1997–2004 роках, свідчить, що Відділення приділяло постійну увагу науково-методичному забезпеченню реалізації основних напрямів реформування професійно-технічної освіти в

Україні на період 1996–2000 років, що передбачено Указом Президента України «Про основні напрями реформування професійно-технічної освіти в Україні» від 8 травня 1996 р. № 322. Приділяли увагу вирішенню традиційних і нових проблем професійної освіти: забезпеченню наступності у загальноосвітній і професійній підготовці учнів; управлінню підготовкою кваліфікованих робітничих кадрів, психології праці, підвищенню педагогічної майстерності викладачів вищих навчальних закладів на засадах психопедагогіки з урахуванням інтеграційних процесів в освіті, впровадженню у навчально-виховний процес ВПУ нових інформаційних технологій, створенню навчально-наукових комплексів типу «вище професійне училище» – «університет». Президія АПН України та Відділення надавали важливого значення гуманітарній і художній освіті учнів професійно-технічних навчальних закладів, що сприяло розвитку креативності і забезпечувало педагогічні умови для їхньої самореалізації.

Отже, Президія АПН України, поряд із заслуховуванням актуальних педагогічних і психологічних проблем розвитку національної освіти України, здійснювала контроль за виконанням Відділенням завдань щодо науково-методичного забезпечення розвитку професійно-технічної освіти на загальнодержавному, регіональному і галузевому рівнях. Соціокультурна, загальноосвітня, економічна, адаптивна та інші функції цієї системи Відділенням педагогіки і психології професійної освіти закладалися в напрями наукової діяльності і розглядалися у взаємозв'язку та взаємодоповненні.

Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти 6 грудня 2001 р. підготувало і провело методологічний семінар «Теоретико-методологічні проблеми неперервної професійної освіти» (відповідальні І.А. Зязюн, Н.Г. Ничкало). Цікава дискусія відбулася під час роботи чотирьох секцій:

секція 1. «Концептуальні засади розвитку неперервної професійної освіти в Україні»;

секція 2. «Розвиток особистості в системі неперервної професійної освіти»;

секція 3. «Дидактичні проблеми неперервної професійної освіти»;

секція 4. «Неперервна професійна освіта України – шляхи інтеграції в європейський простір».

7 грудня 2001 р. на загальних зборах Академії розглядалося питання «Основні завдання АПН України на виконання рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти та Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні». На цих зборах було прийнято Програму спільної діяльності МОН України й АПН України на 2002–2004 роки, до якої увійшли заходи, запропоновані Відділенням педагогіки і психології професійно-технічної освіти Академії та Управлінням професійно-технічної освіти МОН України.

Головні завдання Програми: створення науково-методичного забезпечення переходу на новий зміст, структуру і 12-річний термін здобуття повної загальної середньої освіти; нормативно-правове забезпечення функціонування систем дошкільної, загальної середньої, позашкільної та вищої освіти в нових умовах; розроблення, апробація і впровадження в освітній процес Концепції і стандартів професійної освіти, сучасних навчальних засобів, інформаційних технологій, програмного забезпечення навчального призначення; реалізація Державної програми «Вчитель».

Результати виконання цієї Програми заслухано на спільному засіданні Колегії МОН України і Президії АПН України, на якому було прийнято постанову «Про стан виконання Програми спільної діяльності МОН і АПН на 2002-2004 рр., спрямованої на реалізацію рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти» (від 22.10.2004 № 1-7/9-175) (URL: <http://ua-info.biz/legal/basekt/ua-smpivr.htm>).

Під час виконання цієї Програми підготовлено й подано до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, МОН України пропозиції щодо законодавчого і нормативного забезпечення модернізації всіх рівнів освіти. Проведено майже 180 масових заходів з актуальних питань модернізації та подальшого розвитку освітянської галузі, в тому числі професійно-технічної освіти.

Науковці Інституту педагогіки і психології професійної освіти, відповідно до Програми, брали активну участь у вдосконаленні законодавчого забезпечення підготовки кваліфікованих робітників і молодих спеціалістів, концептуальному обґрунтуванні подальшого розвитку цієї системи.

Науковцями Інституту підготовлено пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про професійно-технічну освіту» (103/98-ВР). Співробітники Інституту брали участь у розробленні: Тимчасового положення про професійний ліцей (затверджено

наказом МОН від 17.10. 2002 № 587; Примірного положення про організацію виховної роботи в професійно-технічних навчальних закладах (затверджено наказом МОН від 16.04.2002 № 257; Положення про навчальне господарство професійно-технічного навчального закладу сільськогосподарського профілю (затверджено наказом МОН від 06.08.2002 № 527); статистичної форми «Показники економічного і соціального розвитку професійно-технічних навчальних закладів Міністерства освіти і науки України» (лист МОН від 19.01. 2004 № 179-26).

У 2004 р. завершено підготовку проекту Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні. 5 липня 2004 р. колегія МОН України і Президія НАПН України затвердили цю Концепцію. На розгляд МОН України підготовлено і подано пропозиції до нового переліку професій для підготовки кваліфікованих робітників та інших фахівців у ПТНЗ за ступенями професійно-технічної освіти, Положення про художній професійний навчальний заклад.

Науковими лабораторіями Інституту підготовлено методичні рекомендації щодо розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти. У 2002 р. в Україні вперше було видано монографію «Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: монографія / [Н.Г. Ничкало, С.У. Гончаренко, В.О. Радкевич]; за ред. Н.Г. Ничкало. – Хмельницький: ТУП, 2002. – 334 с.». Теоретично обґрунтовано пропозиції до варіативної частини навчальних планів і програм підготовки висококваліфікованих робітників та молодших спеціалістів у навчальних закладах системи професійно-технічної освіти; навчальні плани, програми та методичні рекомендації із загальнотехнічних предметів для ПТНЗ, для підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ зі спеціальностей, що користуються попитом на ринку праці та потребують значного оновлення змісту освіти; методичні рекомендації: щодо розроблення інтегрованих навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів у вищих професійних училищах і центрах професійно-технічної освіти, а також впровадження 12-бального оцінювання навчальних досягнень учнів (слухачів) з виробничого навчання у системі професійно-технічної освіти; щодо моніторингу якості професійно-технічної освіти у Львівській області, нових форм економічної діяльності й господарювання у професійно-технічних навчальних закладах.

В Інституті розроблено психодіагностичний матеріал з виявлення особистісної здатності до педагогічної праці у випускників загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів і студентів вищих навчальних закладів педагогічного профілю I–II та III–IV рівнів акредитації. Підготовлено програму спецкурсу і навчально-методичний посібник «Інноваційні підходи в організації профорієнтаційної роботи з учнями», колективну монографію «Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти». Загалом, видано 10 навчально-методичних посібників і методичних рекомендацій з питань організації навчально-виховної роботи в ПТНЗ, підготовки майбутніх педагогів. Узагальнено результати порівняльного аналізу вітчизняної та зарубіжних систем професійної освіти [«Професійна освіта в зарубіжних країнах (порівняльний аналіз)»].

На цьому етапі співробітники Інституту взяли участь в організації та проведенні понад 130 міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференцій, науково-практичних семінарів, інших масових заходів з актуальних питань розвитку професійно-технічної освіти, а також 10 всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів ПТНЗ.

Науковий супровід експериментальної роботи з проблем підготовки кваліфікованих робітничих кадрів

Пріоритетом діяльності підвідомчих установ Відділення на першому етапі його становлення визначено орієнтацію на *інноваційну діяльність*, що втілювалася в експериментальній роботі в ПТНЗ.

Структурні підрозділи Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти здійснювали постійну підтримку творчих пошуків у багатьох професійно-технічних навчальних закладах. Започатковано проведення виїзних засідань Відділення на базі училищ в різних областях (с. Балин Хмельницької області, м. Ромни Сумської області, ВПУ № 4 м. Вінниці). На засіданнях Президії АПН України розглядали питання про:

- досвід організації навчально-виховного процесу в Балинському вищому професійному училищі-агрофірмі Хмельницької області (25 березня 1998 р.);

- діяльність Львівського науково-практичного центру з дослідження проблем інтеграції та диференціації у професійній освіті (30 вересня 1998 р.);
- досвід педагогічного колективу ПТУ № 9 м. Києва з поєднання загальноосвітньої і професійної підготовки учнів, які не закінчили основної середньої школи (17 листопада 1999 р.);
- роботу експериментального майданчика на базі Вінницького ВПУ № 4 із впровадження у навчально-виховний процес нових інформаційних технологій (16 листопада 2000 р.);
- організаційно-педагогічні засади управління підготовкою кваліфікованих робітничих кадрів в умовах ринкової економіки, основні напрями діяльності Донецького інституту післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників (18 жовтня 2001 р.).

Члени Відділення надавали науково-методичну допомогу професійно-технічним навчальним закладам в організації експериментальної роботи. При відділі андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих було відкрито експериментальні педагогічні майданчики на базі Вищого комерційного училища Київського національного торговельно-економічного університету, ВПУ № 14 (м. Ромни Сумської області), ВПУ № 4 (м. Вінниця), ВПУ № 23 (м. Кролевець Сумської області), Сімферопольського ВПУ ресторанного сервісу і туризму та ін.

Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників здійснював експериментальну роботу на базі училищ і ліцеїв будівельного профілю. Цікаві наукові пошуки проводив Львівський науково-практичний центр АПН України на базі ВПУ № 20 м. Львова та інших професійних навчальних закладів.

У професійно-технічних училищах проводили експериментальну роботу з актуальних проблем дидактики професійної школи. Насамперед йдеться про ВПУ № 4 м. Вінниця, ВПУ № 1, 2, 3, ПТУ № 46 м. Києва, Балинське ВПУ-агрофірму Хмельницької області, Черкаське ВПУ № 20, Криворізький міжрегіональний центр професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців (Дніпропетровська область) та інші. Вони стали справжніми експериментальними полігонами, де експериментально перевіряли ефективність нових інформаційних технологій та методик професійного навчання.

На цьому етапі діяльності Відділення і його наукових підрозділів інновацією стало створення спільних експериментальних майданчиків ПТНЗ та вищих навчальних закладів. Взаємодія наших експериментальних училищ з Національним університетом будівництва та архітектури, Вінницьким державним педагогічним університетом ім. Михайла Коцюбинського, Кам'янець-Подільською аграрно-технічною академією, Хмельницьким національним університетом, Львівською академією мистецтв – це винятково важливий і перспективний напрям, що уможлиблював реальне опрацювання ефективних шляхів ступеневості й забезпечення наступності у підготовці кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів.

З метою досягнення наступності в діяльності ВПУ № 3 м. Києва та Київського національного університету будівництва і архітектури було розроблено комплекси науково-методичного забезпечення підготовки фахівців, зокрема: навчальні плани, програми, методичні рекомендації з поетапної професійної підготовки учнів, проведення занять з теоретичного і виробничого навчання, інструкції до виконання лабораторно-практичних робіт, тестові та контрольні завдання, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів тощо. Розроблено також спеціальні програми та програмно-методичне забезпечення викладання загальнотехнічних дисциплін. Відповідно до рішення Президії було розпочато підготовку педагогів професійного навчання з профілю «будівельна механізація».

Концептуальні пошуки

Звернемося лише до окремих ключових дослідницьких проблем структурних підрозділів Відділення: дидактика професійної школи; психолого-педагогічні засади технологій навчання у неперервній професійній освіті; педагогічна майстерність у системі професійної освіти; педагогічні умови виховання майбутніх робітників у професійно-технічних навчальних закладах; засади неперервної професійно-мистецької освіти; становлення особистості фахівця в системі неперервної професійної освіти; управління та економіка в системі професійно-технічної освіти; розвиток професійної освіти в зарубіжних країнах; теоретичні та методичні проблеми професійної освіти.

Значну увагу приділено оновленню на наукових засадах змісту й вдосконаленню організації навчально-виховного процесу, науково-методичному супроводу розроблення і реалізації державних стандартів професійно-технічної освіти, створенню засобів навчання нового покоління та інформатизації системи профтехосвіти, нормативно-правового забезпечення її функціонування.

Пріоритетність у роботі Відділення цінностей творчості й прагнення до прогностичного бачення проблем засвідчує те, що науковці спільно з практичними працівниками розробили і втілили у практику:

- Концепцію державних стандартів професійно-технічної освіти (схвалена 27 травня 1998 року Рішенням Колегії МОН України та Міжгалузевою радою з професійно-технічної освіти при Кабінеті Міністрів України);
- Концепцію професійно-художньої освіти (схвалена 19 січня 2000 року Президією АПН України). Її автор – чл.-кор. АПН України В.О. Радкевич. Вона очолила також творчу групу, котра розробляла концепцію професійного навчання на виробництві;
- Концепцію розвитку професійно-технічної (професійної) освіти України «Професійно-технічна освіта: XX століття» (затверджено Міністерством освіти і науки України та АПН України 5 липня 2004 року).

Член-кореспондент АПН України О.І. Щербак підготувала Концепцію професійно-педагогічної освіти. Цільову комплексну програму досліджень з професійно-художньої освіти, схвалену Президією АПН України, розробила професор О.П. Рудницька. Її учні, молоді й вже зрілі науковці, творчо реалізують концептуальні ідеї свого Вчителя, активно сприяють розвитку професійно-художньої освіти України. Починаючи з 2002 р., співробітники відділу змісту і технологій навчання дорослих щорічно проводять мистецько-педагогічні читання пам'яті засновника відділу професора О.П. Рудницької. За результатами проведення заходу видано 10 випусків збірників матеріалів читань. До 2010 р. видавався збірник «Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти», з 2011 р. його назва – «Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей».

*XIV Міжнародні мистецько-педагогічні читання пам'яті професора
О.П. Рудницької «Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії»
(1-2 грудня 2016 р.)*

Концепції та інші перспективні наукові документи, підготовлені членами Відділення, стали надійною теоретико-методологічною базою діяльності професійно-технічних навчальних закладів, а також сприяли прийняттю управлінських рішень, обґрунтуванню стратегій розвитку навчальних закладів в умовах ринкової економіки, відродженню української освіти і національної культури.

Значну увагу приділяли підготовці науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. З проблем теорії і методики професійної освіти у спеціалізованій вченій раді Інституту педагогіки і психології професійної освіти у 1997–2004 роках було захищено шість докторських і 22 кандидатські дисертації.

Науково-організаційна діяльність Відділення

Становленню і розвитку Відділення у 1997–2004 роках сприяла системна організація його діяльності, об'єднанням зусиль Відділення і його соціальних партнерів: департаменту розвитку професійно-технічної освіти МОН України, Міністерства праці і соціальної політики України, обласних науково-методичних і навчально-методичних центрів. Члени Відділення і його підвідомчі підрозділи брали активну участь у підготовці Другого

всеукраїнського з'їзду працівників освіти (8–9 жовтня 2001 р.). Відділення спільно з департаментом розвитку професійно-технічної освіти МОН України, Інститутом педагогіки і психології професійної освіти АПН України, ректоратом Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут» і Київським професійно-педагогічним коледжем ім. Антона Макаренка та Науково-методичним центром професійно-технічної освіти МОН України на високому теоретичному й організаційному рівні організували під час з'їзду секцію «Професійно-технічна освіта». Обговорено стан освіти в Україні та напрацьовано важливі рекомендації до Національної доктрини з розвитку вітчизняної освітянської галузі. Програмний документ – Національна доктрина, яку було прийнято за основу, спрямовано на реалізацію переходу України від етапу її індустріального розвитку до інформаційного. Значну увагу було приділено обговоренню мовної стратегії, зв'язку освіти з розвитком громадянського суспільства, міжнародного співробітництва та інтеграції в освітянській сфері. Крім того, обґрунтовувалися положення щодо неперервності освіти, адже в умовах інформаційного суспільства фахівець має навчатися впродовж усього життя.

Делегати з'їзду зазначали, що в системі освіти України актуальною є проблема наступності загальної середньої та професійної освіти для учнів старшого шкільного віку. Це призводить до відсутності взаємозв'язку між ПТНЗ із загальноосвітніми школами; неможливості належного врахування місцевою владою інтересів ПТНЗ, що розташовано на її території (без її підтримки важко налагодити соціальне партнерство між роботодавцями й закладами); складність врахування ПТНЗ потреб місцевих ринків праці.

Одним з основних стратегічних завдань реформування освіти в Україні було визначено створення цілісної системи неперервної професійної освіти. Перехід до 12-річної середньої школи передбачав установа тисного взаємозв'язку між профільною старшою середньою школою та системою професійно-технічної освіти, створення умов щодо забезпечення можливостей для продовження навчання випускників у вищих навчальних закладах або їх працевлаштування.

Висвітленню роботи Другого всеукраїнського з'їзду працівників освіти присвячено спеціальний випуск журналу

«Професійно-технічна освіта» (№ 4, 2001 р.). У журналі викладено резолюцію секції «Професійно-технічна освіта» II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти (с. 38-39). Основні положення цієї резолюції такі: *«Протягом останніх років у реформуванні системи професійно-технічної освіти згідно з Указом Президента України від 08.05.1996 р. відбулися певні якісні зміни, зокрема:*

- в основному створено законодавчу базу для забезпечення її функціонування; удосконалюється мережа та створюються професійно-технічні навчальні заклади нового типу з урахуванням потреб ринку праці;*
- дві третини учнів поряд з професійною здобувають повну загальну середню освіту;*
- половина випускників здобувають дві і більше професій;*
- кожне друге училище здійснює перепідготовку незайнятого населення;*
- удосконалюється науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу;*
- зростає кількість професійно-технічних навчальних закладів, які беруть участь у міжнародних проектах.*

Водночас, не всі обласні управління освіти, професійно-технічні навчальні заклади приділяють увагу введенню нових професій, оновленню змісту професійного навчання, впровадженню інноваційних технологій, пошуку сучасних моделей організації навчально-виробничої діяльності з урахуванням змін на ринку праці, розвитку соціального партнерства.

Відсутнє соціально-економічне прогнозування потреб ринку праці у кваліфікованих робітниках на загальнодержавному та регіональному рівнях.

Учасники секції «Професійно-технічна освіта» ухвалили рішення щодо внесення пропозиції до проекту Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, зокрема, доповнити його зміст низкою положень.

У розділі «Рівний доступ до якісної освіти»:

- безоплатність первинної професійної освіти у державних і комунальних професійно-технічних навчальних закладах;*

- багаторівневість, поліфункціональність і багатопрофільність професійно-технічних закладів освіти;
- створення умов для надання професійно-технічними навчальними закладами освітніх та інших послуг населеною, зокрема, здобуття та підвищення робітничої кваліфікації, перепідготовки незайнятого населення;
- здійснення поглибленого трудового навчання учнів основної школи та допрофесійної, профільної підготовки учнів старшої школи, у тому числі на базі професійно-технічних навчальних закладів;
- розширенням можливостей отримання професійно-технічної освіти шляхом впровадження індивідуального кредитування за рахунок бюджетних коштів та коштів підприємств – замовників робітничих кадрів;
- випереджувальний підхід до підготовки кваліфікованих робітників та інших фахівців на основі врахування науково-технічних досягнень;
- трансформація професійно-технічної освіти в систему професійної освіти.

У розділі «Освіта і наука»:

- передбачити рівні підходи до оплати за науковий ступінь і вчене звання педагогам незалежно від типу та рівня акредитації навчального закладу.

У розділі «Економіка освіти»:

- професійно-технічна освіта фінансується з державного бюджету для виконання державного замовлення, професійна підготовка понад державне замовлення, а також перепідготовка і підвищення кваліфікації робітників здійснюється за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб, зацікавлених громадських організацій, фондів;
- введення в державі податку на професійну освіту.

У розділі «Педагогічні та науково-педагогічні кадри»:

- для підготовки педагогів професійного навчання (за галузями виробництва та сферами діяльності)

запроваджуються спеціальні освітньо-професійні програми;

- створення системи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних та керівних кадрів для закладів професійно-технічної освіти, зокрема, педагогів професійного навчання;*
- забезпечення їхнього фахового стажування на базі провідних галузевих вищих навчальних закладів, підприємств, науково-практичних і методичних центрів.*

У розділі «Соціальні гарантії учасників навчального процесу»:

- удосконалити нормативно-правову базу системи професійно-технічної освіти з урахуванням нових потреб, зумовлених соціально-економічними змінами; передбачити розроблення нових законодавчих актів та нормативно-правових документів, спрямованих на реалізацію положень Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті;*
- здійснювати моніторинг потреб галузей виробництва та сфери послуг у кваліфікованих робітниках, забезпечити на загальнодержавному рівні прогнозування потреб виробництва та сфери послуг у кваліфікованих робітниках, розробити перспективні регіональні програми підготовки робітничих кадрів;*
- розробити правовий механізм стимулювання участі роботодавців і соціальних партнерів у відтворенні та розвитку трудового потенціалу держави;*
- запропонувати Міністерству освіти і науки України разом з іншими центральними органами виконавчої влади та АПН України розробити: Концепцію розвитку професійної освіти; новий державний Перелік професій для підготовки кваліфікованих робітників та інших фахівців у професійно-технічних навчальних закладах; стандарти професійно-технічної освіти та відповідне науково-методичне забезпечення їх впровадження; план підготовки та видання навчальної і методичної літератури для професійно-технічних навчальних закладів із*

забезпеченням відповідного фінансування; перспективні напрями наукових досліджень проблем професійної освіти; систему підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти, формування резерву керівних кадрів; забезпечити комп'ютеризацію навчально-виробничого процесу та розроблення програмних засобів навчання; розширити мережу експериментальних педагогічних майданчиків на базі професійно-технічних навчальних закладів з метою здійснення наукового пошуку та впровадження ідей передового досвіду інноваційних технологій навчання» (Резолюція секції «Професійно-технічна освіта» II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. *Професійно-технічна освіта*. 2001. № 4. С. 38–39).

Спільним наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України (№ 127/151 від 26.03.2001 р.) було затверджено Положення про професійне навчання кадрів на виробництві. Визначено види професійного навчання кадрів на виробництві: первинна професійна підготовка робітників, перепідготовка робітників, підвищення кваліфікації робітників, підвищення кваліфікації керівних працівників та фахівців. Професійну підготовку робітників на виробництві передбачалося здійснювати шляхом курсового чи індивідуального навчання.

У п. 2. 7. цього Положення зазначено, що підприємства визначають потребу в підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації кадрів у професійно-кваліфікаційному розрізі; створюють навчально-виробничу базу для професійного навчання кадрів на виробництві; організовують навчальний процес; здійснюють підбір педагогічних працівників та забезпечують підвищення їхнього професійно-кваліфікаційного рівня; розробляють відповідно до вимог виробництва робочі навчальні плани з професій та робочі навчальні програми з навчальних предметів на основі типових навчальних планів і типових навчальних програм та забезпечують їх виконання в повному обсязі та на належному рівні; упроваджують у навчальний процес сучасні технології навчання, зокрема модульну, відкрите професійне

навчання; аналізують вплив професійного навчання кадрів на ефективність діяльності підприємств.

З огляду на такий перелік завдань, спільне Положення Міністерства праці та соціальної політики України та Міністерства освіти і науки України спрямовувало керівників підприємств і професійно-технічних навчальних закладів на впровадження елементів дуальної системи професійної освіти.

Управління системою професійного навчання кадрів на виробництві передбачало також окремі завдання для Міністерства праці та соціальної політики України (п. 22.), Міністерства освіти і науки України (п. 2. 3.), для центральних органів виконавчої влади (п. 2. 4.).

У Положенні про професійне навчання кадрів на виробництві було також передбачено розділ «Педагогічні кадри». У ньому зазначалося, що професійне навчання працівників на виробництві здійснюють викладачі з числа керівників та фахівців підприємства, а також педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів; майстри виробничого навчання (за умови курсового навчання); інструктори виробничого навчання з числа кваліфікованих робітників підприємства.

Аналіз впливу професійного навчання кадрів в умовах виробництва на ефективність діяльності підприємств, вивчення зарубіжного досвіду професійної підготовки кваліфікованих робітників покликані були здійснювати наукові співробітники інститутів і центрів. Відділення започатковувало циклічні науково-практичні масові заходи: міжнародні конференції у Вінниці – «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (1996); у Києві – «Психолого-педагогічні проблеми підготовки інженерно-педагогічних кадрів для закладів професійно-технічної освіти» (1999), «Теоретичні і методичні проблеми підготовки педагога професійної школи до впровадження інноваційних та інформаційних технологій навчання» (2001); у Черкасах – «Психолого-педагогічні та естетичні аспекти професійно-художньої освіти на межі XXI ст.» (1999); у Львові (Україна) – Кельце (Польща) – «Освітні реформи в Україні і Польщі (порівняльний аналіз)» (2000) тощо.

За безпосередньої участі членів Відділення та співробітників Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України підготовлено й проведено методологічний семінар «Теоретико-

методологічні проблеми неперервної професійної освіти» (березень-листопад 2001 р.). За його результатами видано збірник наукових праць «Неперервна професійна освіта: теорія і практика» у двох частинах.

Л. М. Гриневич, М. С. Кучинський, Н. Г. Ничкало на семінарі керівників ПТНЗ м. Києва у Київському міському будинку вчителя (березень 2009)

Значний інтерес у науково-педагогічній громадськості, Національній спілці художників і Національній спілці майстрів народного мистецтва України викликала виставка «Професійно-художня освіта України на порозі XXI століття», що експонувалася в Педагогічному музеї (14 жовтня 1999 р. – 18 лютого 2000 р.). Під час цієї виставки Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти АПН України разом з Міністерством освіти і науки України, Комітетом професійно-технічної освіти м. Києва, Науково-методичним центром професійно-технічної освіти МОН України та Педагогічним музеєм провели цикл науково-методичних семінарів і творчих зустрічей.

Аналізуючи зроблене, пересвідчуємося, що становлення і розвиток Відділення протягом 1997–2004 років було забезпечено системною організацією його діяльності, об'єднанням зусиль членів Відділення і підвідомчих установ з Міністерством освіти і науки, Міністерством праці і соціальної політики, обласними науково-методичними та навчально-методичними центрами і кабінетами.

Йдеться не лише про етап концептуальних пошуків, а й про подальші етапи, що потребували постійної взаємодії у практичній реалізації інноваційних ідей, методик, нових підходів у професійних навчальних закладах та на виробництві.

Нові стратегічні завдання й наукові здобутки Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти АПН України, Інституту педагогіки і психології професійної освіти, Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти, Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти (м. Львів) зумовили об'єктивну потребу розширення напрямів їх діяльності.

РОЗДІЛ 3

РОЗВИТОК ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ АПН УКРАЇНИ (2005-2011)

Науковий супровід розвитку професійної освіти

Євроінтеграція в галузі професійної освіти і навчання зумовлювався положеннями таких стратегічних документів: Комюніке конференцій міністрів освіти європейських країн, що приєдналися до Болонського процесу (2005–2015); Брюгського комюніке про зміцнення європейського співробітництва у сфері професійної освіти та навчання на 2012–2020 роки (2010 р.); Міжнародної стандартної класифікації освіти (2011, 2013 роки) тощо. Постає потреба широкого ознайомлення роботодавців, науково-педагогічної громадськості з Міжнародною стандартною класифікацією професій (International Standard Classification of occupations) як винятково важливим документом для Міжнародної організації праці (МОП).

Актуалізувалося завдання щодо опрацювання національних класифікацій професій, які в умовах євроінтеграції України мають відповідати Міжнародній стандартній класифікації професій. Міжнародна стандартна класифікація професій (ISCO) тісно пов'язана з економічними і соціальними міжнародними класифікаціями і забезпечує: міжнародну звітність, порівняння й обмін статистичними та адміністративними даними про види професій; моделювання і розроблення національних та регіональних класифікацій професій; можливість їх використання в країнах, в яких не розроблено національних класифікацій професій. Завдяки ISCO уможливується розвиток програм професійної освіти і навчання та ефективне управління цим процесом.

На цьому етапі Відділення і його структурні підрозділи охопили науковим супроводом 814 державних професійно-технічних навчальних закладів, понад 300 тис. осіб за 35 напрямками і видами господарської діяльності. Учнівська молодь із малозабезпечених і маргінальних сімей перебувала під педагогічною і соціальною опікою. Задовольнялися потреби молоді в культурній самореалізації, національно-патріотичному вихованні, працевлаштуванні і розвитку професійної кар'єри.

Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо вдосконалення професійно-технічної освіти в Україні» від 18 вересня 2004 р. №1102 передбачалося:

1) розробити і затвердити до 1 березня 2005 року Державну програму розвитку професійно-технічної освіти на 2005-2010 роки, зокрема, заходи щодо модернізації матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів, оновлення змісту професійно-технічної освіти, підвищення ефективності забезпечення професійно-технічних навчальних закладів педагогічними працівниками;

2) передбачати у проектах Державного бюджету України на 2005 і наступні роки бюджетні призначення на реалізацію зазначеної Програми;

3) переглянути до 1 червня 2005 року з урахуванням потреб ринку праці Тимчасовий державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах;

4) вжити додаткових заходів щодо забезпечення розроблення та впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій для підготовки кваліфікованих робітників;

5) вирішити питання про збільшення з 1 січня 2005 року видатків на харчування, матеріальне забезпечення учнів професійно-технічних навчальних закладів у процесі навчання та на державну матеріальну допомогу випускникам професійно-технічних навчальних закладів – дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування;

6) опрацювати питання про зарахування педагогічним працівникам навчальних закладів та установ освіти до стажу педагогічної роботи часу попередньої професійної діяльності, пов'язаної з професійним навчанням безпосередньо на виробництві;

7) забезпечити розроблення методики розрахунку вартості підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах із розрахунку на одного учня, слухача та застосування її при визначенні обсягів фінансування професійно-технічних навчальних закладів;

8) прискорити підготовку та внесення в установленому порядку законопроекту щодо стимулювання участі роботодавців у

підготовці кадрів, матеріальній підтримці професійно-технічних навчальних закладів у реалізації освітніх проектів.

9) створити навчально-практичні центри із впровадження інноваційних технологій на базі професійно-технічних, вищих навчальних закладів, підприємств;

10) забезпечити проведення щорічного моніторингу стану справ на загальнодержавному та регіональних ринках праці з метою визначення потреби в підготовці кваліфікованих кадрів;

11) розробити і реалізувати довгострокові програми підготовки кваліфікованих кадрів для задоволення потреб регіональних ринків праці (URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1102/2004>).

У висновках Рахункової палати України «Про результати перевірки використання коштів Державного бюджету України, виділених Міністерству освіти і науки України на підготовку робітничих кадрів», підготовлених департаментом з питань науки та гуманітарної сфери і затверджених постановою Колегії Рахункової палати від 27.12.2005 № 31-3 наголошувалося на недостатньому виконанні цього Указу Президента України (Київ: Рахункова палата України, 2006. Випуск 4).

Удосконалення структурних підрозділів Відділення та результати їх діяльності

Структурні зміни відбулися в академічному Інституті педагогіки і психології професійної освіти. Зокрема, 30 січня 2007 р. Президією АПН України було прийнято постанову «Про перейменування Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України». З лютого 2007 р. ця наукова установа називається Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України (з 2015 р. його директор – доктор пед. наук, проф., член-кор. НАПН України Л.Б. Лук'янова).

Науково-дослідну діяльність в цьому Інституті здійснювали вісім наукових підрозділів:

– відділ дидактики професійної освіти (з 2008 року – відділ андрагогіки) (завідувачі – О.С. Дубинчук (1971–2000 роки), В.О. Радкевич (2001–2008 роки), Л.Б. Лук'янова (2008–2014 роки));

–відділ педагогічних технологій неперервної професійної освіти (завідувачі – Н.М. Дем'яненко (1995–1996 роки), С.О. Сисоєва (1996–2009 роки), О.І. Огієнко (2010–2014 роки));

–відділ теорії і практики педагогічної майстерності (завідувач – М.М. Солдатенко (з 1993 року й дотепер));

–відділ проблем виховання у професійно-технічних закладах (завідувачі – А.О. Молчанова (1995–1996 роки), І.М. Мельникова (1996–1999 роки), В.Ф. Орлов (1999–2004 роки), Л.О. Хомич (2004–2008 роки), Л.Ю. Султанова (2008–2015 роки));

–відділ мистецької освіти (завідувачі – О.П. Рудницька (1996–2002 роки), О.М. Отич (2002–2004, 2007–2014 роки), С.О. Соломаха (2004–2007 роки));

–відділ психології трудової і професійної підготовки (завідувачі – П.С. Перепелиця (1993–1998 роки), В.В. Рибалка (1998–2007 роки), Е.О. Помиткін (з 2007 року й дотепер));

–відділ психології профорієнтації (завідувачі – Б.О. Федоришин (1993–2000 роки), Н.А. Побірченко (2000–2010 роки), О.М. Ігнатович (2011–2014 роки));

–відділ порівняльної професійної педагогіки і психології (завідувачі – Р.М. Роман (1993–1998 роки), Н.А. Кутова (1998–1999 роки), Л.П. Пуховська (1999–2006 роки), Н.М. Авшенюк (з 2007 р.).

Діяльність цих відділів спрямовувалася на перспективне планування й організацію науково-дослідної роботи, зміцнення кількісного і якісного складу наукових кадрів, продовження роботи методологічного семінару з актуальних проблем теорії і методики професійної освіти, розширення науково-видавничої діяльності.

Львівський науково-практичний центр професійно-технічної освіти діяв як структурний підрозділ Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України. У 2005 р. цей Центр досяг незалежного рівня у кадровому потенціалі і науково-педагогічній діяльності. Відповідно до постанови Президії АПН України №1-7/13-213 від 17 листопада 2005 р. його виокремлено в самостійну наукову установу, підпорядковану Академії педагогічних наук України.

У 2004–2006 роках Центр виконував такі завдання: експериментальна перевірка методик навчання спеціальних дисциплін у професійно-технічних навчальних закладах; розроблення методик професійно спрямованого навчання

загальноосвітніх предметів у ПТНЗ; створення методологічного семінару «Інтеграція педагогічної теорії і практики»; вдосконалення роботи експериментальних майданчиків у Львівській області; видання наукового фахового журналу «Педагогіка і психологія професійної освіти».

Постановою Президії АПН України №1-7/5-135 від 20 квітня 2006 р. було створено Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. У 2006-2008 рр. Інститут професійно-технічної освіти очолював доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України В.К. Сидоренко. У 2006 р. під час заснування Інституту професійно-технічної освіти було створено такі наукові структурні підрозділи: лабораторія економіки і прогнозування розвитку професійно-технічної освіти (завідувач В.В. Паржницький, канд. пед. наук.); лабораторія інноваційно-інформаційних систем і технологій та дистанційного навчання (завідувач Н.Т. Тверезовська, доктор пед. наук, професор); лабораторія загальнотехнічної підготовки (завідувач Є.В. Кулик, доктор пед. наук, професор); лабораторія промисловості і будівництва (завідувач Л.Л. Сушенцева, канд. пед. наук, доцент); лабораторія аграрного виробництва (завідувач М.Г. Шевцов); лабораторія транспорту, зв'язку і поліграфії (завідувач В.В. Васенко, канд. пед. наук, доцент); лабораторія легкої промисловості і народних промислів (завідувач В.С. Локшин, канд. пед. наук.); лабораторія сфери послуг і туризму (завідувач В.Т. Лозовецька, доктор пед. наук, ст. наук. співробітник).

З 2008 р. і донині директором Інституту є доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України В.О. Радкевич. Уся її попередня трудова діяльність пов'язана із системою професійно-технічної освіти: майстер виробничого навчання, викладач, заступник директора, директор Грицівського вищого художнього професійного училища Хмельницької області, з 2000 р. – завідувач відділу дидактики, професійно-технічної освіти Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Поєднання багатолітнього педагогічного досвіду з постійними науковими пошуками в галузі професійної педагогіки сприяли формуванню зрілого і перспективного науковця.

Згідно з постановою Президії АПН України (протокол від 18.03.2008 р. № 1-7-103) створено нові лабораторії: змісту професійної освіти і навчання (завідувач Н.О.Ковтуненко, канд. пед. наук.); методик професійної освіти і навчання (завідувач

Л.В. Нестерова, канд. пед. наук, доцент); управління професійно-технічної освітою (завідувач Л.Л. Сушенцева, канд. пед. наук, доцент); професійного навчання на виробництві (завідувач Д.О. Закатнов, канд. пед. наук, ст. наук. співробітник); професійної орієнтації і виховання (завідувач В.Т. Лозовецька, доктор пед. наук, ст. наук. співробітник); лабораторію «Всеукраїнський інформаційно-аналітичний центр ПТО» (завідувач І.М. Савченко).

1 лютого 2011 р. створено новий структурний підрозділ – лабораторію підручникотворення для системи професійно-технічної освіти (завідувач В.Л. Шевченко, канд. військ. наук, доцент).

Наукові співробітники Інституту професійно-технічної освіти (жовтень 2017 р.)

Упродовж 11 років постійно оновлювалася структура цього Інституту. У 2008 р. його структуру було вдосконалено, створено 6 лабораторій: змісту професійної освіти і навчання; методів професійної освіти і навчання; управління професійно-технічною освітою; професійного навчання на виробництві; професійної орієнтації і виховання, а також лабораторію «Всеукраїнський інформаційно-аналітичний центр ПТО».

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України №1327 від 22 липня 1999 р. Донецький Інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників України ввійшов до складу Академії педагогічних наук України. Наукові співробітники Інституту вивчали, узагальнювали і поширювали прогресивний

педагогічний та виробничий досвід, розширювали позабюджетну діяльність, приділяли значну увагу забезпеченню діяльності Українсько-британського центру розвитку ділової активності учнів професійно-технічних навчальних закладів.

*Д.В. Гуменюк вітає Інститут професійно-технічної освіти
з 10-річним ювілеєм (березень 2016 р.)*

Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти АПН України – ще один структурний підрозділ Відділення, директором якого є канд. пед. наук Д.В. Гоменюк. Основні завдання Центру: підготовка кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів для автотранспортних підприємств, сфери автосервісу; моніторинг ринку професій з використанням комп'ютерних технологій; удосконалення змісту, форм і методів навчання та виховання учнівської молоді; забезпечення єдності загальноосвітньої і професійної підготовки; інформування про прогресивні ідеї вітчизняного і зарубіжного досвіду підготовки виробничого персоналу тощо.

У листопаді 2008 р. Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти перейменовано на Відділення професійної освіти і освіти дорослих АПН України. Таке рішення Президії АПН України зумовлювалося значним розширенням

функцій і завдань Відділення, необхідністю цілеспрямованого науково-методичного забезпечення розвитку педагогічної, професійно-технічної освіти і освіти дорослих. Найважливіші результати роботи членів Відділення заслуховувалися на засіданнях його зборів і бюро (таблиця 2).

Таблиця 2

Деякі питання, що розглядалися на загальних зборах і засіданнях бюро Відділення (2005–2011 рр.)

№ з/п	Питання	Дата
1.	Про розроблення Державної програми розвитку професійно-технічної освіти на 2005-2010 рр.	02.2005 р.
2.	Про проект положення «Про навчально-науково-виробничий комплекс профтехосвіти»	04.2006 р.
3.	Про діяльність експериментального педагогічного майданчика на базі ВПУ № 20 м. Львова з теми «Організація професійної підготовки фахівців у ПТНЗ на основі маркетингу ринку праці та освітнього моніторингу»	09.2007 р.
4.	Про концептуальні засади створення підручників нового покоління для професійно-технічних навчальних закладів	03.2008 р.
5.	Про розроблення нової редакції Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні	05.2009 р.
6.	Про виконання постанови Президії АПН України від 24 вересня 2009 р. щодо науково-методичного забезпечення професійно-технічної освіти	11.2010 р.
7.	Про проект Концепції багаторівневої педагогічної освіти в Україні	03.2011 р.

Перелік питань, що заслуховувалися на загальних зборах і засіданнях бюро Відділення, засвідчують участь науковців у розробленні Державної програми розвитку професійно-технічної освіти на 2005–2010 роки відповідно до Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо вдосконалення професійно-технічної освіти в Україні» 18 вересня 2004 р. № 1102, Концепції

багаторівневої педагогічної освіти, Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні та інших нормативних документів, спрямованих на підготовку сучасного виробничого персоналу.

Значну увагу Відділення приділило підготовці методологічного семінару АПН України на тему: «Неперервна професійна освіта в контексті європейської інтеграції: теорія, досвід, прогноз» (18 листопада 2009 р.).

Для розгляду на засіданнях Президії АПН України у 2005–2011 роках підготовлено 13 питань про результати наукових досліджень (таблиця 3).

Таблиця 3

**Питання педагогічної і професійно-технічної освіти,
розглянуті на засіданнях Президії НАПН України
(2005–2011 рр.)**

<i>№ з/п</i>	<i>Питання</i>	<i>Дата засідання</i>
1.	Про результати дослідження «Психолого-педагогічні основи особистісного підходу до впровадження педагогічних технологій у професійних закладах освіти»	23.06.2005
2.	Про результати дослідження теми «Розвиток психологічної культури учнівської молоді в системі неперервної професійної освіти в Інституті педагогіки і психології професійної освіти»	17.11.2005
3.	Про хід розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти	15.06.2006
4.	Про затвердження заходів АПН України на виконання плану заходів Кабінету Міністрів України, спрямованих на розвиток системи професійної орієнтації населення на період до 2009 р.	18.10.2007
5.	Про організацію експериментальної роботи в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України	20.12.2007

6.	Про створення в структурі Інституту професійно-технічної освіти АПН України лабораторії «Всеукраїнський інформаційно-аналітичний центр професійно-технічної освіти» та призначення завідувача лабораторії Савченко І.М.	20.12.2007
7.	Про результати дослідження теми «Психологічні засади теорії та практики профорієнтації учнівської молоді на робітничі професії»	19.06.2008
8.	Теоретико-методичні засади підготовки учнів та викладачів ПТНЗ до інноваційної діяльності в умовах ринку праці	12.02.2009
9.	Про організацію експериментальної роботи у Львівському науково-практичному центрі професійно-технічної освіти АПН України.	23.06.2009
10.	Про виконання рішення Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 11 червня 2008 р. щодо науково-методичного забезпечення закладів професійно-технічної освіти	24.09.2009
11.	Про діяльність лабораторії «Всеукраїнський інформаційний аналітичний центр професійно-технічної освіти Інституту професійно-технічної освіти НАПН України	16.11.2010
12.	Про результати виконання наукового дослідження «Розвиток психологічної готовності педагогів до творчої професійної діяльності» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	16.12.2010
13.	Про результати виконання наукового дослідження «Естетичні та етичні засади особистісного розвитку педагога» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	20.10.2011

Президія АПН України і Відділення визначили важливими для розгляду питання, спрямовані на реалізацію особистісно орієнтованого підходу до підготовки кваліфікованих робітників і майбутніх педагогів, розвиток психологічної культури учнівської молоді, професійну орієнтацію різних категорій населення. Значну увагу приділено проблемі поліпшення експериментальної роботи наукових підрозділів Відділення.

Розширення взаємодії із соціальними партнерами

Відділення і його наукові підрозділи обґрунтували нові напрями досліджень, розширили мережу експериментальних майданчиків на базі професійних навчальних закладів у різних регіонах нашої держави, розробили програми науково-дослідних робіт, проводили важливі науково-організаційні заходи.

Набула розширення і поглиблення співпраця з департаментом професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України; Міністерством соціальної політики України та його структурними підрозділами: Науково-дослідним інститутом соціально-трудових відносин; Інститутом підготовки кадрів державної служби зайнятості, Радою з питань професійної орієнтації населення, а також з Федерацією роботодавців України, професійними навчальними закладами, державними та громадськими об'єднаннями, закритим акціонерним товариством «Українське Дунайське пароплавство» (м. Ізмаїл Одеської обл.), компанією «КНАУФ Маркетинг-Київ» та ін.

Сьогодні система професійної освіти України має окремі здобутки завдяки волі, натхненню, творчості та відданості справі педагогічних колективів професійних навчальних закладів, їх відкритості для залучення інновацій та матеріальних інвестицій бізнесу (підприємств виробничої сфери). Педагогічні працівники закладів професійної освіти зацікавлені в удосконаленні виробничої діяльності регіональних підприємств, у рекламуванні та збуті їхньої продукції на ринках.

З метою розгортання досліджень з проблем професійного навчання на виробництві, підвищення виробничої кваліфікації та перепідготовки незайнятого населення здійснювалася співпраця з Комітетом Верховної Ради з питань науки і освіти, Міністерством

праці і соціальної політики, Республіканським центром зайнятості населення.

Становленню і розвитку Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти сприяла постійна підтримка президента НАН України Б.С. Патона, голови Ради продуктивних сил України С.І. Дорогунцова, тодішнього президента Українського союзу промисловців і підприємців, голови Координаційної ради Конфедерації роботодавців України А.К. Кінаха. Налагоджено співпрацю з різними громадськими організаціями, зокрема Всеукраїнською асоціацією працівників професійно-технічної освіти та Міжвідомчою консультативною радою з питань підготовки кадрів на виробництві.

*Президент НАН України Б.С. Патон,
Президент НАПН України В.Г. Кремень*

Проводилися виїзні засідання бюро Відділення спільно з Інститутом професійно-технічної освіти. Неодноразово розглядалися питання про основні напрями діяльності та проміжні результати дослідження Національного аналітичного центру професійно-технічної освіти (2008 р., 2009 р.). На засіданні, що відбулося на базі Промислово-економічного коледжу Національного авіаційного університету, заслуховувалося питання про науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації (2007 р.).

Науковці брали активну участь у підготовці «Білої книги національної освіти України» (2010 р.). У розділі 2. 4. «Професійна освіта і освіта дорослих» цієї книги вміщено інформацію щодо: модернізації професійно-технічної освіти, її науково-методичного та інформаційно-аналітичного забезпечення; професійного навчання на виробництві і навчання безробітних; професійно-практичної підготовки в системі професійної освіти; професійної орієнтації населення; освіти дорослих в умовах ринкової економіки; підготовки педагогічного персоналу для системи професійно-технічної освіти і освіти дорослих; управління розвитком професійно-технічної освіти; фінансування підготовки робітничого персоналу.

Спільно з Відділенням вищої освіти проведено методологічний семінар «Концептуальні засади підвищення економічної ефективності системи професійної і вищої освіти» (2011 р.).

У «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (2011 р.), у розділі 8 – «Професійно-технічна освіта за умов розвитку інноваційної економіки» – науковцями Відділення і його підвідомчих установ обгрунтовано пропозиції щодо поліпшення якості підготовки кваліфікованих робітників в умовах інноваційної економіки.

На виконання положень Закону України «Про освіту» щодо впровадження дуальної системи у професійну підготовку кваліфікованих робітників Відділення налагоджує партнерські відносини з підприємствами, що вже набули досвід у взаємодії з професійними навчальними закладами України. Такий досвід має ТОВ «КНАУФ Гіпс Київ» – представник німецької компанії КНАУФ в Україні. Прикладом інвестування в розвиток системи професійної освіти є продукти компанії КНАУФ, що реалізуються спільно з освітніми закладами будівельного профілю і спрямовуються на забезпечення якісної підготовки, формування професійної компетентності кваліфікованих робітників за технологіями КНАУФ. Інновацією у соціальному партнерстві професійних навчальних закладів і фірми КНАУФ став проект міжрегіонального будівельного кластеру.

У 2005 р. було прийнято рішення про спільну діяльність ТОВ «КНАУФ Гіпс Київ» з МОН України та професійно-технічними навчальними закладами щодо якісної підготовки робітничих кадрів для будівельної галузі. У 2006 році компанія КНАУФ розробила

Програму спільної діяльності з професійно-технічними навчальними закладами, спрямовану на забезпечення якісної підготовки робітників за технологіями КНАУФ, формування у них високої професійної компетентності. Успішній реалізації цього проекту сприяла творча співпраця компанії КНАУФ з Відділенням професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України.

За сприяння дійсного члена (академіка) Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України В.А. Баженова у 2007 р. на базі Київського національного університету будівництва та архітектури (КНУБА) відкрито навчальну лабораторію систем сухого будівництва, оснащену найсучаснішим обладнанням. Значна увага приділяється впровадженню інноваційних методик професійного навчання, що сприяє поглибленому практичному засвоєнню технології сухого будівництва на будівельно-технологічному факультеті. Працівники факультету беруть участь у підготовці навчально-методичної літератури, проводять науково-практичні заходи, спрямовані на впровадження інноваційних технологій КНАУФ. Кафедрами товарознавства та комерційної діяльності у будівництві для кращих студентів встановлено іменні стипендії ТОВ «КНАУФ Гіпс Київ».

Компанія КНАУФ є провідним підприємством європейської індустрії виробництва будматеріалів. Вона випускає широкий асортимент продукції для обробки стін, стель і підлог всередині приміщень. Основною продукцією КНАУФ на більш як 100 підприємствах Європи, Північної Америки, а також Китаю та Ірану є гіпсокартонні листи, металеві профілі, гіпсові перегородки, сухі суміші, полістирол, перліт, устаткування для машинної обробки штукатурних розчинів тощо. Компанія КНАУФ продовжує спрямовувати стратегію не лише на виробництво та реалізацію найрізноманітнішої продукції, маркетингові дослідження, технічні консультації, сертифікацію продукції, а й на підготовку кваліфікованих робітників, кваліфікаційні розряди яких відповідають рівню сучасного техніко-технологічного забезпечення будівництва.

Останніми роками члени Відділення професійної освіти і освіти дорослих здійснюють науково-методичний супровід професійної підготовки майбутніх монтажників гіпсокартонних конструкцій у регіональних науково-практичних центрах

підприємства «КНАУФ Гіпс Київ». Зокрема, вони очолюють конкурсну комісію, що визначає переможців з методики проведення занять, практичної підготовки майбутніх монтажників гіпсокартонних конструкцій, спільно з працівниками підприємства «КНАУФ Гіпс Київ» розробляють навчально-методичне забезпечення для регіональних навчально-практичних центрів КНАУФ.

Учений секретар Відділення В. Тименко – голова журі конкурсів регіональних навчально-практичних центрів КНАУФ

З участю представників Відділення професійної освіти і освіти дорослих на базі Луцького ВПУ будівництва та архітектури проведено Всеукраїнський конкурс професійної майстерності з професії «Монтажник гіпсокартонних конструкцій» (червень 2016 р.). У конкурсі взяли участь 17 команд з усієї України у складі викладачів спецтехнології, майстрів виробничого навчання та учнів. Міжнародний конкурс «KNAUF MGK 2017 Ukraine» проведено на базі ВПУ № 1 м. Рівне (червень 2017 р.). З нагоди 50-річчя створення Вищого професійного училища № 7 м. Калуш проведено круглий стіл «Зміст навчання робітничих професій з урахуванням досягнень у галузі техніки і новітніх технологій» (жовтень 2017 р.). Круглий стіл відбувся з участю доктора педагогічних наук, професора, ученого секретаря Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України В.П. Тименка; доктора історичних наук, професора кафедри документознавства та інформаційної діяльності, члена Національної спілки краєзнавців України О.М. Малярчука; доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри філології та перекладу Івано-Франківського національного технічного

університету нафти і газу О.В. Когут та педагогічного колективу Вищого педагогічного училища № 7 м. Калуш. Науковці Відділення залучили педагогів училища до експериментальної роботи з проблеми діагностики практичного інтелекту учнівської молоді.

28 листопада 2017 р. на засіданні Відділення прийнято рішення з питання «Про взаємодію педагогічного колективу Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею та Публічного акціонерного товариства «Криворізький залізорудний комбінат» з підготовки конкурентоздатних фахівців».

Академік В.А. Баженов і директор з персоналу Публічного акціонерного товариства «Криворізький залізорудний комбінат» О.І. Макаров на засіданні Відділення (28 листопада 2017 р.)

Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України ухвалило:

1. Досвід Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею та Публічного акціонерного товариства «Криворізький залізорудний комбінат» схвалити.
2. Підготувати та надіслати до Департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України пропозиції щодо створення регіонального центру професійної освіти гірничого профілю на базі Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, який здійснюватиме підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників для підприємств гірничорудної галузі. Вважати за доцільне включити до структури центру ДПТНЗ «Криворізький професійний гірничо-електромеханічний ліцей» і Криворізький професійний гірничо-металургійний ліцей.
3. Провести у квітні 2018 році на базі Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею Всеукраїнську

науково-практичну конференцію на тему «Підготовка конкурентоздатних фахівців: виклики сучасності».

4. Підготувати інформаційну записку щодо взаємодії педагогічного колективу Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею і ПАТ «Кривбасзалізрудком» та надіслати її до Міністерства освіти і науки, Міністерства соціальної політики України, Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України.
5. Рекомендувати ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України: посилити увагу до висвітлення найвагоміших результатів співпраці в наукових педагогічних виданнях і засобах масової інформації (зокрема, газетах «Урядовий кур'єр», «Голос України» та ін.); надавати ліцею консультаційну допомогу в організації експериментальної роботи; розширювати взаємодію ліцею з Публічним акціонерним товариством «Криворізький залізрудний комбінат» у впровадженні елементів дуальної системи підготовки конкурентоздатних фахівців.

РОЗДІЛ 4

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛЕННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ (2012–2017)

Науково-організаційна діяльність

Особливо важливими у розвитку Відділення були 2012–2017 роки. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих, Інститут професійно-технічної освіти продовжували інноваційні наукові пошуки, розробляли державні стандарти професійно-технічної освіти, обґрунтовували нові підходи до організації експериментальної роботи на базі ПТНЗ та педагогічних університетів і коледжів, впроваджували результати досліджень, розширювали науково-видавничу діяльність.

Відомі українські науковці неодноразово привертали увагу керівництва держави до неприпустимого розриву у співвідношенні кількості підготовлених фахівців з вищою освітою і кваліфікованих робітників. Зокрема, президент НАН України Б.Є. Патон, усвідомлюючи суспільно важливу роль системи професійно-технічної освіти, не раз ставав на її захист: *«Висококваліфікована робоча сила є одним із основних засобів підвищення ефективності виробництва та забезпечення якості продукції. Наявність на підприємствах професійно-компетентного персоналу визначає їх здатність реалізувати новітні досягнення науки і техніки.*

Як відомо, питома вага робітників високої кваліфікації в економічно розвинутих країнах світу становить 40 – 50 % (у Німеччині – 52 %). На жаль, в Україні цей показник значно нижчий і становить трохи більше, як 10 %. Унаслідок цього зазнають втрат провідні галузі промисловості, особливо наукоємні» (Професійно-технічна освіта. 2011. № 3. С. 3). Такий висновок ученого світового рівня має спонукати до роздумів й конкретної державницької дії усіх тих, від кого залежить доля молодого покоління й відповідно – майбутнє України.

Ураховуючи нові виклики і завдання, управлінські проблеми, кожний структурний підрозділ Відділення працював за чітко окресленими напрямками, що охоплюють науково-дослідну роботу, впровадження результатів наукових досліджень, науково-видавничу

діяльність, проведення міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових і науково-практичних конференцій, методологічних і методичних семінарів, круглих столів, творчих зустрічей, співпрацю з різними органами виконавчої влади, науково-дослідними інституціями, навчальними закладами.

Розроблено 8 державних стандартів з нових, технологічно складних професій, а саме: «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», «Оператор телекомунікаційних послуг», «Укладальник підлогових покриттів», «Підручний сталевара конвертерного виробництва (конвектора)», «Майстер ресторанного обслуговування», «Опоряджувальник будівельний», «Монтажник будівельний», «Деревообробник будівельний».

І.М. Грищенко, Н.Г. Ничкало, В.Г. Кремень на виїзному засіданні Відділення у Київському національному університеті технологій та дизайну (27 лютого 2014 р.)

Відділення приділяє значну увагу організації конкурсів тем наукових досліджень з актуальних проблем педагогічної, професійної освіти і освіти дорослих; заслуховуванню на засіданнях Відділення і його бюро проміжних і кінцевих результатів фундаментальних і прикладних досліджень підвідомчих установ і членів Відділення, контроль упровадження цих результатів у соціальному й освітньому середовищах.

Найважливіші результати роботи наукових установ Відділення заслуховувалися на засіданнях його зборів і бюро (таблиця 4).

Таблиця 4

Найважливіші питання, розглянуті на загальних зборах і засіданнях бюро Відділення (2012–2017 рр.)

№ з/п	Питання зборів і бюро Відділення	Дата
1.	Про організацію навчально-виховного процесу в Навчально-науковому центрі професійно-технічної освіти НАПН України (виїзне засідання, м. Київ)	10.2012 р.
2.	Про ініціативу Запорізької обласної державної адміністрації та обласного союзу промисловців і підприємців «Потенціал» щодо створення Запорізького регіонального інституту розвитку професійної освіти	01.2013 р.
3.	Про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту професійно-технічної освіти НАПН України	03.2013 р.
4.	Про досвід підготовки фахівців у навчально-науково-методичному комплексі Київського національного університету технологій та дизайну на основі компетентнісного підходу (виїзне засідання)	02.2014 р.
5.	Про виконання теми «Розвиток і саморозвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів у педагогічних ВНЗ і молодших спеціалістів у загальноосвітніх школах» (2013–2015)	04.2015 р.
6.	Про співпрацю Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	05.2016 р.
7.	Про результати завершених у 2016 р. наукових досліджень в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	02. 2017 р.

8.	Про впровадження результатів дослідження теми НДР «Управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки», виконаного в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України (2013–2015)	03.2017 р.
9.	Про виконання теми НДР «Теорія і практика особистісного і професійного розвитку дорослого населення» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (2014–2016)	03.2017 р.
10.	Про впровадження результатів дослідження з теми НДР «Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри», виконаного в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України (2013–2015)	04.2017 р.
11.	Про виконання теми НДР «Формування готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності» (2014–2016) в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	04.2017 р.
12.	Про виконання теми НДР «Естетичні та етичні чинники розвитку професійного досвіду викладачів вищих педагогічних навчальних закладів» (2016–2016) в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	05.2017 р.
13.	Про проект концепції реформування системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування	09.2017 р.
14.	Про співпрацю відділу змісту і технологій навчання дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича	10.2017 р.
15.	Про проміжні результати дослідження з теми НДР «Розвиток систем професійної освіти і навчання у країнах Європейського Союзу»	11.2017 р.
16.	Про взаємодію педагогічного колективу Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею та Публічного акціонерного товариства «Криворізький залізорудний комбінат» з підготовки конкурентоздатних фахівців	11.2017 р.

Як бачимо, в умовах євроінтеграції Відділення спрямовує свою діяльність на розвиток взаємодії з університетами, навчально-науково-виробничими комплексами, підприємствами й організаціями у підготовці фахівців у закладах педагогічної і професійної освіти. Результати виконання науково-дослідних робіт неодноразово заслуховувалися на засіданнях відділів, лабораторій та вчених рад інститутів.

Члени Відділення брали активну участь у підготовці загальних зборів Академії з питання «Концептуальні засади підвищення економічної ефективності освіти України в сучасних умовах», що відбулися 8 листопада 2012 р. На Відділення покладалося розв'язання таких завдань: здійснити наукову експертизу ініціативи педагогічної громадськості щодо об'єднання вищих навчальних закладів першого рівня акредитації з професійними ліцеями і училищами з метою створення професійних коледжів за двома напрямками підготовки: робітників високої кваліфікації та кваліфікованих робітників із можливістю їх подальшого навчання у вищих навчальних закладах відповідного профілю.

На цих загальних зборах Академії було затверджено Основні напрями досліджень у галузі педагогічних і психологічних наук в Україні на 2013–2017 роки в новій редакції:

- напрям 7. Професійна педагогіка;
- напрям 24. Теоретико-методичні засади професійного навчання;
- напрям 25. Теоретико-методичні засади освіти дорослих;
- напрям 26. Професійне навчання на виробництві;
- напрям 27. Професійне навчання незайнятого населення;
- напрям 17. Психологія професійної освіти, організаційна психологія та психологія праці.

Науковці Відділення забезпечили підготовку методологічного семінару «Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів» (29 жовтня 2014 р.). Видано збірник наукових праць учасників семінару (Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: зб. наук. статей / за ред. В.Г. Кременя, М.Ф. Дмитриченка, Н.Г. Ничкало; уклад.: М.В. Артюшина, В.П. Тименко та ін. К.: НТУ, 2015. 768 с.).

30 жовтня 2015 р. відбулися загальні збори НАПН України за темою «Концептуальні засади розвитку професійної освіти».

Учасники загальних зборів позитивно оцінили досвід функціонування прогресивних зарубіжних систем професійної освіти, зокрема, комбінованої (Нідерланди) і дуальної (Німеччини), для яких характерне поєднання теоретичних і практичних занять у регіональних навчальних центрах, навчання на підприємстві з навчанням у професійній школі. В умовах децентралізації професійної освіти визначено такі завдання навчальних закладів у регіонах: вивчити можливості цієї системи професійної освіти дорослих; створити на базі провідних ПТНЗ регіональну мережу закладів професійної освіти, формувати соціально-психологічну компетентність управлінців професійно-технічної освіти; створювати карти сертифікації роботодавців.

Відповідно до постанови загальних зборів НАПН України науковці Інституту професійно-технічної освіти розробили та забезпечили апробацію освітньо-професійних програм і проектних технологій підготовки кваліфікованих фахівців для високотехнологічного виробництва; опрацювали концепцію розвитку професійної кар'єри учнівської молоді.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих розробив концепцію педагогічної освіти і просвіти батьків та членів родин (2018 р.). Науковими співробітниками здійснено дослідження з моніторингу якості неперервної педагогічної освіти у трьох регіонах України (2016–2017 рр.); розпочато моніторинг з виявлення освітніх потреб семи категорій дорослого населення у десяти регіонах України (2016–2018 рр.).

Відділення координує діяльність Інституту професійно-технічної освіти, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України. На виконання постанови загальних зборів 25 березня 2016 р. розглянуто питання «Про стратегію розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016–2022 р.». Відділення запропонувало нові теми, що розширили тематику наукових досліджень, передбачених «Основними напрямками досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні».

Наукові пошуки співробітників структурних підрозділів Відділення здійснюються за 9 напрямками: «Історія педагогіки. Порівняльна педагогіка», «Управління розвитком освіти», «Психологія особистості. Соціальна психологія», «Психологія

професійної освіти, організаційна психологія та психологія праці», «Теорія і методика виховання», «Теоретико-методичні засади професійного навчання», «Теоретико-методичні засади освіти дорослих», «Професійне навчання на виробництві», «Педагогічна освіта».

У 2012–2017 роках для розгляду на засіданнях Президії НАПН України підготовлено 13 питань, присвячених аналізу результатів досліджень з проблем педагогічної, професійно-технічної освіти й освіти дорослих (таблиця 5).

Таблиця 5

Питання педагогічної і професійно-технічної освіти й освіти дорослих, розглянуті на засіданнях Президії НАПН України (2012-2017 рр.)

№ з/п	Питання	Дати Засідань
1.	Про науково-методичне забезпечення професійної орієнтації молоді на робітничі професії (Інститут професійно-технічної освіти)	4.04.2012
2.	Про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України за 2008–2012 роки та перспективи його розвитку	20.09.2012
3.	Про діяльність Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України	31.01.2013
4.	Про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту професійно-технічної освіти	2.02.2013
5.	Про результати дослідження «Психологія професійної орієнтації в системі педагогічної освіти», виконаного в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	21.11.2013
6.	Про впровадження результатів дослідження «Педагогічні засади децентралізації управління професійно-технічною освітою», виконаного в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України	20.03.2014

7.	Про результати дослідження «Інформаційно-технологічне забезпечення професійної підготовки сучасного вчителя», виконаного в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	18.12.2014
8.	Про результати дослідження «Методичні основи створення підручників нового покоління для ПТНЗ», виконаного в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України	18.06.2015
9.	Про досвід створення навчально-методичного комплексу для підготовки фахівців будівельного профілю за технологіями КНАУФ (KNAUF)	19.11.2015
10.	Про результати дослідження «Теоретико-методичні засади підготовки педагогів до взаємодії з родиною в сучасних умовах», виконаного в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	17.12.2015
11.	Про результати дослідження «Удосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічній освіті», виконаного в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України	19.05.2016
12.	Про діяльність Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України з реалізації Концепції розвитку освіти дорослих в Україні	19.10.2016
13.	Про результати дослідження «Психологічні особливості підготовки педагогічних працівників до розвитку духовного потенціалу учнівської молоді», виконаного в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	20.04.2017

Отже, для розгляду на засіданнях Президії як пріоритетні виносилися питання професійної орієнтації молоді, впровадження результатів досліджень, взаємодії із соціальними партнерами. Презентувалася діяльність Федерації роботодавців України, досвід створення навчально-методичного комплексу компанією КНАУФ тощо.

Відділення і його підвідомчі наукові установи брали участь у підготовці пропозицій до стратегічних державних нормативних документів, зокрема, до проектів законів України «Про освіту». Вперше у проекті Закону України «Про професійну освіту», у розробленні якого брали участь наукові співробітники Інституту професійно-технічної освіти та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, сформульовано положення щодо дуальної системи професійного навчання, поширеної в усьому світі.

Наукові співробітники Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих, Інституту професійно-технічної освіти активно працювали в робочих групах, створених Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти, які обґрунтовували положення статей проекту Закону «Про освіту».

У статті 15 Закону України «Про освіту» зазначено: *«Професійна (професійно-технічна) освіта» «метою професійної (професійно-технічної) освіти є формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя»* (URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>).

У Законі України «Про освіту» також вперше сформульовано статтю 18. «Освіта дорослих»:

«1. Освіта дорослих, що є складовою освіти впродовж життя, спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки.

2. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування створюють умови для формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих.

3. Складниками освіти дорослих є: післядипломна освіта; професійне навчання працівників; курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; безперервний професійний розвиток; будь-які інші складники, що передбачені законодавством, запропоновані суб'єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою.

4. Особа має право на вільний вибір закладу освіти, установи, організації, іншого суб'єкта освітньої діяльності,

видів, форм, темпу здобуття освіти та освітньої програми в межах здобуття освіти дорослих» (URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>).

Узагальнюючи участь науковців Відділення і його структурних підрозділів у підготовці проектів законодавчих актів у 2011–2017 роках, зазначимо, що: підготовлено пропозиції і доповнення до 35 законопроектів депутатів Верховної Ради України, 30 рішень. Інститут професійно-технічної освіти здійснював підготовку інформаційних матеріалів для Комітету науки і освіти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України.

Члени Відділення професійної освіти і освіти дорослих системно співпрацюють з Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти, беруть участь у підготовці аналітичних матеріалів і пропозицій до засідань Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти та парламентських слухань з питань законодавчого забезпечення підготовки майбутніх фахівців у професійних навчальних закладах.

1 червня 2016 р. відбулися парламентські слухання «Професійна освіта як складова забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу України: проблеми та шляхи вирішення». У слуханнях взяли участь народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, керівники та представники центральних органів виконавчої влади, Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, обласних, міських рад, обласних державних адміністрацій, керівники вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації, професійно-технічних навчальних закладів, науково-методичних установ, громадських організацій, роботодавці. Головними доповідачами були: міністр освіти і науки України Л.М. Гриневич, співдоповідачами – народний депутат України, перший заступник голови Комітету з питань науки і освіти О.В. Співаковський, Президент Національної академії педагогічних наук України В.Г. Кремень.

На цих парламентських слуханнях було обговорено нагальні проблеми та перспективні шляхи їх розв’язання:

- структура професійної освіти, рівні професійної освіти відповідно до Національної рамки кваліфікацій;

- забезпечення різнорівневого та багатоканального механізму фінансування й удосконалення системи управління професійною освітою;
- розвиток мережі закладів професійної освіти; підвищення якості професійної освіти;
- державне замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів як інструмент регулювання пріоритетних соціально-економічних потреб;
- вплив на позитивну динаміку змін контингенту студентів, учнів, слухачів закладів професійної освіти;
- підвищення якісного забезпечення педагогічними працівниками закладів професійної освіти тощо.

Національна академія педагогічних наук України та її інститути здійснюють науковий супровід розвитку професійної освіти. Саме про це йшлося у виступі президента НАПН України В.Г. Кременя перед учасниками слухань. Він зосередив увагу на таких питаннях, як удосконалення законодавчої бази професійної освіти, створення оптимальної мережі закладів професійної освіти, розвиток партнерства, розроблення і запровадження сучасних механізмів фінансового забезпечення професійної освіти, підвищення престижності професійної освіти у суспільстві та рівня кваліфікації педагогічного персоналу, вдосконалення науково-методичного супроводу професійної освіти і підготовки.

На жаль, у нашій державі, як зауважив Василь Кремень, недооцінюється значення наукових досліджень із проблем підготовки виробничого персоналу, порівняно з розвинутими європейськими країнами, як і наукових досліджень взагалі. Дуже важливо створювати умови для взаємодії навчальних і наукових установ системи ПТО на основі формування й реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних, дослідницьких програм у цій сфері. Передбачається ширше залучення науковців НАПН України до розроблення державних стандартів професійної освіти на компетентнісній основі, підготовки, видання та експертного оцінювання підручників і навчальних посібників на електронних й паперових носіях, створення інформаційно-комунікаційних мереж професійної освіти.

Учасники слухань дійшли висновку, що професійна освіта має бути безпосередньо пов'язана з потребами економіки держави, а її якість відповідати зростим вимогам. Адже в ринкових умовах

виробництва втриматися на робочому місці зможуть лише висококваліфіковані працівники, які досконало володіють сучасними технологіями, можуть швидко змінювати спеціалізацію, що сприятиме їхній зайнятості.

Отже, світова тенденція неперервної професійної освіти (освіти впродовж життя) зумовлює необхідність системного розв'язання проблем розвитку трудового потенціалу, його професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації, щоб дати людині належні знання, вміння, інші компетентності для забезпечення її гармонійної взаємодії з технологічним суспільством (Педагогічна газета. № 3(253), травень–червень, 2016).

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій

Розвиток ринкових відносин, посилення конкуренції на ринку освітніх послуг зумовлюють об'єктивну необхідність перегляду методичних підходів до моніторингу ринку освітніх послуг в системі професійної освіти і навчання засобами інформаційно-аналітичних систем. Наукові установи Відділення (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих, Інститут професійно-технічної освіти, Львівський науково-практичний центр професійно-технічної освіти, Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти), Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, а також Університет менеджменту освіти суттєво удосконалили інформаційно-комунікаційне середовище, модернізували власні сайти в Інтернеті.

Результатом інноваційного наукового пошуку Інституту професійно-технічної освіти є розроблення проекту концепції розвитку інформаційно-аналітичної системи управління профтехосвітою на основі моніторингових досліджень ринку освітніх послуг в галузі професійно-технічної освіти. Здійснено вивчення зарубіжного досвіду розроблення індикаторів та створення інформаційних аналітичних систем. З урахуванням європейського досвіду проведення моніторингових досліджень якості й доступності професійної освіти і навчання, тенденцій розвитку комп'ютерно-орієнтованих систем моніторингу розроблено систему індикаторів стану, особливостей функціонування й розвитку професійної освіти.

Розроблено інформаційно-аналітичну систему управління «ПРОФТЕХ» для автоматизації проведення моніторингу ефективності діяльності ПТНЗ, а також систему навчально-

методичного супроводу її використання; методичну систему розвитку інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійних навчальних закладів на основі електронних освітніх ресурсів; підготовлено і впроваджено електронні підручники для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників і молодих спеціалістів та відповідні методичні рекомендації щодо їх створення. Розроблено та реалізовано в мережі Інтернет проект інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів, що охоплює такі модулі: контент-бібліотеку електронних підручників, базу навчально-методичних матеріалів, довідково-пошукову систему та інші електронні освітні ресурси. Розроблено та впроваджено систему дистанційного професійного навчання на базі платформи Moodle, а також дистанційні курси для підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТНЗ та структурних навчальних підрозділів підприємств. Теоретично обґрунтовано і впроваджено технологію відкритого професійного навчання на модульній основі.

*Семінар-тренінг у Кам'янському професійному ліцеї
Дніпропетровської області проводять наукові співробітники Інституту
професійно-технічної освіти НАПН України (30 листопада 2017 р.)*

Науковці Інституту проводять тренінг-курси: «Запровадження особистісно-розвивальних технологій навчання у ПТНЗ» для підвищення кваліфікації методистів науково (навчально)-

методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти України; «Створення та використання електронних освітніх ресурсів» для підготовки педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів м. Києва до використання електронних освітніх ресурсів у процесі дистанційного навчання учнів. Інститут професійно-технічної освіти має електронні ресурси: інформаційно-освітня ресурсна база ПТНЗ, інформаційно-науковий центр професійно-технічної освіти, віртуальне професійно-освітнє середовище; науковий портал професійно-технічної освіти для розташування контент-бібліотеки для системи професійно-технічної освіти України, довідкової та допоміжної інформації, засобів моніторингу, проведення форумів, зворотного зв'язку тощо (режим доступу: <http://www.profuia.info>); електронні підручники з використанням програмно-інструментальної платформи («Технологія токарної обробки: Токар. 2 розряд», «Технологія опоряджувальних робіт», «Механізація сільськогосподарського виробництва (для плодоовочівників)», «Електротехніка з основами промислової електроніки», «Будова автомобіля» та ін.).

Науковий супровід розвитку педагогічної освіти і освіти дорослих

В Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих започатковано різні види діяльності: наукової, організаційної, міжнародної. Колективом науковців під керівництвом дійсного члена (академіка) НАПН України І.А. Зязюна (1938–2014), члена-кореспондента НАПН України Л.Б. Лук'янової (з 2015 р.) обґрунтовано інноваційні підходи до реформування педагогічної освіти, концептуальні засади професійного навчання дорослого населення; розроблено нові педагогічні й психологічні теорії; здійснено фундаментальні та прикладні дослідження з проблем формування особистості педагога, розвитку його педагогічної майстерності; визначено перспективні напрями наукових педагогічних і психологічних досліджень в Україні; досліджено розвиток сучасної освіти в умовах інтеграційних процесів.

Нині в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих функціонують чотири відділи: андрагогіки, змісту і технологій навчання дорослих, зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих, психології праці.

Діяльність наукових підрозділів Інституту спрямовувалася на розроблення новітніх технологій професійної педагогічної освіти і освіти дорослих, дослідження проблем порівняльної професійної педагогіки, теорії та історії педагогічної майстерності, педагогіки праці, професійного виховання, проблем мистецької освіти. Результати планових науково-дослідних робіт Інституту узагальнено та систематизовано у більш як 15 тис. друкованих праць. Інформаційним і духовним центром Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України є наукова бібліотека, створена у 1995 році. Бібліотека – один з важливих підрозділів Інституту ПООД НАПН України, оскільки сприяє особистісному й фаховому зростанню науковців і є творчою лабораторією для всіх відвідувачів.

Співробітники Інституту здійснюють інноваційні і прогностичні наукові пошуки за такими напрямками: розвиток педагогічної майстерності викладачів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю в умовах інформаційно-технологічного суспільства; естетичні та етичні основи розвитку педагогічної майстерності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів; інформаційно-технологічне забезпечення професійної підготовки сучасного вчителя; загальнокультурний розвиток особистості педагога в умовах інформаційного суспільства; теоретико-методологічні і методичні засади освіти дорослих; психологічні умови розвитку духовної культури педагогічного персоналу; психологія професійної орієнтації в системі педагогічної освіти; компетентнісний підхід до підготовки педагогічного персоналу в зарубіжних країнах.

Основні результати науково-дослідної роботи цього Інституту: започаткування нових напрямів педагогічних й психологічних досліджень з проблем розвитку субдисциплін педагогіки – андрагогіки, педевтології, обґрунтування теоретико-методологічних і методичних засад освіти дорослих, розроблення її концепції, схваленої Президією НАПН України (протокол № 6 від 24 червня 2010 р.); визначення ключових, базових та інструментальних особистісних і професійних компетентностей вчителя; створення інноваційних технологій розвитку і саморозвитку елементів педагогічної майстерності вчителів, виявлення педагогічних умов ефективності цього процесу. Науковцями виявлено особливості впровадження компетентнісного

підходу до підготовки педагогічного персоналу в зарубіжних країнах; обґрунтовано психологічні умови розвитку духовної культури педагога; розроблено психологічні засади професійної орієнтації в системі педагогічної освіти. Високому рівню науково-дослідної роботи сприяє успішний розвиток наукових шкіл, очолюваних провідними вченими Інституту.

Колектив відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України розробив Концепцію розвитку освіти дорослих в Україні. Проект цієї Концепції, вперше розробленої в Україні, обговорено на засіданні Відділення професійної освіти і освіти дорослих. Питання «Про діяльність Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України з реалізації Концепції розвитку освіти дорослих в Україні» також обговорено і схвалено Президією НАПН України (19.10.2016 р.).

Започатковано проведення відкритого конкурсу науково-методичних, методичних розробок, програм, проектів, есе – «РАЗОМ! Партнерство навчальних, культурно-освітніх закладів, соціальних служб і родин» (2014 р.). Його мета – об'єднання зусиль педагогічних колективів і родин, спрямованих на створення цілісного освітньо-виховного простору для особистісного розвитку дітей та підлітків. Ініціатор цього інноваційного напрямку – доктор пед. наук, професор Г.М. Лактіонова (7.11.1952 – 25.12.2016).

Відділення професійної освіти і освіти дорослих сприяє започаткуванню і розвитку нових напрямів у роботі з різними категоріями дорослого населення. 27 вересня 2017 р. на виїзному засіданні Відділення, що відбулося на базі Всеукраїнського центру підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, обговорювався проект Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Голова Національного агентства з питань державної служби, доктор політичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України К.О. Ващенко схарактеризував основні проблеми, що потребують розв'язання, висвітлив мету Концепції, принципи реформування системи професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад. Особливу увагу він приділив визначенню шляхів розв'язання цих проблем.

Вийзне засідання Відділення на базі Всеукраїнського центру підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування Національного агентства України з питань державної служби (27 вересня 2017 р.)

Обґрунтовуючи необхідність створення належних умов для забезпечення професійного розвитку цієї категорії, Голова Національного агентства з питань державної служби України виокремив першочергові завдання, зокрема: розроблення та впровадження галузевої рамки кваліфікацій з урахуванням Національної рамки кваліфікацій; розроблення на основі компетентнісного підходу за участі заінтересованих сторін і затвердження професійних стандартів державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; розроблення й упровадження стандартів усіх рівнів вищої освіти за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» галузі знань «Публічне управління та адміністрування» і стандарту освітньої діяльності з підвищення кваліфікації працівників, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад; створення інтегрованої інформаційної системи управління людськими ресурсами, що включатиме єдині державні реєстри державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, в яких передбачатиметься відображення результатів професійного розвитку та проходження професійного навчання тощо.

Концепцію передбачено: запровадження дієвої системи визначення потреб у професійному навчанні державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад; забезпечення безперервності, обов'язковості, плановості професійного навчання державних службовців, посадових осіб

місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад; розвиток ринку освітніх послуг у сфері професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування і депутатів місцевих рад на засадах прозорості та доброчесної конкуренції з відповідною системою моніторингу та оцінки якості освітніх послуг; запровадження механізму координації діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, програм міжнародної технічної допомоги, асоціацій органів місцевого самоврядування, установ, закладів різних форм власності, що надають освітні послуги.

Академіки і члени-кореспонденти НАПН України (В.А. Баженов, В.Ю. Биков, Ю.Ф. Зінковський, В.О. Радкевич, Л.Б. Лук'янова, В.І. Кушерець та інші) взяли активну участь в обговоренні цього важливого документа, схвалили його й водночас висловили слушні побажання щодо його вдосконалення.

1 грудня 2017 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України схвалено Концепцію реформування системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, визначено етапи та строки її реалізації, а також очікувані результати.

Реалізація цієї Концепції сприятиме впровадженню державної політики в сфері професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад і дасть змогу:

- створити сучасну цілісну, мобільну та гнучку систему професійного навчання з розвиненою інфраструктурою, ефективним управлінням і належним ресурсним потенціалом;
- запровадити належну систему оцінювання і моніторингу якості надання освітніх послуг;
- створити умови для доброчесної конкуренції серед суб'єктів надання освітніх послуг в сфері професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад;
- розширити спектр освітніх послуг у сфері професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, суб'єктів надання таких послуг за рахунок залучення суб'єктів різної форми власності;

- запровадити механізми реалізації безперервної освіти, що забезпечить розвиток професійної компетентності державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад.

Безумовно, такий підхід до цієї важливої справи, що має загальнодержавне значення, сприятиме педагогізації усіх верств населення нашої держави.

*Учасники Міжнародних днів освіти дорослих
у Запорізькій обласній державній адміністрації (6 жовтня 2016 р.)*

Набуло розвитку співробітництво з Представництвом Інституту з міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів DVV International в Україні (Німеччина, Бонн). Спільно з Представництвом DVV International в Україні проведено:

- форум «Європейський Союз – Україна: освіта дорослих» (м. Київ, 4–6 листопада 2014 р.);
- Міжнародні дні освіти дорослих на Львівщині (5–10 жовтня 2015 р.);
- Міжнародні дні освіти дорослих у Запорізькій області (6–8 жовтня 2016 р.).

2–3 листопада 2017 року в Києві в рамках Року освіти дорослих у Європі (під гаслом – Сила і радість навчання), який ініціювала Європейська асоціація освіти дорослих, відбувся Форум неформальної освіти дорослих «Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства».

У роботі Форуму брали участь: Л.М. Гриневич, міністр освіти і науки України; В.Г. Кремень, Президент Національної академії педагогічних наук України; П. Хансен, Президент Європейської асоціації освіти дорослих; Представники Посольства Федеративної Республіки Німеччина; Т. Клоуберт, професор, завідувач кафедри освіти дорослих і позашкільної освіти Католицького університету Айхштетт-Інгольштадт Німеччини та ін.

*Учасники Форуму «Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства».
Виступає міністр освіти і науки України
Л.М. Гриневич (2 листопада 2017 р.)*

Організатори Форуму – Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Європейська асоціація освіти дорослих, Громадська спілка «Українська асоціація освіти дорослих» та Представництво Інституту з міжнародного співробітництва німецької асоціації народних університетів (DVV International) в Україні за фінансової підтримки Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Федеративної Республіки Німеччина.

До проведення Форуму залучено організації й установи Міністерства освіти і науки, Національної академії педагогічних наук України, Міністерства соціальної політики, Міністерства екології і природних ресурсів України, громадські організації і фонди. Для обміну досвідом і обговорення актуальних проблем та подальшого розвитку сфери освіти дорослих були запрошені науковці і представники громадських організацій Німеччини, Латвії, Білорусі.

Важливість цього заходу полягала в тому, що в умовах розвитку глобалізованого, інформаційного, технологічного та етнокультурного суспільства освіта дорослих є важливою складовою неперервної освіти, покликаної сприяти науковому, соціальному й економічному розвитку держави, демократії, сталого розвитку суспільства, в якому на зміну конфліктам прийдуть діалог і культура світу, засновані на справедливості.

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих підготовлено доповнене видання «Концепції розвитку освіти дорослих в Україні», розроблено «Стратегію розвитку педагогічної освіти в Україні: концептуальні положення». Створено Центр освіти дорослих, зорієнтований на супровід неформальної освіти дорослих в Україні; Центр підвищення кваліфікації для працівників вищих навчальних закладів України всіх рівнів акредитації, керівників і спеціалістів навчальних центрів підприємств, організацій та установ, персоналу центрів освіти дорослих, громадських активістів; Психологічний консультативно-тренінговий центр для надання психологічної допомоги різним категоріям дорослого населення); центри педагогічної майстерності, що сприяють розвитку та саморозвитку педагогічної майстерності вчителя.

13 травня 2015 р. за підтримки НАПН України та DVV International створено Громадську спілку «Українська асоціація освіти дорослих» (УАОД). Її провідне завдання – всебічне сприяння освіті і навчанню дорослих людей упродовж усього життя, об'єднання накопиченого досвіду і зусиль всіх зацікавлених осіб і організацій, як державних, так і недержавних, для підтримки цього всесвітнього руху. Асоціація виконує роль координаційного центру, що об'єднує всіх зацікавлених у розвитку освіти дорослих в Україні, налагоджує плідну співпрацю і взаємодопомогу громадських організацій з державними й урядовими структурами.

Основні завдання УАОД: участь у формуванні політики освіти дорослих і політики навчання впродовж усього життя в Україні, в тому числі у розробленні проектів законодавчих актів, проектів державних концепцій, стратегій розвитку освіти дорослих в Україні та їхньої реалізації; надання консультативної та методичної допомоги в питаннях освіти дорослих; сприяння зміцненню і вдосконаленню підготовки фахівців для системи освіти дорослих; здійснення науково-дослідної та інформаційно-просвітницької діяльності в галузі освіти дорослих; створення баз даних про освіту

дорослих і розповсюдження цієї інформації в Україні та в інших країнах.

У 2016 р. УАОД прийнято до Європейської Асоціації освіти дорослих та Громадської організації «Культурно-освітня ініціатива». Діяльність цих організацій спрямовується на підтримку розвитку формальної, неформальної та інформальної освіти, розбудову громадянського суспільства в Україні. Головою правління Асоціації обрано доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, директора Інституту професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Л.Б. Лук'янову.

У вересні 2017 р. в МОН України відбулося засідання круглого столу «Законодавче забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні». Його ініціаторами і співорганізаторами стали Відділення професійної освіти і освіти дорослих, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та DVV International (представництво німецьких народних університетів в Україні).

*Учасники засідання круглого столу «Законодавче забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні»
(13 вересня 2017 р.)*

У роботі круглого столу брали участь: перший заступник міністра освіти і науки України В.В. Ковтунець, директор департаменту вищої освіти О.І. Шаров, президент НАПН України В.Г. Кремень, академік-секретар відділення професійної освіти і

освіти дорослих Н.Г. Ничкало, директор Інституту професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Л.Б. Лук'янова, завідувачі і співробітники відділів цього Інституту, а також представники Інституту модернізації змісту освіти та 22-х громадських організацій з різних регіонів України.

Голова Української асоціації освіти дорослих, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України Л.Б. Лук'янова презентувала авторське інноваційне наукове видання «Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід». Після презентації відбулося обговорення питання щодо розроблення проекту Закону України «Про освіту дорослих». Усі учасники одноголосно підтвердили важливість цього документу для України і необхідність якомога швидшого його створення. Було прийнято рішення про створення робочої групи, яка здійснюватиме підготовку цього законопроекту.

За активну участь у 12 міжнародних і всеукраїнських освітянських виставках Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих та його науковці відзначені золотими і срібними медалями та багатьма дипломами. Бібліотека Інституту увійшла в єдину інформаційну систему (відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2009 р. № 1579-р.).

Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти

Здійснення наукового супроводу розвитку професійної освіти потребує гнучкості, оперативного врахування динаміки змін на ринку праці й необхідності виконання нових завдань. Згідно з постановою Президії НАПН України від 14.01.2015 р. № 1-2/2-15 «Про затвердження структури наукової установи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України» ліквідовано лабораторії: методик професійної освіти і навчання, управління професійно-технічною освітою, професійного навчання на виробництві, професійної орієнтації і виховання, підручникотворення для системи ПТО, а також «Всеукраїнський інформаційно-аналітичний центр професійно-технічної освіти».

Лабораторія змісту професійної освіти і навчання продовжувала діяти у структурі Інституту. Поряд із цим створено такі нові лабораторії: технологій професійного навчання, завідувач Н.В.Кулалаєва, канд. хім. наук, доцент; зарубіжних систем

професійної освіти і навчання (завідувач О.В. Бородієнко, канд. геогр. наук, доцент); професійної кар'єри (завідувач Д.О. Закатнов, канд. пед. наук, ст. наук. співробітник); дистанційного професійного навчання (завідувач О.В. Базелюк, канд. пед. наук); електронних навчальних ресурсів (завідувач О.Д. Гуменний, канд. пед. наук).

1 січня 2016 року ліквідовано структурний підрозділ – лабораторію змісту професійної освіти і навчання. 1 січня 2017 року створено новий структурний підрозділ – лабораторію науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах (завідувач А.А. Каленський, доктор пед. наук, доцент).

Інститут професійно-технічної освіти спрямовує свою діяльність на розв'язання таких завдань: розроблення концептуальних засад розвитку професійної освіти і навчання з урахуванням потреб ринку праці та світових тенденцій кадрового забезпечення галузей економіки; виявлення особливостей європейських систем кваліфікацій, розроблення механізмів їх адаптації в системі професійної підготовки кваліфікованих робітників в Україні; проведення досліджень з проблем модернізації змісту професійної освіти і навчання, розроблення професійних стандартів, заснованих на компетенціях; обґрунтування і розроблення інноваційних методик професійного навчання, сучасних педагогічних і виробничих технологій; опрацювання концепції підручникотворення і засобів науково-методичного забезпечення на основі інформаційних технологій; наукове обґрунтування педагогічних засад децентралізації управління професійно-технічною освітою; проведення досліджень з проблем внутрішньофірмового навчання виробничого персоналу; наукове обґрунтування психолого-педагогічних засад виховання і професійної орієнтації молоді на робітничі професії.

Науковці цього Інституту теоретично обґрунтовують положення щодо психодіагностики професійного самовизначення учнів середніх загальноосвітніх шкіл та ПТНЗ, розвитку в них готовності до здійснення обґрунтованого й усвідомленого вибору професії відповідно до власних інтересів і можливостей та вимог обраної або бажаної майбутньої професії. Визначено структуру, показники і рівні сформованості готовності учнівської молоді до професійного самовизначення та опрацьовано діагностичний інструментарій для їх дослідження; розроблено концепції

професійної орієнтації учнівської молоді на робітничі професії та консультування учнів ПТНЗ із професійної кар'єри; створено та апробовано педагогічну технологію підготовки учнів професійних навчальних закладів до вибору й реалізації професійної кар'єри; теоретично обґрунтовано й розкрито систему консультування з професійної кар'єри учнів професійних навчальних закладів, що охоплює модель онлайн-консультування з розвитку кар'єри; визначено організаційно-педагогічні умови створення і функціонування центрів консультування з професійної кар'єри учнів ПТНЗ; розроблено та впроваджено програму курсу для учнів ПТНЗ «Технологія планування і реалізації професійної кар'єри» (предмети, що вільно обираються), особистісно-розвивальну програму «Сходинки до професії». Підготовлено глосарій базових термінів країн ЄС і розроблено рекомендації щодо модернізації вітчизняного освітнього законодавства у сфері професійної освіти, запровадження сучасних моделей професійної підготовки.

Всеукраїнська науково-практична конференція в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України (13 квітня 2017 р.)

Розроблено Концепцію відкритого професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві на основі модульних технологій (2010 р.). Обґрунтовано основні напрями модернізації системи професійного навчання виробничого персоналу в Україні, що передбачають багатоваріантність форм, вдосконалення змісту професійної підготовки, включаючи перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників на виробництві, а також підвищення якості

фахової підготовки та перепідготовки педагогічних та інженерно-технічних працівників навчальних підрозділів підприємства.

В Інституті професійно-технічної освіти діє 6 науково-дослідних лабораторій: зарубіжних систем професійної освіти і навчання; професійної кар'єри; дистанційного професійного навчання; технологій професійного навчання; електронних навчальних ресурсів; науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах. Працює також 3 центри, що були створені за міжнародної підтримки: Центр сучасних професій і технологій навчання у лабораторії змісту професійної освіти і навчання; Центр здорового способу життя та профілактики ВІЛ/СНІДу в лабораторії професійної кар'єри; Центр енергоефективності у лабораторії зарубіжних систем освіти і навчання. Упродовж 10 років в Інституті виконано 21 тему НДР, серед яких 20 фундаментальних досліджень та одне прикладне.

Значну роботу проводить Центр енергоефективності, впроваджується інноваційний навчальний курс «Основи енергоефективності». Працівники Центру беруть участь в апробації критеріїв оцінювання результатів діяльності ПТНЗ, розроблених згідно з наказом МОНмолодьспорту України від 27.09.2012 р. Участь наукових співробітників Інституту у викладанні загальноосвітніх, загальнотехнічних і спеціальних дисциплін сприяє ефективному впровадженню інноваційних педагогічних і виробничих технологій у навчально-виробничий процес.

До січня 2016 р. результативною була співпраця Відділення з Львівським науково-практичним центром професійно-технічної освіти НАПН України (у 2014–2015 роках – Львівський науково-практичний центр Інституту професійно-технічної освіти НАПН України). Співробітниками цього центру в 2012–2015 роках досліджувалися такі актуальні теми: «Теоретичні та методичні засади професійно-технічної підготовки кваліфікованих робітників за професіями, що користуються сталим попитом на ринку праці», «Формування професійних якостей майбутніх кваліфікованих робітників в умовах техніко-технологічних змін», «Професійне спрямування змісту природничо-математичної підготовки учнів професійно-технічних навчальних закладів», «Модернізація науково-методичного забезпечення професійної підготовки фахівців народних художніх промислів», «Економічні чинники забезпечення якості професійно-технічної освіти».

У 2012–2017 роках інноваційна спрямованість характеризувала діяльність Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України (директор – канд. пед. наук Д.В. Гоменюк). Центр став експериментальним педагогічним майданчиком Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. На основі укладених договорів про співпрацю з лабораторіями Інституту проводиться науково-дослідна робота, в процесі якої розробляються інноваційні методики професійної підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів, апробуються державні стандарти нового покоління на основі компетентнісного підходу. Центр здійснив експеримент всеукраїнського рівня з теми «Технологія проектного навчання у підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі». Розроблено 14 навчальних проектів різних напрямів (виховна робота, професійна і загальноосвітня підготовка).

Відділення та його підвідомчі установи здійснюють науковий супровід освітньої діяльності педагогів професійно-технічних навчальних закладів, сприяють піднесенню наукового потенціалу професійно-технічної освіти, розвитку наукових шкіл з теорії і методики професійної освіти.

Експериментальна робота

Упродовж майже двадцяти п'яти років науково-дослідної діяльності Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України у ньому сформувалися й зросли наукові педагогічні і психологічні школи. Це сприяло перетворенню установи на один з провідних центрів України з підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації. В Інституті успішно діяли педагогічна докторська спеціалізована вчена рада Д 26.451.01 та психологічна кандидатська спеціалізована вчена рада К 26.451.02, в яких було захищено 576 дисертацій: 154 – на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних (психологічних) наук; 422 – кандидата педагогічних (психологічних) наук.

Колектив Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих успішно проводив експериментальну роботу, залучаючи до її здійснення педагогів навчальних закладів різних типів і рівнів акредитації. Позитивної динаміки набула експериментальна робота Інституту на базі 43 навчальних закладів та 22 центрів професійного саморозвитку педагога. Результати наукових досліджень

упроваджуються в 151 навчальному закладі різних типів і рівнів акредитації. Інноваційною формою впровадження результатів науково-дослідної роботи була діяльність Академії педагогічної майстерності, очолюваної директором Інституту, академіком І.А. Зязюном. Спільно з Державною соціальною службою для сім'ї, дітей та молоді й Українським фондом «Благополуччя дітей» за ініціативою професора Г.М. Лактіонової здійснювався проект щодо підвищення кваліфікації прийомних батьків та батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу.

Інститут професійно-технічної освіти здійснює широку співпрацю з-понад 200-ма установами та організаціями України щодо спільної наукової та навчально-методичної діяльності, проведення експериментальних досліджень та впровадження результатів науково-дослідної роботи. Цінні дослідницькі результати одержано в Інституті професійно-технічної освіти під час проведення 38 експериментів: 13 – всеукраїнського рівня, 2 – академічного, 23 – рівня підвідомчої установи. Експериментальна робота проводилася у 106 навчальних закладах, установах, організаціях.

У 2017 р. члени Відділення та науковці інститутів брали активну участь у підготовці пропозицій щодо пріоритетних напрямів та актуальних проблем наукових досліджень на найближчу перспективу. Пріоритетні напрями наукових досліджень НАПН України з філософії освіти, педагогіки і психології на 2018–2022 роки схвалено загальними зборами НАПН України від 17 листопада 2017 р.:

1. Філософія освіти. Методологія, теорія, історія освіти і педагогіки.

Філософія освіти в українській і західній гуманітарній думці.

Розвиток філософії освіти і педагогіки відповідно до викликів глобалізованого світу.

Філософія людиноцентризму як методологія особистісно орієнтованої освіти.

Формування нових синергійних підходів до розвитку людини.

Розширення предметно-практичного та інформаційного поля педагогіки в контексті сучасних соціальних потреб та освітніх викликів.

Дисциплінарні, міждисциплінарні, мультидисциплінарні дослідження в галузі освіти.

Міждисциплінарний синтез галузей знань, що вивчають людину, суспільство, культуру і освіту.

Реформаційні та контрреформаційні процеси в освіті: інституціональна та позаінституціональна історія вітчизняної освіти.

2. Розвиток світової і національних освітніх систем.

Порівняльні дослідження освіти, педагогіки.

Методологічні і теоретичні проблеми порівняльних досліджень у галузі освіти, педагогіки.

Розвиток формальної, неформальної та інформальної освіти у різних країнах і регіонах світу.

Забезпечення якості освіти і рівного доступу до освіти в освітніх системах світу.

Тенденції розвитку європейського простору професійної освіти і підготовки, європейського простору вищої освіти та європейського дослідницького простору.

Тенденції розвитку педагогічної освіти у зарубіжних країнах.

Міжкультурна освіта для гармонізації полікультурного середовища

Нормативно-правове забезпечення розвитку освіти в країнах ЄС.

3. Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище.

Теоретико-методологічні засади результатної парадигми, компетентнісного підходу та концепції вимірюваної якості в освіті.

Методологія і технології моніторингових досліджень в освіті.

Тестові технології в оцінюванні якості освіти.

Теоретико-методологічні, методичні та технологічні засади інформатизації освіти.

Інформаційно-аналітичний супровід освітньої діяльності, проектування інформаційно-освітнього середовища та електронних ресурсів.

Проектування освітньо-розвивальних середовищ.

Формування мережного освітнього середовища та його інтеграція з традиційними системами навчання.

Розвиток особистості у віртуальному освітньому просторі.

Формування інформаційної культури суб'єктів освітнього процесу та забезпечення інформаційної безпеки освітньої діяльності в мережах. Методи і засоби медіа-освіти.

Створення і застосування комп'ютерно орієнтованих навчальних систем, мультимедійних технологій, електронних ресурсів і засобів навчання на основі ІКТ.

4. Педагогіка і психологія освітнього процесу.

Принципи, закони і закономірності освітнього процесу.

Теорії і моделі дидактичних і методичних систем.

Дидактичні засади освіти для стійкого розвитку.

Індивідуалізація і диференціація навчання і виховання.

Індивідуально-психологічні відмінності учнів та їх урахування в освітньому процесі.

Дидактичні моделі та педагогічні технології особистісно орієнтованого навчання.

Компетентнісний підхід в освіті. Дидактичні засади, методика і технології формування ключових (загальних і предметних) компетентностей в освітньому процесі.

Дидактичні засади інноваційних методів і технологій навчання.

Дидактичні засади і технології інтегрованого навчання.

Виявлення обдарованості дітей та розвиток їхніх здібностей в освітньому процесі.

Формування наукового світогляду учнів, системного і критичного мислення учнів та студентів.

Методологія дидактичних досліджень. Основи дидактичного експерименту.

Психологічні механізми і педагогічні умови реалізації в освітньому процесі гуманістичної парадигми, взаємозв'язки освіти, навчання, виховання і розвитку особистості.

Принципи та критерії психологічного супроводу освітнього процесу.

Психолого-педагогічні засади проектування і оснащення навчальної інфраструктури.

Психологічні механізми навчання та психічний розвиток особистості впродовж життя.

Саморозвиток і самореалізація особистості в освітньому просторі.

Психолого-педагогічний супровід сімейного виховання.

Психологічний супровід розвитку особистості у процесі професійної підготовки.

5. Формування змісту освіти різних її складників.

*Теорія і методологія конструювання змісту освіти.
Дидактичне і психологічне обґрунтування змісту освіти.*

Науково-методичні засади конструювання змісту освіти на різних її рівнях.

Теорія і методологія стандартизації змісту освіти різних рівнів.

Теоретичні та методичні засади розроблення освітніх і професійних стандартів.

Дидактичні засади проектування та особливості реалізації освітніх програм для різних рівнів, галузей і спрямувань освіти та закладів освіти різних типів.

Фундаменталізація та гуманітаризація змісту освіти.

Дидактичні засади проектування підручників та інших видів навчальної літератури.

Основи психолого-педагогічної експертизи освітніх програм та навчальної літератури.

Оновлення змісту педагогічної освіти в контексті викликів глобалізації.

7. Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта.

Реалізація дидактичних принципів у навчанні різних предметів і курсів.

Теорія і методика навчання різних предметів і курсів у початковій школі, гімназії і ліцеї, закладах спеціалізованої освіти.

Дидактико-методичні засади наукової освіти. Методика і технології STEM-освіти.

Форми і методи профорієнтаційної роботи в різних типах закладів освіти.

Особливості організації освітнього процесу в малокомплектній сільській школі.

Організаційно-методичні засади формування мережі початкових шкіл, гімназій і ліцеїв, закладів спеціалізованої освіти.

Особливості функціонування опорних шкіл і філій закладів початкової освіти.

Оздоровча функція шкільної освіти та екологічне спрямування освітнього процесу в школі.

Теорія і методика інтеграції змісту загальної середньої та професійної освіти.

Забезпечення наступності в навчанні на різних рівнях освіти.

8. Професійна (професійно-технічна) освіта. Фахова передвища освіта.

Становлення і розвиток професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти в Україні.

Прогнозування і проектування розвитку професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Стандартизація змісту професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Теорія і методика професійного навчання.

Теоретичні і методологічні засади професійної педагогіки, професіології і педагогіки праці.

Особливості розроблення і застосування педагогічних технологій у професійній підготовці фахівців різних галузей, спеціальностей.

Методики викладання загальноосвітніх, загальнотехнічних, спеціальних дисциплін та організації виробничого навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (за галузями).

Розвиток інноваційних процесів у системі професійної освіти і підготовки.

Професійне навчання в умовах високотехнологічного виробництва, внутрішньофірмової підготовки персоналу підприємств.

Дистанційне навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців (за галузями).

Дидактичні засади створення електронних освітніх ресурсів, електронних підручників і навчальних посібників, електронних освітніх комплексів у професійній (професійно-технічній) освіті.

Теоретичні і методичні основи підготовки молодших спеціалістів у системі фахової передвищої освіти.

Соціальне партнерство в регулюванні професійної освіти і підготовки.

Професійна орієнтація і професійне консультування учнівської молоді та дорослого населення щодо подальшої освіти і вибору та реалізації професійної кар'єри.

Професійний й особистісний розвиток майбутніх фахівців.

Напрямок 9. Вища освіта.

Роль і місце вищої освіти в освітній і науковій сферах, забезпеченні дослідницько-інноваційного типу прогресу.

Реформування вищої освіти України на засадах принципів та інструментів Болонського процесу.

Постнекласична модель вищої освіти: закономірності і тенденції розвитку.

Забезпечення і вдосконалення якості вищої освіти.

Рейтингові механізми оцінювання якості діяльності закладів вищої освіти.

Науково-методологічний супровід стандартів, моніторингу якості вищої освіти.

10. Освіта дорослих. Післядипломна освіта.

Становлення і розвиток освіти дорослих в Україні.

Методологічні, теоретичні, методичні засади розвитку освіти різних категорій дорослих в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Прогнозування і проектування освіти дорослих.

Розвиток регіональної і галузевої освіти дорослих.

Місце і роль інституцій громадянського суспільства в розвитку освіти дорослих.

Сучасні технології навчання дорослих для професійної діяльності.

Реформаційні зміни у системі вітчизняної післядипломної освіти в контексті європейської інтеграції.

Теоретико-методологічні основи формування і стандартизації освітнього змісту в системі післядипломної освіти.

Теорія і методика підготовки фахівців до особистісного і професійного самовдосконалення в умовах післядипломної освіти.

Розвиток мультимедійної культури та інформаційно-комунікаційної компетентності фахівців в умовах післядипломної освіти.

Особливості підготовки педагогічного та науково-педагогічного персоналу для системи післядипломної освіти, роботи з дорослими.

Моніторинг якості діяльності закладів післядипломної освіти: методологія та інструментарій.

11. Теорія і технології виховання. Позашкільна освіта.

Моральне виховання.

Громадянське виховання.

Національно-патріотичне виховання. Військово-патріотичне виховання.

Трудове виховання. Формування готовності до підприємницької діяльності.

Формування фізичної активності та здорового способу життя.

Міжкультурне виховання особистості в контексті європейських цінностей. Виховання в умовах пограниччя.

Розвиток особистості засобами мистецької освіти.

Екологічна освіта дітей та молоді у контексті забезпечення стійкого розвитку суспільства.

Розвиток особистості у безпечному і відкритому середовищі дитячих, молодіжних об'єднань.

Інноваційний зміст і технології позашкільної освіти.

Використання освітнього потенціалу позашкільної освіти для розвитку компетентностей особистості.

13. Управління та економіка освіти.

Модернізація освітнього законодавства.

Державно-громадське управління освітою.

Інноваційний та інформаційний менеджмент в управлінській діяльності.

Система стратегічного управління новою українською школою.

Розвиток інноваційної культури керівника закладу освіти.

Роль лідерства та управлінських команд в забезпеченні діяльності конкурентоспроможного закладу освіти.

Інституційна автономія і академічна свобода в закладах освіти.

Організаційна та корпоративна культура закладу освіти.

Теоретичні та методичні засади управління розвитком професійної освіти в умовах децентралізації.

Економічна ефективність закладів освіти.

Організаційно-правові форми та інноваційні моделі фінансування закладів освіти.

16. Психологія розвитку особистості.

Психологічні основи особистісного розвитку, становлення та самоздійснення особистості.

Психологічні механізми творчої діяльності.

Вікові та професійні особливості творчості.

Психолого-педагогічні чинники розвитку здібностей.

Трансформація способу життя особистості у складних життєвих обставинах.

Психологічні закономірності становлення культури особистості.

Психологічні засади сприяння особистісному зростанню дітей різного віку.

Психологічні механізми та технології розвитку суб'єктності особистості.

Особистісні засади становлення екологоорієнтованої діяльності.

Формування особистості в умовах сім'ї.

17. Соціальна і політична психологія.

Теоретичні засади і методи дослідження процесів спілкування та соціального пізнання.

Соціально-психологічні особливості та закономірності соціалізації особистості в умовах трансформації суспільства.

Психологія груп, міжгрупових відносин та масоподібних явищ.

Психологічні особливості етнічної ідентичності, формування етнонаціональної свідомості та самосвідомості.

Теоретичні та методичні основи аналізу соціальної ситуації особистісного і суспільного розвитку.

Психологія міжпоколінної взаємодії, становлення та розвитку сім'ї.

Теорія і практика соціально-психологічного супроводу процесів модернізації освіти і суспільства, відстеження та формування громадської думки.

Психологічні проблеми масових інформаційних процесів і медіаосвіти, інформаційної безпеки.

Психологічні умови підвищення політичної та громадянської активності молоді.

Психологічні основи взаємодії політики і права.

Психологічні аспекти формування політичної культури демократичного суспільства.

Політичні комунікації та їх психотехнологічне забезпечення.

Психологія соціального та політичного конфлікту.

Психологічні засади соціального прогнозування та експертної діяльності.

18. Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія.

Теоретико-методологічні засади розвитку прикладної психології.

Зміст, форми, методи та технології професійної діяльності практичного психолога.

Науково-психологічний супровід педагогічних інновацій в освіті.

Наукове забезпечення діяльності психологічних служб.

Наукові засади і технології надання психологічної допомоги людям у складних життєвих, зокрема професійних, обставинах.

Теоретико-методологічні засади розроблення та застосування сучасних психотерапевтичних моделей і технологій.

Психологічні основи розвитку організацій, персоналу.

Психологія праці.

19. Соціальна педагогіка та соціальна робота.

Соціалізація та розвиток особистості в різних соціальних інститутах.

Проблеми соціальної адаптації та соціальної інтеграції особистості.

Міжсекторальне партнерство у соціальній та соціально-педагогічній роботі.

Інноваційні технології соціально-педагогічної допомоги вразливим групам населення.

Соціальна та соціально-педагогічна робота з дітьми та сім'ями вимушених переселенців.

Соціальна та соціально-педагогічна робота у громаді.

Профілактика ризикованої, девіантної та делінквентної поведінки підростаючої особистості.

Подолання чи мінімізація особистісної адикції та соціальної депривації.

Дитячі та молодіжні об'єднання як предмет дослідження соціальної педагогіки.

Вітчизняний та зарубіжний досвід становлення та розвитку соціальної педагогіки і соціальної роботи.

20. Психологія національної безпеки та безпеки життєдіяльності.

Психологічні проблеми воєнного і поствоєнного суспільства.

Психологічні особливості функціонування масової свідомості у воєнний час.

Психологічні засади відновлення і збереження громадянського миру в політизованому суспільстві.

Психологічні засоби нейтралізації деструктивних інформаційних впливів в умовах воєнно-політичного конфлікту.

Форми і методи психологічної підготовки військових фахівців до участі в бойових діях.

Зміст і напрями професійної підготовки військових психологів.

Науково-методичні засади соціально-психологічної реабілітації учасників бойових дій.

Методи психологічної допомоги особам, які потерпіли внаслідок воєнно-політичного конфлікту.

Проблеми соціально-психологічної адаптації внутрішньо переміщених осіб.

Психологічні чинники запобігання і протидії корупції.

Психологічні основи відстеження динаміки суспільних очікувань щодо незалежного та справедливого суду, забезпечення правопорядку та громадського контролю.

Соціально-психологічні чинники волонтерської діяльності.

Психологічні аспекти впливу територіальних, етнонаціональних та інших спільнот на стан національної безпеки.

Психологічні засади безпеки дитини та створення недискримінаційного середовища.

Психологічні чинники безпеки трудової діяльності.

Здійснення досліджень за визначеними пріоритетними напрямами на основі міждисциплінарного підходу потребує об'єднання зусиль співробітників академічних інститутів та науково-педагогічних працівників університетів, закладів післядипломної освіти, а також галузових і регіональних центрів неперервної професійної освіти.

Розвиток міжнародної співпраці

Відділення професійної освіти і освіти дорослих сприяло розвитку міжнародних зв'язків наукових та педагогічних колективів. Понад два десятиліття триває співпраця з навчальними й науково-педагогічними установами Республіки Польща. Опубліковано 15 випусків українсько-польського – польсько-українського щорічника «Професійна освіта: педагогіка і психологія» – «Kształcenie zawodowe:

pedagogika i psychologia». Плідні творчі й наукові зв'язки поєднали Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих з навчальними закладами і науковими установами Республіки Польща. 1998 року було засновано польсько-українську асоціацію дослідників проблем професійної освіти, у 2002 році її було зареєстровано як Міжнародне наукове товариство «Польща–Україна».

*Делегати VII польсько-українського форуму «Освіта для майбутнього» в Університеті імені Великого Казимира в Бидгощі:
С.М. Квятковський, В.Г. Кремень, Я. Лацик, З. Вятровський, Ф. Шльосек
(19 вересня 2017 р.)*

Упродовж майже 20-ти років Відділення співпрацює з Науковим товариством «Польща–Україна» (голова – доктор хаб., проф., іноземний член НАПН України Ф. Шльосек). Спільними зусиллями проведено 7 українсько-польських/польсько-українських наукових форумів:

<i>Перший</i>	– «Еволюція кваліфікацій учителя в контексті освітніх змін» (Устронь, Польща, 2005);
<i>Другий</i>	– «Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології» (Київ, 2007);
<i>Третій</i>	– «Неперервна освіта в умовах полікультурності» (Варшава, Польща, 2009);

- Четвертий* – «Розвиток педагогічної науки в Україні і Польщі на початку ХХІ століття» (Черкаси, 2011);
- П'ятий* – «Інтердисциплінарність педагогіки та її субдисципліни» (Краків, Польща, 2013);
- Шостий* – «Освіта для сучасності» (Київ, 2015);
- Сьомий* – «Освіта для майбутнього» (Бидгощ, Польща, 2017).

18 вересня 2017 р. відбувся прийом делегатів VII форуму у Посольстві України у Варшаві. У рамках зустрічі понад 50 українських та польських науковців-освітян, учасниками відзначено високий рівень системної взаємодії Національної академії педагогічних наук України та Комітету педагогічних наук Польської академії наук, зокрема успішну реалізацію українсько-польських проєктів, успіхи у сфері спільної видавничої діяльності, системну міжуніверситетську співпрацю та плідний діалог у рамках Наукового товариства «Польща–Україна».

*Зустріч учасників VII польсько-українського форуму «Освіта для майбутнього» в Посольстві України у Варшаві: А.Б. Дециця, В.Г. Кремень, Ф. Шльосек, Я. Возьни, С.М. Квятковський, Б. Сліверський
(18 вересня 2017 р.)*

Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Польща А.Б. Дециця високо оцінив внесок членів цього товариства у розбудову добросусідського майбутнього наших держав, у справу поєднання та порозуміння наших народів та подякував польській стороні за незмінну практичну підтримку України у складних реаліях протистояння російській гібридній агресії та експертне сприяння у реформуванні української освіти відповідно до європейських стандартів. Під час VII форуму відбулася презентація документального фільму «Платформа натхнення» – «Platforma natchnienia» (продюсер – Г.О. Головченко, канд. пед. наук, секретар Національної спілки

журналістів України, директор Коледжу преси та телебачення м. Миколаєва), а також нового польсько-українського щорічника «Edukacja Zawodowa i Ustawiczna» та інших спільних видань українських і польських вчених.

Підтвердженням визнання Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України на міжнародному рівні є стажування, захисти дисертаційних праць зарубіжними вченими, участь українських науковців у численних міжнародних форумах.

Активно здійснюється міжнародна проектна діяльність та міжнародне стажування. Зокрема, це участь у програмі наукових стипендій в Інституті освіти впродовж життя ЮНЕСКО (ФРН, Гамбург); роботі Міжнародної Літньої школи країн регіону Східного партнерства «Професійна підготовка фахівців з освіти дорослих» (Латвія, Рига); науковому стажуванні в Інституті мистецтва і науки Державного університету Східного Тенессі (США, Джонсон-Сіті, штат Теннессі).

Науковці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих брали участь у Європейській науково-практичній конференції «Освіта та мобільність. Внески досліджень в галузі освіти»; семінарі-тренінгу «Громадянська освіта у Східній Європі», організованого Федеральною агенцією з громадянської освіти (ФРН, Берлін); тренінгових заходах українсько-польсько-німецького спеціалізованого форуму для організаторів міжнародних молодіжних обмінів «Можливості та виклики для довгострокових молодіжних обмінів між Україною, Польщею та Німеччиною»; проекти «Едукаторський курс для вчителів польської мови» під егідою Міністерства національної освіти Польщі і фонду «Свобода та демократія».

У рамках міжнародного науково-технічного співробітництва виконується спільний українсько-німецький проект «На шляху до запровадження наукової галузі «Освіта дорослих і післядипломна освіта в Україні». Учасниками проекту є співробітники Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, викладачі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та науковці Університету м. Аугсбург, Німеччина.

Мета проекту – створення концепції спеціалізації «Освіта дорослих і післядипломна освіта» як сукупність соціально вмотивованих, науково обґрунтованих, запланованих і розроблених заходів, спрямованих на підготовку майбутнього фахівця з освіти

дорослих у вищому навчальному закладі з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду. Завдання проекту полягають в аналізі особливостей і потреб існуючої практики освіти дорослих і післядипломної освіти в Україні; визначенні специфіки професійного поля освіти дорослих і післядипломної освіти в контексті педагогічних професій, а також вивченні правового поля для запровадження спеціалізації «Освіта дорослих і післядипломна освіта» у вищих закладах освіти України та для подальших можливостей академізації освіти дорослих. Проект спрямований організацію університетської підготовки андрагогів на рівні спеціалізації в структурі будь-якої гуманітарної спеціальності.

За сприяння Президії НАПН України та Національної Комісії ЮНЕСКО в Україні в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих відкрито кафедру ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта педагога ХХІ століття». Її діяльність спрямовується на підтримку системи науково-дослідної роботи, а також збір та узагальнення інформації і документації з проблем андрагогіки, що сприятиме розвитку співпраці між вітчизняними та зарубіжними дослідниками. Основними завданнями кафедри є: підготовка й перепідготовка науково-педагогічного персоналу, сприяння створенню мереж для обміну знаннями і кращими взірцями практичного досвіду, поширення знань і надання підтримки у розробленні й імплементації національних стратегій і планів щодо професійної підготовки та розвитку вчителів, а також освіти дорослих впродовж життя.

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України має значний досвід участі в міжнародних проектах, зокрема: ТАСІС «Підвищення ефективності управління професійно-технічною освітою на регіональному рівні в Україні»; «TWINING» – «Модернізація законодавчих стандартів та принципів освіти та навчання у відповідності до політики Європейського Союзу щодо навчання впродовж життя»; EU/ICCO/AVER «Розширення доступу до сучасного та інноваційного професійного навчання для кращої зайнятості та підвищення прибутку сільських жителів в Республіці Киргизстан»; українсько-німецьких проектах: «Профілактика ВІЛ/СНІД у Східній Європі»; «Реформа професійної освіти з урахуванням енергоефективності», «Підтримка реформи професійно-технічної освіти в Україні», українсько-канадському проєкті «Децентралізація управління професійним навчальним закладом» та ін.

Співробітники Інституту беруть участь у роботі двох міжнародних проектів: TEMPUS IV «Екологічна освіта в Білорусі, Росії й Україні» 543707-TEMPUS-1-2013-1-DE-TEMPUS-JPHESTEMPUSIV та ЕРАЗМУС+ «Удосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання (ITE-VET)» 574124-EPP-1-2016-1-DE-EPPKA2-CBHE-JP.

Мета проекту «Екологічна освіта в Білорусі, Росії й Україні» – розроблення навчальних програм з екологічної освіти в системі неперервної освіти вчителів та викладачів у контексті багаторівневої системи освіти в Білорусі, Росії й Україні; тестування, впровадження, визнання на офіційному рівні й подальше використання дистанційних навчальних курсів з екології в контексті багаторівневої системи освіти в Білорусі, Росії й Україні; модернізація існуючих навчальних програм в контексті екологічної освіти і захисту навколишнього середовища. Тривалість проекту: 1 грудня 2013 р. – 30 листопада 2016 р. (проект продовжено до 30 листопада 2017 р.). Партнерами проекту є 24 навчальні заклади і установи Німеччини, Словаччини, Чехії, Латвії, Білорусі, Росії, України. У рамках проекту здійснено 18 масових заходів, безпосередньо Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України проведено три веб-семінари та один міжнародний семінар «Екологічна складова професійної освіти в Україні» з участю представників Університету Бремен / Інститут технологій та будівництва (м. Бремен / Німеччина), Університету Падерборн (м. Падерборн / Німеччина), Університету Жиліна (м. Жиліна / Словаччина), Латвійського університету (м. Рига / Литва), Центру транспортних досліджень НДІ Міністерства транспорту Чехії й вищих навчальних закладів та наукових установ з Білорусі, Росії й України.

За результатами проекту підготовлено 86 навчальних програм дистанційних курсів та курсів підвищення екологічної компетентності викладачів, учнів та студентів шкіл, професійних та вищих навчальних закладів Білорусі, Росії й України, 314 публікацій з екологічних питань у наукових фахових виданнях Білорусі, Росії й України, довідкове видання «Дайджест курсів підвищення екологічної компетентності викладачів, учнів та студентів», збірник екологічних проектів. Інститут провів анкетування 1768 викладачів 324 навчальних закладів професійної освіти; розробив та впровадив 3 дистанційні курси для викладачів закладів шкільної, професійної й

вищої освіти, а саме: «Культура екологічної безпеки професійної діяльності у будівельній галузі», «Енергоефективна компетентність педагогічних працівників ПТНЗ будівельного профілю», «Екоорієнтовані педагогічні технології» (пройшли навчання та отримали сертифікати 313 осіб), підготовлено 25 публікацій з екологічних питань у наукових фахових виданнях Білорусі, Росії й України. У рамках проекту в 2017 р. проводився Всеукраїнський конкурс на найкращий екологічний проект «Збережемо Землю для наступних поколінь» для учнів/студентів закладів професійної освіти.

У проекті 574124-EPP-1-2016-1-DE-EPPKA2-SBNE-JP «Удосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання (ITE-VET)» (терміни: 14 жовтня 2016 р. – 14 жовтня 2018 р.) Інститут професійно-технічної освіти НАПН України став одним із партнерів спільно з Університетом м. Констанц (Німеччина), Університетом м. Валенсія (Іспанія), Університетом економіки та бізнесу (Відень, Австрія), Київським національним економічним університетом імені Вадима Гетьмана, Прикарпатським національним університетом (Івано-Франківськ), Львівським національним університетом імені Івана Франка, Інститутом професійних кваліфікацій.

Мета проекту – поліпшення економічної ситуації в Україні шляхом удосконалення організації та підвищення якості практико-орієнтованої підготовки викладачів для системи професійної освіти і навчання. Проект ITE-VET спрямований на обмін досвідом підготовки викладачів для системи професійної освіти і навчання в університетах України та країн ЄС. Припускається, що реалізація проекту сприятиме: підвищенню рівня інформованості про сучасну систему підготовки викладачів в Європі та Україні; приверненню соціальної та економічної значущості цієї професійної групи; підвищенню статусу педагогів в українському суспільстві в цілому.

На першого етапі реалізації проекту підготовлено: аналітичну довідку за результатами порівняльного аналізу навчальних планів підготовки викладачів економіки для системи професійної освіти у ВНЗ України та зарубіжжя; аналітичну довідку про результати опитування педагогічних працівників «Практико-орієнтована підготовка викладачів закладів професійної освіти» (опитано 869 педагогів закладів професійної освіти), теоретично обґрунтовано модель практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної

освіти і навчання; розроблено рекомендації щодо вдосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання у закладах вищої освіти України.

У рамках проекту проводяться навчальні семінари-тренінги для викладачів, на яких 13 співробітників Інституту пройшли навчання. З листопада 2017 р. розпочалося стажування аспірантів Інституту в Університеті м. Констанц (Німеччина), Університеті м. Валенсія (Іспанія), Університеті економіки та бізнесу (Відень, Австрія).

Для науковців Інституту професійно-технічної освіти цікавим є досвід взаємодії роботодавців, професійних спілок, науковців і педагогів у системі підготовки кваліфікованих робітників Німеччини. Інститут співпрацює з німецькими колегами, яких зацікавили розробки українських науковців в сфері управління і розвитку профтехосвіти в умовах децентралізації, галузевих рамок кваліфікації, професійних та освітніх стандартів.

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України підписав Меморандуми про розуміння з Федеральним інститутом професійної освіти і навчання Німеччини (Bundes institutsfür Berufs bildung – далі BIBB) й представництвом Goethe-Institut в Україні. Федеральний інститут професійної освіти і навчання Німеччини спільно з Центром досліджень освіти, навчання і працевлаштування Франції з участю Інституту професійно-технічної освіти НАПН України провели у місті Брюссель (Бельгія) Першу міжнародну конференцію за темою «Зв'язок професійної освіти і ринку праці: європейські перспективи». Учасниками конференції створено європейський консорціум науково-дослідних інститутів сфери професійної освіти і навчання. Інститут професійно-технічної освіти НАПН України став єдиним учасником цього консорціуму з-поміж усіх пострадянських країн.

Інститут активно співпрацює з Goethe-Institut в Україні та Федеральним інститутом професійної освіти і навчання Німеччини. Здійснено ряд важливих заходів: стажування щодо розроблення та впровадження дистанційних курсів з розвитку екологічної компетентності педагогічних працівників професійної школи «Дидактичні аспекти розроблення та впровадження дистанційних курсів» (м. Падерборн, Німеччина).

Отже, міжнародне співробітництво Інституту професійно-технічної освіти НАПН України є важливим чинником

запровадження нових форм взаємодії між науковими установами, університетами, коледжами й інституціями, що репрезентують роботодавців, а також підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців в умовах утвердження суспільства знань.

В історію НАПН України, Відділення і його наукових інститутів увійшли міжнародні науково-практичні масові заходи, систематизовані в таблиці 6.

Таблиця 6

**Циклічні міжнародні науково-практичні конференції,
проведенні Відділенням та його структурними підрозділами**

№ з/п	Назви науково- практичних масових заходів	Місце проведення	Кількість
1.	Міжнародні науково-практичні конференції «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми»	Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського	14
2.	Міжнародні наукові читання, присвячені пам'яті професора О.П. Рудницької «Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії»	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (м. Київ)	14
3.	Міжнародні конференції «Професійний розвиток особистості: проблеми і перспективи»	Хмельницький національний університет	9
4.	Міжнародні форуми «Інноватика в сучасній освіті»	ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування	9

5.	Міжнародні науково-практичні конференції «Професійне навчання персоналу – європейський вибір»	ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство»	8
6.	Міжнародні науково-практичні конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи»	Львівський державний університет безпеки життєдіяльності	5
7.	Міжнародні науково-практичні конференції «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка»	Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	4
8.	Міжнародні науково-практичні конференції «Теоретико-методологічні засади мистецької освіти: проблеми і перспективи»	Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	4
9.	Міжнародні науково-практичні конференції «Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства: досвід, виклики, стратегії»	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (м. Київ)	2

Доброю традицією стало проведення всеукраїнських циклічних конференцій: 11 всеукраїнських науково-практичних конференцій «Науково-методичне забезпечення професійно-технічної освіти», 6 всеукраїнських педагогічних читань, присвячених пам'яті Б.О. Федорошина «Профорієнтація: стан і перспективи розвитку», 5 всеукраїнських конференції «Музейна педагогіка: проблеми, сьогодення, перспективи», 4 психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті Є.О. Мілеряна та П.С. Перепилиці «Проблеми психології праці в освіті різних категорій дорослого населення»,

3 всеукраїнські читання пам'яті С.У. Гончаренка «Особистісний і професійний розвиток дорослих: проблеми і перспективи», 2 всеукраїнські педагогічні читання пам'яті академіка І.А. Зязюна «Педагогіка добра у вимірах педагогічної майстерності», 2 всеукраїнські науково-практичні конференції «Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, досвід, стратегії і перспективи», 1 Всеукраїнська веб-конференція «Теорія і практика дистанційного навчання у професійній освіті», а також інші конференції, методологічні і науково-методичні семінари, що проводилися на базі експериментальних педагогічних майданчиків у містах Києві, Сімферополі, Севастополі, Запорізькій, Дніпропетровській, Донецькій, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Полтавській, Сумській та інших областях. До кожного заходу здійснювалася велика підготовча робота, узагальнювалися результати наукових пошуків, видавалися збірники наукових і науково-методичних праць.

11 лютого 2016 року за ініціативою наукової молоді Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України відбулось установче засідання Ради молодих науковців, на якому були присутні молоді вчені, а саме: К.В. Котун, М.Д. Жмурко, І.В. Заєць, К.В. Годлевська, Ю.В. Кобюк, М.М. Марусинець, Т.В. Котирло, О.В. Сулима, Л.М. Дяченко.

Виступ членів Ради молодих науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих на засіданні Президії НАПН України (7 листопада 2016 р.)

Рада молодих науковців є добровільним об'єднанням, створеним з метою активізації наукових досліджень, сприяння професійному зростанню та захисту соціальних інтересів молодих науковців. Відповідно до прийнятого положення «Про раду молодих науковців» (січень 2016 р.) молодими науковцями вважають докторів і кандидатів наук, докторантів, аспірантів, викладачів, здобувачів, наукових працівників і співробітників, які беруть активну участь у науково-дослідній роботі, віком до 40 років включно.

Головна мета діяльності Ради – активізація наукових досліджень та посилення їхнього практичного спрямування, сприяння професійному зростанню та підтримка соціальних інтересів наукової молоді, а також популяризація наукових шкіл і творчих здобутків ШООД НАПН України.

У роботі Рада керується принципом «наука в дії». Отже, окрім виконання НДР та посадових обов'язків, члени Ради активно замагаються практико орієнтованою освітньо-дослідною діяльністю, на волонтерських засадах надають освітні послуги різним за віком та соціальним статусом категоріям дорослого населення. Зокрема, цільовою аудиторією, з якою взаємодіють члени Ради, є:

- молодь – переважно студенти вищих навчальних закладів;
- волонтери, які утворюють гетерогенну групу людей від 16 до 45 років різного професійного спрямування;
- батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу;
- педагогічні працівники, серед яких: вихователі дошкільних навчальних закладів, вчителі початкової школи, психологи закладів освіти.

Члени Ради молодих науковців є викладачами «Мовної школи для дорослих», створеної на базі Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих, оскільки мають відповідну освіту, знають декілька іноземних мов і прагнуть допомогти колегам у їх вивченні.

Участь в українсько-польсько-німецькому спеціалізованому форумі з проблем довгострокових молодіжних обмінів між Україною, Польщею і Німеччиною у листопаді 2015 р. у місті Ельшталь (Німеччина) допомогла молодим науковцям знайти партнерів для реалізації двостороннього німецько-українського проекту «Ми – це Європа», метою якого було виховання активної громадянської позиції молоді та відповідальності за спільне майбутнє в Європі.

Наукова молодь Інституту постійно займається самоосвітою і самовдосконаленням, працює над банком ідей для подальших спільних планів, готова брати активну участь у нових видах освітньо-наукової діяльності й завжди відкрита до співпраці з молодими вченими інших установ Академії.

Науково-видавнича діяльність

Про посилення уваги українських науковців до досліджень проблем неперервної освіти переконливо свідчать 19 бібліографічних показників, виданих упродовж двадцяти років Інститутом педагогіки і психології професійної освіти (з 2007 р. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих) та Інститутом професійно-технічної освіти. Серед них – 4 бібліографічних показники праць науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих, упорядником яких є талановитий бібліотечний працівник, головний бібліотекар цього інституту Л.Н. Штома. Ці бібліографічні видання дають змогу простежити динаміку розвитку наукових шкіл, здійснити ретроспективний аналіз педагогічних досліджень з проблем підготовки виробничого персоналу, а також виявити прогалини в цій справі. Цінними є показники, присвячені естетичним та етичним основам розвитку педагогічної майстерності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів; 3 показники – розвитку професійної освіти України за роки незалежності.

Заслугує також на позитивну оцінку «Дайджест дисертацій (докторських і кандидатських), захищених у спеціалізованих вчених радах Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих у 1993–2015 роках» (упорядники О.Тринус, Т. Котирло). До цього слід також додати бібліографічні показники наукових і науково-методичних праць за напрямками освітньої діяльності. У 2016 р. вперше в Україні видано бібліографічний показник «Освіта дорослих». Ініціатором та упорядником якого є член-кореспондент НАПН України, доктор наук, професор Л.Б. Лук'янова. Оригінальність цього видання полягає в тому, що його упорядник відходить від прийнятих канонів й прагне донести до дослідників і практичних працівників додаткову інформацію, зокрема, щодо міжнародних організацій та ресурсних центрів освіти дорослих, а також визначення змісту основних понять цієї глобальної проблеми.

Видання Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих

Цікавою інновацією є «Дайджест наукових розробок Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (2006–2016)» за редакцією В.О. Радкевич. У цьому виданні представлено анотації і відібраний текст наукових розробок учених, аспірантів і докторантів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України: концепції, сучасні моделі і технології професійної освіти і навчання, методики професійного навчання, програми навчання учнівської молоді та педагогів, авторські курси, тренінги, монографії, посібники (навчальні, наукові, методичні) та підручники. Заслуговує також позитивної оцінки Бібліографічний покажчик праць науковців Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (2006–2016), в якому систематизовано публікації наукових співробітників, докторантів, аспірантів та педагогів-експериментаторів за 5 років.

Видання Інституту професійно-технічної освіти

Відділення є ініціатором заснування часопису, на сторінках якого висвітлюються основні стратегічні питання розвитку професійної освіти. 16 червня 1997 року – дата державної реєстрації періодичного видання науково-методичного журналу «Професійно-технічна освіта». У журналі «Професійно-технічна освіта» та інших науково-методичних часописах систематично публікувалися матеріали, що характеризували особливості експериментальних пошуків у закладах професійно-технічної освіти різних типів.

У перші роки історії цього часопису багато уваги приділялося виконанню Указу Президента України «Про основні напрями реформування професійно-технічної освіти» (1996 р.). Десять визначених напрямів реформування були реальними й перспективними, але непослідовність у реалізації державної політики щодо розвитку цієї галузі гальмувала втілення в життя цього документа загальнодержавного значення. У 1996–1997 роки в журналі публікувалися й активно обговорювалися пропозиції до проекту Закону «Про професійно-технічну освіту», прийнятого Верховною Радою та затвердженого Президентом України 10 лютого 1998 р. [Законодавство України у сфері освіти і професійного навчання (Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти) / Упор. Б.Г. Чижевський та ін. К.: Парламентське видавництво, 2013. 376 с.].

Чимало уваги приділялося висвітленню підготовки до Всеукраїнського з'їзду працівників освіти (2001 р.), презентації роботи секції професійно-технічної освіти, що працювала в історичній залі засідань вченої ради Київської політехніки. У журналі опубліковано Національну доктрину розвитку освіти в Україні (2002 р.), а також інші загальнодержавні документи та чимало матеріалів з досвіду училищ різних регіонів, у яких висвітлювався хід їх виконання.

Редакційна колегія часопису завжди підтримувала концептуальні пошуки профтехосвітян. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти України, затверджена Колегією МОН України та Президією НАПН України 02.06.2004 р. («Професійно-технічна освіта». 2004. № 3. С. 2–5.) – це результат тривалої і гострої боротьби за початок нового етапу інноваційного розвитку цієї системи. Науковці разом з практичними працівниками розробили і втілювали у практику Концепцію державних стандартів професійно-технічної освіти (схвалена 27 травня 1998 року

Рішенням Колегії МОН України та Міжгалузевої ради з професійно-технічної освіти при Кабінеті Міністрів України); Концепцію професійно-художньої освіти (схвалена 19 січня 2000 року Президією АПН України). Автор – нині дійсний член НАПН України В.О. Радкевич.

На засіданнях бюро Відділення прийнято ухвали щодо впровадження 14 авторських і 8 колективних концепцій лабораторій Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Концепція професійної орієнтації молоді на робітничі професії схвалена також рішенням Ради з професійної орієнтації при Кабінеті Міністрів України (протокол № 4 від 21 лютого 2012 р.). Такі концептуальні документи широко обговорювалися в професійних навчальних закладах, до журналу надходили цікаві пропозиції щодо втілення їх ідей в ПТНЗ різних типів і форм власності. Інноваційні ідеї цих концепцій є прогностичними й не втратили своєї актуальності й нині.

Профтехосвітяни підтримали пропозицію Відділення щодо цілісного висвітлення досвіду різних регіонів нашої держави. «Професійно-технічна освіта Львівщини» (2000, № 2), «Профтехосвіта в регіонах України: Харківщина» (2000, № 3), «Профтехосвіта Донеччини» (2000, № 4), «Профтехосвіта Вінниччини» (2002, № 2). У цих та інших номерах журналу презентовано інноваційні пошуки педагогічних колективів багатьох ПТНЗ. Редакція журналу і надалі творчо продовжуватиме це починання та системно висвітлюватиме стан підготовки кваліфікованих робітників у різних областях у контексті децентралізації.

Досить цікавими й органічно пов'язаними із життям є матеріали, що публікуються під рубриками «Інновації», «Дидактика професійної школи», «Інформаційно-комунікаційні технології», «Експериментальна робота», «Методична робота», «Педагог професійної школи», «Управління», «З досвіду роботи» та ін. Їх зміст не формальний, а пронизаний соціальною відповідальністю за долю профтехосвіти й відданістю цій системі. Ось конкретний приклад: В.В. Томашенко, про якого вже згадувалося, запропонував публікувати матеріали «Департамент розвитку професійно-технічної освіти інформує». Як тодішній заступник міністра освіти і науки, начальник департаменту МОН України, він по-чесному висвітлював не лише здобутки у підготовці кваліфікованих робітників, а й аналізував проблеми і недоліки та їх причини. Досить важливою була

його пропозиція щодо створення навчально-науково-виробничих комплексів «ПТНЗ – ВНЗ I – II рівнів акредитації», а також навчально-практичних центрів з метою забезпечення підготовки фахівців для агропромислового комплексу («Професійно-технічна освіта». 2002. № 2. С. 35, 38).

Якби ще тоді прислухалися до справді розумного державного чиновника і врахували цю пропозицію, то, напевно, не було б такої штучно створеної конфліктної ситуації між ПТНЗ, технікумами і коледжами, що поглибилася впродовж останніх років.

Важливе значення мають узагальнюючі статті директорів департаменту професійно-технічної освіти МОН України Т.М. Десятова і В.В. Супруна, опубліковані в цьому часописі. Наголосимо на прогностичному змісті статей нинішнього директора департаменту професійної освіти МОН України М.С. Кучинського. Так, у статті «Модернізація професійно-технічної освіти у контексті розвитку людського капіталу України на період до 2020 року» проаналізовано першочергові завдання, серед них – підготовка проекту Закону України «Про професійну освіту», децентралізація системи ПТО, активізація діяльності регіональних (обласних та м. Києва) рад професійно-технічної освіти, упорядкування мережі ПТНЗ, визнання нового механізму формування регіонального замовлення на підготовку кадрів відповідно до регіональних потреб економіки, регіональних ринків праці та запитів суспільства. Потребують вдумливого прочитання обґрунтовані основні проблеми, що постають перед професійно-технічною освітою на сучасному етапі. Це стосується і визначення перспектив розвитку цієї системи, а також обґрунтування цільових показників для професійно-технічної освіти і середньостроковій перспективі («Професійно-технічна освіта». 2017. № 1. С. 5-9). Безумовно, така інформація спрямовує педагогічні колективи ПТНЗ на активну організаційно-педагогічну дію.

Підтримка інновацій, сприяння їх впровадженню в ПТНЗ усіх регіонів – ключовий напрям цього часопису. У 2007 р. спецвипуск присвячувався Всеукраїнській естафеті інноваційних проєктів. Від кожної області було презентовано один оригінальний проєкт. Цілісне ознайомлення з їхніми ідеями і творчими задумами та особливостями реалізації в умовах різних регіонів дозволяє дійти висновку щодо утвердження педагогічної інноватики в профтехосвіті нашої держави («Професійно-технічна освіта». 2007. № 3).

Особливу увагу редакція журналу приділяє висвітленню експериментальної роботи у професійних навчальних закладах. Цим досить творчо і конкретно займається Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. Такий досвід може стати унікальною базою даних, що свідчить про інноваційний розвиток профтехосвіти. Методична робота в ПТНЗ, науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти і надалі залишатиметься в центрі уваги нашого журналу.

Відкритою і плідною завжди була і нині є співпраця Відділення з Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти. Постійним автором журналу «Професійно-технічна освіта» був головний консультант цього комітету В.П. Головінов. У часописі публікувалися його статті щодо законодавчого забезпечення розвитку профтехосвіти, стану виконання Закону України «Про професійно-технічну освіту». Цю добру традицію продовжила А.В. Луцька. Запропоновані нею аналітичні матеріали пронизані об'єктивністю і чесністю державного службовця, високого професіонала, який вболіває за долю професійно-технічної освіти. У статті «Проблеми фінансування закладів професійної освіти» вона не лише кваліфіковано аналізує такі болючі аспекти як освітня субвенція, державне фінансування, фінансування з інших джерел, не заборонених законодавством, а й принципово запитує: *«Чому ж сьогодні так кардинально змінилося ставлення органів фінансового контролю і прокуратури до питань щодо невиклати стипендій більш значній, ніж кілька років тому, частині учнів ПТНЗ по всій Україні? При тому, що закони прямої дії не змінилися, профтехосвітяни керуються тим самим Законом України «Про професійно-технічну освіту». У статті 50 цього Закону зазначено: «Держава забезпечує своєчасність відповідних виплат і надання пільг учням, слухачам і педагогічним працівникам державних професійно-технічних навчальних закладів». Однак тепер невиклата стипендії не вважається правопорушенням»* (2017. № 2. С. 5). Слушними є пропозиції щодо вдосконалення Переліку професій загальнодержавного значення.

Діяльність Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти завжди висвітлювалася в журналі. Хоча останнім часом її активність помітно знизилася, на що є певні причини. Сподіваємося, що найближчим часом Асоціація підніметься на

високу планку активності, сміливої дії і відповідальності перед дітьми, їхніми батьками, педагогами, державою.

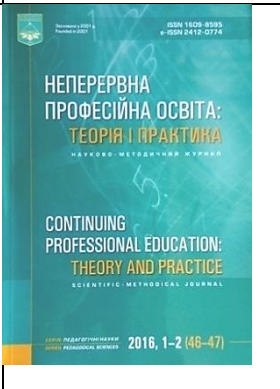

Важливу роль у становленні журналу відіграв директор-засновник видавництва «Педагогічна преса» Ю.Б. Кузнецов. Він доручив талановитому педагогу, чудовому фахівцю й прекрасній людині К.О. Дмитренку бути не лише куратором, а й редактором цього видання. Нині ці функції виконує заступник головного редактора Л.Л. Яворська, яка полюбила наш журнал, а з ним – профтехосвіту. Тому і вболіває за цю систему. Ми відчуваємо постійну підтримку головного редактора видавництва Н.С. Берізко. Завдяки цьому наш журнал стає більш змістовним і потрібним для професійної освіти Української держави.

У журналі «Професійно-технічна освіта» та інших науково-методичних часописах систематично публікувалися матеріали, що характеризували особливості експериментальних пошуків у закладах професійно-технічної освіти різних типів. Питання організації експериментальної роботи на базі окремих ПТНЗ не раз обговорювалися на засіданнях Відділення.

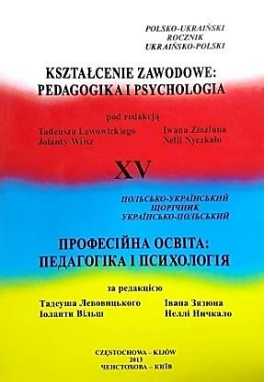
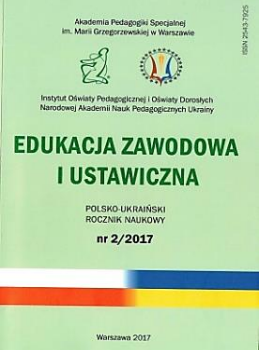
Члени Відділення на першому етапі його розвитку входили до складу редакційних колегій багатьох інших журналів: «Комп'ютер у школі та сім'ї», «Нові технології навчання», «Проблеми освіти» (А.М. Гуржій), «Неперервна професійна освіта: педагогіка і психологія», «Рідна школа», «Порівняльна професійна педагогіка» (Н.Г. Ничкало), «Освіта: технікуми, коледжі» (В.П. Анненков, О.І. Щербак), «Професійно-технічна освіта» (Р.С. Гуревич, А.М. Гуржій, Ю.Ф. Зіньковський, В.О. Радкевич, О.І. Щербак), «Педагогіка толерантності» (О.І. Волков), «Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтва», «Всесвітня література та культура у навчальних закладах України», «Мистецтвознавчі записки», «Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка», «Обдарована дитина», «Початкова школа» (М.І. Чембержі), «Вісник Національного технічного університету України «КПІ», «Правове, нормативне забезпечення захисту інформації в Україні», «Радіоелектроніка» (Ю.Ф. Зіньковський). Розширюється перелік видань наукових установ Відділення (таблиці 7, 8).

Таблиця 7

Видання Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих

№ з/п	Назва видання і рік заснування	Головний редактор	Обкладинка
1.	Педагогіка і психологія професійної освіти (1997)	Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України Н.Г. Ничкало	
2.	Неперервна професійна освіта: теорія і практика (2001)	Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України С.О. Сисоєва	
3.	Педагогічний процес: теорія і практика (2002)	Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України С.О. Сисоєва	

4.	Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи (2009)	Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України Л.Б. Лук'янова	
5.	Естетика і етика педагогічної дії (2011)	Доктор філологічних наук, професор, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка М.І. Степаненко	
6.	Порівняльна професійна педагогіка (2011)	Доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практики іноземної мови та методики викладання Хмельницького національного університету Н.М. Бідюк	

7.	Територія успіху (2015)	Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України Л.Б. Лук'янова	
8.	«Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia» – «Професійна освіта: педагогіка і психологія» (1998)	Доктор хабілітований гуманістичних наук, професор звичайний Т. Левовицький, доктор хабілітований педагогічних наук, професор надзвичайний І. Вільш (Польща); доктор філософських наук, професор І.А. Зязюн, доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Ничкало (Україна)	
9.	«Edukacja zawodowa i ustawiczna» (2016)	Доктор хабілітований гуманістичних наук, професор А. Солак (Польща); доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Ничкало (Україна)	

Видання Інституту професійно-технічної освіти

<i>№ з/п</i>	<i>Назва видання і рік заснування</i>	<i>Головний редактор</i>	<i>Обкладинка</i>
1.	Професійно-технічна освіта (1997)	Кандидат педагогічних наук, дійсний член НАПН України В.О. Зайчук (1997–1998); доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України Н.Г. Ничкало (з 1999 р.)	
2.	Професійне навчання на виробництві (2003)	Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України Н.Г. Ничкало (2003–2008); доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України В.О. Радкевич (з 2009 р.)	

3.	Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент (2006)	Доктор педагогічних наук, професор, В.Ф. Орлов	
4.	Професійна освіта: проблеми і перспективи (2010)	Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України В.О. Радкевич	
5.	Теорія і методика професійної освіти (2011)	Доктор педагогічних наук, професор П.Г. Лузан	

6.	Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки та перспективи (2011)	Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України В.О. Радкевич	
7.	Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка (2012)	Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України В.О. Радкевич	

Значним науковим здобутком Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих стало започаткування у 1998 р. польсько-українського/українсько-польського щорічника «Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia» – «Професійна освіта: педагогіка і психологія» (наукові редактори: Т. Левовицький, І. Вільш, І. Зязюн, Н. Ничкало). З метою поширення інформації про неформальну освіту дорослих започатковано видання практико-орієнтованого журналу «Територія успіху». У 2016 р. засновано польсько-український щорічник «Edukacja zawodowa i ustawiczna». Співзасновники: Академія спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві та Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (головний редактор А. Соляк, заступник головного редактора Н. Ничкало).

Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України здійснюється видання інформаційно-аналітичних матеріалів, методичних рекомендацій, методичних посібників та інших наукових видань, що забезпечують науковий супровід професійної підготовки кваліфікованих робітників у сучасних навчальних закладах.

Члени Відділення та його структурні підрозділи у 1997–2016 роках видали майже 360 монографій, 1000 підручників та навчальних посібників, понад 1080 методичних посібників і рекомендацій, близько 350 навчальних програм та концепцій, понад 100 словників і довідників, майже 14 тис. статей.

Отже, система професійно-технічної освіти пройшла довгий та складний шлях становлення та розвитку. Економічні та політичні перетворення в сучасній Україні вимагають визначення основних напрямів розвитку механізмів адаптації в сучасних соціально-економічних умовах, що забезпечує нове бачення ролі професійно-технічної освіти в державній політиці. Зростає необхідність її наукового супроводу, конструктивного використання національного та зарубіжного досвіду, врахування загальносвітових тенденцій розвитку економіки й людських ресурсів.

Ничкало Н.Г., Тищенко В.П.

РОЗДІЛ 5

СКЛАД ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ НАПН УКРАЇНИ (станом на 17.11.2017 р.)

Мета діяльності Відділення полягає у здійсненні фундаментальних і прикладних досліджень з проблем педагогічної і професійної освіти та освіти дорослих. Завдання: забезпечити науковий супровід неперервного професійного розвитку сучасного вчителя, обґрунтувати педагогічні умови для навчання впродовж життя різних категорій дорослого населення, забезпечення професійної підготовки виробничого персоналу з урахуванням сучасних глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, здійснювати науково-методичний супровід розвитку професійної освіти в регіонах.

З 2017 р. у складі Відділення налічується 12 дійсних членів (академіків) і 17 членів-кореспондентів НАПН України, 10 іноземних членів НАПН України, 3 почесні академіки НАПН України, 7 почесних докторів НАПН України.

Члени Відділення професійної освіти і освіти доросли НАПН України

*Зліва направо: В. Кушерець, Г. Філіпчук, С. Ніколаєнко, В. Баженов, О. Матвієнко,
А. Гуржій, К. Ващенко, Н. Ничкало, Л. Лук'янова, В. Олійник, М. Дмитриченко,
І. Грищенко, В. Анненков, Ю. Зінковський, В. Тищенко*

Академік-секретар Відділення – Нелля Григорівна Ничкало, дійсний член (академік) НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Вчений секретар Відділення – Володимир Петрович Тименко, доктор педагогічних наук, професор.

Члени бюро Відділення

Грищенко Іван Михайлович, доктор економічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, ректор Київського національного університету технологій та дизайну.

Гуржій Андрій Миколайович, доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, радник Президії НАПН України.

Зіньковський Юрій Францевич, доктор технічних наук, професор, академік НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».

Лук'янова Лариса Борисівна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Матвієнко Ольга Василівна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, проректор з наукової роботи Київського національного лінгвістичного університету.

Орлов Валерій Федорович, доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Радкевич Валентина Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;

Щербак Ольга Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка.

Дійсні члени (академіки) НАПН України

БАЖЕНОВ Віктор Андрійович

БИКОВ Валерій Юхимович

ГРИЩЕНКО Іван Михайлович
ГУРЕВИЧ Роман Семенович
ГУРЖІЙ Андрій Миколайович
ДМИТРИЧЕНКО Микола Федорович
ЗАЙЧУК Валентин Олександрович
ЗІНЬКОВСЬКИЙ Юрій Францевич
НИЧКАЛО Нелля Григорівна
ОЛІЙНИК Віктор Васильович
РАДКЕВИЧ Валентина Олександрівна
ФІЛІПЧУК Георгій Георгійович

Члени-кореспонденти НАПН України

АННЕНКОВ Віктор Петрович
ВАЩЕНКО Костянтин Олександрович
ВІЛЬЧКОВСЬКИЙ Едуард Станіславович
ВОЛКОВ Олег Ігорович
ГОЛУБ Володимир Володимирович
КАМІНЕЦЬКИЙ Ярослав Григорович
КОЗЯР Михайло Миколайович
КУШЕРЕЦЬ Василь Іванович
ЛУК'ЯНОВА Лариса Борисівна
МАТВІЄНКО Ольга Василівна
НІКОЛАЄНКО Станіслав Миколайович
ПАДАЛКА Олег Семенович
РОМАНОВСЬКИЙ Олександр Георгійович
СКИБА Микола Єгорович
ЧЕМБЕРЖІ Михайло Іванович
ЩЕРБАК Ольга Іванівна

Іноземні члени НАПН України

БЕДНАРЧИК Хенрик (Республіка Польща)
ВІЛЬШ Юланта (Республіка Польща)
КВЯТКОВСЬКИЙ Стефан Міхал (Республіка Польща)
ЛАЩИК ЯН (Республіка Польща)
ЛЕВОВИЦЬКИЙ Тадеуш (Республіка Польща)
МАРТИРОСЯН Борис Пастерович (Російська Федерація)
ОЛЕЙНІКОВА Ольга Миколаївна (Російська Федерація)

СМИРНОВ Ігор Павлович (Російська Федерація)
ШКЛЯР Аркадій Хононович (Республіка Білорусь)
ШЛЬОСЕК Франтішек (Республіка Польща)

Почесні академіки НАПН України

ДУБАСЕНЮК Олександра Антонівна
НІКУЛІНА Алла Степанівна
ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Леонід Леонідович

Почесні доктори НАПН України

БАТИШЕВ Олександр Сергійович (Російська Федерація)
ВЯТРОВСЬКИЙ Зигмунт (Республіка Польща)
КУНІКОВСКИ Єжи (Республіка Польща)
НЄМЕЦЬ Єжи (Республіка Польща)
ПАЛТИШЕВ Микола Миколайович
СТАРИКОВ Ілля Мойсейович
ШАТАЛОВ Віктор Федорович

Ми Вас пам'ятаємо

КВАША Борис Пилипович (Російська Федерація)
(10.05.1938 – 3.03.2017)
ЗЯЗЮН Іван Андрійович
(03.03.1938 – 29.08.2014)
КАЧОР Станіслав (Республіка Польща)
(19.09.1924 – 12.11.2014)
НОВИКОВ Олександр Михайлович (Російська Федерація)
(2.12. 1941 – 16.09. 2013)
СТУПАРИК Богдан Михайлович
(07.03.1940 – 19.10.2002)

РОЗДІЛ 6

БІОГРАФІЧНИЙ ДОВІДНИК І БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ВИБРАНИХ ПРАЦЬ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛЕННЯ

ДІЙСНІ ЧЛЕНИ (АКАДЕМІКИ) НАПН УКРАЇНИ

БАЖЕНОВ
Віктор Андрійович

Дійсний член (академік) НАПН України (обраний 18 листопада 2010 р.), доктор технічних наук, професор. Заслужений діяч науки і техніки України.

Директор Науково-дослідного інституту будівельної механіки, завідувач кафедри будівельної механіки Київського національного університету будівництва і архітектури.

Народився 12 липня 1941 р. в м. Городні Чернігівської області. Закінчив Київський інженерно-будівельний інститут у 1963 р. за спеціальністю «Промислове і цивільне будівництво». В 1986–1988 роках – проректор з наукової роботи Київського інженерно-будівельного інституту, в 1988–2013 роках – перший проректор Київського національного університету будівництва і архітектури.

Відомий учений у галузі механіки твердого деформованого тіла, організатор вищої освіти. Створив наукову школу з теорії і методів математичного моделювання, сучасних чисельних розв'язків задач з будівельної механіки. Значну увагу приділяє вивченню історії механіки, теоретичному обґрунтуванню системи багатоступеневої неперервної освіти, державних стандартів вищої освіти та освітньо-кваліфікаційних програм із будівельних професій.

Автор і співавтор близько 600 наукових праць, зокрема 32 монографій, 37 підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів, а також фундаментальних праць: «Варіаційні

принципи будівельної механіки. Історія становлення та розвитку», «Будівельна механіка і теорія споруд. Нариси з історії». За його наукового консультування і керівництва захищено 8 докторських і 22 кандидатські дисертації.

Голова секції «Механіка» Наукової ради МОН України, заступник голови Національного комітету України з теоретичної і прикладної механіки, голова спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій в Київському національному університеті будівництва і архітектури, головний редактор науково-технічного збірника «Опір матеріалів і теорія споруд» (видається з 1965 р.).

Нагороджений орденами: «За заслуги» III, II, I ступенів; Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, знаком Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення»; медалями Національної академії педагогічних наук України: «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода», «Володимир Мономах»; медалями «За трудову доблесть», «В пам'ять 1500-ліття Києва». Двічі лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат Державної премії України в галузі освіти.

Службова адреса: Київський національний університет будівництва і архітектури, просп. Повітрофлотський, 31, м. Київ, 03680.

Тел.: (044) 248-30-43

E-mail: knuba_admin@ukr.net

Наукові праці Баженова В.А.

Монографії

1. Баженов В.А., Оглобля А.И., Геращенко О.В. Теория и расчет трехслойных конструкций, содержащих расслоения. Киев: Наукова думка, 1997. 248 с.
2. Баженов В.А., Цихановський В.К., Кислоокій В.М. Метод скінченних елементів у задачах нелінійного деформування тонких та м'яких оболонок. Київ: КНУБА, 2000. 386 с.
3. Баженов В.А., Кобієв В.Г. Кафедра будівельної механіки і науково-дослідний інститут будівельної механіки Київського національного університету будівництва і архітектури. Київ, 2002.
4. Баженов В.А., Кобієв В.Г. Кафедра будівельної механіки і науково-дослідний інститут будівельної механіки Київського

національного університета будівництва і архітектури. Київ, 2005.

5. Баженов В.А., Дашенко А.В., Коломиец Л.В., Оробей В.Ф., Сурьянинов Н.Г. Численные методы в механике. Одесса: «Стандарт Ъ», 2005. 557 с.
6. Баженов В.А., Гуляр О.І. та ін. Напіваналітичний метод скінченних елементів в задачах руйнування просторових тіл. К.: ВІПОЛ, 2005. 298 с.
7. Баженов В.А., Кривенко О.П., Соловей Н.А. Нелінійне деформування та стійкість пружних оболонок неоднорідної структури. Київ: ВІПОЛ, 2010. 316 с.
8. Баженов В.А., Тимочко Т.В., Саталкін Ю.М., Лізунов П.П., Білявський Г.О., Лосєва І.Д. Напіваналітичний метод скінченних елементів в задачах руйнування просторових тіл. Київ: Каравела, 2010. 320 с.
9. Баженов В.А., Семенюк М.П., Трач В.М. Нелінійне деформування, стійкість і закритична поведінка анізотропних оболонок. Київ: Каравела, 2010. 364 с.
10. Баженов В.А., Гуляр О.І., Сахаров О.С., Солодей І.І. Напіваналітичний метод скінчених елементів в задачах динаміки просторових тіл. Київ: 2012. 248 с.
11. Баженов В.А., Соловей Н.А., Кривенко О.П. Нелинейное деформирование и устойчивость упругих оболочек неоднородной структуры. Модели, методы, алгоритмы, малоизученные и новые задачи. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2013. 336 с.
12. Баженов В.А., Погорелова О.С., Постникова Т.Г. Анализ динамического поведения виброударных систем разных типов. Saarbrücken, Deutschland: LAP LAMBERT, 2013. 130 с.
13. Баженов В.А., Гуляр О.І., Пискунов С.О., Сахаров О.С. Напіваналітичний метод скінчених елементів в задачах континуального руйнування просторових тіл. К.: Каравела, 2014. 236 с.
14. Баженов В.А., Геращенко О.В., Гончаренко М.В. Варіаційні принципи будівельної механіки. Історія становлення та розвитку. К.: Каравела, 2015. 762 с.
15. Баженов В.А., Ворона Ю.В., Перельмутер А.В. Будівельна механіка і теорія споруд. Нариси з історії. К.: Каравела, 2016. 428 с.

Підручники та навчальні посібники

16. Баженов В.А., Дехтярюк Є.С. Будівельна механіка. Динаміка споруд. Київ: ІЗМН, 1998. 208 с.
17. Баженов В.А., Тугай А.М., Єнін П.М., Сергєєв Ю.С., Голубенків В.М. Монтаж внутрішніх санітарно-технічних систем та обладнання водопостачання і водовідведення. Київ, 1999. 96 с.
18. Баженов В.А., Гранат С.Я., Шишов О.В. Будівельна механіка. Київ, 1999. 583 с.
19. Баженов В.А., Дашенко О.Ф., Коломієць Л.В., Ухов О.В. Будівельна механіка та металеві конструкції: підручник. Одеса: АСТРПРИНТ, 2001. 430 с.
20. Баженов В.А., Дашенко О.Ф., Коломієць Л.В., Оробей В.Ф. Строительная механика. Специальный курс. Применение метода граничных элементов. Одеса: АСТРПРИНТ, 2001. 285 с.
21. Баженов В.А. та ін. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: підручник. К.: Каравела, 2003. 464 с.
22. Баженов В.А., Зайчук В.О., Лізунов П.П., Шишов О.В. Інформаційні технології в будівництві. Київ, 2003. 320 с.
23. Баженов В.А., Криксунов Е.З., Перельмутер А.В., Шишов О.В. Інформатика. Інформаційні технології в будівництві. Системи автоматизованого проектування: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Каравела, 2004. 356 с.
24. Баженов В.А., Дехтярюк Є.С. Імовірнісні методи розрахунку конструкцій. Випадкові коливання пружних систем. Київ, 2005. 417 с.
25. Баженов В.А., Криксунов Э.З., Перельмутер А.В., Шишов О.В. Строительная информатика. Автоматизированное проектирование несущих конструкций зданий и сооружений. Москва: Из-во Ассоциации строительных вузов, 2006. 460 с.
26. Ісаєнко В.М., Саталкін Ю.М., Трофімович В.В., Романова З.М., Навроцький В.М. Інженерна екологія. Київ: Вид-во Національного авіаційного університету, 2006. 491с.
27. Баженов В.А., Іванченко Г.М., Шишов О.В. Будівельна механіка. Розрахункові вправи. Задачі. Комп'ютерне тестування. Київ, 2006. 343 с.

28. Баженов В.А. та ін. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: підручник. 2-ге вид. К.: Каравела, 2007. 640 с.
29. Баженов В.А., Іванченко Г.М., Шишов О.В. Будівельна механіка. Розрахункові вправи. Задачі. Комп'ютерне тестування: навчальний посібник. К.: Каравела, 2007. 368 с.
30. Баженов В.А., Перельмутер А.В., Шишов О.В. Будівельна механіка. Комп'ютерні технології. Київ: Каравела, 2008. 820 с.
31. Баженов В.А., Дашенко О.Ф., Коломієць Л.В., Сурьянинов М.Г., Ухов О.В. Будівельна механіка та металеві конструкції: підручник. Одеса: «Стандарт Ї», 2010. 587 с.
32. Баженов В.А., Іванченко Г.М., Шишов О.В., Пискунов С.О. Будівельна механіка. Розрахункові вправи. Комп'ютерне тестування: навчальний посібник. К.: Каравела, 2010 р. 504 с.
33. Баженов В.А. та ін. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: підручник. 3-тє вид. К.: Каравела, 2011. 592 с.
34. Баженов В.А. та ін. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: підручник. 4-те вид. К.: Каравела, 2012. 495 с.
35. Баженов В.А., Криксунов Е.З., Перельмутер А.В., Шишов О.В. Інформатика. Інформаційні технології в будівництві. Системи автоматизованого проектування: підручник. К.: Каравела, 2012. 488 с.
36. Баженов В.А., Гуляр О.І., Сахаров О.С., Солодей І.І. Напіваналітичний метод скінчених елементів в задачах динаміки просторових тіл. Київ, 2012. 248 с.
37. Баженов В.А. Варіаційні принципи і методи будівельної механіки: підручник. Київ, Каравела, 2012. 720 с.
38. Баженов В.А., Дехтярюк Є.С., Ворона Ю.В. Динаміка споруд: підручник. Київ, Віпол. 2012. 344 с.
39. Баженов В.А., Шишов О.В., Перельмутер А.В. Будівельна механіка: підручник. Київ, Віпол. 2013. 896 с.
40. Баженов В.А., Іванченко Г.М., Шишов О.В., Пискунов С.О. Будівельна механіка. Розрахункові роботи. Задачі. Комп'ютерне тестування: навчальний посібник. Київ, 2013. 382 с.
41. Баженов В.А., Ворона Ю.В. Будівельна механіка. Динаміка: підручник. К.: Каравела, 2014. 288 с.

42. Баженов В.А., Перельмутер А.В., Шишов О.В. Строительная механика. Компьютерные технологии и моделирование. Москва: Издательство СКАД СОФТ, Издательство Ассоциации строительных вузов, 2014. 911 с.
43. Баженов В.А. Варіаційні основи будівельної механіки. К.: Каравела, 2014. 877 с.
44. Баженов В.А., Иванченко Г.М., Шишов О.В., Пискунов С.О. Строительная механика. Расчетные работы. Задачи. Компьютерное тестирование. Учебное пособие. Киев, 2014. 382 с.
45. Баженов В.А. та ін. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: підручник. 5-7 вид. К.: Каравела, 2015. 496 с.

Основні статті

46. Баженов В.А., Дехтярюк Є.С., Отрашевська В.В., Немчинова Л.Ю. Стабілізуючий вплив стохастичних вібрацій на стійкість динамічних станів, зумовлених гармонічним параметричним навантаженням. *Проблеми прочності*. 2008. № 2. С. 141-148.
47. Баженов В.А., Гуляр О.І., Пискунов С.О., Сахаров О.С., Шкриль О.О. Метод определения инвариантного J-интеграла в конечно-элементных моделях призматических тел. *Прикладная механіка*. 2008. № 12. С. 70-82
48. Баженов В.А., Соловей Н.А. Нелинейное деформирование и устойчивость упругих неоднородных оболочек при термосиловых нагрузках. *Прикладная механіка*. 2009. № 9. С. 3-40.
49. Баженов В.А., Гуляр А.И., Пискунов С.О., Андриевский В.П. Определение расчетного ресурса хвостовика лопатки газотурбинной установки под действием термосиловой нагрузки. *Проблеми прочності*. 2013. № 3. С. 105-129.
50. Bazhenov V.A., Pogorelova O.S., Postnikova T.G. Comparison of Two Impact Simulation Methods Used for Nonlinear Vibroimpact Systems with Rigid and Soft Impacts. *Journal of Nonlinear Dynamics*. 2013. 12 p.
51. Bazhenov V.A., Pogorelova O. S., Postnikova T. G. Comparison of Two Impact Simulation Methods Used for Nonlinear Vibroimpact Systems with Rigid and Soft Impacts. *Journal of Nonlinear Dynamics*. 2013. 12 p.

52. Bazhenov V.A., Luk'yanchenko O.O., Kostina O.V., Gerashchenko O.V. Probabilistic Approach to Determination of Reliability of an Imperfect Supporting Shell. *Strength of Materials*. 2014. Vol. 46. Issue 4. P. 567-574.
53. Bazhenov V., Pyskunov S. A finite element technique and results of continual fracture process modelling. *MOTROL – An International Journal on Operation of Farm and Agri-Food Industry Machinery*. 2014. Vol. 16. No 8. P. 21-28.
54. Bazhenov V., Pyskunov S. Shkryl A. Modelling of crack growth process in spatial. *MOTROL – An International Journal on Operation of Farm and Agri-Food Industry Machinery*. 2014. Vol. 16. No 8. P. 29-36.
55. Bazhenov V.A., P.P. Lizunov, O.S. Pogorelova, T.G. Postnikova, V.V. Otrasevskaya. Stability and Bifurcations Analysis for 2-DOF Vibroimpact System by Parameter Continuation Method. Part I: Loading Curve. *Journal of Applied Nonlinear Dynamics*. 2015. T. 4. No 4. P. 357-370.
56. Bazhenov V.A., Lizunov P.P., Pogorelova O.S., Postnikova T.G. Bifurcation Points under 2-DOF Vibroimpact System Moving. *Numerical Analysis by Parameter Continuation Method: materials International Conferences on Nonlinear Dynamic Complexity*. May, 11-15 2015. La Magna (Spain), 2015. P. 35.
57. Bazhenov V.A., Shishov O.V., Vorona Yu.V. Application of Information Technology in Teaching Structural Mechanics. *Quality, Mobility and Globalization in the Higher Education System: A Comparative Look at the Challenges of Academic Teaching*. New York: Nova Science, 2016. Chapter 18. P. 137-142.
58. Bazhenov V.A., Lizunov P.P., Pogorelova O.S., Postnikova T.G. Numerical Bifurcation Analysis of Discontinuous 2-DOF Vibroimpact System. Part 2: Frequency-Amplitude response. *Journal of Applied Nonlinear Dynamics*. 2016. v. 5(3). P. 76-87.
59. Bazhenov V.A., Pogorelova O.S., Postnikova T.G. Contact Impact Forces at Discontinuous 2-DOF Vibroimpact System. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*. 2016. Vol.1(1). P. 183-196.
60. Bazhenov V.A., Luk'yanchenko O.O., Kostina O.V., Gerashchenko O.V. Nonlinear Bending Stability of a Long Flexible Cylindrical Shell with Geometrical Imperfections. *Strength of Materials (Springer)*. 2016. Vol. 48. Issue 2. P. 1-7.

БИКОВ
Валерій Юхимович

Дійсний член (академік) НАПН України (обраний 18 листопада 2010 р.), доктор технічних наук, професор. Заслужений діяч науки і техніки України. Почесний професор Національного університету «Києво-Могилянська академія», Почесний доктор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, член Президії НАПН України.

Народився 1 лютого 1945 р. в місті Познані (Республіка Польща). У 1969 р. закінчив Київський політехнічний інститут за спеціальністю «Інформаційно-вимірювальна техніка».

Науково-виробничу діяльність розпочав у Спеціальному конструкторському бюро заводу «Радіоприлад», а згодом – у Науково-дослідному інституті радіовимірювальної апаратури Виробничого об'єднання ім. С.П. Корольова. У 1971 році призначений Головним конструктором приладів інфразвукового діапазону частот.

Працював старшим викладачем, доцентом кафедри вищої математики у Київському державному педагогічному інституті ім. О.М. Горького. З 1976 р. 16 років очолював новостворений Головний обчислювальний центр Міністерства народної освіти України – головну організацію зі створення республіканського рівня автоматизованої системи управління освітою СРСР. Очолював проект «Пілотні школи». За цей час в Україні було створено мережу з більш як 150 загальноосвітніх, професійно-технічних і педагогічних закладів, навчальних закладів системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників; засновано систему з підготовки за інноваційними навчальними програмами вчителів інформатики загальноосвітніх шкіл і професійно-технічних навчальних закладів України.

З 1989 р. розробляв і координував роботи з комплексної інформатизації народної освіти в Україні. В Інституті системних досліджень освіти України під його керівництвом було розроблено науково-методичні засади системного реформування освіти. Він керував роботою зі створення Національної обсерваторії України як національного вузла міжнародної мережі.

Учений постійно підвищує свою наукову й викладацьку кваліфікацію в провідних наукових установах, навчальних закладах України та за кордоном, зокрема: США, Кіпрі, Республіці Корея, Великобританії, Нідерландах, Бельгії, Німеччині, ФРН, Угорщині й Канаді. Проходив стажування з питань розроблення та використання інформаційно-комунікаційних технологій в Токійському, Цукубському, а також в Сорбонському і Кембриджському університетах, Європейському фонді освіти, Національній раді освіти Фінляндії, Інституту ЮНЕСКО. Читав лекції у Гаванському університеті та Вищій педагогічній школі Куби. У Центральному інституті удосконалення вчителів викладав курс з основ інформатики, у 1980 р. ініціював створення кафедри інформаційних технологій. У 1994 р. очолив кафедру інформаційних і комунікаційних технологій в Українському інституті керівних кадрів освіти (нині – ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України), якою керував понад 20 років. Під його науковим керівництвом створено автоматизовану інформаційно-бібліотечну систему в Національній академії державного управління при Президентові України.

Сформував наукову школу дослідників інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, серед напрямів діяльності якої – теоретичні та методичні засади розроблення і використання інформаційно-комунікаційних технологій та електронних освітніх ресурсів у відкритій освіті: хмаро орієнтованих, мультимедійних, телекомунікаційних, віртуального і розподіленого навчання, дистанційного навчання; теоретико-методологічні засади створення і розвитку комп'ютерно орієнтованого навчального середовища; психолого-педагогічні та організаційні засади автоматизації процесів управління в освіті, зокрема, автоматизованих систем організації і планування навчально-виховного процесу, електронного документообігу, управління навчальним закладом і системою освіти. Учасник проектів Європейського Союзу.

Автор і співавтор понад 450 науково-методичних, наукових праць та винаходів. Під його науковим керівництвом і за наукового

консультування захищено 3 докторські та 7 кандидатських дисертацій.

Член організаційного комітету багатьох наукових масових заходів різних рівнів; головний редактор електронного наукового фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання», член редакційної колегії фахових видань «Комп'ютер у школі та сім'ї» та «Інформаційні технології в освіті», член координаційної ради науково-практичних видань «Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія» та «Лідер. Еліта. Суспільство».

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня; Почесною грамотою Верховної Ради України, нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення», «Відмінник народної освіти»; медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода»; медалями Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова «За наукові досягнення», «Драгоманівська родина».

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Службова адреса: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, вул. М. Берлинського, 9, 04060.

Тел.: (044) 453-90-51.

E-mail: iitta@iitta.gov.ua

Наукові праці Бикова В.Ю.

Монографії

1. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: колективна монографія / ред. В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, Ю.І. Жук, І.В. Іванюк, І.Д. Галицька, О.В. Овчарук та ін. К.: Атіка, 2005. 252 с.
2. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К.: Атіка, 2008. 684 с.
3. Моніторинг рівня навчальних досягнень з використанням Інтернет-технологій: монографія / за ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука. К.: Педагогічна думка, 2008. 128 с.
4. Лапінський В.В., Пилипчук А.Ю., Шишкіна М.П. та ін. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України: колективна

монографія / за наук. ред. В.Ю. Бикова. К.: Педагогічна думка, 2010. 160 с.

5. Організація та функціонування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів: монографія / ред. В.Ю. Биков, Ю.М. Богачков, О.Ю. Буров, та ін. К.: Атіка, 2014. 184 с.

Підручники та навчальні посібники

6. Руденко В.Д., Макаrchук О.М., Патланжоглу М.О. Базовий курс інформатики Книга 1. Основи інформатики: навчальний посібник / за заг. ред. В.Ю. Бикова. К.: Вид. група BHV, 2005. Кн.1: Основи інформатики. 320 с.
7. Руденко В.Д., Макаrchук О.М., Патланжоглу М.О. Базовий курс Інформатики Книга 2. Інформаційні технології: навчальний посібник / за заг. ред. В.Ю. Бикова. К.: Вид. група BHV, 2006. Кн.2: Інформаційні технології. 368 с.
8. Технологія розробки дистанційного курсу: навчальний посібник / за ред. В.Ю. Бикова, В.М. Кухаренка. К.: Міленіум, 2008. 324 с.

Методичні рекомендації

9. Методичні рекомендації для слухачів дистанційного курсу (навчальної дисципліни) «Управління проектами» / ред. В.Ю. Биков, С.Д. Бушуєв, О.Г. Тімінський, П.В. Каюк, Е.М. Файзуліна. К.: Міленіум, 2003. 67 с.
10. Биков В.Ю. Відкрита освіта: організаційно-педагогічні аспекти. *Методика підготовки і проведення занять з навчального модуля «Відкрита освіта і дистанційне навчання»: метод. посіб.* / ред. В.В. Олійник, Л.Л. Ляхоцька, В.О. Гравіт та ін. К.: НАПН України, Ун-т менедж. освіти, 2010. С. 15-85.
11. Биков В.Ю. Дистанційне навчання: стан та перспективи розвитку. *Методика підготовки і проведення занять з навчального модуля «Відкрита освіта і дистанційне навчання» метод. посіб.* / ред. В.В. Олійник, Л.Л. Ляхоцька, В.О. Гравіт та ін. К.: НАПН України, Ун-т менедж. освіти, 2010. С. 88-115.
12. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України: метод. рекомендації / [В.Ю. Биков, О.В. Білоус, Ю.М. Богачков та ін.]; за заг. ред. В.Ю. Бикова, О.М. Спіріна, О.В. Овчарук. К.: Атіка, 2010. 88 с.

Основні статті

13. Биков В.Ю. Наукове забезпечення дистанційної професійної освіти: проблеми та напрями досліджень. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*: Україно-польський журнал / за ред. І. Зязюна, Н. Ничкало, Т. Левовицького. Київ-Ченстохова: ВІПОЛ, 2000. Вид. II. С. 93-116.
14. Биков В.Ю. Методичні системи сучасних інформаційно-освітніх технологій. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: збірник наукових праць* / за ред. Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О.Г. РОМАНОВСЬКОГО. Харків: НТУ «ХПІ», 2002. Вип. 3. С. 73-83.
15. Биков В.Ю. Проектний підхід і дистанційне навчання у професійній підготовці управлінських кадрів. *Підвищення ефективності навчально-виховної роботи в сучасній вищій школі: зб. наук. пр.*; Південнослов'ян. ін-т. Київ: Словян. ун-т. Миколаїв, 2003. С. 23-37.
16. Биков В.Ю. Інформатизація загальноосвітньої і професійно-технічної школи України: концептуальні засади і пріоритетні напрями. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*: Україно-польський журнал / за ред. І. Зязюна, Н. Ничкало, Т. Левовицького, І. Вільш. Ченстохова: Видавництво Вищої педагогічної школи у Честохові, 2003. Вид. IV. С. 501-515.
17. Биков В.Ю. Моделювання навчального середовища сучасних педагогічної системи. *Вісник Академії дистанційної освіти*, 2004. № 2. С. 6-14.
18. Биков В.Ю. Основні принципи відкритої освіти. *Педагогічні і психологічні науки в Україні: Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах*. К.: Педагогічна думка, 2007. Том 2. С. 67-81
19. Биков В.Ю. Оновлення дидактичних систем, методик і педагогічних технологій. *Біла книга національної освіти України* / Т.Ф. Алексєєнко, В.М. Аніщенко, Г.О. Балл та ін.; за заг. ред. В.Г. Кременя; НАПН України. К.: Інформ. системи, 2010. 342 с.
20. Биков В.Ю. Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2011. № 6. С. 3-11.

21. Биков В.Ю. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті – імператив її модернізації. *Національна доповідь розвитку освіти України*. 2011. С. 118-124.
22. Биков В.Ю. Технології хмарних обчислень, ІКТ-аутсорсінг та нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ. *Інформаційні технології в освіті: зб. наук. праць*. Херсон: ХДУ, 2011. № 10. С. 8-23.
23. Биков В.Ю. Проблеми та перспективи інформатизації системи освіти в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно орієнтовані системи навчання: зб. наук. праць*. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. № 13 (20). С. 3-18.
24. Биков В.Ю. Хмарна комп'ютерно-технологічна платформа відкритої освіти та відповідний розвиток організаційно-технологічної будови ІТ-підрозділів навчальних закладів. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. Харків: НТУ «ХП», 2013. С. 81-98.
25. Кремень В.Г., Биков В.Ю. Інновації завдання сучасного етапу інформатизації освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць* / ред. І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. С. 3-15.
26. Биков В.Ю., Литвинова С.Г. Корпоративні соціальні мережі як об'єкт управління освітньої соціальної системи. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. Харків: НТУ «ХП», 2016. № 2. С. 68-78.
27. Биков В.Ю., Шишкіна М.П. Хмарні технології як імператив модернізації освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. Харків: НТУ «ХП», 2016. № 4. С. 14-37.
28. Биков В.Ю. Проблеми і завдання розвитку комп'ютерно-технологічної платформи інформаційно-освітнього простору. *Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука*. Київ: Богданова А.М. 2016. С. 514-522.

29. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; [авт. Н.М. Авшенюк, О.В. Аніщенко, В.Ю.Биков та ін.]; за заг. ред. В.Г. Кременя. К.: Педагогічна думка, 2016. 448 с.
30. Bykov V., Dovgiallo A., Kommers P. Theoretical Backgrounds. *New Media and Telematic Technologies for Education in Eastern European Countries*. Twente (Нідерланди), 1997. P. 13-39.
31. Bykov V., Dovgiallo A. Concept Mapping Towards a Tool for Active Learning. *New Media and Telematic Technologies for Education in Eastern European Countries*. Twente (Нідерланди), 1997. P. 193-200.
32. Bykov V. Learning through Social Thinking: a Reflective Model. *New Media and Telematic Technologies for Education in Eastern European Countries*. Twente (Нідерланди), 1997. P. 233-239.
33. Биков В.Ю. Оцінювання компетентності в системі професійної освіти. *Piotrkowskie Studia Pedagogiczne*. 2003. Tom 10. S. 153-162.
34. Bykov V. E-pedagogika a współczesne systemy nauczania na odległość. *Kształcenie ustawiczne do wielokulturowosci / pod red. Tadeusza Lewowickiego, Franciszka Szloska*. Warszawa – Radom: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, 2009. S. 356-361.
35. Bykov V., Shyshkina M. Innovative Models of Education and Training of Skilled Personnel for High Tech Industries in Ukraine. *Інформаційні технології в освіті: збірник наукових праць*. Херсон: ХДУ, 2013. Випуск 15. С. 19-29.
36. Bykov V. Technologie informacyjno-komunikacyjne w korelacji międzyprzedmiotowej. *Interdyscyplinarnosc pedagogiki i jej subdyscypliny*. Technologie Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, 2013. S. 334-342.
37. Bykov V., Zhook Y., Molodykh G. Tutoring Methods in Distance Course «Web-Design Technologies». *Information research, applications and education: Third International Conference*, Varna. 27-30 June, 2005. Varna, 2015. P. 160-165.
38. Bykov V.Y., Leshchenko M.P. Digital Humanistic Pedagogy: Relevant Problems of Scientific Research in the Field of Using ICT in Education. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Том 53. № 3. С. 1-17. URL: <http://journal.iitta.gov.ua>.

ГРИЩЕНКО
Іван Михайлович

Дійсний член (академік) НАПН України (обраний 22 листопада 2016 р.), доктор економічних наук, професор. Заслужений працівник освіти України. Ректор Київського національного університету технологій та дизайну.

З 2015 р. обраний членом виконкому Спортивної студентської спілки України, член президії Товариства «Знання» України.

Народний депутат України 1 скликання (1990–1994), державний службовець 1 рангу.

Народився 11 листопада 1956 р. у с. Камені Кролевецького району Сумської області. У 1979 р. закінчив Українську сільськогосподарську академію у Києві (нині – Національний університет біоресурсів та природокористування України) за спеціальністю «Інженер-механік та економіст-організатор». З 1994 р. – начальник Главку з забезпечення нафтопродуктами АПК у Державному концерні «Украгротехсервіс» (Київ), директор фірми «Агроенерго», заступник Голови правління концерну. З 1999 р. працював на посадах в корпорації «Агротех» (Київ) Віце-президентом корпорації, директором фірми, заступником Голови правління корпорації. Обіймав посаду проректора з економічних питань та перспективного розвитку Київського національного університету технологій та дизайну (2003–2008). Працював заступником директора з науково-інноваційної роботи Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України (2008–2010).

Іван Михайлович – учений у галузі економіки, має великий досвід наукової, навчально-організаторської та управлінської роботи. Відомий фахівець у галузі професійної освіти і освіти дорослих. Як депутат Верховної Ради України першого скликання брав активну участь у розробці і прийнятті Закону України «Про

освіту» (1991 р.), Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1992 р.) та Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1993 р.), у яких законодавчо створені гарантії для здобуття молоддю освіти та професійної підготовки. Досвідчений організатор вищої освіти, здійснив вагомий внесок у розробку теоретичних основ економіки освіти та професійної підготовки кадрів.

Його наукова школа «Розробка теоретичних і прикладних основ економіки вищої освіти, професійної підготовки кадрів для управління бізнесом» охоплює такі наукові напрями: дослідження соціально-економічних процесів функціонування та інноваційного розвитку системи професійної вищої освіти; обґрунтування теоретичних та практичних засад функціонування професійної вищої освіти України та її економіки; розробка ефективних економіко-організаційних механізмів та фінансово-економічних моделей розвитку вищої школи.

Відомий учений в галузі економіки, вищої і професійної освіти. Здійснив вагомий внесок у розроблення теоретичних основ економіки освіти та професійної підготовки кадрів; обґрунтування теоретичних і прикладних основ економіки освіти, професійної підготовки фахівців для підприємництва, розвиток нової економічної і наукової галузі «комерційне посередництво».

Дослідник соціально-економічних процесів функціонування та інноваційного розвитку системи вищої освіти; теоретичних і методологічних засад функціонування вищої освіти України та її економіки; економіко-організаційних механізмів і фінансово-економічних моделей розвитку вищої школи.

Автор і співавтор понад 260 наукових праць, зокрема монографій, підручників, навчальних посібників. Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 6 докторських і 10 кандидатських дисертацій.

Голова редколегій наукового журналу «Вісник КНУТД», наукового електронного журналу «Технології та дизайн», наукових журналів «Менеджмент» та «Легка промисловість», член редакційних колегій фахових журналів «Економіка і управління», «Економіка і держава», «Ринок праці і зайнятість населення».

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, Почесною грамотою Верховної Ради України, нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України»,

«Петро Могила»; медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.», Почесною грамотою НАН України. Лауреат Державної премії у галузі науки і техніки.

Службова адреса: Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Немировича-Данченка, 2, м. Київ, 01011.

Тел.: (044) 280-05-12; факс: (044) 280-05-12.

E-mail: oleksiivolianyk@gmail.com

Наукові праці Грищенка І.М.

Монографії

1. Грищенко І.М. Формування механізму управління комерційним посередництвом: монографія. К.: Грамота, 2007. 368 с.
2. Грищенко І.М., Федоренко В.Г. Денисенко М.П. Інноваційні процеси в змішаній економіці: монографія. К.: ППК ДСЗУ, 2008. Том 2. 239 с.
3. Грищенко І.М., Денисенко М.П., Михайлова Л.І. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: монографія. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 1050 с.
4. Грищенко І.М., Андрущенко В.П., Луговий В.І., Степко М.Ф. Модернізація вищої освіти в Україні і світі: десять років наукового пошуку: десять років наукового пошуку: монографія. Х.: Вид-во НУА, 2009. 504 с.
5. Грищенко І.М., Гончаров Ю.В., Щербина І.В. Легка промисловість України: теоретико-методологічні засади управління розвитком в умовах інтеграції до СОТ: монографія. К: КНУТД, 2011. 332 с.
6. Данилкович А.Г., Грищенко І.М., Ліщук В.І. та ін. Інноваційні технології виробництва шкіряних і хутрових матеріалів та виробів: монографія / за ред. А.Г. Данилковича. К.: Фенікс, 2012. 344 с.
7. Грищенко І.М., Гончаров Ю.В., Бокій С.М. та ін. Методичні засади переходу до нової архітектури легкої промисловості України на базі моделей сталого економічного розвитку: монографія / за ред. Ю.В. Гончарова. К.: Кафедра, 2012. 400 с.
8. Грищенко І.М., Данилкович А.Г., Мокроусова О.Р. Поліфункціональні шкіряні матеріали: монографія. К.: Фенікс, 2013. 268 с.

9. Грищенко І.М. Професійна освіта в системі економічних досліджень: монографія. К.: Грамота, 2014. 384 с.
10. Грищенко І.М., Бебко С.В., Бреус С.В. Економічні аспекти ефективного розвитку вищої школи: монографія. К.: Педагогічна думка, 2015. 480 с.
11. Грищенко І.М., Федоренко В.Г., Могильний О.М. Іноземні інвестиції в Україні: проблеми та перспективи: монографія. К.: ТОВ «ДКС центр», 2015. 366 с.
12. Грищенко І.М., Федоренко В.Г. Денисенко М.П. Глобалізація сучасної економіки: монографія. К.: ТОВ «ДСК центр, 2016. 316 с.
13. Грищенко І.М., Данилкович А.Г., Зварич І.Т. Ринок хутряних товарів: Монографія. К.: Світ успіху, 2016. 280 с.

Підручники і навчальні посібники

14. Грищенко І.М. Практикум із машиновикористання в рослинництві: навчальний посібник з грифом МОНУ. К.: Кондор. 2004. 284 с.
15. Грищенко І.М., Чоловський Р.Г., Буляй П.В. Комп'ютерний дизайн: навчальний посібник. Хмельницький: ХДУ, 2004. 80 с.
16. Грищенко І.М. Комерційна діяльність посередницький підприємств: навчальний посібник. К.:КНУТД, 2005. 80 с.
17. Грищенко І.М. Маркетингові основи комерційного посередництва: навчальний посібник з грифом МОНУ. К.: Грамота, 2006. 304 с.
18. Грищенко І.М. Комерційна діяльність посередницьких підприємств.: Підручник для ВНЗ з грифом МОНУ. К.: Грамота, 2009. 448 с.
19. Грищенко І.М., Кириченко О.А. Денисенко М.П. Гречан А.П. та ін. Казначейство банку: навчальний посібник з гриф. МОНУ / за ред. О.А. Кириченка, М.П. Денисенка та ін. К.: Цент учбової літератури, 2010. 461 с.
20. Грищенко І.М., Кириченко О.А., Лаптев С.М., Пригунов П.Я. та ін. Управління фінансово-економічною безпекою: навчальний посібник. К.: «Дорадо-Друк», 2010. 480 с.
21. Грищенко І.М. Підприємницький бізнес: підручник. К.: Грамота, 2016. 520 с.

Методичні рекомендації

22. Грищенко І.М., Малигін О.В., Заверач М.М., Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Основи інформатики та обчислювальної техніки» для студентів спеціальності «Міжнародна інформація». Хмельницький: ТУП, 2002.
23. Грищенко І.М., Малигін О.В. Міжнародна інформація: програма курсу, плани семінарських занять та тести для студентів спеціальності «Міжнародна інформація»: навчально-методичні вказівки. Хмельницький: ТУП, 2002. 96 с.
24. Грищенко І.М., Демидко М.О. та ін. Методичні вказівки до виконання курсового проекту «Бізнес-план для сільськогосподарського підприємства» дисципліни «Інженерний менеджмент» зі спеціальності 7.091902 – «Механізація сільського господарства освітньо-кваліфікаційного рівня “Спеціаліст”». К: НАУ, 2004. 64 с.
25. Грищенко І.М., Мельник І.І., Марченко В.В., та ін. Методичні вказівки і завдання для виконання лабораторно-практичних робіт з дисципліни «Машиновикористання в рослинництві». Частина 1 «Експлуатаційні властивості та комплектування машинних агрегатів». Для студентів факультету механізації сільського господарства зі спеціальності 6.091902 – «Механізація сільського господарства». К: НАУ, 2004. 55 с.
26. Грищенко І.М., Мельник І.І., Бабій В.П., Марченко В.В., та ін. Методичні вказівки до виконання лабораторно-практичних завдань з курсу «Машиновикористання в рослинництві». Частина 2. «Використання машинних агрегатів у механізованих технологічних процесах». Видання 2-ге, перероблене і доповнене. Для студентів із спеціальності 7.091902 – «Механізація сільського господарства». К: НАУ, 2004. 61 с.
27. Грищенко І.М., Мельник І.І., Марченко В.В., та ін. Методичні вказівки до виконання лабораторно-практичних завдань з курсу «Аналіз технологічних систем та обґрунтування рішень». Частина 3 «Сітьові моделі прийняття інженерних рішень». Для студентів зі спеціальності 7.091902 – «Механізація сільського господарства». К: НАУ, 2004. 22 с.
28. Грищенко І.М., Мельник І.І., Марченко В.В., та ін. Методичні вказівки до виконання лабораторно-практичних завдань з

курсу «Аналіз технологічних систем та обґрунтування рішень». Частина 4 «Ймовірнісні моделі прийняття інженерних рішень». Для студентів зі спеціальності 7.091902 – «Механізація сільського господарства». К: НАУ, 2004. 14 с.

29. Грищенко І.М. Комерційна діяльність посередницьких підприємств: навчально-методичні вказівки. К: КНУТД, 2005. 11 с.

Основні статті

30. Грищенко І.М. Магістерська підготовка економістів у технічному університеті. *Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України*. К: Вісник. КНУТД, 2012. Темат. випуск. № 4. С. 23-30.
31. Грищенко І.М., Крахмальова Н.А. Інструменти та форми маркетингової комунікації на ринку освітніх послуг. *Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України*. К: Вісник. КНУТД, 2012. Темат. випуск. № 4. С. 298-307.
32. Грищенко І.М., Гончаров Ю.В. Ретроспективний аналіз впливу вступу України до СОТ на ринок продукції легкої промисловості. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 1(139). С. 58-71.
33. Грищенко І.М., Власюк Т.М., Макатьора Д.А. Методика рейтингової оцінки іміджевої привабливості спеціальностей вищого навчального закладу. *Вісник ХНУ*. 2013. № 1(196). С. 245-252.
34. Грищенко І.М., Власюк Т.М., Макатьора Д.А. Оцінка іміджевої привабливості спеціальності «економіка підприємства» у вищих навчальних закладах. *Економіка і управління*. 2013. № 5. С. 32-36.
35. Грищенко І.М., Власюк Т.М., Макатьора Д.А. Рейтингова оцінка іміджевої привабливості спеціальностей освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». *Вісник. КНУТД*. 2013. № 3. С. 206-216.
36. Грищенко І.М., Крахмальова Н.А. Ефективність комунікаційної діяльності вищих навчальних закладів. *Вісник ХНУ*. 2013. Том 2. № 4. С. 218-223.

37. Грищенко І.М., Власюк Т.М. Оцінка ефективності використання матеріально-технічної бази вищої освіти. *Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України*. К: Вісник КНУТД, 2013. Темат. випуск. № 5. С. 24-34.
38. Грищенко І.М. Підприємницькі аспекти трансформації вищої освіти України. *Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України*. К: Вісник КНУТД, 2013. Темат. випуск. № 5. С. 50-63.
39. Грищенко І.М. Проблеми підприємництва у вищих навчальних закладах. *Вища освіта України: теор. та наук.-метод часопис*. 2013. № 2. С. 334-339.
40. Грищенко І.М., Власюк Т.М., Макатьора Д.А. Методичні підходи до оцінювання привабливості вищого навчального закладу. *Актуальні Проблеми Економіки*. 2014. № 3. С. 155-159.
41. Грищенко І.М., Тарасенко І.О., Нефедова Т.М. Стратегічні пріоритети та форми інноваційного розвитку ВНЗ України в контексті забезпечення конкурентоспроможності. *Економіка та держава*. 2015. № 2. С. 16-21.
42. Грищенко І.М., Бебко С. The model of evaluating the efficiency of educational services market on the balanced scorecard. *Менеджмент*. 2015. Випуск 21. С. 11-28.
43. Грищенко І.М. Економічна діяльність вищих навчальних закладів. *Вісник КНУТД*. Серія «Економічні науки». 2015. С. 21-28
44. Грищенко І.М. Дослідження практики матеріального забезпечення і підвищення суспільного статусу науково-педагогічних працівників ВНЗ. *Вісник КНУТД*. Серія «Економічні науки. 2015. С. 53-64.
45. Грищенко І.М. Фактори підвищення ефективності освітньої діяльності вищих навчальних закладів України. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 134-141.
46. Грищенко І.М., Бреус С. В, Хаустова Є. Б. Збалансована система показників вищого навчального закладу: від загальної стратегії до показників діяльності структурного підрозділу. *Вісник КНУТД*. Серія «Економічні науки». 2016. С. 43-62.

47. Грищенко І.М., Данилкович А.Г., Мокроусова О.Р. Діяльність вітчизняних хутропереробних підприємств. *Легка промисловість*. 2016. № 1. С. 7-9.
48. Грищенко І., Білан Ю. Forming peculiarities of the demand and supply at the local consumer market in Ukraine. *Current trends in economic science* / red. drJ. Gazda. Poznan: Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, 2007. S. 23-26.
49. Грищенко І., Білан Ю. Incentives for business competition at the local consumer market in Ukraine. *Microeconomics conditions of economy competitiveness*. 2008. № 13. P. 136-144.
50. Грищенко І.М. Features of Innovative Development of Educational Services Market in Ukraine. *Current trends in economic science* / red. J. Gazda., R. Kasperowicz. Poznan: Publishin House, 2011. S. 33-50.
51. Грищенко І.М., Дайнора Г., Томаш Б. Особенности устойчивого развития рынков в странах Восточной Европы: монография. 2-е издание. Киев-Каунас-Щецин: Куанский гуманитарный факультет Вильнюсского университета, Киевский национальный университет технологий и дизайна, Центр социологических исследований, Щецинский университет, Publishin House, 2011. 238 с.
52. Ivan Gryshchenko. The Economic Nature of Education Production. *Economics & Sociology*. 2012. Vol. 5. No 2. P. 50-57.
53. Ivan Gryshchenko, Anatoliy Danylkovich. On the methodology of optimizing the raw stuff resources of producing leather materials. *Journal of international studies*. 2012. Vol. 5. № 1. P. 52-59.
54. Iwan Griszczenko, Nina Krachmalowa. Rola komunikacji w funkcjonowaniu wyższych uczelni. *Interdyscyplinarność pedagogiki i jej subdyscypliny* / pod redakcją Zofii Szaroty, Franciszka Szloska. Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, 2013. S. 764-771.
55. Iwan Griszczenko. Market-oriented approach to modernization marketing activity of higher education institutions Ukraine. *Międzynarodowe Studia Społeczno-Humanistyczne*. 2013. Nr 11(2). S. 91-101.
56. Ivan M. Gryshchenko, Svetlana V. Bebkko. The model of evaluating the efficiency of educational services market based on the balanced scorecard. *Społeczeństwo i Edukacja. Międzynarodowych i Edukacji HUMANUM*. 2014. 13 (1). S. 91-104.

ГУРЕВИЧ
Роман Семенович

Дійсний член (академік) НАПН України (обраний 20 жовтня 2016 р.), доктор педагогічних наук, професор. Заслужений працівник народної освіти України, Почесний доктор Львівського державного університету безпеки життєдіяльності та Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького.

Директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Народився 18 березня 1948 р. в м. Вінниці. У 1971 р. закінчив фізико-математичний факультет Вінницького державного педагогічного інституту імені Миколи Островського за спеціальністю «Фізика та електротехніка». Після здобуття вищої освіти працював у Вінницькому міському професійно-технічному училищі № 1 майстром виробничого навчання, потім викладачем фізики і електротехніки. У 1981–1983 роках працював на посаді старшого викладача кафедри педагогіки і психології Мозирського педагогічного інституту (Білорусь). З 1983 р. працює на посадах старшого викладача, доцента, завідувача кафедри, професора, декана педагогічно-індустріального факультету. У 2003 році очолив Інститут перспективних технологій, економіки і фундаментальних наук Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Основні напрями діяльності його наукової школи: теоретичні і методичні засади професійної освіти, інформаційно-комунікаційні технології, інноваційні технології в освіті, інтерактивні технології в освітньому процесі, формування професійної культури, професійних компетенцій та компетентностей майбутніх фахівців.

Автор і співавтор понад 500 наукових, навчальних і методичних праць, зокрема монографій, навчальних і навчально-методичних посібників. Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 8 докторських і 64 кандидатські дисертації.

Головний організатор тринадцяти міжнародних науково-практичних конференцій (1992–2016 рр.) «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: методологія, теорія, досвід, проблеми», проведених на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за участю представників 8 країн. За матеріалами конференцій опубліковано 46 збірників наукових праць, що мають статус провідного фахового видання з педагогічних наук, де можуть друкуватися результати докторських (кандидатських) дисертацій. Головний редактор збірника наукових праць Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член редакційних колегій 7 фахових журналів та збірників наукових праць.

Нагороджений нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України: «Відмінник освіти України», «Петро Могила», «За наукові досягнення»; Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода»; Почесною грамотою НАПН України.

Службова адреса: Навчально-науковий інститут педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, м. Вінниця, 21100.

Тел.: (0432) 27-90-76

E-mail: imfito@yandex.ua

Наукові праці Гуревича Р.С.

Монографії

1. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: монографія. Вид. 2-е. Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. 410 с.
2. Гуревич Р.С. Самостійна робота майбутніх учителів математики: використання засобів мультимедіа: монографія. Вінниця: ТОВ «Планер», 2010. 232 с.

3. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Козяр М.М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців: монографія / за ред. Р.С. Гуревича. Львів: ЛДУ БЖД. 2012. 380 с.
4. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. 348 с.
5. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Козяр М.М., Шевченко Л.С. Інноваційні технології навчання інформатизації освіти: навч. посіб. / за ред. Р.С. Гуревича. Львів: ЛДУ БЖД, 2015. 396 с.
6. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно-технічній освіті: монографія. У 2-х частинах / за ред. А.М. Гуржія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 412 с. Гуревич Р.С. Р. 6, С. 88-90; Р. 10, С. 329-358.

Підручники та навчальні посібники

7. Гуревич Р.С., Гороль П.К., Коношевський Л.Л., Шестопалюк О.В. Сучасні інформаційні засоби навчання: навч. посіб. (друге видання). Гриф Мон України. К: Освіта України, 2007. 536 с.
8. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Навчання в телекомунікаційних проектах (з досвіду роботи): навч.-метод. посібник. Вінниця-Київ: ППТО України, 2007. 138 с.
9. Гуревич Р.С., Л.В. Жиліна, М.Ю. Кадемія, Н.Т. Тверезовська, Г.А. Янківська Інформаційні системи і технології в обліку. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2007. 269 с.
10. Гуревич Р.С., Дмитрик О.Д., Кадемія М.Ю. Організація навчально-виховного процесу у професійно-технічних навчальних закладах: навч. посіб. Вінниця: Компанія «Зорг». 2007. 210 с.
11. Гуревич Р.С. Гороль П.К., Фуштей І.А. Технічна творчість учнів та її методичне забезпечення: навч.-метод. посіб. Гриф Мон України. Вінниця: РВВ ВДПУ, 2007. 400 с.
12. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Черниш Т.М., Шевченко Л.С. Основи діловодства. Сучасні ділові папери: навч. посіб. для учнів ПТНЗ. Вінниця: ВМ ВПУ, 2007. Ч. 1. 184 с.
13. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Черниш Т.М., Шевченко Л.С. Основи діловодства. Кадрове діловодство: навч. посіб. для учнів ПТНЗ. Вінниця: ВМ ВПУ, 2007. Ч. 2. 166 с.

14. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Черниш Т.М., Шевченко Л.С. Основи діловодства. Електронний документообіг, ч 3. Навч.посіб. для учнів ПТНЗ. Вінниця: ВМ ВПУ, 2007. 173 с.
15. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Жиліна Л.В., Тверезовська Н.Т. Інформаційні системи і технології в обліку. Лаборат. практикум. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2007. 90 с.
16. Гуревич Р.С., Тозюк С.Ю. Електротехніка з основами промислової електроніки: навч. посіб. для учнів ПТНЗ. Вінниця: ТОВ «Ландо-ЛТД», 2007. 192 с.
17. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в трудовому навчанні. *Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч.-метод. посіб / за заг. ред. О.М. Коберника, Т.В. Терещука. Тернопіль-Умань: ТНПУ, 2007. С. 123-156.*
18. Гуревич Р.С., Гороль П.К., Шестопалюк О.В. Мультимедійні засоби навчання: Лабораторні роботи: навч.-метод. посібник. Вінниця: ТОВ «Ландо ЛТД», 2008. Ч. 1. 633 с.
19. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Рогульська О.О. Інформаційно-комунікаційні технології в міжкультурній комунікації: навч. посібник. Вінниця: ТОВ «Планер» 2009. 231 с.
20. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Проектна діяльність учнів ПТНЗ на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. 100 с.

Основні статті

21. Гуревич Р.С. Трансформування системи професійних знань в інформаційному суспільстві. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб.наук. праць.* 2008. Вип. № 20. С. 3-7.
22. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті – виклик ХХІ століття. *Педагогіка і психологія професійної освіти.* 2008. №3. С. 63-66.
23. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології як чинник використання інтерактивних технологій навчання в освітньому середовищі. *Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євроінтеграції:* матер. міжнародн. н-п конф. 22-24 квітня 2009 р. Київ-Житомир. К.: КІМ, 2009. С. 78-83.

24. Гуревич Р.С. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя. *Стан та перспективи підготовки вчителя математики в Україні*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. С. 4-6.
25. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання як наслідок інформатизації освітньої галузі у педагогічних ВНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. Вип. 22. С. 3-7.
26. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів трудового навчання (технологій). *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2009. № 2. С. 73-78.
27. Гуревич Р.С., Коломієць Т.Д. Методичні аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні. *Вісник Луганського пед. ун-ту імені Тараса Шевченка*. 2009. № 1(188). С. 60-66.
28. Гуревич Р.С. Развитие профессиональных компетенций будущих педагогов в условиях использования ИКТ. *Изобразительное искусство в системе образования*. Витебск: ВГУ им. Машерова, 2009. С. 19-27.
29. Гуревич Р.С. Інформаційна культура майбутніх фахівців: як її формувати? *Вісник Луганського національного ун-ту імені Т. Шевченка*. 2010. № 22(209). С. 110-117.
30. Гуревич Р.С. Напрями дослідження розвитку інформатизації сучасної освіти. *Наук. записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського*. Серія «Педагогіка і психологія». 2010. № 32. С. 27-32.
31. Гуревич Р.С. Інформаційна культура педагога як необхідний компонент сучасної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2010. Вип. 23. С. 190-196.
32. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній професійній освіті. *Теорія і методика професійної освіти: Електронне наукове видання ІПТО НАПН України*. 2011. № 1. С. 1-9.
33. Гуревич Р.С. Розвиток інформаційних технологій в освіті – важливий чинник розвитку суспільства. *Наукові праці: наук.-*

- метод. журнал ЧДПУ ім. Петра Могили. 2011. Вип. 144. Т. 153. С. 20-24.
34. Гуревич Р.С., Шестоपालюк О.В. Інноваційні освітні технології в діяльності закладів вищої освіти. *Вища освіта в Україні*. 2012. № 1. С. 230-237.
 35. Гуревич Р.С. Мобільне навчання – інноваційна освітня технологія. *Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології*. 2012. Том 1. № 3. С. 370-377.
 36. Гуревич Р.С. Веб-квест – інноваційна технологія навчання. *Педагогічна і технологічна науки в Україні: зб.наук. праць: в 5 т.* Т. 4: Професійна освіта і освіта дорослих. К.: Педагогічна думка, 2013. С. 169-179.
 37. Гуревич Р.С. Інноваційні педагогічні технології в підготовці магістрів. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. № 2. С. 100-105.
 38. Гуревич Р.С. Створення електронних підручників як відповідь вищої школи на виклики інноваційного етапу розвитку освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. Харків: НТУ «ХПУ», 2015. С. 225-234.
 39. Гуревич Р.С. Інформаційне суспільство як важливий чинник розвитку освітнього середовища у ВНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2016. Вип. 43. С. 3-9.
 40. Гуревич Р.С. «Усепроникаюче навчання» – інноваційна педагогічна технологія XXI століття. *Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука: зб.наук.пр. / НАПН України; Ін-т педосвіти і освіти дорослих НАПН України. К.: Богданова А.М., 2016. С. 522-530.*
 41. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інноваційні освітні технології у вищих навчальних закладах. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. 2016. Вип.45, Ч. 1. С. 266-274.
 42. Гуревич Р.С., Коломієць А.М. Zastosowanie technologii informacyjnych w pzzigotowaniu zawodowym pzzysztych nauczycieli. *Szkola w perspektywie XX Wieku. Terazniejszość – pzzyszłość / pod red. Zdzistawa Ratajka*. Kielce: UIK, 2008. Т. 1. S. 335-340.

ГУРЖІЙ
Андрій Миколайович

Дійсний член (академік) НАПН України (обраний 16 грудня 1999 р.), доктор технічних наук, професор. Заслужений працівник народної освіти України, Почесний професор Херсонського державного університету, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Волинського національного університету імені Лесі Українки та Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро), Запорізького національного технічного університету, Мелітопольської державної агротехнологічної академії. Державний службовець 1 рангу. Головний науковий співробітник лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, радник Президії НАПН України на громадських засадах.

Народився 14 грудня 1946 р. в с. Іванівці Кам'янсько-Дніпровського району Запорізької області. У 1969 р. закінчив Київський політехнічний інститут за спеціальністю «Інформаційно-вимірювальна техніка».

Фахівець у галузі теорії і методики навчання інформатики, розроблення та впровадження у навчальний процес телекомунікаційних та інформаційних комп'ютерних технологій і засобів навчання. Під його керівництвом розроблено Державну програму «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та науці», Державну програму «Наука в університетах», типові переліки навчально-наочних посібників і засобів навчання для загальноосвітніх навчальних закладів, 28 галузевих стандартів комп'ютерних засобів навчання та навчального обладнання.

Автор і співавтор понад 650 наукових праць, зокрема 9 монографій, 82 підручника і навчально-методичних посібників та іншої наукової продукції.

За його наукового консультування та керівництва захищено 2 докторські і 15 кандидатських дисертацій.

Нагороджений орденами «За заслуги» III, II, та I ступенів, орденом Ярослава Мудрого V ступеня, Почесними грамотами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, МОН України та НАПН України, нагрудними знаками МОН України «За наукові досягнення», «Василь Сухомлинський», «Петро Могила», «Відмінник освіти України», відзнакою НАН України «За наукові досягнення», «За підготовку наукової зміни», медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода», «Володимир Мономах».

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Службова адреса: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, пров. Віто-Литовський, 98-А, м. Київ, 03045.

Тел.: (044) 252-71-76.

E-mail: gam@naps.gov.ua

Наукові праці Гуржія А.М.

Монографії

1. Гуржій А.М., Антоник М.С. Автоматизована система управління навчальним процесом. Львів: УАД, 2011. 152 с.
2. Гуржій А.М., Корсак К.В., Козакова Г.О. Модернізація змісту вищої природничої і технічної освіти в умовах переходу до нанотехнологій: колективна монографія. К.: Педагогічна думка, 2012.
3. Дидактичні основи створення аудіовізуальних електронних засобів для середньої загальноосвітньої школи: монографія / В.П. Волинський, О.С. Красовський, О.В. Черноус; за наук. ред. А.М. Гуржія. К.: Педагогічна думка, 2014. 301 с.
4. Гуржій А.М., Гуревич Р.С., Коношевський Л.Л. Формування професійної компетентності майбутніх учителів трудового навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій: монографія. К., 2015. 463 с.
5. Гуржій А.М. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно-технічній освіті: монографія у 2 ч. / А.М. Гуржій, Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія та інші; за ред. А.М. Гуржія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. Ч. 1. 412 с.

6. Гуржій А.М. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно-технічній освіті: монографія у 2 ч. / А.М. Гуржій, Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія та інші; за ред. А.М. Гуржія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. Ч.2. 376 с.

Підручники та навчальні посібники

7. Гуржій А.М., Струтинський В.Б., Кривцов В.С. Математичне моделювання процесів і систем: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХАІ, 2011. 658 с.
8. Гуржій А.М. Пріоритетні напрями інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів. Освітологія: хрестоматія: навч. посібник для студентів ВНЗ. К.: Видавниче підприємство «Едельвейс», 2013. С. 80-84.
9. Гуржий А.Н., Левыкин В.М., Шамша Б.В., Шатовская Т.Б. Математическое обеспечение информационно-управляющих систем. Прогнозирование: учебное пособие для студентов ВУЗов. Х.: Компания СМІТ, 2013. 372 с.
10. Гуржій А.М., Карташова Л.А., Лапінський В.В. ІТ-готовність вчителів іноземних мов: методологія, теорія, технології: навчальний посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2013. 230 с.
11. Гуржий А.Н., Карпухин А.В., Тимофеев В.А., Кочуева З.А. INTERNET-технологии в бизнесе. Рекомендовано МОН Украины как учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Х.: Компания СМІТ, 2014. 339 с.
12. Гуржій А.М., Лапінський В.В., Карташова Л.А., Руденко В.Д. Інформатика. 5 клас. Рекомендовано МОН України як підручник для учнів 5 класу загальноосвітніх навч. закладів. К.: Педагогічна думка, 2014. 164 с.
13. Гуржій А.М., Головка Д.Б., Оборський Г.О., Скрипник Ю.О., Слободяник П.Т. Вимірювальна техніка від А до Я. *Енциклопедичний словник*. Затверджене МОН України як підручник для студентів вищих навчальних закладів. О.: ВД «Освіта України, 2014. 974 с.
14. Гуржій А.М., Поворознюк Н.І., Самсонов В.В., Українець А.І. Методи і засоби комп'ютерних інформаційних технологій: підручник для вищих навчальних закладів. К.: НУХТ, 2016. 351 с.

15. Гуржій А.М., Карташова Л.А., Лапінський В.В., Руденко В.Д. Інформатика. 8 клас: підр. з грифом «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» для навчання інформатики у 8 класі загальноосвітніх навчальних закладів. Львів: Світ, 2016. 256 с.
16. Гуржій А.М., Карташова Л.А., Лапінський В.В., Руденко В.Д. Інформатика, 8 клас: підр. з грифом «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» для навчання інформатики у 8 класі загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням інформатики. Львів: Світ, 2016. 296 с.

Основні статті

17. Гуржій А.М., Юрчишин О.Я. Визначення силових факторів у гідродинамічно розвантаженій мастилопідводній втулці обертового гідропривода затиску токарного верстата. *Надійність інструменту та оптимізація технологічних систем*: зб. наук. пр. Краматорськ, 2011. Вип. 27. С. 46-52.
18. Гуржій А.М., Биков В.Ю. Нова парадигма створення відкритих навчальних середовищ.: *Інформатизація освіти: стан, проблеми, перспективи*: зб. матеріалів науково-методичного семінару. Одеса, 2011. С. 47-59.
19. Гуржій А.М., Бондаренко В.В. Завдання XXIII Міжнародної олімпіади з інформатики та рекомендації щодо їх розв'язання. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. № 6. 2011. С. 33-39.
20. Гуржій А.М. Завдання XXIV Міжнародної олімпіади з інформатики та рекомендації щодо їх розв'язання. *Комп'ютер у школі та сім'ї* / А.М. Гуржій, В.В. Бондаренко. 2012. № 7. С. 48-51.
21. Гуржій А.М. Сучасні інноваційні ІКТ-інструменти розвитку систем відкритої освіти. *Педагогічна і психологічна наука в Україні*: зб. наук. пр. в 5 т. / А.М. Гуржій, В.Ю. Биков. К.: Педагогічна думка, 2012. Т. 4. С. 44-63.
22. Гуржій А.М. Теоретико-методологічні засади використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі: матеріали спільного засідання Президії НАПН України і ради ректорів вищих навч. закл. Одеського регіону / А.М. Гуржій, В.Ю. Биков. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова. С. 17-27.
23. Гуржій А.М., Волинський В.П., Ткачова Л.П. Дидактичні основи створення динамічних аудіовізуальних електронних

- засобів. *Вісник НАПН України «Педагогіка і психологія»*. 2013. № 4. С. 58-65.
24. Гуржій А.М., Волинський В.П., Ткачова Л.П. Дизайн-проекування статичних аудіовізуальних електронних засобів умовно-графічної наочності. *Вісник НАПН України «Педагогіка і психологія»*. 2013. № 3. С. 24-31.
 25. Гуржій А.М., Волинський В.П., Ткачова Л.П. Технологія створення аудіовізуальних засобів. *Вісник НАПН України «Педагогіка і психологія»*. 2013. № 2. С. 66-72.
 26. Гуржій А.М., Волинський В.П., Ткачова Л.П. Дослідження ефективності використання динамічних аудіовізуальних електронних засобів. *Вісник НАПН України «Педагогіка і психологія»*. 2013. № 1. С. 82-87.
 27. Гуржій А.М., Жуйков В.Я., Шут М.І., Анненков В.П. Викладання фізики з використанням електронної лабораторії на основі інформаційно-комунікаційних технологій. *Теорія та методика електронного навчання: збірник наукових праць*. Кривий Ріг: Видавничий відділ КМІ, 2013. Вип. IV. С. 69-79.
 28. Гуржій А.М., Карташова Л.А. Інформатизація професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов. *Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія: монографія*. К.: Видавниче підприємство «Едельвейс», 2013. С. 308-326.
 29. Гуржій А.М., Стрижак О.Є. Онтологічні електронно-освітні ресурси. *Інновації та моделі безперервної освіти: матеріали IV Міжнародного кримського педагогічного конгресу*. К.: Інститут обдарованої дитини, 2013. С. 94-102.
 30. Гуржій А.М., Карташова Л.А. Проблеми наступності навчання інформаційних технологій у школі і вищому педагогічному навчальному закладі. *Інформаційні технології в освіті*. Херсон, 2013. С. 11-19.
 31. Гуржій А.М., Лапінський В.В. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів. *Інформаційні технології в освіті: зб. наук. пр.* Херсон, 2013. С. 30-38.
 32. Гуржій А.М., Овчарук О.В. Дискусійні аспекти інформаційно-комунікаційної компетентності: міжнародні підходи та українські перспективи. *Інформаційні технології в освіті: зб. наук. пр.* Херсон, 2013. С. 38-44.

33. Гуржій А.М., Чорний О.П., Коваль Т.П., Лашко Ю.В. Віртуальні комплекси та тренажери – технологія підвищення якості навчання студентів з електромеханіки та автоматики. *Електромеханічні і енергозберігаючі системи*. 2013. № 1. С. 90-97.
34. Гуржій А.М., Бондаренко В.В. Завдання XXV Міжнародної олімпіади з інформатики та рекомендації щодо їх розв'язання. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. № 8. С. 43-47.
35. Гуржій А.М., Бондаренко В.В. Завдання XXV Міжнародної олімпіади з інформатики. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. № 7. С. 40-44.
36. Гуржій А.М., Топузов О.М., Волинський В.П. Створення електронних підручників: проблеми і завдання. *Вісник НАПН України «Педагогіка і психологія»*. 2014. № 2. С. 52-57.
37. Гуржій А.М., Воробієнко П.П., Коляденко В.А. Інформатизація загальноосвітніх закладів України. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2014. № 1. С. 3-7.
38. Гуржій А.М., Топузов О.М., Волинський В.П., Дідковський І.В. Електронні підручники, аудіовізуальні електронні засоби і охорона здоров'я учнів. *Вісник НАПН України «Педагогіка і психологія»*. 2014. № 1. С. 45-51.
39. Гуржій А.М., В.В. Лапінський. Електронні освітні ресурси – від теорії до практики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. Вип. 38. С. 3-11.
40. Гуржій А.М., Карташова Л.А. Електронний посібник – інноваційний засіб навчання у системі професійної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. Вип. 37. С. 16-21.
41. Гуржій А.М., Бондаренко В.В. Завдання XXVI Міжнародної олімпіади з інформатики та рекомендації щодо їх розв'язання (перший тур). *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2014. № 6. С. 31-35.
42. Гуржій А.М., Бондаренко В.В. Завдання XXVI Міжнародної олімпіади з інформатики та рекомендації щодо їх розв'язання (другий тур). *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2014. № 7. С. 38-44.
43. Гуржій А.М., Діденко О.В., Карташова Л.А. Веб-квест – інноваційний компонент підручника нового покоління для системи професійно-технічної освіти. *Концептуальні засади*

професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: зб. наук. пр. НТУ. К., 2015. С. 648-658.

44. Гуржій А.М., Костенко А.В., Колосюк В.П. Дослідження втрат у силових ключах частотно-регульованого електропривода зі скалярним керуванням при компенсації впливу несиметрії асинхронного двигуна. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2015. Вип. 3. Ч. 1. С. 48-54.
45. Гуржій А.М., Волинський В.П., Красовський О.С. Концептуальні основи побудови моделі технології і методики застосування аудіовізуальних електронних засобів як автономних мультимедійних засобів навчання. *Вісник НАПН України «Педагогіка і психологія»*. 2015. № 2. С. 18-27.
46. Гуржій А.М., Волинський В.П., Черноус О.В., Красовський О.С. Модель технології і методики застосування аудіовізуальних електронних засобів як автономних мультимедійних засобів навчання. *Вісник НАПН України «Педагогіка і психологія»*. 2015. № 3. С. 29-37.
47. Гуржій А.М., Лапінський В.В. Проблема інформатизації системи освіти і навчання інформатики – сучасне бачення / *Освітні інновації у вищих навчальних закладах: проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій: збірник наукових праць науково-практичної конференції*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2016. С. 18-23.
48. Гуржій А.М., Інформатизація освіти – імператив її розвитку. *Современные достижения в науке и образовании: материалы XI Международной научной конференции*. Ієрусалим, 2016. С. 7-13.
49. Гуржій А.М., Карташова Л.А. ІТ-підготовка майбутніх вчителів-гуманітаріїв в умовах реформування системи освіти: авторський підхід. *Збірник наукових праць VI наукового форуму Україна – Польща*. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2016. Т. 2. С. 207-215.
50. Gurzhii A.M., Kartashova L.A., Lapinskyi V.V. The peculiarities of forming the contents of training manual on information technologies for the future teachers of Arts and humanities. *Ukrainian educational journal*. 2015. № 1. P. 150-163.

ДМИТРИЧЕНКО
Микола Федорович

Дійсний член (академік) НАПН України (обраний 22 листопада 2016 р.), доктор технічних наук, професор. Заслужений діяч науки і техніки України.

Ректор Національного транспортного університету.

Народився 19 грудня 1952 р. в м. Снятині Івано-Франківської області. У 1976 р. закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації за спеціальністю «Експлуатація літаків і двигунів».

Співавтор Закону України «Про вищу освіту» (2002 р.), входив до складу робочої групи з розробки законопроекту нового Закону «Про вищу освіту» 2015 року. За його активною участю проводилася підготовча робота щодо підписання Україною Болонської декларації та визначались завдання та шляхи інтеграції вищої освіти до єдиного Європейського освітнього і наукового простору. Представляв Україну у Раді ЮНЕСКО, що сприяло подальшому розвитку вищої освіти України загалом та професійної освіти і освіти дорослих зокрема. Розробив системний підхід до фундаменталізації професійної підготовки як пріоритетного напрямку модернізації вищої технічної освіти України.

Під його керівництвом розроблені концептуальні принципи побудови та методологія експлуатації унікального інформаційно-телекомунікаційного комплексу університету, що базується на використанні новітніх комп'ютерних технологій та програмних продуктів. Набув досвіду впровадження системи дистанційної професійної освіти з використанням платформи MOODLE та виконанням міжнародних проектів «TEMPUS», «VETLOG», «UMRU», «WENET», «ECOBUR», «FKTBUM» та «CERES», які фінансуються Європейським Союзом.

У складі університету успішно функціонують відокремлені структурні підрозділи – це вищі професійні училища у м. Львові,

коледжі у Києві, Барі Вінницької обл., Житомирі та Надвірній Івано-Франківської обл. Ініціатор ступеневої професійної підготовки фахівців за новітніми навчальними планами та скороченою програмою навчання, за новою спеціальністю «Професійна освіта». Цей досвід був розповсюджений МОН України в інших технічних вищих навчальних закладах України.

Відомий фахівець у галузі вищої і професійної освіти. Теоретично обґрунтував принципи і наукові підходи до фундаменталізації професійної підготовки як пріоритетного напрямку модернізації вищої технічної освіти України. Під його науковим керівництвом розроблено концептуальні засади побудови та методологія експлуатації унікального інформаційно-телекомунікаційного комплексу університету, впроваджено систему дистанційної професійної освіти. Учасник проектів Європейського Союзу.

Створив наукові школи у галузі вищої освіти та машинознавства, які визнані вітчизняною та світовою науковою спільнотою, вирішив ряд фундаментальних проблем вищої технічної освіти, що мають теоретичне та практичне значення, зробив вагомий внесок у підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів, проводить активну науково-громадську діяльність. Поширює досвід ступеневої професійної підготовки майбутніх фахівців транспортної галузі за новітніми навчальними планами та скороченими програмами.

Автор і співавтор понад 600 наукових праць, зокрема підручників і навчальних посібників, монографій, довідників, має авторські свідоцтва і патенти. Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 3 докторські і 12 кандидатських дисертацій.

Нагороджений орденами «За заслуги» III, II, I ступенів, Почесною грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода». Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Службова адреса: Національний транспортний університет, вул. Суворова, 1, м. Київ, 01010.

Тел.: (044) 290-82-03

E-mail: vitalinka.r@mail.ru

Наукові праці Дмитриченка М.Ф.

Монографії

1. Дмитриченко М.Ф. Еластопродинаміка: теорія та практика: монографія. Львів: Львівська політехніка. 2000. 224 с.
2. Дмитриченко М.Ф., Вікович І.А. Динаміка мобільних машин з начіпними функціональними елементами: монографія. Львів: ЛПІ, 2008. 496 с.
3. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Нікітін В.М., Андрусенко С.І., Козак Л.С., Бакукліч О.О. Про участь НТУ в проєкті Tempus Vetlog «Мережева розробка курсів з тренінгу в області менеджменту в сфері транспорту та логістики в Україні»: монографія. К.: НТУ, 2008. С. 25-35.
4. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М. Україна у світовій та європейській транспортно-логістичній системі: монографія. К.: 2008. С. 36-40.
5. Дмитриченко М.Ф., Міланенко О.А. Мاستильна дія олив в умовах еластогідродинамічного мащення: монографія. К.: Інформавтодор, 2009. 184 с.
6. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Деркачов О.Б. Теплова діагностика: монографія. К.: НТУ, 2012. 168 с.
7. Дмитриченко М.Ф., Білякович О.М. Моніторинг стану трибосистем в умовах експлуатації: монографія. К.: НТУ, 2014. 160 с.
8. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Єгоров С.О., Ляковський В.П., Дятчик Д.І., Покшевницька Т.В. Методологічні та організаційні засади створення системи трансферу технологій для дорожньо-транспортного комплексу України: монографія. К.: НТУ, 2015. 128 с.
9. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Данчук В.Д., Корпач А.О., Єгоров С.О., Ляковський В.П., Дятчик Д.І., Покшевницька Т.В., Покотілов М.К. Трансфер технологій як засіб інноваційного розвитку дорожньо-транспортного комплексу України: монографія. К.: НТУ, 2015. 104 с.

Підручники та навчальні посібники

10. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г. Триботехнические свойства смазочных материалов в нестационарных режимах. Киев: КМУГА, 1997. 109 с.

11. Дмитриченко М.Ф., Гаврилов Е.В., Доля В.К., Лановий О.Т., Линник І.Е., Поліщук В.П. Системологія на транспорті: підручник у 5 кн. К.: Знання України, 2005.
12. Дмитриченко М.Ф., Хорошун Б.І., Язвінська О.М., Данчук В.Д. Вища освіта і Болонський процес: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Знання України. 2006. 440 с.
13. Дмитриченко М.Ф., Ткачук В.М., Мельник О.В. Основи матеріалознавства: підручник. Київ. НТУ, 2008. 176 с.
14. Дмитриченко М.Ф., Гаврилов Е.В., Доля В.К., Лановий В.Г. Дослідження операцій у транспортних системах: підручник. Київ. Знання, 2008. 326 с.
15. Дмитриченко М.Ф., Кошелєв В.Г., Шапошніков Б.В., Алексєєв В.В. Вплив технологічних факторів на якість механічної обробки: навчальний посібник. К.: НТУ, 2008. 48 с.
16. Дмитриченко М.Ф., Гаврилов Е.В., Доля В.К., Лановий О.Т., Линник І.Е., Поліщук В.П. Дослідження операцій у транспортних системах: підручник. К.: Знання, 2009. 375 с.
17. Дмитриченко М.Ф., Гаврилов Е.В., Доля Е.К., Лановий О.Т., Поліщук В.П. Ергономіка: підручник. Київ: Знання, 2009. 256 с.
18. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Панченко О.М., Павлюк Д.О. Проектування аеропортів: підручник. К.: НТУ, 2010. 248 с.
19. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Матейчик В.П., Гутаревич Ю.Ф. Екологічний менеджмент: навч. посібник. К.: НТУ, 2010. 224 с.
20. Дмитриченко М.Ф., Шапошніков Б.В., Мнацаканов Р.Г., Богданова О.І., Нікітін В.Г. Фізико-технологічні основи виробництва металів: навч. посібник. К.: НТУ, 2010. 168 с.
21. Дмитриченко М.Ф., Кельман І.І., Вільновський Є.К., Пеклич З.І., Мельниченко О.І. Загальний курс транспорту: підручник. Львів: Апріорі, 2011. 524 с.
22. Дмитриченко М.Ф., Шапошніков Б.В., Кошелєв В.Г., Мельник О.В., Токін О.П. Ультразвукове зварювання в автомобільному транспорті: навч. посібник. Київ: НТУ, 2011. 136 с.
23. Дмитриченко М.Ф., Язвінська О.М., Хорошун Б.І., Ковальська О.М. Історія автомобільного транспорту в Україні: навч. посібник. К.: НТУ, 2011. 352 с.

24. Дмитриченко М.Ф., Седой В.Г., Дмитрієв М.М., Бідняк М.Н., Козак Л.С., Бакуліч О.О., Нікітін В.М. Інформаційне забезпечення туризму: підручник. Київ: НТУ, 2012. 576 с.
25. Дмитриченко М.Ф., Вікович І.А., Самсін І.Л., Зінько Р.В. Міжнародні перевезення: навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2012. 308 с.
26. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Гамеляк І.П., Якименко Я.М., Райковський В.Ф. Надійність конструкцій дорожнього одягу: навчальний посібник. Київ: НТУ, 2012. 216 с.
27. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Петрашевський О.Л., Попелиш І.І., Корітчук С.О. Авіаційна безпека: навчальний посібник. К.6 НТУ. 2013. 104 с.
28. Дмитриченко М.Ф., Шапошніков Б.В., Нікітін В.Г., Кошелєв В.Г. Порошкові матеріали. Фізико-хімічні процеси і діаграми стану. Порошкові матеріали. Фізико-хімічні процеси і діаграми стану: навч. посіб. К.: НТУ, 2013. 188 с.
29. Дмитриченко М.Ф., Шапошніков Б.В., Кошелєв В.Г., Мельник О.В., Артеменко Р.В. Автомобілебудування. Матеріали та технологія виготовлення деталей: навч. посіб. К.: НТУ, 2014. 224 с.
30. Дмитриченко М.Ф., Ткачук В.М., Савчук А.М., Барилевич Л.П., Богданова О.І. Основи процесів різання металів та метаобробні верстати: навчальний посібник. К.: НТУ, 2014. 252 с.
31. Дмитриченко М.Ф., Матейчик В.П., Грущук О.К., Цюман М.П. Методи системного аналізу властивостей автомобільної техніки: навчальний посібник. К.: НТУ, 2014. 168 с.
32. Дмитриченко М.Ф., Гололобов Ю.П., Зачек І.Р., Габа В.М., Мороз І.С. Фізика і транспорт: навчальний посібник. Львів: Афіша, 2014. 324 с.
33. Дмитриченко М.Ф., Шапошніков Б.В., Кошелєв В.Г., Шевченко О.О., Куш О.І. Ротаційне зварювання тертям в автомобілебудуванні: навчальний посібник для студентів вищих технічних навчальних закладів. К.: НТУ, 2015. 200 с.
34. Дмитриченко М.Ф., Шапошніков Б.В., Кошелєв В.Г., Артеменко Р.В., Войнарович С.Г. Контактне зварювання в автомобілебудуванні: навчальний посібник для студентів вищих технічних навчальних закладів. К.: НТУ, 2015. 168 с.

35. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Єгоров С.О., Лясковський В.П., Ярова Р.В., Червякова В.В. Трансфер технологій – інноваційна складова розвитку науки: навчальний посібник. К.: НТУ, 2015. 140 с.
36. Дмитриченко М.Ф., Левківський О.П., Шапошніков Б.В., Токін О.П., Кошелев В.Г., Мельник О.В. Зварювання плавленням в автомобілебудуванні: навчальний посібник для студентів вищих технічних навчальних закладів. К.: НТУ, 2016. 180 с.

Методичні рекомендації

37. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Деменко О.В. Методичні вказівки до контрольних робіт з дисципліни «Триботехніка і надійність машин». К.: НТУ, 2003. 16 с.
38. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Мікосянчик О.О., Богданова О.І. Методичні вказівки до виконання курсового проекту з дисципліни «Надійність машин». К.: НТУ, 2008. 32 с.
39. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Ткачук В.М. Методичні вказівки до виконання магістерських робіт. К.: НТУ, 2009. 31 с.
40. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Левківський О.П., Голяк О.Л., Ковальов М.Ф., Римаренко І.К., Дулеба А.Д. Методичні вказівки до дипломного проектування по кафедрі «Виробництво, ремонт та матеріалознавство». К.: НТУ, 2010. 28 с.
41. Дмитриченко М.Ф., Левківський О.П., Ковальов М.Ф., Шапошніков Б.В. Методичні вказівки та програма до проведення науково-дослідницької практики. Метод. Вказівки. Київ: НТУ, 2011. 12 с.
42. Дмитриченко М.Ф., Мікосянчик О.О. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Триботехніка та основи надійності машин». Київ: НТУ, 2011. 72 с.
43. Дмитриченко М.Ф., Левківський О.П., Ковальов М.Ф., Шапошніков Б.В. Методичні вказівки та програма до проведення науково-дослідної практики. К.: НТУ, 2011. 12 с.
44. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Мікосянчик О.О., Богданова О.І., Лізанець В.І. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з курсу «Триботехніка». Київ: НТУ, 2011. 48 с.

45. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Мікосянчик О.О., Богданова О.І., Глухонець О.О. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Триботехніка». Київ: НТУ, 2011. 68 с.
46. Дмитриченко М.Ф., Левківський О.П., Римаренко І.К., Сопочко Ю.О. Методичні вказівки та програма до проведення переддипломної практики для студентів за спеціальностями 7.05050403 – «Відновлення та підвищення зносостійкості деталей і конструкцій», 7.07010601 – «Автомобілі та автомобільне господарство» та 7.01010401 – «Професійна освіта (транспорт)». Методичні вказівки та програма до проведення переддипломної практики. К.: НТУ, 2013. 22 с.
47. Дмитриченко М.Ф., Шапошніков Б.В., Кошелєв В.Г., Мельник О.В. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Технологія та устаткування зварювання тиском». К.: НТУ, 2014. 20 с.
48. Дмитриченко М.Ф., Дмитрієв М.М., Деменко О.В. Методичні вказівки до контрольних робіт з дисципліни «Триботехніка і надійність машин». К.: НТУ, 2003. 16 с.
49. Дмитриченко М.Ф., Левківський О.П., Ковальов М.Ф., Шапошніков Б.В. Методичні вказівки та програма до проведення науково-дослідницької практики. Київ: НТУ, 2011. 12 с.
50. Дмитриченко М.Ф., Левківський О.П., Ковальов М.Ф., Шапошніков Б.В. Методичні вказівки та програма до проведення науково-дослідної практики. К.: НТУ, 2011. 12 с.
51. Дмитриченко М.Ф., Шапошніков Б.В., Кошелєв В.Г., Мельник О.В. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Технологія та устаткування зварювання тиском». К.: НТУ, 2014. 20 с.

Основні статті

52. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Якобчук О.С., Мікосянчик О.О. Аналіз стану контактних поверхонь методом растрової електронної мікроскопії. *Системні методи керування, технологія та організація виробництва, ремонту і експлуатації автомобілів*. 2003. № 16. С. 5-16.
53. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Микосянчик О.А., Довбуш В.А. Экспериментальное исследование процесса

масляного голодання при каченні со скольжением в условиях локального контакта. *Системні методи керування, технологія та організація виробництва, ремонту і експлуатації автомобілів*. 2003. № 17. С. 48-53.

54. Дмитриченко Н.Ф., Маленко В.И., Мнацаканов Р.Г., Якобчук О.Є., Маленко В.И. Улучшение триботехнических характеристик индустриального масла ИТД-220 методом легирования. *Системні методи керування, технологія та організація виробництва, ремонту і експлуатації автомобілів*. 2003. № 17. С. 53-56.
55. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Мікосянчик О.О., Якобчук О.Є. Особливості мастильного процесу в умовах перемінних контактних напруг, підвищених кутових швидкостей і зміцнення контактних поверхонь. *Вісник НТУ*. 2003. № 8. С. 20-24.
56. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Мікосянчик О.О. Вплив сумарної швидкості кочення та контактних напруг на формування мастильного шару мінеральними та синтетичними маслами. *Управління проектами, системний аналіз і логістика*. 2004. Вип. 1. С. 16-20.
57. Дмитриченко Н.Ф., Мнацаканов Р.Г., Микосянчик О.А., Куш А.И. Повышение износостойкости поверхностного слоя стали модификаторами трения при качении со скольжением. *Трение и износ*. 2005. Т. 26. № 4. С. 391-396.
58. Дмитриченко Н.Ф., Мнацаканов Р.Г., Кроль С.С. Підвищення експлуатаційної якості масел для автоматичних коробок передач при застосуванні синтетичних компонентів та ріпакової олії. *Вісник Донецького інституту автомобільного транспорту*. 2006. № 1. С. 58-62.
59. Дмитриченко М.Ф., Мнацаканов Р.Г., Савчук А.М. Вплив температури на формування товщини масляного шару в умовах масляного голодування. *Вісник НТУ*. 2007. № 5. Ч. II. С. 5-9.
60. Дмитриченко М.Ф., Білякович О.М. Дослідження впливу концентрації механічних домішок на ефективність мастильної дії олів при нестационарних режимах тертя. *Вісник НТУ*. 2011. Випуск 24. Ч. 2. С. 3-7.
61. Дмитриченко М.Ф., Білякович О.М., Савчук А.М., Міланенко О.А., Туриця Ю.О., Лізанець В.І. Методика оцінки впливу

концентрації палива на трибо технічні властивості мастильних матеріалів. *Управління проектами, системний аналіз і логістика: науковий журнал*. 2013. Вип. 12. С. 51-59.

62. Дмитриченко М.Ф., Білякович О.М., Савчук А.М., Туриця Ю.О., Куш О.І., Міланенко О.А. Вплив навантаження на антифрикційні та реологічні властивості оливи у контакті. *Вісник Національного транспортного університету*. 2014. Випуск 30. С. 103-110.
63. Дмитриченко М.Ф., Білякович О.М., Савчук А.М., Міланенко О.А., Куш О.І., Туриця Ю.О. Вплив контактного навантаження на мікротвердість при поверхневих шарів досліджуваних матеріалів. *Вісник НТУ*. 2015. № 32. Ч. 2. С. 116-123.
64. Дмитриченко М.Ф., Білякович О.М., Савчук А.М., Міланенко О.А., Туриця Ю.О., Куш О.І. Методика оцінки зносостійкості трибосполучень в залежності від тривалості експлуатації оливи. *Львівська політехніка*. 2015. № 12. С. 75-89.
65. Дмитриченко М.Ф., Білякович О.М., Міланенко А.О., Туриця Ю.О., Руденко О.В. Дослідження ефективності мащення та закономірностей формування негідродинамічної складової товщини мастильного шару в контакті. *Вісник НТУ. Серія «Технічні науки»*. 2016. Випуск 1 (34). С. 165-170.
66. Дмитриченко М.Ф., Білякович О.М., Савчук А.М., Глухонець А.О., Туриця Ю.О., Міланенко А.О. Оцінка ефективності мащення оливи при дослідженні коефіцієнту тертя за умов частих пусків та зупинок. *Вісник НТУ. Серія «Технічні науки»*. 2016. Випуск 2 (35). С. 58-62.
67. Дмитриченко Н.Ф., Міланенко А.А., Савчук А.Н., Білякович О.Н., Павловський М.В., Артемук С.И., Туриця Ю.О. Повышение эффективности моторно-трансмиссионных масел для гусеничных машин. *Трение и износ*. 2016. Т. 37. № 5. С. 573-580.
68. Дмитриченко Н.Ф., Савчук А.Н., Міланенко А.А., Туриця Ю.А. Методика определения смазочных и антифрикционных свойств масел на основе их реологических характеристик в нестационарных условиях смазки. *Трение и износ*. Т. 37. № 2 (2016). С. 190-196.

ЗАЙЧУК

Валентин Олександрович

Дійсний член (академік) НАПН України (обраний 16 грудня 1999 р.), кандидат педагогічних наук, професор. Заслужений працівник народної освіти України. Радник Президента України. Державний службовець першого рангу. Дипломатичний ранг – Надзвичайний і Повноважний Посол (2004 р.).

Народився 27 серпня 1949 р. в м. Старокостянтинові Хмельницької області. Закінчив Київський державний педагогічний інститут імені О.М. Горького за спеціальністю «Українська мова та література». Працював учителем, заступником директора, директором у середніх школах на Київщині; першим заступником начальника Київського обласного управління народної освіти (03.1982–03.1991); заступником, першим заступником міністра, Міністром освіти і науки України (1992–1999); Надзвичайним і Повноважним Послом України в Литовській Республіці (23.05.2000–29.09.2001); Державним секретарем Міністерства освіти і науки України (24.07.2001–19.06.2002); керівником Апарату Верховної Ради України (07.06.2002–15.09.15). Член Державної комісії з питань стратегії економічного і соціального розвитку (12.2001–03.2003).

Фахівець у галузі теорії і методики професійної освіти. Досліджує соціально-економічні й педагогічні умови підготовки виробничого персоналу в умовах сучасного ринку праці, вплив глобалізаційних і євроінтеграційних процесів на розвиток людського капіталу. Обґрунтовує теоретичні засади розроблення законопроектів і нормативних документів для професійної освіти з урахуванням євроінтеграційних процесів. За його загальною редакцією і передмовою здійснено видання міжнародно-правових актів з ювенальної політики, бюлетень моніторингу законодавства України, науково-практичне видання «Проблеми законодавчого забезпечення пріоритетних сфер суспільних відносин» тощо.

Автор і співавтор понад 80 наукових праць з питань наукознавства та професійної освіти, зокрема монографії «Проблеми підготовки кадрів у ПТУ сільськогосподарського профілю в Україні (1969–1995)», співавтор фундаментальних праць: «Науково-освітній потенціал нації. Погляд у XXI століття» (у 3-х книгах), «Проблеми законодавчої політики» (у 2-х книгах), підручника «Загальна психологія».

Нагороджений орденом «Знак Пошани», орденом князя Ярослава Мудрого V, IV ступенів; орденом Командорського хреста «За заслуги перед Литвою», орденом Великого князя Литовського Гедиминаса, медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода».

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат премії Ярослава Мудрого Академії правових наук України.

Службова адреса: Адміністрація Президента України, вул. Банкова, 11, м. Київ, 01220.

Тел.: (044) 255-73-33

E-mail: zaychuk@rada.gov.ua

Наукові праці Зайчука В.О.

Монографії

1. Зайчук В. О. Проблеми підготовки кадрів у професійно-технічних училищах сільськогосподарського профілю в Україні (1969–1995 рр.): монографія. Київ: Генеза, 1997. 170 с.
2. Економічна освіта молоді: дослідження впливу соціуму на особистість. Луцьк: РВВ «Вежа», 1999. 294 с.
3. Профессионально-техническое образование Украины на рубеже XXI ст. / В.О. Зайчук, Н.Г. Ничкало, А.М. Гуржий, О.И. Щербак. К.: М-во освіти України, 1999. 38 с.
4. Зайчук В. О. Творчий потенціал праці. К.: Форум, 2001. 303 с.
5. Зайчук В. О. Дидактичні основи творчого потенціалу праці: монографія. К.: Навчальна книга, 2003. 80 с.
6. Зайчук В. О. Розвиток мислення у процесі засвоєння економічних знань: монографія. К.: Навчальна книга, 2003. 88 с.
7. Зайчук В. О. Проблеми підготовки кадрів у профтехучилищах сільськогосподарського профілю в Україні 1969–1995 роках. К.: Генеза, 1998. 171 с.

8. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С.О. Довгий, В. О. Жаров, В.О. Зайчук, В.Г. Кремень, В.М. Литвин. К.: Форум, 2002. 320 с.
9. Сучасні педагогічні технології: дидактично-інформаційний аспект / В.О. Зайчук, А.С. Нісімчук, А.Д. Білан. Луцьк: ПВД Твердиня, 2009. Том 1. 288 с.
10. Технологія професіоналізму в освіті: монографія / Валентин Зайчук, Андрій Нісімчук. Луцьк: Твердиня, 2012. 577 с.
11. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство. *Вступне слово Голови Верховної Ради України А.В. Парубія*. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2016. 484 с. (член колективу авторів)
12. Законодавче забезпечення розвитку реального сектору економіки: науково-практичне видання. *Передмова Голови Верховної Ради України В.Б. Гройсмана*; заг. ред. В.І. Сергієнка. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2016. Вип. 3. 654 с. (член колективу авторів)

Підручники та навчальні посібники

13. Ничкало Н.Г., Зайчук В.О., Розенберг Н.М. та ін. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: навч.-метод. посіб. для працівників проф. навч.-вихов. закл., студ. пед. ін-тів та слух. закл. післядиплом. освіти. К.: Вища шк., 1992. 334 с.
14. Ничкало Н.Г., Зайчук В.О., Розенберг Н.М. та ін. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: навч.-метод. посіб. для працівників проф. навч.-вихов. закл., коледжів, студ. пед. ін-тів, індустр.-пед. технікумів та слухачів закл. післядиплом. освіти. 2-ге вид., доп. К.: Вища шк., 1994. 383 с.
15. Зайчук В.О., Гуржій А.М., Самсонов В.В., Романенко В.П., Литвиненко Г.М. Типові переліки навчально-наочних посібників та технічних засобів навчання для загальноосвітніх шкіл (I, II, III ступені): метод. посібник для вчителів загальноосвітніх шкіл. К., 1996. 231 с.
16. Щербakov В.П., Зайчук В.О. Письмові екзаменаційні роботи із спеціальної технології для токарів: навч. посібник для учнів проф.-техн. закл. освіти. К.: Техніка, 1998. 52 с.

17. Смердов А.А., Дяденко М.С., Зайчук В.О., Закалик Л.І., Зінковський Ю.Ф. Мікроелектроніка: прилади, матеріали, технологія: підручник для проф.-техн. закладів освіти, коледжів. К.: Гала, 1998. 288 с.
18. Щербаков В.П., Шматков Є.В., Головінов В.П., Зайчук В.О. Спеціальна технологія для верстатників широкого профілю: пробний навч. посіб. для учнів проф.-техн. навч. закладів; ред. В.П. Щербаков. К.: Вища школа, 2000. 366 с.
19. Максименко С.Д., Зайчук В.О., Клименко В.В., Соловієнко В.О. Загальна психологія: підруч. для студ. вищих навч. закл. / заг. ред. С.Д. Максименко. К.: Форум, 2000. 543 с.
20. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Д. Максименко, В.О. Зайчук, В.В. Клименко, М.В. Папуча, В.О. Соловієнко; ред. С.Д. Максименко. 2.вид., перероб. і доп. Вінниця: Нова Книга, 2004. 704 с.
21. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Д. Максименко, В.О. Зайчук, В.В. Клименко, М.В. Папуча, В.О. Соловієнко; за заг. ред. С.Д. Максименка. 3-тє вид., переробл. і допов. Вінниця: Нова Книга, 2006. 688 с.
22. Інформаційні технології в будівництві: підручник для учнів проф.-техн. навч. закл. / В.А. Баженов, В.О. Зайчук, П.П. Лізунов, О.В. Шишов. К.: Арка, 2003. 319 с.

Методичні рекомендації

23. Ягупов В.В. Суб'єктність як основна детермінанта неперервної професійної освіти людини. *Проблеми освіти: наук.-метод. зб.* / гол. ред. Зайчук В.О. К.: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2002. Вип. 27. С. 160-170.

Основні статті

24. Зайчук В.О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики. *Педагогіка і психологія*. 2007. № 1.
25. Зайчук В.О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики. *Педагогіка і психологія*. 2007. № 2 (55). С. 18-26.
26. Зайчук В.О. Нормативно-правове забезпечення освіти в Україні. *Вища школа*. 2002. № 2-3. С. 28-34.

27. Зайчук В.О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 1. С. 56-78.
28. Зайчук В.О., Ничкало Н.Г. Професійно-технічна освіта (1959-1991 рр.). *Профтехосвіта України: XX століття: Енциклопед.* вид. К., 2004. С. 76-111.
29. Зайчук В.О. На шляху оновлення Конституції України (замість передмови). *Конституційна реформа в Україні: загальнонаціональний проект єднання*. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2014. 290 с. С. 8-9.

**Монографії та збірники наукових праць,
видані за науковою редакцією**

30. Верховна Рада України: інформаційний довідник / авт.-упоряд. М.Ф. Ярош, А.В. Пивовар, А.І. Погорелова; Апарат Верховної Ради України. Головне організаційне управління. К.: Парламентське видавництво, 2002. Вип. 3 / авт.-упоряд. Ю.В. Ясенчук та ін.; відп. ред. В. О. Зайчук. [Б. м.]: [б.в.], 2006. 264 с.
31. Верховна Рада України п'ятого скликання. Друга сесія: стенографічний звіт / Верховна Рада України. Скликання (5). Сесія (2). К.: Парламентське видавництво, 2007. Т. 3: 6 жовтня – 14 листопада 2006 року / голова ред. кол. В.О. Зайчук. [Б. м.]: [б. в.], 2007. 783 с.
32. Верховна Рада України п'ятого скликання. Друга сесія: стенографічний звіт. – К.: Парламентське видавництво, 2007. Т. 4: 15 листопада – 13 грудня 2006 року / голова ред. кол. В.О. Зайчук. [Б. м.]: [б. в.], 2007. 768 с.
33. Верховна Рада України п'ятого скликання. Друга сесія: стенографічний звіт. К.: Парламентське видавництво, 2007. Т. 5: 14 грудня 2006 року – 12 січня 2007 року / голова ред. кол. В.О. Зайчук. [Б. м.]: [б. в.], 2008. 872 с.
34. Верховна Рада України п'ятого скликання. Третя сесія: стеногр. звіт / Верховна Рада України. К.: Парламентське видавництво, 2008. Т. 6: 6 лютого – 16 березня 2007 року / голова ред. кол. В. О. Зайчук. [Б. м.]: [б. в.], 2008. 908 с.
35. Верховна Рада України п'ятого скликання. Третя сесія: стеногр. звіт / Верховна Рада України. К.: Парламентське

- видавництво, 2008. Т. 7: 20 березня – 18 квітня 2007 року / голова ред. кол. В. О. Зайчук. [Б. м.]: [б.в.], 2008. 856 с.
36. Верховна Рада України п'ятого скликання. Третя сесія: стеногр. звіт / Верховна Рада України. К.: Парламентське видавництво, 2008. Т. 8: 19 квітня – 30 травня 2007 року / голова ред. кол. В. О. Зайчук. [Б. м.]: [б.в.], 2008. 856 с.
37. Верховна Рада України п'ятого скликання. Третя сесія: стеногр. звіт / Верховна Рада України. К.: Парламентське видавництво, 2008. Т. 9: Третя сесія. 31 травня – 27 червня 2007 року. Четверта сесія. 4 вересня – 20 вересня 2007 року / голова ред. кол. В.О. Зайчук та ін. К., 2008. 845 с.
38. Верховна Рада України шостого скликання / Верховна Рада України. – К.: Парламентське вид-во, 2009. Т. 4: Друга сесія. 3 червня – 11 липня 2008 року. Позачергова сесія. 31 липня 2008 року / голова ред. кол. В.О. Зайчук. [Б. м.]: [б.в.], 2009. 536 с.
39. Верховна Рада України шостого скликання: стеногр. звіт / редкол.: Зайчук В.О. (голова) та ін. К.: Парламент. вид-во, 2010. Т. 7: Третя сесія, 23-26 грудня 2008 року. 2010. 416 с.
40. Верховна Рада України шостого скликання: стеногр. звіт / редкол.: Зайчук В. О. (голова) та ін.; Верховна Рада України. К.: Парламент. вид-во, 2008. Т. 8: Третя сесія, 13-16 січня 2009 року. Позачергова сесія, 26 січня 2009 року. 2010. 424 с.
41. Верховна рада України шостого скликання: стеногр. звіт / редкол.: Зайчук В.О. (голова) та ін.; Верховна Рада України. К.: Парламент. вид-во, 2008. Т. 16: П'ята сесія, 13-22 січня 2010 року. Позачергова сесія, 28 січня 2010 року. 2012. 405 с.
42. Верховна рада України шостого скликання: стеногр. звіт / редкол.: Зайчук В.О. (голова) та ін.; Верховна рада України. К.: Парламент. вид-во, 2008. Т. 17: Шоста сесія, 2-19 лютого 2010 року. 2012. 746 с.
43. Проблеми законодавчого забезпечення пріоритетних сфер суспільних відносин (на основі аналізу законопроектів, включених до порядку денного третьої сесії Верховної Ради України восьмого скликання) / заг. ред. В.О. Зайчука. Том 9. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2016. 600 с.

**ЗІНЬКОВСЬКИЙ
Юрій Францевич**

Дійсний член (академік) НАПН України (обраний 16 грудня 1999 р.), доктор технічних наук, професор. Заслужений діяч науки і техніки України.

Професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського.

Народився 17 березня 1933 р. в м. Козятині Вінницької області. У 1956 р. закінчив Київський політехнічний інститут за спеціальністю «Електронні прилади».

Відомий фахівець у галузі радіоелектронних систем, автоматизованого проектування. Досліджує радіотехнічні системи взаємодії електричних, магнітних, електромагнітних полів з речовиною, інструментальні системи захисту інформації, проблеми перетворення енергії, комп'ютерне схемотехнічне моделювання, оптоелектронні явища в конденсованих системах. Зробив вагомий внесок у розвиток професійної педагогіки. Автор концепції інженерної освіти в Україні.

Під його керівництвом обґрунтовано нову конструктивну технологію навчання, що поєднує професійну і гуманітарну підготовку фахівців технічної галузі. Інноваційна технологія відповідає сучасній зарубіжній системі STEAM-освіти: S – science, T – technology, E – engineering, A – art, M – mathematics.

Автор понад 450 наукових праць, зокрема монографій, підручників, посібників. Має близько 40 авторських свідоцтв на винаходи. За його наукового керівництва та консультування захищено 4 докторські та 11 кандидатських дисертацій.

Нагороджений орденами «Трудового Червоного Прапора», «За заслуги» III ступеня; нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «Петро Могила», знаком НАН України «За наукові

досягнення», медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода». Лауреат Державної премії СРСР у галузі науки і техніки та Державної премії України в галузі науки і техніки.

Службова адреса: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського, пр. Перемоги, 37, м. Київ, 03056.

Тел.: (044) 236-21-74

E-mail: krasan@ukr.net

Наукові праці Зінковського Ю.Ф.

Монографії

1. Зінковський Ю.Ф. Моделювання елементної бази електронних апаратів у комп'ютерному середовищі Micro-Cap. Київ: НТУУ «КПІ», 2010.
2. Зінковський Ю.Ф. Оптимізація теплових режимів та надійності конструкцій радіоелектронних засобів з імовірнісними характеристиками. Київ: «Корнійчук», 2011.
3. Зінковський Ю.Ф. Проектування та оптимізація механостійких конструкцій радіоелектронних засобів з імовірнісними характеристиками. Київ: «Корнійчук», 2011.
4. Зінковський Ю.Ф. Оптимізація стійкості до теплових впливів конструкцій радіоелектронних засобів з гіпервипадковими характеристиками. Луганськ, 2011.

Підручники

5. Зінковський Ю.Ф. Мікроелектроніка: прилади, матеріали, технологія. Видання 2-е. Київ: «Навчальна книга» 2003.
6. Зінковський Ю.Ф. Комп'ютерне схемотехнічне моделювання елементів радіоелектроніки. Том 1. Київ, 2013.
7. Зінковський Ю.Ф. Комп'ютерне схемотехнічне моделювання елементів радіоелектроніки. Том 2. Київ, 2013.

Навчальна посібники

8. Зінковський Ю.Ф. Електромагнітна, інформаційна захищеність та сумісність електронних апаратів. Житомир: ЖІТІ, 1999.
9. Зінковський Ю.Ф. Тепловологозахист електронних апаратів. Черкаси: Черкаський інститут управління, 2001.

10. Зінковський Ю.Ф. Схемотехнічне моделювання елементів радіоапаратури. Том 1. Житомир, 2011.
11. Зінковський Ю.Ф. Схемотехнічне моделювання елементів радіоапаратури. Том 2. Житомир, 2011.

Основні статті

12. Зінковський Ю.Ф. Методи оптимізації конструкції радіоелектронних модулів. *Вісник НТУУ «КПІ». Радіотехніка. Радіоапаратобудування*. 2006. № 33. С. 15-17.
13. Зінковський Ю.Ф. Нагальність технічної освіти. *Вісник НТУУ «КПІ». Радіотехніка. Радіоапаратобудування*. 2006. № 33. С. 91-94.
14. Зінковський Ю.Ф. Мої зустрічі з С.П. Корольовим. *Вісник НТУУ «КПІ»*. 2006. № 6 (50). С. 46-49.
15. Зінковський Ю.Ф. Якість освіти – основа громадської довіри до закладу освіти. *Проблеми якості освіти: теоретичні і практичні аспекти*: матеріали методол. семінару; АПН України. К., 2006. С. 231-237.
16. Зінковський Ю.Ф. Якість шкільного навчання в аспекті вимог сучасної професійної освіти. *Проблеми якості освіти: теоретичні і практичні аспекти*: матеріали методол. семінару; АПН України. К., 2006. С. 117-120.
17. Zinkovsky Yu.F. About the Nature of a Coherence of Light Waves. *Proc. Of the 2004 Electromagnetic Theory Symposium*. Pisa, 2004. P. 135-136.
18. Zinkovsky Yu.F. Automation for Small Design and Production Centers of Radio electronic devices. *Proc. Of the OPTDES conference*. Tokyo, 2004. S. 46-47.
19. Zinkovsky Yu.F. Medical Application of Noise Radiation of IMPATT Diode. *Proc. Euro Electromagnetic Conference*. Magdeburg (Germany), 2004. S. 71-74.
20. Zinkovsky Yu.F. Laser scanning system for real-time monitoring of ocean and biophysical properties of environment. *Proc. the 36th COSPAR Scientific Assembly*. Beijing (China), 2006. S. 145-146.

НИЧКАЛО
Нелля Григорівна

Дійсний член (академік) НАПН України (обрана 20 грудня 1995 р.), доктор педагогічних наук, професор. Заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Міжнародної академії педагогічних наук, Міжнародної академії акмеологічних наук, лауреат міжнародної премії імені О.Г. Неболсіна, Почесний доктор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, Хмельницького національного університету, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії; Почесний професор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Народилася 26 вересня 1939 р. в с. Старогнатівці Волноваського району Донецької області. У 1965 р. закінчила Львівський державний університет імені І. Франка за спеціальністю «Російська мова і література».

Провідний учений в галузі професійної педагогіки. Під її керівництвом розроблено Концепцію професійної освіти України (1991 р.), Концепцію професійно-технічної (професійної) освіти України) (2004 р.). Брала участь у розробленні Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI ст.»), Національної доктрини розвитку освіти (2002 р.), Закону України «Про професійно-технічну освіту» (1998 р.), «Про освіту» (2017 р.).

Автор і співавтор понад 600 наукових праць із проблем теорії та історії професійної педагогіки, педевтології, порівняльної педагогіки, 26 монографій, енциклопедичних видань, підручників, навчальних посібників для професійних навчальних закладів. Автор

і співавтор розділів «Білої книги національної освіти України» (2010), Національних доповідей «Стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (2011, 2016).

Під її науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 31 докторську та 85 кандидатських дисертацій.

Головний редактор та автор розділів енциклопедичного видання «Профтехосвіта України: XX століття», словника «Професійна освіта», головний редактор фахових журналів «Професійно-технічна освіта», «Педагогіка і психологія професійної освіти» (1997–2016 рр.), член редколегій понад 10 вітчизняних і зарубіжних науково-методичних видань.

Нагороджена орденами «Знак Пошани», Княгині Ольги III, II, I ступенів; Почесною грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України; нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України», «За наукові досягнення», «А.С. Макаренко», «В.О. Сухомлинський»; медаллю Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти «За заслуги у розвитку професійно-технічної освіти», медалями НАПН України «Ушинський К. Д.», «Григорій Сковорода»; відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» та подякою НАН України, срібною медаллю «Василь Зеньковський», орденом «Krzyż Kawalerski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej» (Республіка Польща), Золотим знаком Польської спілки вчителів, медаллю «Княгиня Олександра Огінська» (Республіка Польща).

Службова адреса: Президія НАПН України, вул. Січових Стрільців, 52а, м. Київ, 04053.

Тел.: (044) 482-37-41; 481-37-86.

E-mail: napn24@gmail.com

Наукові праці Ничкало Н.Г.

Монографії

1. Ничкало Н.Г., Гончаренко С.У., Радкевич В.О. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало. Хмельницький: ТУП, 2002. 334 с.
2. Ничкало Н.Г., Абашкіна Н.А., Кудін В.О., Десятов Т.М., Пуховська Л.П. Професійна освіта в зарубіжних країнах:

- порівняльний аналіз: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна. Черкаси: Вибір, 2000. 222 с.
3. Ничкало Н.Г., Абашкіна Н.А., Кудін В.О., Десятов Т.М., Пуховська Л.П. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. 2-ге вид. К.; Черкаси: Вибір, 2000. 390 с.
 4. Педагогічна майстерність у закладах профтехосвіти: монографія / Н.Г. Ничкало, І.А. Зязюн, М.М. Солдатенко та ін. К.; Глухів: ГНПУ, 2004. 251 с.
 5. Андрющенко В.П., Зязюн І.А., Ничкало Н. Г. та ін. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: монографія / за ред. В.Г. Кременя; АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. К.: Наук. думка, 2003. 852 с.
 6. Ничкало Н.Г., Зязюн І.А., Лещенко М.П. та ін. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: монографія; АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. К., 2003. 245 с.
 7. Профтехосвіта України: ХХ століття: Енциклопед. вид. / упоряд. Нелля Ничкало, Ігор Лікарчук, Ніна Падун, Наталія Талалуєва та ін.; за ред. Н.Г. Ничкало; АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. К.: АртЕк, 2004. 872 с.
 8. Ничкало Н.Г. Развитие в Украине исследований по проблемам педагогики и психологии профессионального образования на рубеже столетий; Европ. фонд образования; Нац. наблюдат. центр Украины. К.: Наук. світ, 2001. 67 с.
 9. Стандарти професійно-технічного образования Украины / В.В. Томашенко, А.Д. Симак, Н. Г. Ничкало и др.; М-во образования и науки Украины, Нац. наблюдат. Центр Украины. К.: Наук. світ, 2000. 60 с.
 10. Мистецтво у розвитку особистості: монографія / Н.Г. Ничкало, І.А. Зязюн, О.М. Отич, С.О. Соломаха, Г.І. Сотська, М.П. Вовк, О.І. Попик, Н.О. Філіпчук, М.І. Чембержі, П.В. Харченко, Г.Ю. Ніколаї. Чернівці: Зелена Буковина, 2006. 224 с.
 11. Ничкало Н.Г. Трансформація професійно-технічної освіти в Україні: монографія. Київ: Пед. думка, 2008. 199 с.
 12. Ничкало Н.Г., Радкевич В.О., Щербак О.І., Дорошенко Н.І., Василенко О.В., Скульська В. Є. Професійне навчання

- дорослого населення: теоретико-методологічні засади: монографія. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 253 с.
13. Nyczkało N.G. Kształcenie zawodowe w Polsce i Ukrainie – na tle przemian: monografia / Nella G. Nyczkało, Franciszek Szlosek. Warszawa; Radom, 2008. 233 s.
 14. Nella G. Nyczkało. Semper in Altum. Zawsze wzwyż / red. Jan Zimny, Nella Nyczkało; Stalowa Wola: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 2010. 862 s.
 15. Nyczkało N.G. Kształcenie zawodowe i pedagogiczne na Ukrainie: myśli, koncepcje Nelli G. Nyczkało / Instytut Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu. Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie. Radom: ITE, 2009. 179 s.

Підручники, навчальні посібники, рекомендації

16. Вачевський М.В., Мадзігон В.М., Вачевська Н.Л., Ничкало Н.Г., Камінецький Я.Г. Маркетинг: формування професійної компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів: навч. посіб. для учнів проф.-техн. училищ. Київ: КОНДОР, 2010. 372 с.
17. Ничкало Н.Г., Зязюн І.А., Гончаренко С.У. та ін. Професійна освіта: Словник. Навч. посіб. 2-е вид.; за ред. Н.Г. Ничкало. К.: Вища школа, 2000. 380 с.
18. Ничкало Н.Г. Профессионально-техническое образование в Украине: проблемы исследований; АПН Украины, Нац. наблюдат. Центр Украины. К., 1999. 28 с.
19. Зайчук В.О., Ничкало Н.Г., Гуржий А.М., Щербак О.И. Профессионально-техническое образование Украины на рубеже XXI ст. К.: М-во освіти України, 1999. 38 с.
20. Профессиональное образование в Украине / О.И. Щербак, В.В. Томашенко, Н. Г. Ничкало и др.; МОН Украины, Нац. наблюдат. Центр Украины. К.: Европ. Фонд Образования, 2002. 40 с.
21. Профессиональное образование и обучение в Украине / О.И. Щербак, В.В. Томашенко, Н. Г. Ничкало и др.; М-во образования и науки Украины, Нац. наблюдат. Центр Украины. К., 2001. 40 с.
22. Профессиональное образование и обучение в Украине / Н. Ничкало, О. Щербак, В. Томашенко, Н. Беризко. К., 2002. 40 с.

23. Nyczkało N.G. Praca socjalna: wydanie podręcznikowe. Część pierwsza / red. Nella G. Nyczkało; redakcja wydania polskiego Maria Kopsztejn, Danyta Szeligiewicz-Urban. Siemianowice Śląskie: Ośrodek Szkoleniowy, 2011. 273 s.
24. Nyczkało N.G. Praca socjalna: wydanie podręcznikowe. Część druga / redakcja Nella G. Nyczkało; redakcja wydania polskiego: Danuta Szeligiewicz-Urban, Maria Kopsztejn. Siemianowice Śląskie: Atrament, 2011. 207 s.
25. Nella G. Nyczkało. Pedagogia Jana Pawła II w XXI wieku: teoria i praktyka: monografia; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie, Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli. – Stalowa Wola, 2008. 459 s.
26. Nyczkało N. Koncepcje i dokonania pedagogiczne profesora Nelli G. Nyczkało. Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie. Radom: Instytut Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu, 2014. 164 s.

Основні статті

27. Ничкало Н.Г. Андрагогіка в системі педагогічних наук. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* / [наук. рада: Кремень В.Г., Луговий В.І., Зязюн І.А. та ін.]; АПН України; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ, 2009. Вип. 1. С. 7-20.
28. Ничкало Н.Г. Ринок праці і сучасні проблеми підготовки виробничого персоналу. *Професійне навчання на виробництві: зб. наук. пр.* / АПН України; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих; Ін-т професійно-технічної освіти; Навч. центр ВАТ «Укр. Дунайське пароплавство»; [редкол.: Н. Г. Ничкало (голова) та ін.]. Київ, 2009. Вип. 3. С. 5-13.
29. Ничкало Н.Г. Проектування в системах професійної освіти і навчання в умовах ринкової економіки. *Проектування процесу професійного навчання у закладах профтехосвіти: монографія* / за ред. Н. Г. Ничкало. Київ; Хмельницький, 2010. 115-154.
30. Ничкало Н.Г. Професійна педагогіка і педагогіка праці: проблеми взаємозв'язку в умовах ринкової економіки. *Педагогіка і психологія*. 2010. № 2. С. 33-45.
31. Зязюн І.А., Ничкало Н.Г., Лук'янова Л.Б., Радкевич В.О. Освіта дорослих – невід'ємна складова освіти впродовж життя. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти*

- в Україні. Київ: Пед. думка, 2011. С. 105-116.
32. Ничкало Н.Г. Порівняльна професійна педагогіка як галузь педагогічного знання. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2011. Вип. 1. С. 6-18.
 33. Зязюн І.А., Ничкало Н.Г., Лук'янова Л.Б., Радкевич В.О. Професійно-технічна освіта за умов розвитку інноваційної економіки. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. Київ: Пед. думка, 2011. С. 75-83.
 34. Ничкало Н.Г. Ретроспектива і майбутнє української профтехосвіти. *Проф.-техн. освіта*. 2011. № 1. С. 3-4.
 35. Ничкало Н.Г. Педагогіка праці і професійна підготовка в системі педагогічних наук. *Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку ХХІ століття: зб. наук. пр.* 2011. С. 142-152.
 36. Зязюн І.А., Ничкало Н.Г., Лук'янова Л.Б., Радкевич В.О. Педагогічні і науково-педагогічні кадри: добір, підготовка, створення умов для ефективної діяльності. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. Київ: Пед. думка, 2011. С. 97-104.
 37. Ничкало Н.Г. Інформаційне суспільство і розвиток субдисциплін педагогічної науки. *Сучасні інформ. технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* 2012. Вип. 29. С. 24-32.
 38. Ничкало Н.Г. Педагогічна естетика та етика в діяльності НАПН України: сьогодення. *Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр.* Київ; Полтава, 2012. Вип. 3. С. 7-19.
 39. Ничкало Н.Г. Розвиток людського капіталу – стратегічне завдання професійної освіти. *Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. пр.: в 5 т.* Київ: Пед. думка, 2012. Т. 4: Професійна освіта і освіта дорослих. С. 27-43. (До 20-річчя НАПН України).
 40. Ничкало Н.Г. Творча спадщина академіка В.А.Роменця і сучасна педагогічна наука. *Психологія вчинку: шляхами творчості В.А. Роменця: зб. ст.* 2012. С. 243-255.
 41. Ничкало Н.Г. Теоретичні засади становлення і розвитку субдисциплін у сучасній педагогіці. *Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: зб. наук. пр.* 2012. С. 23-33.

42. Ничкало Н.Г. Теорії людського капіталу і педагогіка праці. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр., укр.-пол. щорічник*. 2012. Вип. XIV. С. 25-36.
43. Ничкало Н.Г. Філософія педагогіки серця Яна Павла II. *Рідна шк.* 2012. № 4/5 (квіт./трав.). С. 24-31.
44. Ничкало Н.Г. Філософсько-дидактичні аспекти діяльності наукових шкіл з проблем педагогічної майстерності. *Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл : проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. пр. / за ред. Василя Кременя і Тадеуша Левовицького. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2012. С. 246-258.*
45. Ничкало Н.Г. Андрагогіка в системі педагогічних наук. *Післядипломна освіта в Україні*. 2013. № 2. С. 73-77.
46. Ничкало Н.Г. Українська наукова школа педагогічної майстерності – скарбниця сьогодення й майбутнього: до ювілею академіка Івана Зязюна. *Рідна шк.* 2013. № 3. С. 3-11.
47. Ничкало Н.Г. Образовательное пространство учительской профессии. *Креативна педагогіка*. 2013. Вип. 7. С. 21-29.
48. Ничкало Н.Г. Інформаційна культура фахівців в інтердисциплінарних дослідженнях. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр.* 2014. Вип. 37. С. 32-41.
49. Ничкало Н.Г. Компаративістика – джерело нових педагогічних знань. *Підготовка майбутніх учителів в університетах Великої Британії до екологічного виховання учнів: монографія* 2014. С. 4-10.
50. Ничкало Н.Г. Тадеуш Вацлав Новацький – творець педагогіки праці. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 3. С. 68-77.
51. Ничкало Н.Г. Ідеї психопедагогіки праці та інженерної психології у професійному розвитку фахівця. *Професійне становлення особистості*. 2015. № 4. С. 19-26.
52. Ничкало Н.Г. Професійний розвиток особистості: концептуальні засади і перспективи досліджень. *Педагогіка і психологія*. 2015. 1(86). С. 5-13.
53. Ничкало Н.Г. Професійний розвиток особистості у контексті неперервності. *Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: зб. наук.*

- статей. 2015. С. 12-23.
54. Ничкало Н.Г. Система педагогічних наук в інформаційному суспільстві. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. пр.* 2015. Вип. 4, Ч. 1. С. 10-15.
 55. Ничкало Н.Г. Філософія серця у спадщині Яна Павла II. *Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука: зб. наук. пр.* 2016. С. 130-142.
 56. Ничкало Н.Г. Філософська віра українського мислителя. *Академік В.А. Роменець: творчість і праці.* 2016. С. 102-119.
 57. Ничкало Н.Г. Професор Тадеуш В. Новацький – творець педагогіки праці. *Педагогіка і психологія. Вісник НАПН України.* 2014. № 3. С. 68-77.
 58. Ничкало Н.Г. Особливості розвитку української професійної освіти: досвід, суперечності, перспективи. *Edukacja zawodowa i ustawiczna.* 2016. Вип. I. С. 239-247.
 59. Ничкало Н.Г. Польська педагогіка праці як науковий феномен: ретроспектива і майбутнє у міжнародному контексті. *Jubileusz 95 lat życia Tadeusza Nowackiego.* 2008. S. 33-45.
 60. Ничкало Н.Г. Edukational space of the teaching profession. *Креативна педагогіка.* 2013. Вип. 7. С. 29-35.
 61. Ничкало Н.Г. Четверть століття з профтехосвітою і для профтехосвіти. До 25-ої річниці НАПН України. *Професійно-технічна освіта.* 2017. 2(75). С. 2-3.
 62. Ничкало Н.Г. Нашому часопису – два десятиліття. *Професійно-технічна освіта.* 2017. 3(76). С. 2-4.
 63. Nychkalo N.G. Encyclopedism of the Professor Ivan Ohienko's Heritage. *European ideas in the pedagogical thought: from national to supranational points of view some totalitarian aspects* / eds. Ryszard Kucha and Henryk Cudak; *Studia i Monografie NR 43; Spoleczna Akademia Nauk. LODZ,* 2013. P. 39-51.
 64. Ничкало Н.Г. Міграція як соціально-педагогічна проблема. *Spoleczno-pedagogiczne skutki wielkiej emigracji zarobkowej: zarys problematyki* / red. naukowa Krzysztof K. Przybycień. *Stalowa Wola,* 2007. S. 37-53.
 65. Ничкало Н.Г. Сучасні проблеми взаємозв'язку професійної освіти і навчання з ринком праці. *Edukacja i praca. Konteksty – wyzwania – autonomia* / red. Ryszard Gerlach. *Bydgoszcz,* 2008. S. 236-246.

66. Ничкало Н.Г. Педагогіка серця і добра Івана Зязюна. *Рідна школа*. Верес./жовт. (№9/10). С. 49-55.
67. Ничкало Н.Г., Тименко В.П. Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України. *Національна академія педагогічних наук України – 25 років* [інформаційний довідник]. К.: Видавничий дім «Сам», 2017. С. 46-53.
68. Ничкало Н.Г., Тименко В.П. Відділенню професійної освіти і освіти дорослих НАПН України – 25 років. *Профтехосвіта*. 2017. № 11(107). С. 2-7.
69. Ничкало Н.Г. Неперервна професійна освіта у контексті теорії людського капіталу. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики* (до 25-річчя НАПН України). Зб. наук. пр. К.: Видавничий дім «Сам», 2017. С. 246-259.
70. Ничкало Н.Г. Відділення професійної освіти і освіти дорослих. Національна академія педагогічних наук України – 25 років / Голов. редкол.: В.Г. Кремень (голов. ред.) [та ін.]. К.: Альфа-Віта, 2017. С. 36-37.
71. Nyczkało N. Problemy zdrowotnego stylu życia młodzieży w badaniach naukowych. *Edukacja zdrowotna w naukach medycznych i społecznych* / red. T. B. Kulik, B. Wolny, A. Pacian. Stalowa Wola, 2008. Cz. 1. S. 43-55.
72. Nyczkało N. Sytuacja na ukraińskim rynku pracy a kształcenie zawodowe. *Praca człowieka w XXI wieku: konteksty – wyzwania – autonomie* / red. Ryszard Gerlach. Bydgoszcz, 2008. S. 94-113.
73. Nyczkało N. Wstęp. *Kształcenie zawodowe w Polsce i na Ukrainie – na tle przemian: monografia*. 2008. S. 7-9.
74. Nyczkało N. Kształcenie pedagogów nowej generacji sprawą państwową. *Współczesne problemy nauk pedagogicznych w wybranych krajach Europy środkowowschodniej*. 2006. S. 292-304.
75. Nyczkało N. Kształcenie nauczycieli – jako problem badań w Polsce i na Ukrainie. *Ewolucja kwalifikacji nauczycieli w kontekście przemian edukacyjnych: forum Polsko-Ukraińskie*. 2007. S. 121-127.
76. Nyczkało N. Migracja jako problem społeczno-pedagogiczny. Tłumaczenie: Dr. Krzysztof K. Przybycień. *Społeczno-pedagogiczne skutki wielkiej emigracji zarobkowej: zarys problematyki*. 2007. S. 55-70.
77. Nyczkało N. Naukowe osiągnięcia w pedagogice początku XXI wieku. *Pedagogia. Zeszyty naukowe*. 2007. № 7. S. 58-61.

78. Nyczkało N. Rozwój systemów nauczania zawodowego: retrospektywna analiza i dzisiejsze problemy. *Edukacja ustawiczna dorosłych*. 2007. № 3. S. 28-30.
79. Nyczkało N. Szkoły naukowe kształcenia nauczycieli. *Edukacja ustawiczna dorosłych*. 2007. № 4. S. 53-61.
80. Nyczkało N. Ukraiński rynek pracy a problemy kształcenia młodzieży i dorosłych. *Pedagogika pracy i andragogika z myślą o dorastaniu, dorosłości i starości człowieka w XXI wieku*. Włocławek, 2007. T. 1. S. 91-98.
81. Nyczkało N. Edukacja międzykulturowa w kontekście badań pedagogiki porównawczej. *Edukacja ustawiczna dorosłych*. 2009. № 3. S. 72-78.
82. Nyczkało N. Edukacja międzykulturowa w kontekście badań pedagogiki porównawczej. *Kształcenie ustawiczne do wielokulturowości*. 2009. S. 51-58.
83. Nyczkało N. Sytuacja na ukraińskim rynku pracy a kształcenie zawodowe. *Edukacja ustawiczna dorosłych*. 2009. № 3. S. 57-71.
84. Ничкало Н.Г. Вчитель у порівняльній педагогіці: польсько-український контекст. *Paradygmaty oświatowej edukacja nauczycieli*. 2010. S. 153-168.
85. Nyczkało N. Duchowy ojciec młodzieży. *Pedagogia Ojcostwa: Katolicki Przegląd Społeczno – Pedagogiczny*. 2010. № 1. S. 102-110.
86. Nyczkało N. Jan Paweł II Welki wychowawca i nauczyciel narodów. *Semper in Altum. Zawsze wzwyż*. 2010. S. 357-378.
87. Nyczkało N. Problemy mistrzostwa w działalności szkół naukowych: aspekt historyczno-pedagogiczny i perspektywy. *Filozofia mistrzostwa pedagogicznego*. 2010. S. 39-49.
88. Nyczkało N. Ukraińskie tendencje szkół naukowych w kształtowaniu umiejętności pedagogicznych. *W kręgu edukacji przedszkolnej i szkolnej*. 2012. S. 189-202.
89. Nyczkało N. Mistrzostwo pedagogiczne uczonego – Europejczyka. *Badanie. Dojrsewanie. Rozwój (na drodze do doktoratu) 70-lecie urodzin Profesora Henryka Bednarczyka*. 2013. S. 33-42.
90. Nyczkało N., Kunikowski J. Profesor Franciszek Szlosek – doświadczony badacz, wspaniały nauczyciel i wychowawca. *Edukacja ustawiczna dorosłych*. 2013. 4(83). C. 142-147.
91. Nychkało N.G. The «man – labour» system as the basic for

- interdisciplinarity of pedagogical science. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2014. Т. 4. № 3. С. 22-29.
92. Nyczkało N. Wysoka etyka duchowa obywatela Europy i świata. *Badanie – dojrzewanie – rozwój (na drodze do doktoratu)*. 2014. S. 30-44.
93. Nychkalo N.G. Review on the monograph «Educational problems of the present time» by Mirosław J. Szymanski. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2015. Т. 5. Вип. 2. С. 102-104.
94. Nychkalo N.G. Socio-pedagogical problems of social protection of elderly people: Ukrainian realities and prospects. *Violence against the elderly. Challenges – Research – Action*. Toronto, 2015. S. 259-268.
95. Nychkalo N.G. The «Human-Labour» and Modern Vocational Education: Ukrainian Context. *Laboret Educatio: rocznik naukowy*. 2015. nr. 3. S. 139-154.
96. Nyczkało Nellia. Problemy rozwoju zawodowego osobowości w badaniach ukraińskich naukowców. *Annales. Sector J (Pedagogia – Psychologia)*. 2016. Vol. XXIX, 4. S. 7-21.
97. Nychkało N.G. «Этическая сила» человеческого труда в условиях рыночной экономики в начале XXI века. *Labor et Educatio: rocznik naukowy*. 2016. nr. 4. S. 263-282.
98. Ничкало Нелля. Професійна освіта у державній політиці. *Edukacja dla przyszłości w świetle wyzwań XXI wseku*. 2017. С. 126-145.
99. Ничкало Н.Г. Співпраця науковців як джерело особистісного, духовного й професійного взаємозбагачення (до VII Польсько-українського / українсько-польського форуму). *Edukacja zawodowa i ustawiczna = Професійна і неперервна освіта: пол.-укр. наук. щорічник*. 2017. Вип.2. С 585-595.
100. Nychkało N.G. Całozyciowa edukacja zawodowa jako międzynarodowy trend: Kontekst Ukraiński. *Wybrane aspekty dotyczące człowieka współczesnej cywilizacji: nauka – edukacja – rynek pracy: monografia / pod red. naukową Czesława Plewki; Politechnika koszalińska. Koszalin, 2017. S. 261-282.*

ОЛІЙНИК
Віктор Васильович

Дійсний член (академік) НАПН України (обраний 18 листопада 2010 р.), доктор педагогічних наук, професор. Заслужений працівник освіти України.

Радник ректора ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Голова Консорціуму закладів післядипломної освіти України, голова ради ректорів Українського відкритого університету післядипломної освіти.

Народився 10 серпня 1948 р. в с.Тарасівці Києво-Святошинського району Київської області. У 1970 р. закінчив Київський державний педагогічний інститут імені О.М. Горького за спеціальністю «Українська мова і література».

В історичній ретроспективі організатор науково-методичної роботи у Республіканському навчально-методичному кабінеті трудового навчання і профорієнтації Міністерства освіти УРСР та Республіканському учбово-методичному кабінеті профтехосвіти Держкомітету Ради Міністрів УРСР з професійно-технічної освіти. Розробник концепції поступового переходу післядипломної педагогічної освіти України від традиційної (очної) форми навчання до очно-дистанційної, що втілюється в практику діяльності всієї системи післядипломної педагогічної освіти.

З його участю здійснювалася розробка проектів законів України «Про післядипломну освіту», «Про вищу освіту», «Про освіту» тощо. Ініціатор і засновник Науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти» (2009 р.) та Українського відкритого університету післядипломної освіти (2015 р.), що працюють над створенням і впровадженням сучасних стандартів післядипломної освіти педагогічних, науково-педагогічних і управлінських кадрів, інноваційних моделей

неперервного професійного розвитку зазначених категорій працівників на основі мережевої й інших освітніх технологій.

Фахівець у галузі теорії і методики професійної освіти і післядипломної освіти. Створена ним наукова школа здійснює систематичну плідну науково-дослідну діяльність з 1999 року. Проблема досліджень його наукової школи – теорія та практика післядипломної педагогічної освіти в умовах трансформації суспільства. Обґрунтував наукові засади сучасної післядипломної педагогічної освіти, методологічні підходи до управління професійним розвитком педагогічних і управлінських кадрів освіти в системі післядипломної педагогічної освіти; теорію та методику очно-дистанційного навчання педагогічних і керівних кадрів освіти в системі післядипломної педагогічної освіти; розробив теоретико-методичні підходи до організації навчального процесу в закладах післядипломної освіти та оцінювання результатів у постдипломний період на основі принципів ECTS.

Автор і співавтор понад 300 наукових праць. Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 15 кандидатських і 8 докторських дисертацій.

Головний редактор журналів «Післядипломна освіта в Україні», «ScienceRise: Pedagogical Education», збірника наукових праць «Вісник післядипломної освіти», заступник головного редактора електронного наукового фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання», член наукової ради «Польсько-Українського вісника».

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, Почесною грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України», «Петро Могила»; медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода».

Службова адреса: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, вул. Січових Стрільців, буд. 52а, корпус 3, м. Київ, 04053.

Тел. (044) 481-38-00; 484-10-96.

E-mail: rector@umo.edu.ua

Наукові праці Олійника В.В.

Монографії

1. Нікуліна А.С., Олійник В.В., Матвеев Г.П. та ін. Безперервна післядипломна освіта інженерно-педагогічних працівників України: монографія; за ред. А.С. Нікуліної, В.В. Олійника. Донецьк: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, 2000. 212 с.
2. Олійник В.В. Наукові основи управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти: монографія. К.: Міленіум, 2003. 594 с.
3. Ляхощка Л.Л., Величко О.В., Гедиш О.М. та ін. Актуальні аспекти розвитку освіти в Україні: економіка, професійна підготовка, дистанційне навчання: монографія; за заг. ред. В.В. Олійника. К.: Ун-т менедж. освіти НАПН України; Донецьк: Світ книги, 2012. 185 с.
4. Сергєєва Л.М. Управління розвитком професійно-технічного навчального закладу: теорія і методика: монографія; за наук. ред. В.В. Олійника. К. Херсон: Айлант, 2013. 452 с.
5. Олійник В., Отич О. Післядипломна педагогічна освіта в контексті глобальних цивілізаційних змін. *Вища освіта України в умовах глобалізації суспільства: монографія* / редкол.: Горяна Л.Г., Терентьєва Н.О.; за наук. ред. М.Б. Євтуха. К.: Агроосвіта, 2015. 300 с. С. 9-30.

Підручники та навчальні посібники

6. Дмитренко Г.А., Крисюк С.В., Дорошенко Є.А., Олійник В.В. та ін. Післядипломна освіта: проблеми управління, методичне забезпечення: навч.-метод. посіб.; за заг. ред. Г.С. Данилової, Г.А. Дмитренка. К.: ІЗМН, 2000. С. 67-75.
7. Олійник В.В. Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті: організаційно-педагогічний аспект: навч. посіб. К.: ЦППО, 2001. 148 с.
8. Олійник В.В. Управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти: наук.-метод. посіб. К.: ЦППО, 2002. 185 с.
9. Олійник В.В., Медведь В.В. Цільове управління професійно-технічними закладами в ринкових умовах: навч. посіб.; за ред. Г.А. Дмитренка. К.: ЦППО, 2002. 67 с.

10. Басіна А., Биков В., Олійник В. та ін. Освітній менеджмент: навч. посіб.; за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. К.: Шк. світ, 2003. 400 с.
11. Життєві плани випускників середніх шкіл та їх реалізація: наук.-метод. посіб. / за заг. ред. В.В. Олійника, Л.І. Даниленко. К.: Міленіум, 2003. 204 с.
12. Даниленко Л.І., Олійник В.В. та ін. Підготовка керівника середнього закладу освіти: навч. посіб.; за ред. Л.І. Даниленко. К.: Міленіум, 2004. 272 с.
13. Гендерний підхід в управлінні загальноосвітніми начальними закладами: навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Олійника, Л.І. Даниленко. К.: Логос, 2004. 212 с.
14. Олійник В.В., Семиченко В.А., Бех І.Д. та ін. Інноваційні пошуки в сучасній освіті: посібник / упоряд. Г.М. Перевознікова; за ред. Л.І. Даниленко, В.Ф. Паламарчук; ЦППО АПН України. К.: Логос, 2004. 219 с.
15. Діти державної опіки: проблеми, розвиток, підтримка: навч.-метод. посіб.: У 2-х кн. / [М.Й. Боришевський, Г.М. Бевз, І.П. Жерносек, В.В. Олійник та ін.]. К.: Міленіум, 2005. 283 с.
16. Післядипломна педагогічна освіта України: сучасність і перспективи розвитку: наук.-метод. посіб. / за заг. ред. В.В. Олійника, Л.І. Даниленко. К.: Міленіум, 2005. 230 с.
17. Олійник В.В., Биков В.Ю., Гравіт В.О. та ін. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання: навч. посіб.; за заг. ред. В.В. Олійника. К.: Логос, 2006. 408 с.
18. Даниленко Л.І., Сергєєва Л.М. та ін. Сучасні підходи до управління професійно-технічними закладами: навч.-метод. посіб.; за заг. ред. В.В. Олійника. К.: Етіс Плюс, 2007. 104 с.
19. Олійник В.В., Сергєєва Л.М. Управління розвитком професійно-технічного навчального закладу: навч. метод. посіб. К.: АртЕк, 2010. 176 с.
20. Олійник В.В., Биков В.Ю., Гравіт В.О. та ін. Підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за дистанційною формою навчання: навч. посіб.; за заг. ред. В.В. Олійника; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. К., 2010. 235 с.
21. Олійник В.В., Ляхощька Л.Л., Гравіт В.О. та ін. Методика підготовки і проведення занять з навчального модуля

- «Відкрита освіта та дистанційне навчання»: метод. пос.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. К., 2010. 280 с.
22. Олійник В.В. Теоретичні та методичні засади розвитку системи підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти на основі дистанційних технологій: навч.посіб.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. К., 2010. 268 с.
23. Калініна Л., Карамушка Л., Сорочан Т., Шиян Р. та ін. Освітній менеджмент в умовах змін: навч. посіб.; за заг. ред. В. Олійника, Н. Протасової. Луганськ: СПД Резніков В.С., 2011. 308 с.
24. Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. / В.В. Олійник, В.О. Гравіт, Л.Л. Ляхощка та ін. К.: Педагогічна думка, 2012. 210 с.
25. Олійник В.В. Відкрита післядипломна педагогічна освіта і дистанційне навчання в запитаннях і відповідях: наук.-метод. посіб.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. К.: «А.С.К.», 2013. 312 с.
26. Олійник В.В., Снісаренко О.С., Клясен Н.Л. та ін. Розвиток професійної педагогічної компетентності викладачів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації: наук.-метод. посіб.; за заг. ред. В.В. Олійника. К.: Аграрна освіта, 2014. 665 с.
27. Науково – методичні основи модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти: електр. навч. посіб. / В.В. Олійник, В.О. Гравіт, Л.Л.Ляхощка та ін.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. К., 2015. 194 с.

Методичні рекомендації

28. Капченко Л.М. Олійник В.В. Планування роботи професійно-технічних навчальних закладів: наук.-метод. рек. К.: ЦППО, 2000. 20 с.
29. Методичні рекомендації щодо виконання випускних творчих робіт. 2-е вид. / В.В. Олійник, Б.В. Гадзецький, В.В. Дивак, О.В. Клименюк. К.: ЦППО, 2001. 13 с.
30. Олійник В.В., Гравіт В.О., Кліменко А.Л. Діагностика підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти за очно-

дистанційною формою навчання: метод. рек.; АПН України, Ун-т менедж. освіти. К., 2008. 24 с.

31. Олійник В.В. Основи дистанційного навчання в післядипломній освіті: конспект лекцій. К.: ЦППО, 2001. 43 с.
32. Олійник В.В., Гравіт В.О., Антошук С.В. Основи дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті: типова програма спецкурсу за вибором. К.: ЦППО, 2001. 25 с.
33. Гравіт В.О., Антошук С.В., Сябрук Т.І. Професійна програма дистанційного підвищення кваліфікації державних службовців V-VII категорії посад в системі освіти: завідувачів відділів (управлінь) освіти райдержадміністрацій та міськвиконкомів; за заг. ред. В.В. Олійника. К.: ЦППО, 2002. 76 с.
34. Гравіт В.О., Антошук С.В., Сябрук Т.І. Збірник дидактичних тестів для діагностики процесу дистанційного підвищення кваліфікації державних службовців V-VII категорії посад в системі освіти: завідувачів відділів (управлінь) освіти райдержадміністрацій та міськвиконкомів / за заг. ред. В.В. Олійника. К.: ЦППО, 2002. 34 с.
35. Олійник В.В. Гендерний підхід в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами: навч.-метод. комплекс з підгот. тренерів програми; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти; Канадсько-український гендерний фонд. К.: Логос, 2003. 72 с.
36. Олійник В.В. Гендерний підхід в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами: план, програма та методичні матеріали для викладання навчального модуля на курсах підвищення кваліфікації резерву керівників шкіл; АПН України; ЦППО; Канадсько-український гендерний фонд. К.: ЦППО, 2003. 21 с.
37. Підвищення кваліфікації завідуючих районними (міськими) методичними кабінетами за дистанційною формою навчання: навч.-метод. комплекс / за заг. ред. В.В. Олійника; упоряд.: Л.Л. Ляхощка. К.: Міленіум, 2003. 104 с.
38. Підвищення кваліфікації державних службовців V-VII категорії посад: завідувачі відділів (управлінь) освіти райдержадміністрації та міськвиконкомів за дистанційною формою навчання: навч.-метод. комплекс / за заг. ред. В.В. Олійника; упоряд.: Л.Л. Ляхощка. К.: Міленіум, 2003. 100 с.

39. Підготовка організаторів дистанційного навчання для системи післядипломної педагогічної освіти: навч.-метод. комплекс / за заг. ред. В.В. Олійника. К.: Міленіум, 2003. 72 с.
40. Підвищення кваліфікації директорів ПТНЗ за дистанційною формою навчання: навч.-метод. комплекс / за заг. ред. В.В. Олійника; упоряд.: Л.Л. Ляхощька. К.: Міленіум, 2003. 100 с.
41. Олійник В.В., Гравіт В.О., Антошук С.В. та ін. Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті (в схемах і таблицях); за заг. ред. В.В. Олійника. К.: Міленіум, 2003. 76 с.
42. Розвиток систем освіти в Україні та країнах світу: навч.-метод. комплекс / за заг. ред. В.В. Олійника. К.: Міленіум, 2005. 26 с.
43. Відкрита освіта та дистанційне навчання: навч.-метод. комплекс навчального модуля / за заг. ред. В.В. Олійника. К.: Міленіум, 2005. 18 с.
44. Олійник В.В., Гравіт В.О., Кухаренко В.М. та ін. Підвищення кваліфікації керівників (управлінців) освіти за дистанційною формою навчання: навч.-метод. комплекс. К.: ЦППО, 2005. 338 с.
45. Олійник В.В., Гравіт В.О., Антошук С.В., Кліменко А.Л. Застосування комп'ютерних і телекомунікаційних технологій у дистанційному навчанні: навч.-метод. комплекс; за заг. ред. В.В. Олійника. К.: Міленіум, 2005. 44 с.
46. Кубенко І.М. Розміщення продуктивних сил: навч.-метод. комплекс / ЦППО АПН України; за заг. ред. В. В. Олійника. К.: ТОК, 2007. 32 с.
47. Підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за дистанційною формою навчання: варіат. навч.-метод. комплекс / [В.В.Олійник, В.Ю. Биков, В.О. Гравіт та ін.]; АПН України, Ун-т менедж. освіти. К., 2008. 160 с.
48. Підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за дистанційною формою навчання: варіат. навч.-метод. комплекс / [В.В. Олійник, В.Ю. Биков, В.О. Гравіт та ін.]; АПН України, Ун-т менедж. освіти. К., 2009. 160 с.
49. Олійник В.В., Гравіт В.О., Ляхощька Л.Л. Самостійна робота слухачів у процесі підвищення кваліфікації: наук.-метод. матеріали / НАПН України, Ун-т менедж. освіти. К., 2010. 44 с.

50. Технології впровадження освітньої політики: навч.-метод. матеріали для підготовки керівників освіти районного (міського рівня). Кн. 1 / за наук. ред. Л.М. Ващенко, В.В. Олійника; М-во освіти і науки України. К., 2010. 96 с.
51. Технології впровадження освітньої політики: навч.-метод. матеріали для підготовки керівників освіти районного (міського рівня). Кн. 2 / за наук. ред. Л.М. Ващенко, В.В. Олійника; М-во освіти і науки України. К., 2010. 120 с.

Основні статті

52. Олійник В.В. Система післядипломної педагогічної освіти України: стратегія розвитку. *Освіта на Луганщині*. 2009. № 2(31). С. 14-19.
53. Олійник В., Гравіт В., Ляхощка Л. Теорія і практика контролю успішності підвищення кваліфікації педагогічних працівників. *Післядипломна освіта в Україні*. 2009. № 2(15). С. 18-22.
54. Олійник В., Зінковський Ю. Управління проектами і програмами – перспективний напрям підготовки в системі післядипломної освіти. *Післядипломна освіта в Україні*. 2010. № 1(16). С. 50-55.
55. Олійник В.В. Сучасні підходи до розвитку кадрового потенціалу системи післядипломної педагогічної освіти. *Післядипломна освіта в Україні*. 2010. № 2(17). С. 3-7.
56. Олійник В.В. Професійне удосконалення науково-педагогічних працівників: проблеми та шляхи вирішення. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць: в 3-х ч. / за ред. Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О.Г. РОМАНОВСЬКОГО*. Харків: НТУ «ХП», 2010. Ч. 1. Вип. 27(31). С. 109-120.
57. Олійник В.В. Проміжні результати наукового дослідження проблеми «Розвиток післядипломної педагогічної освіти на засадах дистанційного навчання та кредитно модульної організації навчального процесу» / В.В. Олійник. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць / Ун-т менедж. освіти НАПН України; ред. кол.: О.Л. Ануфрієва та ін.; голов. ред. В.В. Олійник*. К., 2011. Вип. 2(15). С. 122-132.
58. Олійник В. В. Післядипломна педагогічна освіта керівних і педагогічних кадрів. *Педагогічна і психологічна науки в*

- Україні: зб. наук. праць: в 5 т. К.: Педагогічна думка, 2012. Т. 4. С. 258-265.
59. Олійник В.В. Тенденції розвитку післядипломної педагогічної освіти в умовах трансформації суспільства. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2013. № 1. С. 56-66.
60. Олійник В.В. Феномен формування управлінської еліти у парадигмі неперервної освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2013. № 2. С. 114-119.
61. Олійник В. Процес трансформації моделі lifelong learning в Україні. *Освіта для сучасності = Edukacja dla współczesności: зб. наук. пр.: у 2 т. К.: вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова*. 2015. Т. 2. С. 215-224.
62. Олійник В.В. Підготовка управлінської еліти в умовах формування нової демократичної моделі управління. *Scientific Journal «Science Rise: Pedagogical Education»*. 2015. Т. 9. № 5(14). С. 4-12.
63. Олійник В., Гравіт В. Чи потрібен післядипломній педагогічній освіті відкритий університет європейського типу. *Післядипломна освіта в Україні*. К. 2015. № 1(36). С. 3-10.
64. Олійник В.В., Даниленко Л.І. Implementation of the results of international TEMPUS Sprojecttrue Assessment in to Ukrainian In-service Teacher Training System. Roma: FrancoAngeli, ANNOXV. 2007. № 1. P. 33-42.

РАДКЕВИЧ
Валентина
Олександрівна

Дійсний член НАПН України (обрана 20 жовтня 2016 р.), доктор педагогічних наук, професор. Іноземний член Академії педагогічних наук Республіки Казахстан. Заслужений працівник освіти України.

Директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Народилася 13 липня 1956 р. в Горьковському зернорадгоспі Ленінградського району Кокчетавської області (Республіка Казахстан).

У 1985 р. закінчила Тернопільський державний педагогічний інститут за спеціальністю «Загальнотехнічні дисципліни і праця».

Іноземний член Академії педагогічних наук Республіки Казахстану, член Президії Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти України. З 2011 р. – голова спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій зі спеціальності 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти». Іноземний член спеціалізованої вченої ради зі спеціальності 13.00.08 – «Теорія і методика професійної освіти» Республіканського Інституту професійної освіти Республіки Білорусь.

Відомий фахівець у галузі теорії і методики професійної освіти. Досліджує проблеми модернізації професійної підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів. Член робочих груп з підготовки законопроектів «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійну освіту», розроблення Національної рамки кваліфікацій, методики створення професійних і освітніх стандартів на компетентнісній основі. Автор концепції розвитку професійно-художньої освіти в Україні (1997), співавтор концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні (2004).

Науковий консультант експериментів всеукраїнського та академічного рівнів на базі професійно-технічних навчальних закладів та навчальних структурних підрозділів виробничих підприємств.

Під її керівництвом виконуються фундаментальні і прикладні дослідження з проблем професійної орієнтації і кар'єрного консультування учнівської молоді, децентралізації управління розвитком професійної освіти в регіоні, проектування змісту професійної освіти на основі компетентнісного підходу, вдосконалення особистісно-розвивальних технологій професійного навчання, розроблення проектних та дистанційних педагогічних технологій, створення інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів.

Автор і співавтор понад 250 наукових праць. Під її науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 17 кандидатських й одна докторська дисертації.

Ініціаторка видання п'яти збірників наукових праць: «Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України», «Модернізація професійної освіти і навчання: перспективи, проблеми, пошуки», «Професійна освіта: проблеми і перспективи», «Професійне навчання на виробництві», «Професійно-художня освіта», «Дидактика професійної школи», наукового електронного видання «Теорія і методика професійної освіти». Заступник головного редактора науково-методичного журналу «Професійно-технічна освіта» та член редакційних колегій 15 наукових і науково-методичних видань.

Нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня, Подякою Кабінету Міністрів України, нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України», «Василь Сухомлинський», «За наукові досягнення»; відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни»; медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.»; медаллю «Трудова слава» II ступеня, дипломом Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології «Золота Фортуна».

Службова адреса: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, пров. Віто-Литовський, 98-А, м. Київ, 03045.

Тел. (044) 259-45-53.

E-mail: ipto_info@ukr.net

Наукові праці Радкевич В.О.

Монографії

1. Радкевич В.О. Теоретичні і методичні засади професійного навчання у закладах профтехосвіти художнього профілю: монографія / Н.Г. Ничкало, І.А. Зязюн, С.У. Гончаренко, Л.Б. Лук'янова та ін.; за ред. Н.Г. Ничкало. Київ: УкрІНТЕІ, 2010. 424 с.
2. Радкевич В.О. Дидактичні засади підвищення якості навчально-виховного процесу в професійних художніх навчальних закладах. *Проектування процесу професійного навчання у закладах профтехосвіти: кол. монографія* / за ред. Н.Г. Ничкало. Київ; Хмельницький: ХНУ, 2010. С. 255-289.
3. Радкевич В.О. Методичні засади професійно-педагогічного вдосконалення викладачів і майстрів виробничого навчання професійно-художньої школи. *Теорія і практика професійного навчання дорослих у ПТНЗ: кол. монографія* / Н.Г. Ничкало, Л.Б. Лук'янова, В.М. Аніщенко, В.О. Радкевич та ін. Київ: Пед. думка, 2010. С.112-128.
4. Радкевич В.О. Ринкові засади управління професійним розвитком персоналу вітчизняних підприємств. *Професійне навчання кваліфікованих робітників в умовах високотехнологічного виробництва: теорія і практика: кол. монографія* / В.О. Радкевич, В.М. Аніщенко, Н.В. Кулаласва, Г.І. Лук'яненко, А.М. Михайличенко, В.Є. Скульська; за наук. ред. В.О. Радкевич. Київ: Поліграфсервіс, 2014. С. 8-53.
5. Радкевич В.О. Сучасні тенденції розвитку професійного навчання кваліфікованих робітників в умовах виробництва. *Педагогічні засади організації професійного навчання на виробництві: кол. монографія* / В.М. Аніщенко, Л.Д. Герганов, В.Б. Байдулін, В.О. Радкевич та ін. Київ: Пед. думка, 2012. С. 195-224.
6. Радкевич В.О. Теоретико-методологічні засади курсового професійно-технічного навчання кваліфікованих робітників. *Професійне навчання дорослого населення: теоретико-методологічні засади: кол. монографія* / Ничкало Н.Г., Радкевич В.О., Щербак О.І., Дорошенко Н.І. та ін. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. С. 78-129.

Підручники та навчальні посібники

7. Радкевич В.О., Пашенко Г.М. Технологія вишивки: підруч. для учнів ПТНЗ. Київ: Вища шк., 1997. 360 с.
8. Радкевич В.О. Моделювання одягу: підруч. для учнів ПТНЗ. Київ: Вища шк., 2000. 483 с.
9. Радкевич В.А., Мыхнюк М.И. Практикум по методике профессионального обучения: учеб. пособ. Киев; Симферополь: Оджаны, 2008. 150 с.

Методичні рекомендації

10. Радкевич В.О. Аналіз курікулума підготовки педагога професійної школи в Україні: метод. рек. / Радкевич В.О., Щербак О.І., Болюбаш Я.Я., Шевчук Л.І., Сергєєва Л.М. Київ: Наук. світ, 2003. 35 с.
11. Радкевич В.О., Михайличенко А.М., Аніщенко В.М. Методичні рекомендації щодо організації занять з енергоефективності: метод. рек. Харків: СМІТ, 2009. 55 с.
12. Радкевич В.О. Підвищення професійної компетентності педагога ПТНЗ художнього профілю: метод. рек. Київ: Інститут професійно-технічної освіти АПН України, 2010. 46 с.

Основні статті

13. Радкевич В.О. Фундаменталізація професійного навчання майбутніх фахівців художнього профілю. *Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. пр.: у 5 т.* Київ: Пед. думка, 2007. Т. 5. С. 247-257.
14. Радкевич В.О. Фундаменталізація професійної підготовки виробничого персоналу в умовах ринку праці. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ; Вінниця, 2008. Вип. 16. С. 45-49.
15. Радкевич В. О. Аналіз підходів до розробки стандартів робітничих професій. *Сучасні стандарти професійно-технічної освіти: зб. матеріалів конф. / за заг. ред. В.О. Радкевич; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України.* Київ: Наук. світ, 2008. С. 77-87.
16. Радкевич В.О. Концептуальні засади розвитку професійно-художньої освіти в Україні. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-*

укр. щорічник: зб. наук. пр. Київ; Ченстохова, 2008. Вип. Х. С. 127-132.

17. Радкевич В.О. Впровадження індикаторів ефективної діяльності ПТНЗ. *Професійно-технічна освіта: наук.-метод. журн.* 2009. № 2. С. 14-17.
18. Радкевич В.О. Ринок інноваційної праці і трудового потенціалу в Україні. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. пр.* / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. Київ: Поліграфсервіс, 2014. Вип. 7. С. 5-13.
19. Радкевич В.О. Ретроспективний аналіз історичного досвіду художньої освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент: зб. наук. пр.* / редкол.: В.Ф. Орлов (голова). Київ: ТОНАР, 2014. Вип. 9. С. 7-30.
20. Радкевич В.О. Науково-методичне забезпечення якості професійної освіти і навчання. *Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи: зб. наук. пр.* / редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.; Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. Київ: Поліграфсервіс, 2015. Вип. 6. С. 5-20.
21. Радкевич В.О. Теоретичні та методичні засади розвитку професійної освіти і навчання: результати, проблеми, перспективи. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. пр.* / редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. Київ: Міленіум, 2016. Вип. 11. С. 5-22.
22. Радкевич В.О. Вітчизняна професійна освіта і навчання в Європі майбутнього: відповіді на виклики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ; Вінниця: Планер, 2016. Вип. 44. С. 52-60.
23. Радкевич В.О. Екологічна складова професійної освіти в Україні. *Професійно-технічна освіта: наук. метод. журн.* 2016. № 4. С. 39-42.
24. Радкевич В.О. Інноваційні засади управління персоналом підприємств. *Educacja zawodowa i ustawiczna* / redakcja naukowa Nella Nyczkało; Adam Solak. 2016. С. 259-268.

25. Радкевич В.О. Сучасні концепти розвитку професійно-художньої освіти в Україні. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент: зб. наук. пр. / МІХМД ім. Сальвадора Далі, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.Ф. Орлов (голова). Київ: ТОНАР, 2016. Вип. 11. С. 5-21.*
26. Радкевич В.О. Деякі аспекти неперервної професійно-художньої освіти в Україні. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр. щорічник. Київ; Ченстохова, 2000. Вип. II. С. 463-474.*
27. Радкевич В.О. Педагогічні умови формування технологічної культури у педагогів професійно-художньої школи. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр. щорічник: зб. наук. пр. Київ; Ченстохова, 2004. Вип. VI. С. 81-91.*
28. Радкевич В.О. Принципи виробничого навчання з художніх професій. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр. щорічник: зб. наук. пр. 2005. Вип. VII. С. 277-287.*
29. Радкевич В.О. Декоративно-прикладне мистецтво у змісті професійно-художнього навчання. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр. щорічник / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. Київ; Ченстохова, 2007. Вип. IX. С. 219-229.*
30. Радкевич В. О. Освітні цілі професійного навчання майбутніх фахівців художніх промислів і ремесел. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр. щорічник / за ред. Т. Левовицького, І. Зязюна, Н. Ничкало, І. Вільш. Київ; Ченстохова, 2009. Вип. XI. С. 113-119.*
31. Радкевич В.О. Професійна освіта і навчання: європейський контекст розвитку. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. пр. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін. Житомир: Євенок О. О., 2017. Вип. 14. С. 5-12.*
32. Radkewich Walentyna. Organizacja przygotowania wykwalifikowanych pracowników artystycznego profile w

- zawodowych edukacyjnych zakładach Ukrainy. *Pedagogika. Tom 8: Kształcenie pedagogów – strategie, koncepcje, idee «Język – komunikacja – etyczność – twórczość»*. Część: *Z problemów kształcenia nauczycieli* / pod redakcją Jacka Piekarskiego, Maarii Szymańskiej, Liliany Tomaszewskiej. Płock: Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku, 2009. S. 191-198.
33. Radkewicz Walentyna. Humanistyczne aspekty kształcenia artystycznego. *Filosofia mistrzostwa pedagogicznego*. Radom: Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, 2009. T. 230. S. 211-218.
 34. Radkewicz Walentyna. Kulturologiczne zasady kształcenia zawodowego we współczesnej szkole zawodowej. *Kształcenie ustawiczne do wielokulturowości* / pod redakcją Tadeusza Lewowickiego i Franciszka Szloska. Warszawa; Radom, 2009. S. 234-238.
 35. Radkewicz W.O. Nella Grigoriewna Nyczkało w Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy. *Edukacja ustawiczna dorosłych*. 2009. № 3(66). S. 42-44.
 36. Radkewicz Walentyna. Problem efektywności pracy w kształceniu zawodowym. *Aktywność edukacyjna – aktywność w zawodzie* / red. J. Piekarskiego, L. Tomaszewskiej, M. Szymańskiej, M. Kamińskiej. Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, 2012. S. 122-127.
 37. Radkewicz Walentyna. Zasady kompetencyjne zabezpieczenia jakości edukacji zawodowej oraz szkoleń personelu zakładów unijnych. *Edukacja a rynek pracy: Od procesów do efektów kształcenia* / pod redakcją E. Wiśniewskiej, M. Jagodzińskiej, K. Przybyszewskiej. Wydawnictwo Naukowe Państwowej Wyższej Zawodowej w Płocku, 2012. S. 265-273.
 38. Radkewicz Walentyna. Podejście kompetencyjne do kształcenia zawodowego personelu przedsiębiorstw. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр. щорічник* / за ред. Т. Левовицького, І. Зязюна, Н. Ничкало, І. Вільш. Київ; Ченстохова, 2012. Вип. XIV. С. 277-287.
 39. Radkewicz Walentyna. Jakość kształcenia zawodowego w warunkach rozwoju gospodarki narodowej: interdyscyplinarne podejście. *Interdyscyplinarność pedagogiki i jej subdyscypliny* / pod redakcją Zofii Szatory i Franciszka Szloska. 2013. S. 316-322.

40. Radkiewicz Walentyna. Problems of vocational education and training development in present day conditions. *Edukacja a rynek pracy: kształcenia a kariera zawodowa: praca zbiorowa* / pod red. Ewy Wiśniewskiej. Wydawnictwo Naukowe Państwowej Wyższej Zawodowej w Płocku. 2014. S. 241-251.
41. Radkevych Walentyna. Modernising the Ukrainian VET System in line with the European. Policy of lifelong learning. *Internationale Kooperationen. Zeitschrije des bundesinstituts fur bezufsbildung franz steiner verlag* 4.3 Jihrgang, 2014. P. 40-41.
42. Radkevych Walentyna. Management of the personnel's professional development at innovatively active enterprises. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. пр / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. Київ: Поліграфсервіс, 2015. Вип. 9. С. 5-12.*

ФІЛІПЧУК
Георгій Георгійович

Дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України (обраний 16 грудня 1999 р.), доктор педагогічних наук, професор. Заслужений діяч науки і техніки України. Член Центрального правління Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка; співголова громадської організації «Всеукраїнський форум «Українська альтернатива». Народний депутат України II, III та VI скликань.

Народився 19 грудня 1950 р. в селі Киселеві Чернівецької області. У 1973 р. закінчив історичний факультет Чернівецького державного університету імені Юрія Федьковича. Працював учителем історії в середніх школах м. Заставни і м. Чернівці, методистом обласного інституту вдосконалення вчителів. Проїшов шлях від інспектора до начальника Чернівецького обласного управління освіти, голови Чернівецької обласної держадміністрації (1996–1998). Здійснював науково-дослідну діяльність на посадах старшого наукового співробітника Науково-дослідного інституту українознавства МОН України та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, генеральним директором ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (2005–2006). Міністр охорони навколишнього природного середовища України (2007–2010 рр.). Голова Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України (2000–2001). Голова Комісії Комітету з питань екологічної політики Верховної Ради України (1994–1998).

Фахівець у галузі теорії виховання і громадянської освіти, професійної педагогіки, екологічної освіти, етнонаціональної культури, національно-патріотичного виховання. Здійснив аналіз сутнісних проблем і завдань становлення і розвитку національної

освіти впродовж останньої чверті минулого століття. Упродовж 1996-2016 років розробляв концепції і моделі розвитку національної школи, здійснював дослідження в галузі теорії виховання і громадянської освіти, професійної педагогіки, екологічної освіти, обґрунтовував значення етнонаціональної культури в змісті освіти; принципів україно-людиноцентризму, національних культурно-освітніх чинників і цінностей, що посилюють державотворчі процеси, удосконалюють національно-патріотичне виховання, забезпечують екологізацію суспільної свідомості як основи для сталого розвитку.

Досліджує проблеми розвитку освіти в багатонаціональних регіонах; обґрунтовує підходи до реалізації в системі освіти принципів людиноцентризму й україноцентризму; культурно-освітніх чинників націєдержавотворення; екологізації суспільної свідомості як основи сталого розвитку. Здійснив аналіз сутнісних проблем і завдань становлення та розвитку національної освіти на основі принципів народності і природовідповідності, розробив її культурно-освітню модель. Обґрунтував концептуальні засади розвитку етнокультурної особистості в умовах глобалізаційних і євроінтеграційних процесів. У 2015 р. розпочав дослідження теми «Громадянський і компетентнісний виміри етноособистості». Утверджує цінності і етичні традиції українського народу в соціокультурному, політичному, громадянському вимірах.

Автор понад 350 наукових праць, із яких 14 монографій.

Нагороджений орденами «За заслуги» III, II ступенів; Орденом Святого рівноапостольного князя Володимира III ступеня; медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода»; нагрудними знаками «А.С. Макаренко», «Відмінник народної освіти УРСР», «Отличник просвещения СССР», відзнакою Української стрілецької громади Канади «Лицарський хрест заслуги» (1997). Лауреат Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка в галузі науки.

Службова адреса: «Просвіта» імені Тараса Шевченка м. Київ, вул. Хрещатик, 10-Б, 01001,.

Тел. 050- 160-49-12.

E-mail: georg.filipchuk@gmail.com

Наукові праці Філіпчука Г.Г.

Монографії

1. Філіпчук Г. Розвиток освіти в багатонаціональних регіонах; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. Чернівці: Прут, 1996. 128 с.
2. Філіпчук Г. Українська етнокультура в змісті національної загальної та педагогічної освіти: монографія; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. Чернівці: Прут, 1996. 322 с.
3. Екологія і політика: монографія [у 2 т.] / О.А. Васюта, С.І. Васюта, Г.Г. Філіпчук. Чернівці: Зелена Буковина, 1998. Т. 1. 424 с.
4. Екологія і політика: монографія [у 2 т.] / О.А. Васюта, С.І. Васюта, Г.Г. Філіпчук. Чернівці: Зелена Буковина, 1998. Т. 2. 478 с.
5. Філіпчук Г. Громадянське суспільство: освіта, етнокультура, етнополітика: монографія. Чернівці: Зелена Буковина, 2002. 488 с.
6. Екологічна політика: національні та глобальні реалії: монографія [у 4 т.] / О. А. Васюта, С. І. Васюта, Г. Г. Філіпчук. Чернівці: Зелена Буковина, 2003. Т. 1. 479 с.
7. Екологічна політика: національні та глобальні реалії: монографія [у 4 т.] / О. А. Васюта, С. І. Васюта, Г. Г. Філіпчук. Чернівці: Зелена Буковина, 2004. Т. 2. 519 с.
8. Екологічна політика: національні та глобальні реалії: монографія [у 4 т.] / О. А. Васюта, С. І. Васюта, Г. Г. Філіпчук. Чернівці: Зелена Буковина, 2004. Т. 3. 519 с.
9. Екологічна політика: національні та глобальні реалії: монографія [у 4 т.] / О. А. Васюта, С. І. Васюта, Г. Г. Філіпчук. Чернівці: Зелена Буковина, 2004. Т. 4. 551 с.
10. Ничкало Н.Г. , Зязюн І.А. , Рудницька О.П., Філіпчук Г.Г. та ін. Мистецтво у розвитку особистості: монографія. Чернівці, 2006. 223 с.
11. Філіпчук Г. Філософія екологічної освіти сталого розвитку: монографія. Чернівці: Зелена Буковина, 2012. 459 с.
12. Зязюн І.А. , Філіпчук Г.Г. , Отич О.М. та ін. Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності: монографія. Бердянськ, 2013. 339 с.

13. Філіпчук Г. Націєтворчість освіти: монографія / [ред.-упоряд. М.І. Цимбалюк; літ. ред.: І. Стельмах, Т. Щербак]. Чернівці: Зелена Буковина, 2014. 397 с.
14. Філіпчук Г. Національна ідентичність: культурно-освітній вимір: монографія: Чернівці: Друк Арт, 2016. 304 с.

Підручники та навчальні посібники

15. Філіпчук Г. Словник термінів з питань екології та безпеки життя і діяльності: навч. посіб.; Київ. міжнар. ун-т, Укр. мовно-інформ. фонд, Ін-т педагогіки АПН України та ін. Чернівці: Зелена Буковина, 2003. 752 с.
16. Філіпчук Г. Сталий розвиток та екологізація суспільства. Наукове видання. Харків. Вид. дім «ІНЖЕК», 2009. 68 с.
17. Національна освіта: особистість і суспільство: зб. наук. пр.; літ. ред. В. Джуран. Чернівці: Зелена Буковина, 2013. 843 с.
18. Філіпчук Г. «Духа не вгашайте!»: зб. наук.-публ. праць. К.: Вид. Товариства «Просвіта» ім. Т.Шевченка, 2016. 96 с.
19. Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука: зб. наук. пр. / за ред. Н. Ничкало (голова); упоряд.: Н. Ничкало, О.Боровік; НАПН України; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. К.: Богданова А.М., 2016. 548 с.

Основні статті

20. Філіпчук Г. Реформування освіти: національний і європейський виміри. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наукових праць*. Луганськ: Вид. Східноукраїнського нац. ун-ту ім. В.Даля, 2004. Вип.3. С. 30-38.
21. Філіпчук Г. Еко-етична парадигма в освіті дорослих. *Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. пр.* 2005. № 3. С. 281-286.
22. Філіпчук Г. Мова і термінологічна сфера стандартів. *Українознавство*. 2005. № 4. С. 30-32.
23. Філіпчук Г., Козир Є. Мова офіційних документів як свідчення кризи верхівки українського суспільства. *Українознавство*. 2005. № 4. С. 78-80.
24. Філіпчук Г. Мовна освітня політика – проблема України. *Українознавство*. 2005. № 3. С. 149-151.

25. Філіпчук Г. Пріоритет екоантропоцентризму в освітній політиці. *Українознавство*. 2005. № 1. С. 111-115.
26. Філіпчук Г. Скрізь, там де існує життя, є вічне: діти і педагогіка (деякі аспекти філософії української освіти). *Зб. наук. пр. Наук.-дослід. ін-ту українознавства*. Київ, 2005. Т. 6. С. 44-48.
27. Філіпчук Г. Освіта, влада, суспільство. *Славянская педагогическая культура* / МСАО им. Я.А.Коменского. 2005. № 4. С. 10-15.
28. Філіпчук Г. Державна цільова програма стандартизації на 2006-2007 рр. *Стандарти для безпечнішого світу: тези доповідей науково-практ. семінару 14 жовтня 2005 р. К.: «УкрНДНЦ»*, 2005. С. 12-21.
29. Філіпчук Г. Глобалізація і етнокультурні цінності української освіти. *Українознавство*. 2006. № 4. С. 169-174.
30. Філіпчук Г. Мовна освітня політика – проблема України. *Зб. наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства*. К.: Поліграфцентр «Фоліант», 2006. Т. XI. С. 177-181.
31. Філіпчук Г. Музичне виховання особистості. *Мистецтво у розвитку особистості: Монографія* / за ред., передм. та післямова Н.Г. Ничкало. Чернівці: Зелена Буковина, 2006. С. 93-104.
32. Філіпчук Г. Еколого-економічна парадигма якості. *Якість та екологія як основа конкурентоспроможності національної економіки: матеріали Міжнар. симпозіуму*. К.: Наук.вид. центр ДП «УкрНДНЦ». 2006. С. 19-25.
33. Філіпчук Г. Культурологічна основа сучасної освіти. *Педагогічна і психологічна науки в Україні (до 15-річчя АПН України)* / [редкол.: О.В. Сухомлинська, І.Д. Бех, В.І. Луговий]. Київ, 2007. Т. 2. С. 37-45.
34. Філіпчук Г. Общечеловеческое и этнокультурное в образовании: взгляд из Украины. *Педагогика*. 2007. № 1. С. 15-22.
35. Філіпчук Г. Освітньо-науковий пріоритет: держава і людина. *Українознавство*. 2007. № 1. С. 132-135.
36. Філіпчук Г. Глобалізація і етнокультурні цінності української освіти. *Теор. та метод. засади розвитку пед. освіти: пед.. майстерність, творчість, технології: зб. наук. праць* / ред.

- Н.Ничкало; АПН України, Комітет пед.. наук Польської Академії Наук. Харків: НТУ «ХП», 2007. (II польсько-український форум, 15-16 травня 2007р.). С. 30-37.
37. Філіпчук Г. Культурологічна основа сучасної освіти. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Львів. ЛНАМ, 2007. С. 25-34.
38. Філіпчук Г. Міжнародна слов'янська академія освіти ім. Я.А.Коменського: точка зору вченого. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. К.: АПН України. 2007. Випуск I-II. С. 211-219.
39. Філіпчук Г. Бути чи не бути? *Дивосвіт*. 2008. № 3. С. 4-6.
40. Філіпчук Г. Час збирати каміння... *Українознавство*. 2008. № 2. С. 284-287.
41. Філіпчук Г. Природа – і людиноцентризм у контексті екоосвіти сталого розвитку. *Освіта і управління*. 2010. Т. 13. № 2/3. С. 79-85.
42. Філіпчук Г. Суспільне ековиховання в контексті природності існування. *Освіта і управління*. 2010. Т. 13. № 4. С. 144-150.
43. Філіпчук Г. Українознавча, україномовна політика в системі державно-культурного будівництва. *Українознавство*. 2010. № 4. С. 226-230.
44. Філіпчук Г. Українська культура та громадянськість. *Українознавство*. 2010. № 3. С. 148-151.
45. Філіпчук Г. Екологізація суспільства в контексті сталого розвитку. *Наук. вісн. Нац. лісотехн. ун-ту України: зб. наук.-техн. пр.* / Нац. лісотехн. ун-т України. Львів, 2011. Вип. 21. № 10. С. 57-76.
46. Філіпчук Г. Екологічна освіченість і культура в контексті сталого розвитку. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ, 2011. Вип. 3. С. 92–101.
47. Філіпчук Г. Етнокультура, природовідповідність в етизації особистості. *Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр.* / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. Київ; Полтава, 2011. Вип. 1. С. 34-46.
48. Філіпчук Г. Пріоритети освіти в контексті цивілізаційного поступу. *Українознавство*. 2011. № 4. С. 161-166.

49. Філіпчук Г. Національна освіта у контексті суспільних викликів. *Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. пр.: в 5 т.* / НАПН України. Київ, 2012. Т. 4. С. 341-363.
50. Філіпчук Г. Освітній аспект державно-громадянського діалогу. *Освіта і управління*. 2012. Т. 15. № 4. С. 120-126.
51. Філіпчук Г. Українознавча складова громадсько-державної освіти. *Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр.* / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. Полтава, 2012. Вип. 4. С. 12-28.
52. Філіпчук Г. Культурно-освітній фактор сталого розвитку. *Професійно-мистецька школа у системі національної освіти України: матеріали II Міжнар. науково-практ. конф. (3-5 жовтня 2012 р.)*. Запоріжжя. «Дніпровський металург», 2012. С. 10-16.
53. Філіпчук Г. Українознавча, україномовна політика в системі державно-культурного будівництва. *Освіта і управління*. 2012. Т. 15. № 2/3. С. 104-109.
54. Філіпчук Г. Культуроцентризм сучасної освіти. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2013. Вип. 6. С. 26-39.
55. Філіпчук Г. Олюднення суспільного буття і педагогіка добра. *Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна: зб. наук. праць* / редкол. та упоряд.: Н. Ничкало, О. Боровік; Інст. пед. освіти та освіти дорослих НАПН України. К.: Богданова А.М. С. 71-82.
56. Філіпчук Г. Національно-культурний контекст освітньої політики. *Проблеми освіти: наук. зб.* / М-во освіти і науки, молоді та спорту України; Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. Київ, 2013. № 74. С. 207-215.
57. Філіпчук Г. Громадянський і компетентнісний виміри етноособистості. *Інноваційність у науці і освіті: Наук. видання до ювілею проф., доктора хабілітованого Франтішека Шльосека* / [редкол. та упор. В. Кремень, Є. Куніковські, Н. Ничкало]; Хмельницький нац. унів. К.: Богданова А.М., 2013. С. 83-95.
58. Філіпчук Г. Духовне й націокультурне у змісті освіти. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання : зб. наук. пр.* / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 2014. Вип. 1/2. С. 3-18.

59. Філіпчук Г. Національна освіта у контексті суспільних викликів. *Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. пр.: в 5 т.* 2012. Т. 4. С. 341-363.
60. Філіпчук Г. Принципи народності в творчості С. Воробкевича. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* 2014. Вип. 1. С. 252-261.
61. Філіпчук Г. Культурно-історичний вимір громадянськості. *Освіта для сучасності. – Edukacja dla współczesności: зб. наук. пр.: у 2т.* 2015. Т. 1. С. 195-205.
62. Філіпчук Г. Культурно-освітній вимір громадянсько-патріотичної ідеї. Патріотичне виховання нації: наук. зб. К.: ВЦ «Просвіта». 2015. С. 15-37.
63. Філіпчук Г. Сучасна освіта у вимірах європейськості і націєтворчості. *Якість неперервної освіти в умовах євроінтеграційних процесів: тенденції, проблеми, прогнози: матер. міжн. науково-практ.конференції (2-4 листопада 2015 р.).* Київ-Чернівці, 2015. С. 23-35.
64. Філіпчук Г. Світовідчуття і чин просвітника. *Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука: зб. наук. пр.* 2016. С. 115-129.
65. Філіпчук Г. Українська ідея: культурно-освітній вимір. *Громадянське і патріотичне виховання у сучасному освітньому просторі України: проблеми та перспективи: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. 12 травня 2016р.* Чернівці, 2016. С. 172-178.
66. Філіпчук Г. Мистецтво свободи для освіти. *Естетика і етика педагогічної дії: зб. наукових праць.* Київ-Полтава, 2016. Вип. 13. С. 9-19.
67. Філіпчук Г. Освітні стратегії: глобальні і національні тенденції. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. праць / ред. Шевченко Г.П.* Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. Вип. 6(75). С. 273-288.

АННЕНКОВ
Віктор Петрович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 29 січня 1997 р.), кандидат педагогічних наук, професор. Заслужений вчитель України, Заслужений зв'язківець СРСР, почесний працівник промисловості засобів зв'язку. Помічник директора Промислово-економічного коледжу Національного авіаційного університету.

Народився 17 жовтня 1936 р. в м. Ростов-на-Дону (Російська Федерація). У 1967 р. закінчив Київський політехнічний інститут за спеціальністю «Автоматика і телемеханіка».

З 1967 р. – викладач Київського вечірнього радіотехнічного технікуму, 1968 – завідувач відділення. З листопада 1969 р. – директор Київського вечірнього радіотехнічного коледжу. У період 1977–2013 років – директор Київського технікуму засобів зв'язку (радіоелектронного приладобудування), заступник директора з наукової роботи Промислово-економічного коледжу Національного авіаційного університету з денною формою навчання. У 1988–1991 роках очолював Київський центр підвищення кваліфікації Міністерства промисловості засобів зв'язку. У 1988–2008 роках – керівник Ради директорів навчальних закладів I-II рівнів акредитації м. Києва й України, голова комісії з акредитації та ліцензування навчальних закладів I-II рівнів акредитації України.

Фахівець у галузі теорії і методики професійної освіти, дослідник проблем ціннісної орієнтації учнівської молоді та їх наступності у діяльності професійно-технічної і вищої школи. Обґрунтував інноваційні підходи до професійного самовизначення молоді.

Автор і співавтор понад 40 науково-методичних праць з теорії і методики професійної освіти.

Нагороджений орденом «Знак Пошани»; Грамотою Верховної Ради України; нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України: «Відмінник освіти», «Петро Могила», «А.С. Макаренко»; медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода»; медаллю «Будівник України» НАН України, медаллю Міжнародного академічного рейтингу «Золота Фортуна»; Почесною грамотою Київського міського голови.

Службова адреса: 03065 м. Київ, вул. Метробудівська, буд. 5-а

Тел.: (044) 583-37-61

E-mail: info@pek.nau.edu.ua

Наукові праці Анненкова В.П.

Монографії

1. Анненков В.П. Особливості формування ціннісних орієнтацій учнівської молоді: монографія. Київ: ТОВ «Мега – поліграф сервіс», 1999. 137 с.
2. Анненков В.П. Пріоритети цінностей студентів у зрізі ступеневої вищої освіти України: монографія. Київ: ТОВ «Мега – поліграф сервіс», 2007. 131 с.

Підручники та навчальні посібники

3. Анненков В.П. Основи менеджменту. Київ: ФП України, 1999. 172 с.
4. Анненков В.П., Сингаєвська А.М. Основи менеджменту: навч.-метод. посіб. Київ: «Фенікс» УАННП, 2000. 163 с.
5. Анненков В.П. Менеджмент. Київ: ФП України, 2006. 263 с.
6. Анненков В.П. Педагогічні умови розвитку інноваційної діяльності у професійному коледжі: навч.-метод. посіб. Київ: ПЕК НАУ, 2011. 94 с.
7. Анненков В.П. Особливості педагогічного процесу в вищому навчальному закладі I-II рівня акредитації: навч.-метод. посіб. Київ: ПЕК НАУ, 2013. 156 с.

Методичні рекомендації

8. Анненков В.П. Вказівки до курсової роботи по організації виробництва на підприємствах. Київ: ПЕК НАУ, 1997. 59 с.

9. Анненков В.П. Методичні вказівки до вивчення курсу «Основи менеджменту». К.: КПЕК, 1997. 9 с.
10. Анненков В.П. Вказівки та завдання для практичних занять з курсу «Економіка підприємства» для студентів з економічної спеціальності: метод. вказівки. Київ: ПЕК НАУ, 1997. 43 с.
11. Анненков В.П. Особливості мотивації навчальної діяльності студентів: метод. вказівки. Київ: ПЕК НАУ, 2007. 30 с.

Основні статті

12. Анненков В.П. Безперервний навчальний процес підготовки бакалаврів у комплексі технікум – коледж – університет. *Наук.-метод. конф.* Київ: ПЕК НАУ, 1996. С. 5-10.
13. Анненков В.П. Визначення ціннісної орієнтації учнівської молоді при виборі професії. *Наук.-метод. конф.* Київ: «Фенікс» УАННП, 2000. С. 6-11.
14. Анненков В.П. Самовизначення майбутнього фахівця, як особиста проблема. *Наук.-метод. семінар НАПН.* Київ: ПЕК НАУ, 2001. С. 7-10.
15. Анненков В.П. Гуманітарна освіта – визначальна умова розвитку системи ціннісних орієнтацій студентів. Київ: ПЕК НАУ, 2002. С. 6-10.
16. Анненков В.П. Інноваційні технології навчання – важлива умова підвищення якості освіти. *Наук.-метод. конф.* Київ: ПЕК НАУ, 2005. С. 7-13.
17. Анненков В.П. Особливості динаміки ціннісних орієнтацій студентів у період трансформації освіти України. *Зібрання НАПН.* Київ: ПЕК НАУ, 2006. С. 9-11.
18. Анненков В.П. Формування ціннісних орієнтацій студентської молоді як першочергова задача освіти. *Наук.-метод. конф.* Київ: ПЕК НАУ, 2007. С. 5-13.
19. Анненков В.П. , Зінковський Ю.Ф. Якість шкільного навчання в аспекті сучасної професійної освіти. *Наук.-метод. семінар НАПН.* Київ: ПЕК НАУ, 2007. С. 165-169.
20. Анненков В.П. Професійне самовизначення студентської молоді ПЕК НАУ, як умова забезпечення якості підготовки фахівців. Київ: НАУ, 2016. С. 6-10.
21. Анненков В.П. Деякі аспекти лідерства та керівництва. Київ: ФОП Москвін А. А. 2017. С. 13-21.

ВАЩЕНКО
Костянтин Олександрович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 20 жовтня 2016 р.), доктор політичних наук, професор. Заслужений економіст України. Державний службовець I рангу. Голова Національного агентства України з питань державної служби.

Народився 24 жовтня 1972 р. у м. Тулі (Російська Федерація).

У 1995 р. закінчив філософський факультет Київського державного університету імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Політологія». У 2001–2003 роках працював на посадах начальника управління, заступника директора держдепартаменту з питань молодіжної та сімейної політики Державного комітету у справах молоді, спорту і туризму; першого заступника голови Державного комітету України у справах сім'ї та молоді; голови Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва, радника Прем'єр-міністра України, заступника міністра праці та соціальної політики, першого віце-президента Національної академії державного управління при Президентів України.

Поєднуючи роботу в органах виконавчої влади з науково-педагогічною і науковою діяльністю, у 2001–2012 роках працював в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, з 2008 р. – у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова.

Голова експертної ради з питань проведення експертизи дисертацій Міністерства освіти і науки України з державного управління, член Наглядової ради Національної академії державного управління при Президентів України, член Координаційної ради з питань реформування державного управління.

Під його керівництвом і за безпосередньої участі здійснено підготовку низки законодавчих і нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у державно-управлінській сфері, організацію

відповідної професійної підготовки в галузі державного управління, зокрема Закон України «Про державну службу», Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування», Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових вимог до професійної компетентності державних службовців категорії «А», Постанову Кабінету Міністрів України «Про деякі питання реформування системи професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» та інші.

Здійснює теоретико-методологічне обґрунтування і практичне впровадження системи підготовки фахівців для сфери державного управління та місцевого самоврядування, публічного управління й адміністрування. Вагомий особистий внесок здійснив у розроблення державних стандартів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Автор понад 30 тренінгових програм для посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань лідерства, кадрового менеджменту, управління персоналом, взаємодії з інститутами громадянського суспільства. Його наукові та методичні здобутки широко використовуються у впровадженні нової системи виконання прикладних досліджень з актуальних проблем державного управління і місцевого самоврядування; забезпечення наукового супроводу національних реформ у цих сферах, адаптації сфери професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту».

Автор і співавтор понад 120 наукових праць з педагогіки, політології та державного управління. Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 7 кандидатських і 2 докторські дисертації.

Член редакційних колегій 9 наукових видань з питань державного управління, зокрема: головний редактор журналу «Науково-інформаційний вісник з державного управління»; заступник головного редактора наукового фахового видання «Вісник Національної академії державного управління при Президентові України»; член редакційних колегій провідних наукових фахових видань.

Нагороджений Грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Грамотою Головного

управління державної служби України, медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.».

Службова адреса: Національне агентство України з питань державної служби, вул. Прорізна, 15, м. Київ, 01601.

Тел.: (044) 254-06-00

E-mail: vashchenko.k@i.ua

Наукові праці Ващенка К.О.

Монографії

1. Ващенко К.О. Демократичне функціонування масових політичних суб'єктів: структурно-організаційні аспекти: монографія. К.: Стилос, 1997. 227 с.
2. Кордун О.О., Ващенко К.О., Павленко Р.М. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні: монографія. К.: МАУП, 2000. 248 с.
3. Яременко О.С., Довженко В.І., Ващенко К.О. та ін. Соціальне становище молоді в Україні: монографія. К.: Ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. 430 с.
4. Ващенко К.О. Політичний аналіз і прогноз в сучасній Україні: монографія. К.: Логос, 2008. 288 с.
5. Михальченко М., Андрущенко Т., Бульвинська О., Ващенко К. та ін. Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді: монографія. К.: Педагогічна думка, 2012. 320 с.
6. Ващенко К.О. Реформування державної кадрової політики в Україні: монографія / ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О.Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін. К.: НАДУ, 2015. 408 с.

Підручники, навчальні посібники

7. Варналій З.С., Ващенко К.О., Кампо В.М., Лібанова Е.М. Державна політика розвитку підприємництва в Україні: навч. посібник для студ. ВНЗ; за заг. ред. К.О. Ващенка. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 306 с.
8. Ващенко К.О. Політологія для вчителя: навч. посіб. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. К.О. Ващенка, В.О. Корнієнка. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 406 с.
9. Бакуменко В.Д., Ващенко К.О., Дзвінчук Д.І., Поважний О.С. Державне управління: курс лекцій; за заг. ред. Д.І. Дзвінчука.

2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. 616 с.

10. Ващенко К.О., Колишко Р.А., Мірошниченко О.В., Петрос О.М., Трощинський В.П. Соціальний діалог в державному управлінні: навч. посіб.; за ред. О.В.Мірошниченка. К.: НАДУ, 2012. 300 с.
11. Ващенко К.О. Державне управління: підручник: у 2 т. / ред. кол. Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П.Сурмін (заст. голови) та ін. К.; Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. 1235 с.
12. Ващенко К.О. Державна служба: підручник: у 2 т. / ред. кол. Ю.В. Ковбасюк (голова), О.Ю. Оболенський (заст. голови), С.М. Серьогін (заст. голови), К.О. Ващенко та ін. К.; Одеса: НАДУ, 2012. 763 с.
13. Ващенко К.О. Політична опозиція: навч. посіб. / за заг. ред. В.А. Гошовської, К.О. Ващенко, Ю.Г. Кальниша. К.: НАДУ, 2013. 208 с.
14. Ващенко К.О., Кальниш Ю.Г., Новакова О.М. та ін. Політологічні аспекти державного управління: навч. посіб.; за заг. ред. О.М. Сича. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 352 с.
15. Вакуленко В.М., Васильєва О.І., Ващенко К.О., Ігнатенко О.С. та ін. Регіональне управління: підручник; за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. К.: НАДУ, 2014. 516 с.
16. Ващенко К.О. Державна політика: підручник / ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) та ін. К.: НАДУ, 2014. 448 с.

Методичні рекомендації

17. Дашкевич А.В., Ващенко К.О., Білоус Г.М. та ін. Правова освіта підприємців: методичні рекомендації для суб'єктів малого і середнього підприємництва: у 2-х частинах. К.: Логос, 2006. 410 с.
18. Ващенко К.О., Загороднюк С.В. Порядок виконання науково-дослідних робіт комплексного наукового проекту «Державне управління та місцеве самоврядування» в Національній академії державного управління при Президентові України. К.: НАДУ, 2013. 72 с.

19. Канавець М., Лихач Ю., Кукуля А., Рошин І. та ін. Реформа державної служби у запитаннях і відповідях: практичний посібник для керівників служб управління персоналу; за заг. ред. д. політ. н., проф. Костянтина Ващенка. К: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2016. 176 с.
20. Ващенко К. О. Експертно-аналітичне забезпечення державної політики : навч.-метод. матеріали. К.: НАДУ, 2013. 56 с.

Основні статті

21. Ващенко К.О. Лібералізм, консерватизм, соціал-демократизм: еволюція систем політичних цінностей основних демократичних доктрин сучасності. *Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць*. Одеса: Астропринт, 1999. Вип. 5. С.174-179.
22. Ващенко К.О. Антиконтфліктні технології: теоретичні засади та українська дійсність. *Стратегія українського державотворення. Філософсько-політологічний та економічний аналіз (Філософія. Економіка. Політика. Освіта)*. Київ-Полтава: «АСМІ», 2000. С. 78-87.
23. Ващенко К.О. Основні сфери застосування політичного аналізу. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна «Питання політології»*. 2006. № 737. С. 256-262.
24. Ващенко К.О. Політичний аналіз і прогноз: методологія дослідження. *Сучасна українська держава: історичні імперативи становлення, тенденції та проблеми розвитку*. К.: ШІЕНД, 2006. С. 85-100.
25. Ващенко К.О. Політичний аналіз як сфера професійної діяльності: світовий досвід і Україна. *Політологічний вісник: зб. наук, праць*. К.: «ІНТАС», 2007. Вип. 24. С. 195-202.
26. Ващенко К.О. Становлення політичного аналізу і прогнозування як специфічної сфери професійної діяльності у державах перехідного періоду. *Політологічний вісник*. 2010. Вип. 46. С. 215-219.
27. Ващенко К.О. Системність як провідний методологічний принцип політичного аналізу й прогнозу. *Політологічний вісник: зб. наук. пр.* К.: «ІНТАС», 2007. Вип. 30. С. 271-278.

28. Ващенко К.О. Основні напрями внутріполітичного прогнозування. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 7*. 2007. С. 18-24.
29. Ващенко К.О. Психологічний підхід в політичному аналізі та прогнозі. *Вісник Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут»*. Серія «Філософія. Психологія. Педагогіка». 2007. № 1(19). С. 14-19.
30. Ковбасюк Ю.В., Ващенко К.О., Сурмін Ю.П. та ін. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку: наук. доповідь. К.: НАДУ, 2012. 72 с.
31. Ващенко К.О. Наука як реальний інструмент модернізації державного управління. *Командор: вісник державного службовця України*. 2012. №3. С. 40-43.
32. Ковбасюк Ю.В., Ващенко К.О., Сурмін Ю.П. та ін. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. К.: НАДУ, 2013. 120 с.
33. Ващенко К.О. Равенство перспектив: недавние изменения в перспективах молодежи, их значение и реакция политических кругов. *Youth in the Uneceregion*. UN: Geneva and New York, 2003. С. 87-92.

**Збірники наукових праць, видані за
науковою редакцією**

34. Місцеве самоврядування – основа сталого розвитку країни: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 16 трав. 2014 р.): у 2 т. / за наук. ред. Ю.В. Ковбасюка, К.О. Ващенко, С.В. Загороднюка. К.: НАДУ, 2014. 532 с.

ВІЛЬЧКОВСЬКИЙ
Едуард Станіславович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 20 грудня 1995 р.), доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Міжнародної академії педагогічних та соціальних наук. Професор Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Народився 19 січня 1935 р. в м. Нижньому Тагілі Свердловської області (Російська Федерація). Закінчив Київський державний інститут фізичної культури (1956 р.) за спеціальністю «Фізична культура».

Фахівець у галузі педагогіки, фізичного виховання дітей дошкільного віку та молоді, підготовки вихователів дошкільних закладів і спеціалістів із фізичного виховання та спорту. Досліджує проблеми зміцнення здоров'я, поліпшення фізичного розвитку дітей і учнівської молоді; удосконалення системи фізичного виховання дітей дошкільного віку, учнів загальноосвітніх шкіл і професійно-технічних навчальних закладів, студентів вищих навчальних закладів; підвищення ефективності системи підготовки вчителів фізичної культури.

Автор і співавтор понад 400 публікацій, зокрема 34-х монографій, підручників і посібників з педагогіки, теорії і методики фізичного виховання, валеології для студентів і викладачів вищих навчальних закладів, учителів і вихователів дитячих садків: «Теорія і методика фізичного виховання у початкових класах», «Рухливі ігри у дитячому садку», «Физическое воспитание дошкольников в семье», «Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку», «Физическое воспитание детей дошкольного возраста», «Навчальна робота з фізичної культури в 1-3 класах», «Заняття з фізичної культури в дитячому садку» та ін.; 15 програм з фізичної культури для дошкільних закладів і загальноосвітніх шкіл.

Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 16 кандидатських і 5 докторських дисертацій.

Нагороджений нагрудним знаком «Відмінник народної освіти» Міністерства народної освіти Української РСР, медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода».

Службова адреса: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, вул. Волі, 13, м. Луцьк, 43009.

Тел. (03322) 42068; (044) 2427594.

E-mail: wlod_pas@o2.pl

Наукові праці Вільчковського Е.С.

Монографії

1. Вільчковський Е., Денисенко Н. та ін Оптимізація фізичного виховання дитини у відчизняній системі освіти: монографія. Запоріжжя, 2010. 250 с.
2. Вільчковський Е., Сущенко Л., Пасічник В. Професійна підготовка фахівців фізичної культури у Польщі та Україні (XIX – початок ХХІ століття): монографія. Петров Трибунальський, 2011. 289 с.
3. Вільчковський Е.С., Пасічник В.Р. Фізичне виховання учнів загальноосвітніх шкіл у Польщі (історичний аспект): монографія. К., 2011. 160 с.
4. Вільчковський Е., Сущенко Л., Карпюк Р., Пасічник В. Порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців фізичної культури українських і польських вищих навчальних закладів (історичний аспект): монографія. К., 2011. 434 с.
5. Вільчковський Е., Шиян Б., Цюсь А., Пасічник В. Система фізичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл Польщі та України (ХVІ – початок ХХІ століття). Порівняльний аналіз: монографія. Луцьк, 2016. 240 с.
6. Вільчковський Е., Вільковська А., Пасічник В. Фізичне виховання школярів у різних країнах світу (історія та сучасність): монографія. Петров Трибунальський, 2016. 404 с.

Підручники, навчальні посібники

7. Вільчковський Е., Богініч О., Біленька Г. Сюжетні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного віку: навчально-методичний посібник. К., 1997. 75 с.
8. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Львів, 1998. 336 с.
9. Вільчковський Е.С. Критерії оцінювання стану здоров'я, фізичного розвитку та рухової підготовленості дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник. К., 1998. 64 с.
10. Вільчковський Е.С., Козленко М.П., Цвек С.Ф. Система фізичного виховання молодших школярів: навчально-методичний посібник. К., 1998. 231 с.
11. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Фізичне виховання дітей у дошкільному закладі: навчальний посібник. К., 2001. 215 с.
12. Вильчковский Э., Круцевич Т. Физическое воспитание детей дошкольного возраста. Теория и методика физического воспитания: учебник. Т. 2. К., 2003. С. 21-54.
13. Вільчковський Е.С., Курок А.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. 2-е видання, перероблене та доповнене: навчальний посібник. Суми, 2004. 427 с.
14. Вільчковський Е., Денисенко Н. Організація рухового режиму дітей 5-10 років у закладах освіти: навчально-методичний посібник. Запоріжжя, 2006. 228 с.
15. Кононко О., Вільчковський Е. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі». К., 2008. 430 с.
16. Вільчковський Е., Денисенко Н. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2008. 128 с.
17. Вільчковський Е., Денисенко Н., Шевченко Ю. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку: навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2011. 128 с.
18. Вільчковський Е. Ранкова гімнастика для майбутніх чемпіонів: навчальний посібник. Одеса, 2014. 30,5 др. арк.
19. Wilczkowski E. Wychowanie fizyczne dzieci w wieku przedszkolnym. Podręcznik. Wyd. 2-e poprawione i uzupełnione. Piotrków Trybunalski, 2015. 295 s.

20. Wilczkowski E. *Metodyka wychowania fizycznego w przedszkolu*. Podręcznik. Piotrków Trybunalski, 2007. 270 s.
21. Wilczkowski E. *Wychowanie fizyczne dzieci w wieku przedszkolnym*. Podręcznik. Piotrków Trybunalski, 2012. 280 s.
22. Wilczkowski E., Chodinow W. *Zastosowanie treningu obwodowego na zajęciach z wychowania fizycznego i sportu*. Podręcznik. Piotrków Trybunalski, 2012. 190 s.

Основні статті

23. Вільчковський Е. Професійна спрямованість підготовки фахівців фізичного виховання. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002 рр.* Харків, 2002. Ч. 2. С. 301-311.
24. Вильчковский Э., Пасечник В. Система физического воспитания детей 7-10 лет в реформе образования Польши. Могилев, 2003. С. 101-113.
25. Вільчковський Е., Пасічник В. Музикотерапія як засіб лікування і реабілітації. *Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: зб. наукових праць*. Вип 3. Рівне, 2003. С. 16-20.
26. Вільчковський Е., Богініч О., Денисенко Н. Експериментальна базова програма розвитку дітей дошкільного віку. Розділ: *Фізичний розвиток*. К., 2004. 149 с.
27. Вільчковський Е., Вільковська А. Організація активного відпочинку у дітей дошкільного віку. *Фізична культура у практиці освіти: зб. наукових праць*. Лодзь, 2006. С. 91-98.
28. Вільчковський Е. Фізична підготовленість дошкільників до навчання у школі. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наукових праць*. Вінниця, 2006. С. 69-73.
29. Вільчковський Е., Пасічник В. Особливості підготовки вчителів фізичного виховання у країнах Європи. *Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології: зб. наукових праць*. Харків, 2007. С. 25-32.
30. Вільчковський Е., Пасічник В. Актуальні проблеми формування здоров'я студентської молоді. *Науковий збірник: Педагогіка здоров'я і фізичного виховання*. Петров-Трибунальський, 2007. С. 119-127.

31. Вільчковський Е., Вільчковська А., Пасічник В. Мотивація учнів польських технічних ліцеїв до занять фізкультурою та спортом. *Сб. научных работ 2-х Международных Батыйшевских научных чтений*. Николаев, 2007. С. 334-341.
32. Вільчковський Е., Вільчковська А., Пасічник В. Життєвий шлях і педагогічна спадщина Ф.Фребеля. *НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: Реалії і перспективи*. 2007. Вип. 8. С. 3-6.
33. Вільчковський Е. Проблеми валеологічної освіти студентів вищих навчальних закладів Польщі. *Педагогічні і психологічні науки в Україні. Т. 5. Неперервна професійна освіта: Теорія і практика*. К., 2007. С. 200-207.
34. Вільчковський Е., Пасічник В. Самооцінка професійної підготовки студентами-випускниками факультетів фізичного виховання та фізкультурних ВНЗ України і Польщі. *Педагогіка, Психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту: монографія* / під ред. С. Єрмакова. 2008. № 8. С. 27-34.
35. Вильчковский Э., Пасичник В. Подготовка учителей физкультуры в вузах Украины и Польши за самооценкой студентов-выпускников. *Физическое воспитание и спортивное совершенствование студентов. Современные инновационные технологии. Наука и техника*. Одесса, 2008. С. 555-563.
36. Вільчковський Е., Пасічник В. Шляхи підвищення рухової активності учнів на уроках фізичної культури. *Вісник Чернігівського педагогічного університету*. 2008. Вип. 55. Т. 1. С. 171-175.
37. Вільчковський Е., Пасічник В. Туризм – активна форма рекреації студентів вищих навчальних закладів Польщі. *Актуальні проблеми розвитку руху «Спорт для всіх: досвід, досягнення, тенденції»*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль, 2009. С. 58-61.
38. Вільчковський Е., Пасічник В., Дибовський А., Чвенар А. Генріх Йордан – засновник системи фізичної рекреації дітей та молоді у Польщі. *Зб. наукових праць*. Вінниця, 2009. Вип. 8. Т. 1. С. 7-13.
39. Вільчковський Е., Луговий В. Формування у студентів уявлення про біомеханічну структуру фізичних вправ. *Вісник*

Чернігівського ДПУ. Вип 69. Серія педагогічні науки, фізичне виховання і спорт. 2009. С. 118-123.

40. Вільчковський Е., Пасічник В. Удосконалення системи фізичного виховання дітей та учнівської молоді у Польщі. *Часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізкультура і спорт).* 2010. Вип. 7. С. 61-66.
41. Вільчковський Е., Вільчковська А., Пасічник В. Підготовка педагогів для дошкільних закладів у польських вищих навчальних закладах в контексті Болонського процесу. *Зб. наукових праць.* Бердянськ, 2010. № 1. С. 261-267.
42. Вільчковський Е., Пасічник В. Сучасні вимоги до системи фізичного виховання учнів ПТНЗ. *Безперервна професійна освіта в контексті європейської інтеграції. Теорія, досвід, прогноз.* К., 2010. С. 33-39.
43. Вильчковский Э., Вильчковская А., Цось А., Пасичник В. Эффективность подготовки будущих учителей физического воспитания в Вузах Украины и Польши за самооценкой студентов-выпускников. *Педагогика здоровья и физического воспитания. Теория и практика: сб. научных работ.* Петров Трибунальский, 2012. С. 255-271.
44. Вільчковський Е., Вільчковська А., Пасічник В. Януш Корчак про фізичне виховання дітей та молоді. *Зб. наукових праць Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки.* Луцьк, 2012. С. 13-16.
45. Вільчковський Е., Пасічник В. Застосування методу колового тренування на заняттях з фізичної культури у загальноосвітньої школі. *Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції.* Одеса, 2013. С. 20-26.
46. Вільчковський Е., Вільчковська А., Пасічник В. П'єр де Кубертен – засновник сучасних Олімпійських ігор, визначний діяч фізичної культури і спорту. До 150-річчя від дня народження. *Фізичне виховання у рідній школі.* 2013. № 3 (85). С. 25-30.
47. Вільчковський Е., Пасічник В. Фізичне виховання школярів у Фінляндії. *Фізичне виховання у рідній школі.* 2014. № 3(91). С. 29-32.

48. Вільчковський Е., Пасічник В. Система фізичного виховання у школах Швеції. *Фізичне виховання у рідній школі*. 2014. № 4(92). С. 33-38.
49. Вільчковський Е., Пасічник В. Система фізичного виховання дітей та молоді у школах Німеччини. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова*. 2015. Вип. 15(56). С. 87-91.
50. Вільчковський Е., Пасічник В. Сучасна система фізичного виховання у польських школах. *Фізичне виховання у рідній школі*. 2016. № 1(102). С. 35-41.
51. Вільчковський Е., Пасічник В. Теоретичні передумови вдосконалення педагогічної діяльності вчителів фізичного виховання у школах Польщі. *Вісник Чернігівського НПУ. Серія: Педагогічні науки*. 2016. Вип. 137. С. 317-322.
52. Вільчковський Е., Пасічник В. Застосування тестів в оцінюванні фізичної підготовленості дітей та учнівської молоді в США. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. 2016. Вип. 8 (78 К.). С. 11-14.
53. Вільчковський Е., Пасічник В. Фізичне виховання школярів у Франції. *Фізичне виховання у рідній школі*. 2016. № 6. С. 40-45.
54. Вільчковський Е., Пасічник В. Зміст фізичного виховання дітей і молоді в школах України. *Nauczyciel i szkoła*. 2015. № 1. S. 187-201.
55. Вільчковський Е., Пасічник В. Фізичне виховання учнів I-XI класів в Росії. *Nauczyciel i szkoła*. 2016. № 1(59). S. 121-135.
56. Wilczkowski E., Pasiecznik W. Wychowanie fizyczne uczniów szkole europejskich. *Status Praxis w praktyce nauczycielskiej: praca Zbiorowa*. Płock, 2016. S. 195-210.
57. Wilczkowski E., Pasiecznik W. Optymalna aktywność ruchowa – podstawa zdrowia i wszechstronnego rozwoju fizycznego dzieci w wieku 3-7 lat. *Zdrowie i Społeczeństwo*. 2013. T. 2. Nr. 1. S. 121-124.

ВОЛКОВ
Олег Ігорович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 16 грудня 1999 р.), кандидат технічних наук, професор. Заслужений працівник міжнародної освіти України. Почесний працівник фізичної культури і спорту, почесний працівник туризму, почесний громадянин м. Буенос-Айреса.

Народився 8 січня 1944 р. у м. Києві. Закінчив фізичний факультет Київського державного університету імені Тараса Шевченка у 1965 р. У 1974–1993 роках працював у Київському політехнічному інституті на посаді доцента, професора кафедри загальної та експериментальної фізики.

Проходив стажування в Амстердамському університеті (Нідерланди). Був консультантом завідувача кафедри Вищого загальної військового училища Республіки Куба у 1980–1982 роках. У 1986–1990 роках працював інспектором, головним інспектором і завідувачем відділу Міністерства освіти України. У 1993–1994 роках – перший секретар Посольства України в Аргентині. У 1994–1996 роках – завідувач відділу науки і освіти Адміністрації Президента України, у 1997–2003 роках – заступник директора Департаменту внутрішньої політики і начальник Управління науково-технічного та гуманітарного розвитку Секретаріату Кабінету Міністрів України.

У 2003–2010 роках – ректор Київського національного університету технологій та дизайну. Член виконкому Національного олімпійського комітету та президент Федерації стрільби України.

Автор і співавтор 109 наукових і науково-методичних праць.

Нагороджений орденами «За заслуги» III, II ступенів, «Данило Галицький», князя Володимира III та II ступенів, преподобного Нестора Літописця, Михайла Ломоносова; Почесною грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів

України, відзнакою Міністерства оборони України «За сприяння Збройним Силам України», медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.».

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Службова адреса: Федерація стрільби України, вул.

Еспланадна, 6, м. Київ, 01023

Тел.: +38 050- 310-29-39

E-mail: ovolkov@ymail.com

Наукові праці Волкова О.І.

Монографії

1. Волков О.І. Інноваційні розробки та технології науковців Київського національного університету технологій та дизайну. Київ: Світ успіху, 2010. 57 с.
2. Волков О.І. Сторінки історії Київського національного університету технологій та дизайну. Київ: Світ успіху, 2010. 616 с.
3. Інноваційні розробки та технології наукового товариства студентів та аспірантів Київського національного університету технологій та дизайну. Київ: Світ успіху, 2010. 49 с.
4. Волков О.І. Енциклопедія швейного виробництва. К.: Самміт-книга, 2010. 968 с.
5. Волков О.І. Літопис винахідницької діяльності Київського національного університету технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2005. 289 с.
6. Волков О.І. Системи якості вищих навчальних закладів: теорія і практика. Київ: Наукова думка, 2006. 187 с.
7. Волков О.І. Винахідницька діяльність Київського національного університету технологій та дизайну за 2006 рік. Київ, КНУТД, 2007. 266 с.
8. Волков О.І. Наукова діяльність Київського національного університету технологій та дизайну за 2007 рік. В 2-х томах. Київ, Наукова думка, 2010. 187 с.

Підручники та навчальні посібники

9. Волков О.І. Математичні моделі в САПР обладнання та технологічних процесів легкої і текстильної промисловості. Київ, 2003. 586 с.

10. Волков О.І. Математические модели САПР оборудования и технологических процессов легкой и текстильной промышленности. Киев, Бумсервіс, 2003. 588 с.
11. Волков О.І. САПР оборудования и технологических процессов легкой и текстильной промышленности. Київ, Бумсервіс, 2004. 519 с.
12. Волков О.І. Економіка й організація інноваційної діяльності. Київ, ВД «Професіонал», 2004. 960 с.
13. Волков О.І. Економіка і організація інноваційної діяльності. Київ, 2005. 424 с.
14. Волков О.І. Інформаційні вимірювальні системи. Київ: Наукова думка, 2005. 328 с.
15. Волков О.І. Інноваційний розвиток промисловості України. Навчальний посібник. Київ, КНТ, 2006. 342 с.
16. Волков О.І. Універсальний довідник взуттєвика. К.: Лібра, 2007. 340 с.
17. Волков О.І. Економіка та організація інноваційної діяльності. III-е видання. Київ, Центр учбової літератури, 2007. 423 с.
18. Волков О.І. Метрологія, теорія і нормативне забезпечення. Київ: Вища школа, 2008. 277 с.
19. Волков О.І. Экономика предприятия: Курс лекций. М.: ИНФРА, 2005. 280 с.

Основні статті

20. Волков О. Аналіз сучасних концепцій управління якістю машинобудівної продукції. *Технологія і техніка друкарства*. 2005. № 1. С. 21-23.
21. Волков О. Впровадження систем управління навколишнім середовищем у ВНЗ. *Вісник КНУТД*. 2004. № 5. С. 5-12.
22. Волков О. Забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог — головне стратегічне завдання університету. *Вісник КНУТД*. 2005. № 5(25). Т. 1. С. 3-5.
23. Волков О. Наукова діяльність університету в ювілейний рік. *Вісник КНУТД*. 2005. № 5(25). Т. I. С. 3-10.
24. Волков О. Зустрічаємо вісімдесятиріччя університету науковими здобутками. *Вісник КНУТД*. 2010. № 5. С. 7-14.

**ГОЛУБ
Володимир
Володимирович**

Член-кореспондент НАПН України (обраний 11 квітня 2003 р.), кандидат технічних наук, професор. Заслужений працівник народної освіти України. Радник Глави Адміністрації Президента України.

Народився 9 січня 1946 р. в с. Келеберді Канівського району Черкаської області. У 1973 р. закінчив Київський технологічний інститут легкої промисловості за спеціальністю «Економіка та організація промисловості предметів широкого вжитку».

Фахівець з економіко-математичного моделювання виробничих систем. Досліджує проблеми теорії та методики викладання спеціальних дисциплін легкої промисловості у вищих навчальних закладах, брав участь у розробленні навчально-методичної документації для підготовки фахівців зі спеціальності «Менеджмент організацій». Зробив вагомий внесок в обґрунтування пріоритетних напрямів і шляхів, практичну реалізацію сучасної гуманітарної політики, в розроблення нормативно-правової бази розвитку науки, вищої і професійно-технічної освіти.

Автор і співавтор понад 50 науково-методичних праць, зокрема навчальних програм, довідників, методичних розробок для вищих навчальних закладів. Сприяє розвитку інноваційної діяльності педагогічних колективів закладів системи професійно-технічної освіти, а також реалізації міжнародних проєктів, впровадженню їх результатів у професійних і вищих навчальних закладах.

Нагороджений: орденами «За заслуги» III, II ступенів, медаллю «За трудову відзнаку», медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.».

Адреса: вул. Дмитрівська, 13, кв.8, м. Київ, 01054

Тел.: (044) 569-33-47

Наукові праці Голуба В.В.

1. Методичні вказівки до виконання дипломного проекту по спеціальності «Менеджмент організацій». Київ, 1996.
2. Методичні вказівки до виконання організаційно-економічного розділу дипломного проекту по спеціальності «Конструювання взуття». Київ, 1999.
3. Робоча програма, методичні вказівки та контрольні завдання по курсу економіко-математичні методи і моделі. Київ, 1999.

КАМІНЕЦЬКИЙ
Ярослав Григорович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 29 січня 1997 р.) кандидат економічних наук, віце-президент крайового товариства «Рідна школа», член Національної Спілки письменників України, лауреат літературної премії імені М. Шашкевича.

Народився 28 липня 1941 р. в с. Зарудці Жовківського району Львівської області. У 1968 р. закінчив Львівський державний університет імені І. Франка за спеціальністю «Українська мова і література».

З 1973 р. працював у системі управління професійно-технічної освіти: заступником начальника Львівського обласного управління профтехосвіти, першим заступником начальника управління народної освіти Львівського облвиконкому, головного комітету професійної освіти обласної державної адміністрації; з 1994 р. – директор Львівського науково-практичного центру. В 1998 р. обраний депутатом, головою постійної комісії Львівської обласної ради та прийнятий до Національної спілки письменників України, з 2005 р. обраний заступником голови, у 2011–2015 роках – голова Львівської обласної організації Національної спілки письменників України. Автор 15 поетичних збірок.

Фахівець із теорії і методики професійної підготовки кваліфікованих робітників у ступеневій професійно-технічній освіті. Співатор комплексної системи управління якістю підготовки робітників високої кваліфікації. Досліджує проблеми науково-методичного забезпечення реформування системи професійної освіти, розвитку економічної діяльності в професійних навчальних закладах.

Обґрунтував психолого-педагогічні умови розвитку професійно-технічних навчальних закладів як освітньої системи в умовах ринкової економіки; теоретичні і практичні засади

управління їх розвитком в умовах ринкової економіки, педагогічні умови якісної підготовки фахівців на основі маркетингу ринку праці та освітнього моніторингу. Запропонував нові принципи економічної політики щодо розвитку професійно-технічної освіти: системності, цілеспрямованості, пріоритетності, комплексності, адаптивності.

Розробник дорожньої карти економічної політики держави з розвитку професійно-технічної освіти, що включає: аналіз вихідного рівня економічного розвитку професійно-технічної освіти, її проблем та можливостей; визначення цілей, пріоритетів і кінцевих результатів; з'ясування способів досягнення поставлених завдань і створення відповідних правових, економічних та організаційно-управлінських механізмів; формування необхідних фінансових, матеріальних, інтелектуальних, трудових та інформаційних ресурсів; передбачення ризиків і наслідків управлінських рішень.

Автор і співавтор понад 160 наукових праць, у тому числі 5 монографій, 3 навчально-методичних посібників, 8 методичних рекомендацій.

Нагороджений орденом «Знак Пошани», Почесною грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода»; Золотою медаллю Спілки письменників України «Почесна відзнака»; нагрудними знаками: «Відмінник професійно-технічної освіти СРСР», «Відмінник освіти УРСР», «Відмінник освіти України», «За наукові досягнення», «Василь Сухомлинський». Лауреат літературної премії імені М. Шашкевича.

Службова адреса: Відокремлений структурний підрозділ Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти», вул. М. Кривоноса, 10, м. Львів, 79008.

Тел.: (032) 275-52-95

E-mail: lnnc@ukr.net

Наукові праці Камінецького Я.Г.

Монографії

1. Камінецький Я.Г., Клим Б.І., Копельчак М.П., Криницька Л.Я., Субтельна Г.В. Управління підготовкою кваліфікованих

робітників та фахівців у регіоні: організаційно-педагогічні та економічні засади: монографія; за ред. Я.Г.Камінецького. Львів: [б. в.], 2004. 384 с.

2. Камінецький Я.Г., Жидецький Ю.Ц., Клим Б.І., Копельчак М.П., Криницька Л.Я., Кубська Л.І., Субтельна Г.В. Організаційно-економічні механізми функціонування професійно-технічної освіти в ринкових умовах: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2006. 237 с.
3. Камінецький Я.Г., Вачевський М.В., Клим Б.І., Копельчак М.П., Кубська Л.І., Сліпчишин Л.В., Субтельна Г.В., Токар Б.І. Науково-теоретичні основи управління професійно-технічними навчальними закладами в умовах ринкової економіки. *Управління якісною підготовкою фахівців у професійно-технічних навчальних закладах на основі маркетингу ринку праці та освітнього моніторингу в умовах регіоналізації: монографія* / за ред. Я.Г.Камінецького. Львів: СПОЛОМ, 2010. С. 8-51.
4. Камінецький Я.Г., Копельчак М.П., Вачевський М. В. та ін. Теоретико-методичні засади організації підготовки робітничих кадрів з професій, що користуються попитом на ринку праці: монографія. К.: Пед. думка, 2013. 256 с.

Підручники та навчальні посібники

5. Вачевський М.В., Мадзігон В.М., Вачевська Н.Л., Ничкало Н.Г., Камінецький Я.Г. Формування професійної компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів: навчальний посібник. К.: Кондор, 2010. 372 с.
6. Я.Г. Камінецький, Б.І. Клим, В.П. Жук. Організаційно-педагогічні засади управління підготовкою кваліфікованих робітничих кадрів в умовах ринку : методичний посібник. Львів: [б. в.], 2002. 342 с.

Методичні рекомендації

7. Камінецький Я.Г., Абрагамовська Р.М., Бобик Р.Д., Клим Б.І. Професійно-технічна освіта Львівської області в 1990-1997 рр.: аналітично-методичні матеріали. Львів: [б. в.], 1997. 26 с.
8. Камінецький Я.Г., В.П. Жук, Б.І. Клим Організаційно-педагогічні засади управління підготовкою кваліфікованих

робітничих кадрів в умовах ринку : методичні рекомендації. Львів: РВ «Основа», 1998. 21 с.

9. Камінецький Я.Г. Науково-теоретичні засади управління професійно-технічними навчальними закладами в сучасних умовах: метод. рекомендації. Львів: ОНПЦ ПТО, 2003. 41 с.

Основні статті

10. Камінецький Я.Г., Криницька Л.Я. Професійно-технічна освіта України і Німеччини: порівняльний аналіз. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Філософія освіти: збірник наукових праць*. 2002. Вип. 8. С. 351-359.
11. Камінецький Я.Г. Економічна діяльність професійно-технічних навчальних закладів в умовах ринку. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні (1992-2002): збірник наукових праць до 10-річчя АПН України: у 2 ч.* Харків: [б. в.], 2002. Ч. 2. С. 217-228.
12. Камінецький Я. Управляти по-сучасному, господарювати ефективно. *Методичний вісник*. 2003. № 2. С. 4-13.
13. Камінецький Я.Г. Модернізація управлінської діяльності в системі професійно-технічної освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень, перспективи: збірник наукових праць*; [за ред. І.А. Зязюна та Н.Г. Ничкало]. К.: [б. в.], 2003. С. 161-171.
14. Камінецький Я.Г., Копельчак М.П. Науково-педагогічний експеримент щодо створення моделі вищого професійного училища підприємництва. *Методичний вісник*. 2004. № 3. С. 35-39.
15. Камінецький Я. Литвин А. Львівському науково-практичному центру Інституту педагогіки і психології професійної освіти Академії педагогічних наук України – 10 років! *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2004. № 3. С. 187-202.
16. Камінецький Я. Г. Наукові засади професійної підготовки фахівців у професійно-технічних навчальних закладах у нових соціально-економічних умовах. *Методичний вісник / НМЦ ПТО у Льв. обл.* 2004. № 4. С. 18-23.
17. Камінецький Я. Іван Франко – будівничий української державності. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2006. № 4. С. 165-177.

18. Камінецький Я.Г. Ідеї державотворення у спадщині І. Франка. *Професійне спрямування навчання і виховання особистості: збірник наукових праць* / за ред. Г.П. Васяновича. Львів: ЛДУ БЖД, 2006. С. 235-247.
19. Камінецький Я., Литвин А. Педагогіка і психологія професійно-технічної освіти: досвід, проблеми, перспективи: звітна наукова конференція Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти АПН України. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2006. № 2. С. 203-211.
20. Камінецький Я.Г. Управління якісною підготовкою кваліфікованих робітничих кадрів в умовах регіоналізації професійно-технічної освіти. *Педагогічна і психологічна думка в Україні: збірник наукових праць до 15-річчя АПН України: у 5 т.* К.: Педагогічна думка, 2007. Том 5. С. 127-137.
21. Камінецький Я. Г. Управління неперервним професійним розвитком виробничого персоналу в Україні. *Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології: збірник наукових праць*. 2007. С. 504-510.
22. Камінецький Я. Професійно-технічна освіта: виклики сьогодення і потреби системних змін. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2007. № 6. С. 237-241.
23. Камінецький Я., Клим Б. , Копельчак М. Проблеми підготовки і працевлаштування кваліфікованих робітничих кадрів в умовах ринку. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2007. № 5. С. 189-199.
24. Камінецький Я.Г. Українська національна ідея в науковій діяльності та художній творчості Івана Франка. *Товариство «Рідна школа»: історія і сучасність: наук. альманах*. 2007. Ч. 4. С. 57-70.
25. Камінецький Я. Проблеми і тенденції управління якісною підготовкою людських ресурсів у системі професійно-технічної освіти України. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2008. № 4. С. 18-26.
26. Камінецький Я., Копельчак М., Кубай В. Працювати з випередженням часу, впроваджуючи дух підприємництва. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2008. № 3. С. 225-234.

27. Камінецький Я. Науково-педагогічні та економічні основи управління системою профтехосвіти. *Молодь і ринок*. 2009. № 2. С. 15-19; № 4. С. 36-41.
28. Камінецький Я.Г. Який робітник потрібен Україні? *Універсум. Журнал політології, футурології, економіки, науки та культури*. 2009. № 9-10. С. 38-42.
29. Камінецький Я.Г. У час відродження з руїни держави, нації й душі. *Погляд у майбутнє*. Львів, 2009. С. 23-26.
30. Камінецький Я. Без експериментальної роботи немає науки в системі професійної освіти і навчання. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2009. № 5. С. 214-219.
31. Камінецький Я. Проблема науково-педагогічного забезпечення професійно-технічної освіти в регіоні: реалії сьогодення та історичний досвід. *Третій український педагогічний конгрес: збірник наук. праць*. Львів: СПОЛОМ, 2010. С. 72-82.
32. Камінецький Я. Стан і проблеми розвитку професійної підготовки виробничого персоналу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2010. № 4. С. 9-22.
33. Камінецький Я. Сучасні проблеми і перспективи управління розвитком професійної освіти і навчання в Україні очима науковця. *Молодь і ринок*. 2010. № 7-8(66-67). С. 28-32.
34. Камінецький Я.Г. Роль органів виконавчої влади в підготовці кваліфікованих робітників. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2011. № 6. С. 9-22.
35. Камінецький Я. Підготовка кваліфікованих робітничих кадрів у системі професійної освіти України: досвід діяльності «Рідної школи» і сучасні проблеми. *Рідна школа*. 2011. Ч. 6. С. 39-49.
36. Камінецький Я. Концептуальні засади розвитку соціального партнерства в системі професійно-технічної освіти України. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2012. № 6. С. 209-220.
37. Камінецький Я.Г. Організаційно-педагогічні засади підвищення ефективності управління системою професійно-технічної освіти. *Молодь і ринок*. 2012. № 11. С. 20-27.
38. Камінецький Я.Г. Розвиток професійної педагогіки за роки незалежності України: досягнення і проблеми. *Молодь і ринок*. 2012. № 1. С. 48-53.

39. Камінецький Я.Г. Методологічні основи аналізу потреб ринку праці у підготовці висококваліфікованого виробничого персоналу. *Молодь і ринок*. 2013. № 11. С. 35-40.
40. Камінецький Я. Використання досвіду минулого та народних трудових традицій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників. *Післядипломна педагогічна освіта*. 2015. № 1. С. 89-99.
41. Камінецький Я. Роль митрополита Андрея Шептицького в розвитку українського Фахового шкільництва Галичини. *Андрей Шептицький: наук. праці*. Львів: СПОЛОМ, 2016. С. 40-53.
42. Камінецький Я., Криницька Л. Підготовка фахівців у системі професійної освіти України в умовах європейської інтеграції: управлінський аспект. *Psychologiczne i pedagogiczne podstawy kształcenia specjalistów w warunkach integracji Europejskiej*. 2004. Т. I. S. 141-149.
43. Камінецький Я.Г. Проблеми і тенденції управління якісною підготовкою людських ресурсів у системі професійно-технічної освіти України. *Szkoły w perspektywie XXI wieku: Teraźniejszość-przyszłość. Część. I. Problemy podstawowe*. 2009. S. 181-187.
44. Wasianowycz G., Kamieniecki J. Refleksyjne podeście jako Strategia podwyższenia fwalifikacji zawodowych nauczyciela. *Badanie dojrzewanie – rozwój (na drogice do doktoratu) wybrane aspekty badan komparatystycznych: zalozenia metodologiczne i analizy porwnawcze*. 2011. S. 184-190.
45. Kamieniecki Jarosław. Zarządzanie ustawicznym kształceniem zawodowym w warunka chóspołczeństwa wielokulturowego. *Pedagogika pracy*. Radom: Instytut Technologii Eksploatacji, 2009. S. 111-115.

КОЗЯР
Михайло Миколайович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 20 жовтня 2016 р.), доктор педагогічних наук, професор. Заслужений працівник освіти України. Ректор Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Народився 19 листопада 1955 р. в селі Затоці Яворівського району Львівської області.

Ініціатор і засновник наукового напрямку в педагогіці – теорії і методики професійної підготовки майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах. Теоретично обґрунтував систему неперервної освіти фахівців з безпеки життєдіяльності. Пріоритетний напрям дослідження – обґрунтування шляхів впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес вищого навчального закладу. Відповідно до розробленої ним освітньої програми впроваджено навчальну дисципліну «Професійна підготовка до діяльності в екстремальних умовах», створено віртуальне навчальне середовище «Віртуальний університет». Керує проектами з розроблення програмних продуктів для мобільних пристроїв і технологій їх застосування в навчанні й професійній діяльності. Створив психолого-тренувальний комплекс з підготовки рятувальників із застосуванням сучасного обладнання та інформаційних технологій, навчально-тренувальний центр, навчально-тренувальний полігон та інші спеціалізовані навчальні комплекси, лабораторії та спеціалізовані класи.

Голова спеціалізованої вченої ради К 35.874.03 Львівського державного університету безпеки життєдіяльності із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» та член спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 Вінницького

державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата педагогічних наук.

Учасник проєктів Європейського Союзу: в рамках європейських програм Erasmus+ Британської Ради «Наука заради безпеки та миру» (НATO), «Польська допомога», з обміну експертами в галузі цивільного захисту та інших. За його керівництва навчальний заклад став активним членом Європейської асоціації вищих навчальних закладів у галузі безпеки людини (EFSCA). Визнанням досягнень Львівського державного університету безпеки життєдіяльності в освітній, науковій та міжнародній діяльності стало приєднання до положень Великої Хартії Університетів у 2013 р. в Болонському університеті.

Учасник численних міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій з проблем педагогіки, теорії і методики професійної освіти. Ініціатор проведення Міжнародної конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи», що проводиться з 2006 року на базі Львівського державного університету безпеки життєдіяльності та викликає значний інтерес вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі педагогіки. Головний редактор збірників наукових праць «Пожежна безпека» та «Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності».

Автор і співавтор понад 150 наукових праць, зокрема 6 монографій, 27 підручників, 87 наукових статей. Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 3 докторські та 7 кандидатських дисертацій.

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, Почесною грамотою Верховної Ради України, медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода», відзнакою Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення» та Міністерства внутрішніх справ України «За розвиток науки, техніки та освіти», Срібною медаллю «Za zasługi dla pożarnictwa» (Республіка Польща).

Службова адреса: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, вул. Клепарівська, 35, м. Львів, МСП, 79000.

Тел.: +38(032)233-32-47

E-mail: ubgd@i.ua

Наукові праці Козяра М.М.

Монографії

1. Козяр М.М. Екстремально-професійна підготовка до діяльності у надзвичайних ситуаціях: монографія. Львів: Сполом, 2004. 374 с.
2. Козяр М.М. Формування особистості професіонала у процесі оволодіння професійно-екстремальною діяльністю. *Психолого-педагогічні основи професійної адаптації майбутніх фахівців: монографія*. Львів: Сполом, 2008. С. 139-146.
3. Козяр М.М., Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців: монографія. Львів: ЛДУ БЖД, 2012. 380 с.
4. Васянович Г.П., Вдович С.М., Дегтярьова Г.С., Козяр М.М., Музальов О.О. Гуманітарна освіта і потреби ринку праці: монографія. К.: Педагогічна думка, 2012. 151 с.
5. Дегтярьова Г.С., Козяр М.М., Матійків І.М., Руденко Л.А., Шиделко А.В. Психологічні аспекти професійної підготовки конкурентноздатних фахівців: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 170 с.
6. Козяр М.М., Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців: монографія. 2 вид. Львів: ЛДУ БЖД, 2015. 380 с.

Підручники та навчальні посібники

7. Козяр М.М., Виноградський Б.А., Ковальчук А.М. Професійно-стрілецька підготовка особового складу органів внутрішніх справ України у швидкісних стрілецьких вправах: навч. посіб. Львів: СПОЛОМ, 2002. 109 с.
8. Козяр М.М. Педагогічні основи процесу виховання військовослужбовців. *Військова психологія і педагогіка: навч. посібник* / за заг. ред. М.Й. Варія. Львів: СПОЛОМ, 2003. С. 510-547.
9. Козяр М.М. Індивідуально-виховна робота з військовослужбовцями і самовиховання. *Військова психологія і педагогіка: навчальний посібник* / за заг. ред. М.Й. Варія. Львів: СПОЛОМ, 2003. С. 548-575.

10. Козяр М.М. Основи екстремальної підготовки. *Військова психологія і педагогіка: навч. посібник* / за заг. ред. М.Й. Варія. Львів: СПОЛОМ, 2003. С. 602-622.
11. Козяр М.М., Коваль М.С., Шналь Т.М., Фіцик В.С. Пожежна безпека процесів зберігання грубих кормів: навч.-метод. посіб. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2003. 24 с.
12. Козяр М.М., Коваль М.С., Шналь Т.М., Фіцик В.С. Пожежна профілактика в технологічних процесах виробництва: навч.-метод. посіб. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2003. 23 с.
13. Козяр М.М., Коваль М.С., Шналь Т.М., Фіцик В.С. Правила розміщення пожежних сповіщувачів: навч.-метод. посіб. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2003. 28 с.
14. Козяр М.М., Кадемія М.Ю., Ткаченко Т.В., Шевченко Л.С. Інформаційне освітнє середовище сучасного навчального закладу: навч.-метод. посіб. Львів: СПОЛОМ, 2008. 186 с.
15. Козяр М.М., Виноградський Б.А., Ковальчук А.М. Основи влучної стрільби: навч. посіб. Львів: СПОЛОМ, 2008. 108 с.
16. Козяр М.М., Зачко О.Б., Рак Т.Є. Віртуальний університет: навч.-метод. посіб. Львів: ЛДУ БЖД, 2009. 168 с.
17. Козяр М.М. Професійна підготовка до діяльності в екстремальних умовах: навч. посіб. Львів: ЛДУ БЖД, 2009. 220 с.
18. Козяр М.М., Кадемія М.Ю., Кобися М.В., Коваль М.С. Соціальні сервіси Веб 2.0 і Веб 3.0 у навчальній діяльності: навчальний посіб. Вінниця: ТОВ «Планер», 2010. 239 с.
19. Козяр М.М., Бедрій Я.І., Білінський Б.О., Івах Р.М. Промислова екологія: навч. посіб. К.: Кондор, 2010. 374 с.
20. Козяр М.М., Івах Р.М., Бедрій Я.І., Білінський Б.О. Основи охорони праці: навч. посіб. К.: Кондор, 2010. 464 с.
21. Козяр М.М., Бедрій Я.І., Станіславчук О.В. Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту населення: навч. посібник. К.: Кондор, 2012. 458 с.
22. Козяр М.М., Лопушанський Я.Й., Семерак М.М. Радіаційна безпека. Ядерна енергія: навчальний посіб. Львів: НТ ім. Шевченка у Львові, 2013. 312 с.
23. Дегтярьова Г.С., Козяр М.М., Руденко Л.А., Шиделко А.В. Психолого-педагогічні засади діяльності педагога сучасної професійної школи: навч.-метод. посіб. К.: Педагогічна думка, 2013. 139 с.

24. Козяр М.М., Коваль М.С. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: Знання, 2013. 327 с.
25. Варій М. Й., Козяр М.М., Коваль М.С. Педагогіка вищої школи: методики визначення ефективності: навч.-метод. посіб. К: Знання, 2013. 118 с.
26. Козяр М.М., Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Інформаційні технології в умовах інформатизації освіти: навч. посіб. Львів: ЛДУ БЖД, 2015. 396 с.

Методичні рекомендації

27. Козяр М.М., Методичні рекомендації з соціально-психологічного забезпечення організації та несення курсантами вартості служби. Львів: ЛПТУ, 2001. 25 с.
28. Козяр М.М., Ковалишин В.В., Желізко В.Ф. Практичний посібник з організації наукової, науково-дослідної і дослідно-конструкторської роботи в ЛПБ МВС України. Львів: ЛПБ, 2002. 78 с.
29. Козяр М.М. Методичні рекомендації та програма стажування курсантів 3-го курсу: Спеціальність 6.092800 «Пожежна безпека». Львів: ЛПБ, 2002. 24 с.
30. Козяр М.М., Коваль М.С., Шналь Т.М., Фіцик В.С. Пожежна техніка: метод. вказівки. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2003. Ч.1. 29 с.
31. Козяр М.М., Коваль М.С., Шналь Т.М., Фіцик В.С. Пожежна техніка: метод. вказівки. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2003. Ч.2. 20 с.
32. Козяр М.М., Коваль М.С., Лундяк В.С. Пожежна профілактика в будівництві: метод. вказівки. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2003. 10 с.
33. Козяр М.М., Коваль М.С., Лундяк В.С. Визначення основних параметрів відцентрового пожежного насоса: метод. вказівки. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2003. Ч. 1. 30 с.
34. Козяр М.М., Коваль М.С., Лундяк В.С. Визначення основних параметрів відцентрового пожежного насоса: метод. вказівки. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2003. Ч. 2. 27 с.
35. Козяр М.М., Юзьків Т.Б., Гуцуляк Ю.В. Будівлі та споруди та їх поведінка в умовах пожежі: метод. посіб. Львів: ЛПБ, 2005. 63 с.

36. Козяр М.М. Проходження навчальної практики: Спеціальність «Пожежна безпека»: метод. рекомендації. Львів: ЛДУ БЖД, 2006. 21 с.

Основні статті

37. Козяр М.М., Кусій М.І. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців пожежно-рятувальних підрозділів МНС. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. пр.* Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2009. Вип. 29. С. 129-138.
38. Козяр М.М. Віртуальний університет: перспективи переходу на новий тип освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. Вип. 23. С. 40-46.
39. Козяр М.М. Професійна компетентність викладача ВНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. Вип. 26. С. 314-319.
40. Козяр М.М. Використання ІКТ в інтерактивному навчанні студентів ВНЗ. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. пр.* Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. Вип. 33. С. 79-82.
41. Козяр М.М. Модернізація навчально-виховного процесу на основі використання єдиного інформаційно-освітнього середовища. *Теорія і практика управління соціальними системами: щоквартальний науково-практичний журнал. Х.: НТУ «ХПІ», 2011. № 1. С. 3-8.*
42. Козяр М.М. Використання методів активного навчання у підготовці фахівців безпеки життєдіяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2011. Вип. 27. С. 356-362.
43. Козяр М.М. Використання інформаційного освітнього середовища в самостійній роботі студентів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у*

- підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. Вип. 29. С. 69-75.
44. Козяр М.М., Окіпняк Д.А. Активізація навчально-пізнавальної діяльності у процесі підготовки фахівців гуманітарного розмінування під час навчання. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності: зб. наук. пр.* 2013. № 8. С. 251-257.
45. Козяр М.М. Інновації E-learning у підготовці фахівців у ВНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. Вип. 37. С. 81-85.
46. Козяр М.М. Формування компетенцій майбутніх фахівців засобами ІКТ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. Вип. 40. С. 7-11.
47. Козяр М.М. Інтерактивні методики навчання у ВНЗ. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. пр.* Х.: НТУ «ХПІ», 2015. Вип. 2(46). С. 284-292.
48. Козяр М.М., Кадемія М.Ю. Інноваційні технології підготовки фахівців у навчальних закладах. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наук. пр.* К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. № 16(23). С. 92-96.
49. Козяр М.М. Інтерактивні методи навчання майбутніх фахівців з безпеки життєдіяльності. *Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: збірник наукових статей.* К. : НТУ, 2015. С. 334-342.
50. Козяр М.М. Використання інтерактивних технологій навчання у підготовці фахівців безпеки життєдіяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. Вип. 44. С. 105-109.

51. Козяр М.М. Інновації у навчальному процесі сучасних вищих навчальних закладів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. Вип. 46. С. 218-222.
52. Козяр М.М., Вовчаста Н.Я. Парадигмальний підхід до професійної іншомовної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах цивільного захисту. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності: зб. наук. пр.* 2016. № 14. С. 230-236.
53. Kozyar M.M. Europa bez granic: wyzwanie dla oświaty wielokulturowej. *Europa bez granic: wyzwanie dla oświaty wielokulturowej.* Ryka: Wyższa Szkoła Umiejętności Pedagogicznych i Zarządzania w Rykach, 2004. S. 17-19.
54. Kozyar M.M. Podstawy kształcenia w warunkach ekstremalnych. *Kształcenie zawodowe Pedagogika i psychologi, VII Polsko-ukraiński rocznik.* 2005. S. 271-275.
55. Kozyar M., Gudim V., Koval M., Postoluk A. et al. Metodologia prowadzenia zajęć laboratoryjnych z elektrotechniki w laboratorium komputerowym. *Zeszyty naukowe Politechniki Częstochowskiej.* Częstochowa, 2005. S. 81-83.
56. Kozyar M.M. Technologie informacyjno-telekomunikacyjne w systemie kształcenia specjalistów z obrony cywilnej (na przykładzie Ukrainy). *Problemy profesjologii: Półrocznik poświęcony problemom rozwoju zawodowego człowieka.* Zielona Góra: Instytut Edukacji Techniczno-Informatycznej, 2006. № 1/2006. S. 185-188.
57. Kozyar M.M. Aspekty militarne w dziedzictwie duchowym Jana Pawła II. *Semper in Altum. Zawsze wzwyż.* Stalowa Wola: Katedra Pedagogiki Katolickiej KUL, 2010. S. 461-472.
58. Kozyar M.M. Wykorzystanie technologii medialnych w procesie kształcenia w szkole wyższej. *Interdyscyplinarnosc pedagogiki I jej subdyscypliny.* 2013. P. 227-236.

КУШЕРЕЦЬ
Василь Іванович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 20 жовтня 2016 р.), доктор філософських наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України. Голова правління Товариства «Знання» України. Президент Університету сучасних знань (м. Київ).

Народився 1 лютого 1948 р. у м. Орджонікідзе Дніпропетровської області. У 1976 р. закінчив Київський державний університет імені Т.Г. Шевченка. З 1979 по 1984 рр. – викладач, старший викладач філософського факультету Київського державного університету, керівник соціологічної лабораторії КДУ, секретар спілки інтернаціональної дружби Київського університету. У 1980 р. ініціював створення першої в Україні кафедри соціології – кафедри галузевої соціології Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. У 1990 р. створив центр з вивчення громадської думки Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка. Працював доцентом, заступником завідувача кафедри галузевої соціології КНУ імені Тараса Шевченка.

Фахівець у галузі соціальної філософії, філософії освіти дорослих, соціології освіти, когнітології, соціального інтелекту, філософії господарювання (камералістики), педагогіки вищої школи. Здійснює наукове обґрунтування та розроблення методик і проектних технологій інформаційно-освітньої та науково-просвітницької діяльності в системі неперервної освіти – освіти впродовж життя, сучасних вимог активізації лекторсько-просвітницької роботи.

Ініціатор створення Університету сучасних знань Товариства «Знання» України – просвітницької системи, що охоплює філії, коледжі та інститути, в яких здійснюється методологічне та науково-методичне забезпечення діяльності просвітницьких організацій Товариства, українознавчих народних університетів, університетів

третього віку, інших форм освіти дорослих. Запроваджує нові інформаційні технології і дистанційне навчання в навчальному процесі Товариства «Знання» України.

Автор і співавтор понад 300 наукових праць, зокрема підручників, навчальних посібників для студентів вищих навчальних закладів, слухачів різноманітних форм інформаційно-освітньої і науково-просвітницької діяльності.

За його наукового консультування та керівництва захищено 2 докторські та 11 кандидатських дисертацій.

Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України, нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України», медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода». Службова адреса: Товариство «Знання» України, вул. Велика Васильківська, 57/3, м. Київ, 03150.

Тел.: (044) 287–07–86.

Наукові праці Кушереця В.І.

Монографії

1. Кушерець В.І., Канигін Ю.М. Епоха неокамералізму. Держава і реформи в Україні в контексті фізичної економії. К.: Знання України, 2016. 79 с.
2. Кушерець В.І., Канигін Ю.М. Фізична економія (Енергія історичного прогресу). К.: Знання України, 2016. 48 с.
3. Кушерець В., Шендеровский В. Самоцвіт України – Іван Пулюй (До 170-річчя від дня народження). К.: Знання України, 2015. 63 с.
4. Кушерець В.І. Тарас Шевченко— на всі часи. К.: Знання України, 2016. 363 (1) с.
5. Кушерець В.І. Україна понад усе: Патріотизм – вагомий чинник національної сили. К.: Знання України, 2016. 63 с.
6. Кушерець В.І., Канигін Ю.М. Фізична економія (енергія історичного прогресу). К.: Знання України, 2016. 47 с.
7. Кушерець В.І., Каныгин Ю.М. Кто мы в истории? К.: Знання України, 2015. 280 с.
8. Кушерець В.І. Завжди сучасний Тарас Шевченко в просторі та часі. До 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. К.: Знання України, 2014. 362 с.

9. Кушерець В.І. Шевченко – проти імперії. К.: Знання України, 2014. 43 с.
10. Кушерець В.І. Шевченко – проти сучасної імперії. К.: Знання України, 2014. 107 с.
11. Кушерець В.І., Каныгин Ю.М. Славянский мир. Место и роль Украины. К.: Знання України, 2014. 107 с.
12. Кушерець В.І. Людина, яка випереджає час: матеріали лекції до 100-річчя від дня народження М.М. Амосова; Товариство «Знання» України. К.: Знання України, 2013. 35 с.
13. Кушерець В., Василяшко В. Через терни – до України: [Науково-публіцистичні дослідження]. 2-ге вид., перероб. К.: Знання України, 2011. 152 с.
14. Кушерець В.І., Канигін Ю.М. Програма спасіння: Біблія в сучасному представленні. К.: Знання України, 2010. 299 с.
15. Кушерець В.І., Канигін Ю.М. Парадокси історії в контексті Біблії. К.: Знання України, 2008. 203 с.
16. Кушерець В.І., Каныгин Ю.М. Парадоксы истории в контексте Библии. К.: Знання України, 2008. 159 с.
17. Кушерець В.І., Канигін Ю.М. Людина і цивілізація в контексті Біблії та інших Першокниг. К.: Знання України, 2008. 83с.
18. Кушерець В.І., Зуєва В.І. Концептуальні засади дистанційної освіти українців зарубіжжя. К.: Знання України, 2003. 186 с.
19. Кушерець В.І. Знання як стратегічний ресурс соціальних трансформацій. К.: Знання України, 2002. 248 с.
20. Кушерець В.І. Пріоритетні напрями економічної та соціальної політики. К.: Інформ.-видав. центр Товариства «Знання» України, 2002. 40 с.
21. Кушерець В.І., Канигін Ю.М. Людина та суспільство в історичному вимірі: Системна історіографія. Київ: Знання України, 2017. 323 с.

Підручники, навчальні посібники

22. Кушерець В.І., Кравець В.М., Мосьондз С.О. та ін. Антропологія права: навч. посіб.: [для студентів вищих навчальних закладів]; за ред. В.І. Кушереця. К.: Знання України, 2011. 223 с.
23. Власова О.І., Кушерець В.І., Никоненко Ю.В. Соціальна психологія організацій і управління: підруч. для студ. гуманіт. ф-тів ун-тів. К.: Знання України, 2012. 468 с.

24. Копиленко О.Л., Кушерець В.І. та ін. Правознавство. Кредитно-модульний курс: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів / Слов'янський держ. пед.ун-т; Ун-т сучасних знань, каф. філософії, соціології та права. К.: Професіонал, 2007. 400 с.
25. Кушерець В.І., Мамутов В.К. Освіта дорослих – шлях до незатухаючого віку людини. Донецьк, 2003. 134 с.
26. Кушерець В.І. Людина створена для щастя: матеріали до лекції. К.: Т-во «Знання» України, 2013. 95 с.

Методичні рекомендації

27. Кушерець В.І. Програма інформаційно-освітньої та науково-просвітницької діяльності Товариства «Знання» України на 2000-2004 роки. К.: Товариство «Знання» України, 2000. 24 с.
28. Кушерець В.І. Основні напрями діяльності президії правління Товариства «Знання» України в період між I та II пленумами правління (квітень 1999 р. – листопад 2000 р.). К.: Товариство «Знання» України. 2000. 7 с.
29. Кушерець В.І. Ментальні та світоглядні виміри соціально-економічної моделі України. *Україна на порозі XXI століття: уроки реформ та стратегія розвитку*: матеріали наук. конф. 15-16 листоп. 2000 р. К.: Нац. техн. ун-т «КПІ», 2001. С. 152-155.
30. Кушерець В.І. Товариство «Знання» України: книговидання – друге крило для високого злету. *Трибуна*. 2001. № 5-6. С. 12-14.
31. Кушерець В.І. Розвиток освіти, ринкових відносин в агропромисловому комплексі та просвітницької діяльності в Україні у XXI столітті. (м. Кагарлик, 17 липня 2001 р.). К.: Знання України, 2001. 27 с.
32. Кушерець В.І. Указ Президента України про підтримку науково-просвітницької та інформаційно-освітньої діяльності та завдання Товариства «Знання» України. К.: Товариство «Знання» України, 2002. 11 с.
33. Кушерець В.І., Василяшко В.Ф. Розвиток просвітництва в Україні у XXI столітті. К.: Знання України, 2001. 42 с.
34. Кушерець В.І. Навчання для всіх. В усьому світі впродовж усього життя. Освітнянсько-просвітницька роль Товариства

«Знання» України в розвитку освіти дорослих. К.: Товариство «Знання» України, 2015. 74 с.

35. Кушерець В.І. Програма курсів підвищення кваліфікації національних кадрів з українознавства (м. Миколаїв, 17-28 червня 2002 р.). К.: Товариство «Знання» України, 2002. 35 с.
36. Кушерець В.І. Програма курсів підвищення кваліфікації національних кадрів з українознавства (м. Полтава, 12-23 лютого 2001 р.). К.: Знання України, 2001. 28 с.
37. Кушерець В.І. Програма курсів підвищення кваліфікації національних кадрів з українознавства. (м. Львів, 9-20 грудня 2002 р.). К.: Товариство «Знання» України, 2002. 60 с.
38. Кушерець В.І. Програма курсів підвищення кваліфікації національних кадрів з українознавства. (м. Біла Церква, 28 січня – 8 лютого 2002 р.). К.: Товариство «Знання» України, 2002. 69 с.

Основні статті

39. Кушерець В.І. Дорослому населенню – ґрунтовні знання. *Трибуна*. – 2009. № 11/12. С. 13-18.
40. Філатович О., Кушерець В., Шевчук В. Для чого ти на землі, людино? *Дивосвіт*. 2009. № 1. С. 2-6.
41. Кушерець В.І. Фундаментальні знання – у маси. *Наука і суспільство*. 2009. № 9/10. С. 2-5.
42. Кушерець В.І. Святість знань. *Наука і суспільство*. 2009. № 9-10. С. 12-15.
43. Кушерець В.І. Знання як енергетика успішного розвитку країни. До 55-річчя Товариства «Знання» України. *Наука і суспільство*. 2003. № 7/8. С. 2-7.
44. Кушерець В.І. Науково-технологічні зони як осередки інновацій. *Наука і суспільство*. 2003. № 11-12. С. 2-7.
45. Кушерець В.І. Знання в синергетичній моделі успіху. *Практична філософія, науковий журнал*. 2003, № 2. С. 52-58.
46. Кушерець В.І. Система освіти в ноосферному вимірі. *Вища освіта України*. 2003. № 3. С. 36-40.
47. Кушерець В.І. Природа, властивості знання і його суспільно-трансформаційне значення. *Наука і суспільство*. 2003. № 5-6. С. 2-6.
48. Кушерець В.І. Новий етап поширення знань і концепція його розвитку. *Трибуна*. 2003. № 3-4. С. 10-16.

49. Кушерець В.І. Туризм як джерело інноваційних знань. Туризм у ХХІ столітті. К.: 2002. С. 32-40.
50. Кушерець В. Знання як енергетика успішного розвитку України. *Трибуна*. 2003. № 5-6. С. 8-11.
51. Кушерець В.І. Наука має служити нації. *Трибуна*. 2003. № 7-8. С. 20-22.
52. Кушерець В. Необхідність світоглядної та методологічної переорієнтації системи освіти. *Трибуна*. 2003. № 9-10. С. 12-13.
53. Кушерець В.І. Тенденції розвитку дистанційної освіти. *Трибуна*. 2003. № 1-12. С. 5-7.
54. Кушерець В.І. Ноосферна концепція В.І. Вернадського і сучасність. *Вклад академика В.И. Вернадского в исследование проблем развития и размещения производственных сил: материалы Науч.-практ. конф. 12-13 марта 2003 года. К.: СОПС Украины НАН Украины, 2003. С. 39-41.*
55. Кушерець В.І. Усі ми паростки однієї лози. *Трибуна*. 1999. № 9-10. С. 13-15.
56. Кушерець В.І. Українська еліта як стрижень нації. *Трибуна*. 2012. № 1-2. С. 1-12.
57. Кушерець В.І. Основний ресурс національного багатства (в ХХІ столітті цивілізацію врятує знання). *Трибуна*. 1999. № 11-12. С. 7-10.
58. Кушерець В.І. Філософія освіти дорослих. Філософія освіти ХХІ століття: проблеми і перспективи. *Зб. наук. пр.* К.: 2000. Товариство «Знання» України. Вип. 3. С. 495-497.
59. Кушерець В.І. Час перетворень – час нових пошуків, нових підходів і методів. *Трибуна*. 2000. № 3-4. С. 5-9.
60. Кушерець В.І. До нового суспільства – з новим гуманістичним світобаченням. *Трибуна*. 2000. № 7-8.
61. Кушерець В.І. Потужна сила знань. *Трибуна*. 2000. № 5-6. С. 9-10.
62. Кушерець В.І. До нового суспільства – з новим гуманістичним світобаченням. Концептуальні засади та основні напрями інформаційно-освітньої і науково-просвітницької діяльності. *Трибуна*. 2000. № 7-8. С. 10-13.
63. Кушерець В.І. Безперервна освіта як складова подальшого поступу людства. *Трибуна*. 2000. № 9-10. С. 2-4.
64. Кушерець В.І. Ментальні та світоглядні виміри соціально-економічної моделі України. *Україна на порозі ХХІ століття:*

уроки реформ та стратегія розвитку: матеріали наук. конф. 15-16 листоп. 2000 р. К.: Нац. техн. ун-т «КПІ», 2001. С. 152-155.

65. Кушерець В.І. Знання як основа розвитку в ХХІ столітті. *Соціокультурні чинники розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства і молодь*. К.: Знання, 2001. 779 с.
66. Кушерець В.І. Молодь як суб'єкт інноваційної діяльності. *Молодь у сучасному світі: морально-естетичні та культурологічні виміри*. К., 2001. С. 340.
67. Кушерець В.І. Знання як основа успішного розвитку. *Трибуна*. 2001. № 3-4. С. 6.
68. Кушерець В.І. Знання як основне джерело розвитку в ХХІ столітті. *Наука і суспільство*. 2001. № 7-8. С. 2-4.
69. Кушерець В.І. Знання – основа успіху. К.: Інформ. центр Т-ва «Знання». 2001. 16 с.
70. Кушерець В.І. Найбільше багатство ХХІ століття (до 55-річчя Товариства Знання України). *Трибуна*. 2002. № 7-8. С. 10-13.
71. Кушерець В.І. Шлях до інтелектуалізації України. *Трибуна*. 2002. № 9-10. С. 5-10.

ЛУК'ЯНОВА
Лариса Борисівна

Член-кореспондент НАПН України (обрана 20 жовтня 2016 р.), доктор педагогічних наук, професор. Заслужений діяч науки і техніки України. Голова громадської спілки «Українська асоціація освіти дорослих».

Директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Народилася 17 грудня 1956 р. у м. Коломиї Івано-Франківської області. У 1981 р. закінчила біологічний факультет Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка за спеціальністю «Біолог-фізіолог, викладач біології і хімії». Після завершення навчання працювала вчителем загальноосвітньої вечірньої школи, вихователем гуртожитку та викладачем Київського технікуму атомної енергетики. З 1990 р. розпочала науково-професійну діяльність у Науково-дослідному Інституті педагогіки Міністерства народної освіти Української РСР. Після завершення аспірантури і захисту кандидатської дисертації, від дня заснування Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України, працювала на посадах наукового, старшого наукового співробітника. З 2008 р. працювала на посаді завідувача відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Фахівець у галузі професійної педагогіки, провідний учений з проблем андрагогіки. Наукові інтереси: теорія і методика професійної освіти, освіти дорослих. Її наукова діяльність упродовж тривалого часу була пов'язана з проблемою екологічної освіти. Заснувала перспективний напрям у педагогічній науці – теорія і методика екологізації навчально-виховного процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти. З 2008 р. досліджує проблеми освіти дорослих – освіти впродовж життя. Автор Концепції освіти дорослих в Україні, схваленої Президією НАПН

України. Активно співпрацює з міжнародними організаціями, які опікуються проблемами освіти дорослих, зокрема DVV International (Інститут з міжнародного співробітництва німецької асоціації народних університетів DVV International, Агентство США з міжнародного розвитку). Така діяльність спрямована на розвиток освіти дорослих через проекти, міжнародні публікації, міжнародне співробітництво з іншими зацікавленими представниками цієї галузі.

При визначенні змісту і технологій екологічної освіти, екологізації навчально-виховного процесу та розробленні теоретико-методологічних засад розвитку освіти дорослих ефективно використовує інноваційні досягнення вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної науки. Розробляє підручники, навчальні посібники, методичні матеріали для професійних навчальних закладів, закладів післядипломної педагогічної освіти, установ, які займаються формальною і неформальною освітою дорослих.

Автор і співавтор понад 250 наукових, науково-методичних праць, зокрема 9 одноосібних і колективних монографій, 11 підручників, навчальних, навчально-методичних посібників, 90 статей у наукових фахових виданнях.

Створила наукову школу з професійної педагогіки. Під її науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 5 докторських і 10 кандидатських дисертацій.

Голова спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій і присудження наукового ступеня доктора і кандидата педагогічних наук з теорії і методики професійної освіти та теорії й історії педагогіки в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та член спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій у Львівському університеті безпеки життєдіяльності.

Очолує редакційну колегію збірника наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи», практико-орієнтованого видання «Територія успіху»; заступник головного редактора Наукового електронного журналу «Андрагогічний вісник»; член редакційних колегій вітчизняних і зарубіжних збірників наукових праць, зокрема, наукового щорічника «Labor et Educatio».

Нагороджена Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України», медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.».

Службова адреса: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, вул. М. Берлінського, 9, м. Київ, 04060.

Тел.: (044) 440-63-88

E-mail: larisa.lukyanova@gmail.com

Наукові праці Лук'янової Л.Б.

Монографії

1. Лук'янова Л.Б. Екологічна освіта у професійно-технічних навчальних закладах: теоретичні і практичні аспекти: монографія. К.: Міленіум, 2006. 231 с.
2. Лук'янова Л.Б. Пріоритети екологічної освіти в професійній школі. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки перспективи: монографія* / за ред. І.А. Зязюна. К.: Віпол, 2000. С. 412-431.
3. Лук'янова Л.Б. Методологічні підходи до розробки стандартів екологічної освіти. *Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: монографія* / за ред. Н.Г. Ничкало. Хмельницький: ТУП, 2002. С. 178-186.
4. Лук'янова Л.Б. Методологія системи екологічної освіти. *Проектування процесу професійного навчання у закладах профтехосвіти: монографія* / за ред. Н.Г. Ничкало. Хмельницький: ХНУ, 2010. С. 155-176.
5. Лук'янова Л.Б. Концептуальні засади формування екологічної компетентності майбутніх фахівців. *Теорія і практика професійного навчання дорослих у ПТНЗ і на виробництві: монографія* / авт. кол.: Н.Г. Ничкало, Л.Б. Лук'янова, О.В. Аніщенко та ін. К.: Педагогічна думка, 2010. С. 23-41.
6. Лук'янова Л.Б. Концептуальні засади створення професійних стандартів, заснованих на компетенція. *Професійні стандарти: теорія і практика розроблення: монографія* / авт. кол.: Н.Г. Ничкало, В.О. Радкевич, Л.Б. Лук'янова та ін. К.: Педагогічна думка, 2011. С.77-104.
7. Лук'янова Л.Б. Розвиток освіти дорослих: теоретико-методологічні засади. *Теоретико-методологічні і методичні засади освіти дорослих монографія* / авт. кол.: Л.Б. Лук'янова О.В. Аніщенко, Л.Є. Сігасва та ін. К.: Педагогічна думка, 2012. С. 5-51.

8. Лук'янова Л. Пошук сучасних підходів до вивчення педагогічної спадщини А.С. Макаренка у зарубіжних країнах. Інноваційність ідей А.С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. С. 263-73.
9. Лук'янова Л.Б. Безробіття як соціально-економічна проблема України та шляхи її вирішення. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання: монографія* / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута, 2016. С. 168-181.
10. Lukianova L. Migraciyn en Ucraina: causas y consecuencias. *Migraciyn, internacionalizaciyn y desarrollo educativo*. Zacatecas: UAZ, 2012. С. 133-147.

Підручники та навчальні посібники

11. Лук'янова Л.Б. Основи екології: навчальний посібник. К.: Вища школа, 2000. 327 с.
12. Лук'янова Л.Б. Дидактичні матеріали з екології: навчально-методичний посібник. Полтава: Інтер Графіка, 2006. 326 с.
13. Лук'янова Л.Б. Екологія: Хрестоматія: Методичний посібник. К.: Міленіум, 2006. 226 с.
14. Лук'янова Л.Б., Гуренкова О.В. Екологічна компетентність майбутніх фахівців: навчально-методичний посібник. Київ; Ніжин: ПП Лисенко, 2008. 243 с.
15. Лук'янова Л.Б. Екологія: лабораторний практикум: навчально-методичний посібник. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2009. 124 с.
16. Лук'янова Л. Б. Формування екологічної компетентності майбутніх фахівців туризму. *Формування професійної компетентності фахівців сфери послуг і туризму: навчально-методичний посібник* / [В.Т. Лозовецька, Л.Б. Лук'янова, Л.В. Козак та ін.]; за заг. ред. В.Т. Лозовецької. Київ: Педагогічна думка, 2010. С. 63-80.
17. Лук'янова Л.Б. Основи екології, методика екологізації фахових дисциплін: Навчально-методичний посібник для викладачів. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2011. 215 с.
18. Лук'янова Л.Б. Тренінгові технології навчання дорослих. *Сучасні технології освіти дорослих: навчальний посібник* / за заг. ред. Л.Б. Лук'янової. К.: Педагогічна думка, 2013. С. 5-50.

19. Лук'янова Л.Б. Основи екології, методика екологізації фахових дисциплін: навчально-методичний посібник для викладачів. Вид. 2-ге змінене і доповнене. Київ: ТОВ «ДСК – Центр», 2016. 210 с.
20. Лук'янова Л.Б. Зміст і організація контролю знань з екології: Навчально-методичний посібник для викладачів. Вид. 2-ге змінене і доповнене. Київ: ТОВ «ДСК – Центр», 2016. 180 с.
21. Лук'янова Л.Б. Лабораторний практикум з екології: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-ге змінене і доповнене. Київ: ТОВ «ДСК – Центр», 2016. 143 с.
22. Лук'янова Л.Б. Освіта дорослих: Бібліографічний покажчик: наукове видання; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ: ТОВ «ДКС-Центр», 2016. 144с.

Словники

23. Лук'янова Л., Аніщенко О. Освіта дорослих: термінологічний словник. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2014. 125 с.

Основні статті у вітчизняних та зарубіжних збірниках наукових праць

24. Лук'янова Л. Б. Психолого-педагогічні чинники екологічної самостійної пізнавальної діяльності студентів. *Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. : Педагогічні науки*. 2009. Вип. 166. С. 90-95.
25. Лук'янова Л. Провідні особливості навчання дорослих. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* / [редкол. Л.Б. Лук'янова (голова) та ін.]. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2009. Вип. І. С. 72-80.
26. Лук'янова Л. Б. Дорослість як базова категорія андрагогіки. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* / [редкол.: Л.Б. Лук'янова (голова) та ін.]. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2010. Вип. 2. С. 19-28.
27. Лук'янова Л. Б. Соціокультурна функція освіти дорослих у сучасному суспільстві. *Вісник Черкаського національного ун-ту. Серія: Педагогічні науки*. 2010. Вип. 183. Ч. І. С. 6-12.
28. Лук'янова Л. Неформальна освіта дорослих: проблеми і перспективи. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр., укр.-пол. щорічник* / [за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало]. Ченстохова-Київ, 2011. Вип. 13. С. 327-335.

29. Лук'янова Л. Підготовка організаторів навчання дорослих в Польщі. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* / [редкол. Л.Б. Лук'янова (голова) та ін.] . – Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2012. Вип. 5. С. 19-28.
30. Зязюн І.А., Ничкало Н.Г., Лук'янова Л.Б., Радкевич В.О. Педагогічні і науково-педагогічні кадри: добір, підготовка, створення умов для ефективної діяльності. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні* / за заг. ред. В.Г. Кременя; НАПН України. Київ: Пед. думка, 2011. С. 97-104.
31. Лук'янова Л.Б. Неформальна освіта дорослих як невід'ємна складова освіти впродовж життя. *Вісник Черкаського національного ун-ту. Серія: Педагогічні науки.* 2012. Вип. 1(214). С. 94-97.
32. Лук'янова Л. Історико-теоретичні аспекти підготовки андрагогів у Польщі. *Професійна порівняльна педагогіка.* 2013. № 1(5). С. 7-15.
33. Лук'янова Л. Зміст інтегрально-рольової позиції педагога-андрагога у зарубіжній науковій думці. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* [редкол.: Л.Б. Лук'янова (голова) та ін.]. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2013. Вип. 7. С. 257-266.
34. Лук'янова Л. Чинники мотивації навчання дорослої людини. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр., укр.-пол. щорічник* / [за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало]. Ченстохова-Київ, 2013. С. 393-403.
35. Лук'янова Л. Андрагогіка: ретроспективний аналіз походження терміну та особливості його сучасного змістового наповнення. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2014. Вип. 8. С. 100-110.
36. Лук'янова Л.Б. Професійні ролі педагогічного персоналу системи освіти дорослих. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* / [редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін.]; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Київ; Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. Вип. 40. С. 16-21.

37. Лук'янова Л.Б. Світовий досвід та європейські тенденції законодавчого врегулювання освіти дорослих. *Педагогіка і психологія*. 2015. № 1 (86). С. 64-70.
38. Лук'янова Л. Неперервна освіта впродовж життя: історичний огляд і сучасні реалії. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. 2015. Вип. 15. С. 187-192.
39. Лук'янова Л. Модель розвитку регіонів, що навчаються та траєкторії її реалізації. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* К.; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2015. Вип. 10. С. 10-15.
40. Лук'янова Л.Б. Комбіноване навчання в системі освіти дорослих: організаційно-технологічний аспект. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* 2016. Вип. 44. С. 48-52.
41. Лук'янова Л. Освіта дорослих в Україні: досвід минулого виклики майбутнього. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб.* 2016. Вип. 89. Ч. 2. С. 15-21.
42. Лук'янова Л.Б. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх викладачів до навчання дорослих. *Науковий електронний журнал*. 2016. Вип. 7. С. 18-45.
43. Лук'янова Л. Безробіття як соціально-економічна проблема України та шляхи її вирішення. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. 2016. Вип. 2(17). С. 147-153.
44. Лук'янова Л. Аналіз зарубіжних стратегій регіону, що навчається. *Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука: зб. наук. пр.* Київ: Богданова А. М., 2016. С. 175-182.
45. Ничкало Н.Г., Лук'янова Л.Б., Аніщенко О.В., Волярська О.С. Освіта дорослих – невід'ємна складова освіти впродовж життя. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. 2016. С. 128-138.
46. Lukianova L. Rzeczywiste miejsce andragogiki w systemie nauk o kształceniu i wychowaniu. *Interdyscyplinarność pedagogiki i jej subdyscypliny*. Radom: Wydawnictwo naukowe Instytutu Technologi i Eksploatacji – PIB, 2013. S. 350-357.

47. Lukianova L. The roles pedagogical staff play in adult education. *Social Educational Projects of Improving Knowledge in Economics: Journal L'Association 1901 «SEPIKE»*. Osthofen (Deutschland); Poitiers, (France); Los Angeles (USA), 2014. No 5. P. 57-60.
48. Lukianova L. Oświata dorosłych jako realizacja humanistycznego modelu kształcenia. *Humanistyczne kształcenie w teorii i praktyce. Wybrane zagadnienia*. Puitusk: Towarzystwo naukowe edukare, 2016. P. 74-89
49. Lukianova L. Motivation Factors of Adult Learning. *The New Educational Review*. 2016. Vol. 44. No. 2. P. 223-230
50. Lukianova L. Kwestia bezrobocia na Ukrainie: aspekty etyczne i sposoby ich rozwiązania. *Labor et Educatio: rocznik naukowy*. 2016. nr. 3. S. 55-62.
51. Lukianowa L. Tendencje obecnego rozwoju i kierunki doskonalenia oświaty dorosłych. *Edukacja zawodowa i ustawiczna*. Warszawa: wyd. Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, 2016. S. 317-325.
52. Lukianowa L. Współczesny rynek pracy i imigracje: przyczyny i skutki dla Ukrainy. *Edukacja zawodowa i ustawiczna*. Warszawa: wyd. Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, 2016. S. 177-191.
53. Lukianowa L. Kształcenie ustawiczne w kontekście rozwoju zawodowego w szczególności nauczycieli. *Zeszyty Naukowe KSW*. 2016. T. XLIII. S. 133-143.

МАТВИЄНКО
Ольга Василівна

Член-кореспондент НАПН України (обрана 20 жовтня 2016 р.), доктор педагогічних наук, професор. Заслужений працівник освіти України. Член Американської національної асоціації з мультикультурної освіти. Проректор з наукової роботи Київського національного лінгвістичного університету.

Народилася 8 березня 1953 р. у с. Тишківці Городенківського району Івано-Франківської області. У 1975 р. закінчила Львівський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «Землепорядкування».

Коло наукових інтересів: порівняльна педагогіка, педагогічна освіта. Обґрунтовує інноваційні підходи до компаративних досліджень проблем підготовки вчителів іноземної мови, вивчає системи шкільної педагогічної освіти зарубіжних країн в умовах інтеграції і глобалізації, методологічні засади порівняльної педагогіки. Значну увагу приділяє дослідженню мультикультурності в багатомовному середовищі, особливостей підготовки вчителя в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів.

Бере участь у підготовці наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Член двох спеціалізованих вчених рад з присудження наукових ступенів кандидата і доктора педагогічних наук у Київському національному лінгвістичному університеті та Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Читає курс лекцій з педагогіки, актуальних проблем педагогіки і психології вищої освіти, порівняльної педагогіки, педагогічної майстерності.

Автор і співавтор понад 120 (із них 47 у зарубіжних виданнях) наукових праць з проблем компаративістики, гендерного виховання,

освіти та виховання, зокрема одноосібної монографії, 4 колективних монографій, 2 навчальних посібників.

Під її науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 1 докторську і 4 кандидатські дисертації.

Член двох спеціалізованих вчених рад з присудження наукових ступенів кандидата і доктора педагогічних наук у Київському національному лінгвістичному університеті та Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Здійснює керівництво науково-дослідними роботами за державним замовленням (з 2006 р.). Є членом Американської національної асоціації з мультикультурної освіти (з 2009 р.). Була запрошена до Міссурійського Південно-Східного державного університету для читання лекцій (штат Міссурі) з проблем підготовки вчителя.

Службова адреса: Київський національний лінгвістичний університет, вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, 03150.

Тел.: (044) 529-93-08.

E-mail: matvo@rambler.ru

Наукові праці Матвієнко О.В.

Монографії

1. Матвієнко О.В. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу: монографія. К.: Ленвіт, 2004. 399 с.
2. Матвієнко О.В. Європейський правовий вимір гендерно чутливої політики: монографія. К.: Юридична думка, 2005. 144 с.
3. Матвієнко О.В. Права особи: гендерні характеристики у сучасному українському суспільстві: колективна монографія. К., 2007. 372 с.
4. Матвієнко О.В. Права особи: гендерні процеси сучасності: колективна монографія. К.: Юридична думка, 2007. 424 с.
5. Матвієнко О.В. Полянничко З.О. Інформатизація шкільної освіти у Республіці Польща в умовах євроінтеграції: колективна монографія. К.: Вид. центр КНЛУ, 2016. 240 с.

Підручники та навчальні посібники

6. Матвієнко О.В. Розвиток системи підготовки педагогічних кадрів у Франції (друга половина XX – початок XXI століття): навчальний посібник. К.: УкрІНТЕІ, 2011. 152 с.

**Основні статті у вітчизняних та зарубіжних
збірниках наукових праць**

7. Матвієнко О.В. Теоретичні основи реформування систем освіти у країнах Європейського Союзу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 4. С. 248-254.
8. Матвієнко О.В. Принципи становлення системи неперервної освіти як глобальна тенденція. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 5. С. 326-330.
9. Матвієнко О.В. Проблеми управління освітою: європейський контекст (1984-1994 рр.). *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 6. С. 403-408.
10. Матвієнко О.В. Стратегії освітніх реформ у країнах ЄС: тенденції та проблеми. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ, LINGUAPAX – VIII*. 2002. № 6. С. 510-512.
11. Матвієнко О.В. Із досвіду реформування системи освіти в Португалії (1982-1995; 1995 – до нашого часу). *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2003. Вип. 4. С. 187-192.
12. Матвієнко О.В. Структури обов'язкової освіти в Євросоюзі: стратегії реформування в Об'єднаному Королівстві. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2003. Вип. III. С. 249-254.
13. Матвієнко О.В. Європейська інтеграція і стратегія розбудови освітніх систем. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ, LINGUAPAX – VIII*. 2003. № 8. С. 126-131.
14. Матвієнко О.В. Реформи обов'язкової освіти країн ЄС: порівняльний аспект. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*. 2003. № 4. С. 213-221.
15. Матвієнко О.В. Освіта в інформаційному суспільстві: суперечності, тенденції, теоретико-методологічні засади розвитку. *Педагогіка і психологія*. 2004. № 2. С. 106-112.
16. Матвієнко О.В. Обов'язкова освіта в країнах Європейського Союзу: соціокультурні аспекти. *Збірник наукових праць. Педагогічний процес: теорія і практика*. 2004. № 1. С. 66-72.
17. Матвієнко О.В. Освіта в країнах Європейського Союзу: Данія. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2005. № 1. С. 173-178.

18. Матвієнко О.В. Освітні системи країн Європейського Союзу: реформи й інтеграційний контекст. *Зб. наук. праць. методол. семінару АПН України*. Чернівці, 2005. № 4. С. 178-193.
19. Матвієнко О.В. Сутність освітніх програм ЮНЕСКО для Європи. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО*. 2006. Вип. 13. С. 224-231.
20. Матвієнко О.В. Проблеми гендерних досліджень в Україні: Європейський контекст. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання: збірник наукових праць*. 2006. № 30. С. 34-36.
21. Матвієнко О.В. Правові системи сучасності: гендерний вимір. *Правова держава: зб. наук. пр.* 2006. № 17. С. 3-15.
22. Матвієнко О.В. Формування професійної компетентності, як необхідна умова підвищення якості підготовки майбутніх учителів. *Мова, культура й освіта в сучасному світі: зб. наук. праць*. 2008. С. 281-286.
23. Матвієнко О.В. Методологічні аспекти порівняльної педагогіки. *Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку ХХІ століття: зб. наук. праць*. 2011. С. 467-473.
24. Матвієнко О.В. Професійне становлення педагогів-філологів у країнах Об'єднаної Європи. *Професійне становлення особистості: психолого-педагогічний науковий журнал*. 2015. № 4. С. 130-136.
25. Матвієнко О.В. Багатомовність університетів як умова академічної мобільності в умовах освітнього простору об'єднаної Європи. *Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука: зб. наук. пр.* 2016. С. 169-175.
26. Матвієнко О. Багатомовність у практиці європейських університетів: українська перспектива. *Професійна і неперервна освіта: польсько-український науковий щорічник*. 2016. № 1. С. 437-447.

НІКОЛАЄНКО
Станіслав Миколайович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 20 жовтня 2016 р.), доктор педагогічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України.

Народний депутат України II, III, IV та V скликань. У 2005–2007 роках – міністр освіти і науки України.

Ректор Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Народився 9 лютого 1956 р. у с. Богданівці Знам'янського району Кіровоградської області. У 1978 р. закінчив Українську сільськогосподарську академію за спеціальністю «Механізація сільськогосподарства» і отримав кваліфікацію інженера-механіка. У 1980 р. закінчив цю ж академію за спеціальністю «Механізація сільського господарства», кваліфікація – викладач сільськогосподарських технікумів і шкіл з дисципліни «Механізація сільського господарства». У 1987 р. закінчив Одеський інститут політології і соціального управління за спеціальністю «Теорія соціально-політичних відносин» й отримав кваліфікацію «Політолог. Викладач соціально-політичних дисциплін у вищих та середніх навчальних закладах».

Трудову діяльність розпочав викладачем Кіровоградського сільськогосподарського технікуму. Після здобуття педагогічної освіти викладав механізацію тваринництва в Каховському радгосп-технікумі. Згодом очолив Красноперекопське професійно-технічне училище. У 1991–1994 роках – заступник начальника Херсонського обласного управління освіти; старший викладач, доцент Херсонського педагогічного інституту.

У парламенті працював секретарем, головою Комітету з питань освіти та науки. Розробник і автор понад сотні законів, зокрема щодо запровадження єдиного фіксованого податку у

сільському господарстві, меліорації земель, збереження й розвитку професійно-технічної освіти і вищої школи, про позашкільну освіту, про дошкільну освіту, про захист інтелектуальної власності. У 1996 р. під час прийняття Конституції була внесена норма щодо обов'язкової безкоштовної повної середньої освіти (ст. 53).

З 2005 р. очолює Всеукраїнську громадську організацію «Громадська Рада освітян і науковців України», якою у свій час було розроблено програму «Сім кроків щодо виведення Освіти України з кризи», що лягла в основу державної політики та концепції програми Кабінету Міністрів України «Стратегія розвитку освіти на 2006-2011 рр.». З 2010 р. є Почесним президентом Всеукраїнської громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників профтехосвіти України». У 2014 р. обраний головою Асоціації аграрних вищих навчальних закладів України «Агроосвіта».

Відомий науковець у галузі теорії і методики професійної, вищої освіти та освіти дорослих. Ініціатор розроблення і впровадження державних програм з освіти і науки. Приділяє значну увагу обґрунтуванню теоретико-методологічних засад управління інноваційним розвитком системи освіти України, впровадженню положень Болонської декларації у вищих навчальних закладах України. Один з ініціаторів запровадження зовнішнього незалежного оцінювання, розширення автономії вищих навчальних закладів.

Автор і співавтор понад 130 науково-методичних праць. Відповідальний редактор 11 серій Наукового вісника Національного університету біоресурсів і природокористування України, наукового журналу «Біоресурси і природокористування», електронних фахових наукових видань та «Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України».

Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 5 кандидатських дисертацій.

У 2005 р. за ініціативи студентів підтримав створення Всеукраїнської студентської ради при Міністерстві освіти і науки України як консультативно-дорадчого органу з питань студентського самоврядування. У 2007 р. за його сприяння створено державну програму упорядкування студентських гуртожитків «Студентський та учнівський гуртожиток». Був і є захисником соціального статусу викладача, вчителя, науковця, студента.

Ініціював розроблення і запровадження ряду важливих державних програм в освіті і науці. Зокрема, програми роботи з

обдарованою молоддю, «Шкільний автобус», «Наука в університетах», «Програма оновлення 300 шкіл України», «Школа майбутнього», програма соціального захисту дітей-сиріт і дітей-інвалідів «Дитинство».

Він є ініціатором встановлення та затвердження Верховною Радою України нових відзнак освітянам, зокрема нагрудних знаків «Василь Сухомлинський», «За наукові досягнення» та ін., а також прийняття і встановлення Урядом України щорічних академічних стипендій для студентів, зокрема, імені М.С. Грушевського та імені Вадима Гетьмана.

Нагороджений орденами «За заслуги» III та II ступенів, Почесною грамотою Верховної Ради України, медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода».

Службова адреса: Національний університет біоресурсів і природокористування України, вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, 03041

Тел.: +380-44-527-82-42

E-mail: rectorat@nubip.edu.ua

Наукові праці Ніколаєнка С.М.

Монографії

1. Ніколаєнко С.М. Управління якістю вищої освіти: Теорія, аналіз і тенденції розвитку: монографія. К.: Київ. нац. торг.-економ. ун-т, 2007. 519 с.
2. Ніколаєнко С.М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 419 с.
3. Ніколаєнко С.М. Виховання особистості в контексті професійної підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів: колективна монографія / [В.Д. Шинкарук та ін.; за заг. ред. проф. С.М. Ніколаєнка]. К. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2015. 451 с.
4. Ніколаєнко С.М. Модус державно-громадського управління освітою: колективна монографія / [В.П. Бех, Н.В. Крохмаль та ін.; за наук. ред. В.П. Бека]. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 768 с.
5. Ніколаєнко С.М. Невідкладні завдання Міністерства освіти і науки України на 2006-2010 роки. К.: Знання, 2006. 58 с.

6. Ніколаєнко С.М. Від освіти масової до освіти якісної (нова стратегія розвитку освіти України). К., 2011. 43 с.
7. Ніколаєнко С.М. Якісна освіта – шлях до справедливого суспільства знань. К.: МП «Леся», 2013. 106 с.
8. Ніколаєнко С.М. Якісна освіта – шлях до справедливого суспільства знань. К.: НАКККиМ, 2013. 80 с.
9. Савицький М.В., Ніколаєнко С.М., Бендерський Ю.Б., Бабенко М.М., Бондаренко О.І. Аграрні соціоекокомплекси в Україні. Дніпропетровськ: ДВНЗ «НДАБА», 2014. 102 с.

Підручники та навчальні посібники

10. Освіта і наука: людський потенціал: навчальний посібник. К.: Освіта, 2003. 160 с.
11. Законодавчі та методологічні основи розвитку освіти і науки в Україні: навчальний посібник. К.: Політехніка, 2003. 280 с.
12. Ніколаєнко С.М. Освіта і наука: людський потенціал. К.: Освіта, 2003. 159 с.
13. Ніколаєнко С.М. Освіта і наука. Законодавчі та методологічні основи. К. : Політехніка, 2004. 277 с.
14. Ніколаєнко С.М. Вища освіта – джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства. К.: Знання, 2005. 319 с.
15. Ніколаєнко С.М. Вища освіта в Україні: навч. посіб. К.: Знання, 2005. 327 с.
16. Ніколаєнко С.М. Освіта в інноваційному поступі суспільства. К.: Знання, 2006. 207 с.
17. Ніколаєнко С.М. Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття. К.: Знання, 2006. 253 с.
18. Ніколаєнко С.М. Освіта для сталого розвитку: Національна доповідь / [уклад.: Шинкарук В.Д. та ін.; за заг. ред. С.М. Ніколаєнка]. К.: Знання, 2007. 112 с.
19. Ніколаєнко С.М. Керівний склад науково-методичних комісій з вищої освіти науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. Довідник / [уклад.: Шинкарук В.Д. та ін.; за заг. ред. С.М. Ніколаєнка]. К.: Знання, 2007. 63 с.
20. Ніколаєнко С.М. Реформа вищої освіти України і Болонський процес: інформ. матеріали. К.: КНТЕУ, 2007. 46 с.
21. Ніколаєнко С.М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. К.: Книга, 2007. 232 с.

22. Ніколаєнко С.М. Наукові дослідження в університетах – визначальний чинник зростання якості освіти. К.: Прок-Бізнес, 2007. 176 с.
23. Ніколаєнко С. М. Комісії з вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. *Довідник* / [уклад.: В.Д. Шинкарук та ін.; за заг. ред. С.М. Ніколаєнка]. К.: Знання, 2008. 484 с.
24. Кафедра – наріжний камінь університету. Доповіді на нараді із завідуючими кафедр та конференції трудового колективу університету / за ред. С. Ніколаєнка. К.: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2015. 44 с.
25. Ніколаєнко С.М., Ібатуллін І.І., Кваша С.М., Ткачук В.А. Матеріали навчально-методичного семінару із завідувачами кафедр. К.: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2015. 114 с.
26. Ніколаєнко С.М. Законодавча база управління навчальними закладами: навч. посіб. К.: НУБіП України, 2015. 225 с.
27. Ніколаєнко С.М., Білан С.О., Лановюк Л.П., Шинкарук В.Д. Вони прославили університет / за заг. ред. Ніколаєнка С.М. К.: ТОВ «АНВА-ПРІНТ», 2016. 135 с.
28. Ніколаєнко С.М. Керівник навчального закладу: навчальний посібник. Київ : НУБіП України, 2016. 172 с.
29. Про підсумки діяльності науково-педагогічного колективу університету у 2015-2016 навчальному році та завдання на новий навчальний рік / С.М. Ніколаєнко, І.І. Ібатуллін, С.М. Кваша, В.А. Ткачук, В.В. Іщенко, О.Д. Барановська, В.В. Отченашко, О.В. Зазимко, О.В. Бронін, В.М. Туринський. К.: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2016. 186 с.

Основні статті

30. Ніколаєнко С.М. Проблеми забезпечення економіки України робітничими кадрами у світлі положень Конституції України: збірник наук. праць Інституту законодавства Верховної Ради України «Конституція України – основа подальшого розвитку законодавства». Випуск 2. К.: 1997. С. 143-153.
31. Ніколаєнко С.М. До реформ на селі державний підхід. *Теоретичний і громадсько-політичний журнал «Віче»*. К.: 1997. № 6. С. 34-41.

32. Ніколаєнко С.М. Чи бувають кваліфіковані робітники? *Рідна школа*. 1997. № 5. С. 2-5.
33. Ніколаєнко С.М. То які ж сьогодні головні проблеми розвитку освіти? *Педагогіка толерантності*. 2000. № 3. С. 12-17.
34. Ніколаєнко С.М. Правовий захист педагога. *Педагогіка толерантності*. – 2001. № 2. С. 28-30.
35. Ніколаєнко С.М. Проблеми законодавчого забезпечення освіти в Україні. *Проблеми науки*. 2003. № 10. С. 2-7.
36. Ніколаєнко С.М. Проблеми практичної реалізації законодавства у науковій та науково-технічній діяльності. *Проблеми науки*. 2003. № 11. С. 2-5.
37. Ніколаєнко С. Трансформація педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в законодавстві про освіту. *Рідна школа*. 2003. № 12. С. 3-5.
38. Ніколаєнко С.М., Чижевський Б.Г. Про виконання законодавства щодо розвитку загальної середньої освіти в Україні. *Матеріали парламентських слухань у Верховній Раді України 16 жовтня 2002 року*. К.: Парламентське видавництво, 2003. 163 5с.
39. Ніколаєнко С.М., Чижевський Б.Г. Стан і перспективи розвитку професійно-технічної освіти в Україні. Збірник документів і матеріалів. К.: Парламентське видавництво, 2003. 172 с.
40. Ніколаєнко С. Забезпечення економіки держави висококваліфікованими кадрами. *Проф.-тех. освіта*. 2003. № 2. С. 10-11.
41. Ніколаєнко С.М. Удосконалювати методологію формування правового поля професійно-технічної освіти в Україні. *Проф.-тех. освіта*. 2003. № 4. С. 6-9.
42. Ніколаєнко С.М. Науці – державну турботу. Вісник НАН України. 2003. № 7. С. 19-21.
43. Ніколаєнко С.М. Проблеми практичної реалізації законодавства у науковій та науково-технічній діяльності. *Проблеми наук*. 2003. № 11. С. 2-5.
44. Ніколаєнко С.М. Про законодавче забезпечення діяльності вищих навчальних закладів I та II рівнів акредитації. *Вища школа*. 2004. № 1. С. 17-21.
45. Ніколаєнко С.М. Головна надія – на випускників ПТНЗ. *Проф.-тех. освіта*. 2004. № 1. С. 13-14.

46. Ніколаєнко С.М. «...Без усіх цих кроків ми ніколи не розв'яжемо наші проблеми». *Проф.-тех. освіта*. 2004. № 4. С. 6-7.
47. Ніколаєнко С.М. Роль освіти у формуванні трудового потенціалу держави. *Проф.-тех. освіта*. 2005. № 3. С. 8-10.
48. Ніколаєнко С.М. Вища освіта і наука – найважливіші сфери відповідальності громадянського суспільства та основа інноваційного розвитку: доповідь на засіданні підсумкової колегії Міністерства освіти і науки України (24 березня 2005 р., м. Київ). *Вища школа*. 2005. №1. С. 13-30.
49. Ніколаєнко С. Оновлення освітнього і наукового процесу – наше найперше завдання: виступ міністра освіти і науки України Станіслава Ніколаєнка на Всеукраїнському педагогічному форумі (м. Полтава, 24 травня 2005 р.). *Вища школа*. 2005. № 3. С. 16-21.
50. Ніколаєнко С. Реформування системи освіти України в контексті світових інтеграційних процесів. *Пам'ять століть*. 2005. № 3-4. С. 4-12.
51. Ніколаєнко С.М. Якість вищої освіти в Україні: невідкладні завдання Міністерства освіти на 2006–2010 рр. *Наук. вісник Миколаїв. держ. ун-ту. Серія «Педагогічні науки»*. 2006. Вип. 12. Т. 1. С. 6-15.
52. Ніколаєнко С.М. Якість вищої освіти України – погляд у майбутнє. *Світ фінансів*. 2006. № 3. С. 7-22.
53. Ніколаєнко С. Інформаційна революція в освіті. *Вища шк.* 2006. № 5. С. 3-9.
54. Ніколаєнко С. Якість вищої освіти в Україні: погляд у майбутнє. *Вища школа*. 2006. № 2. С. 3-22.
55. Ніколаєнко С. М. Виховати педагога-громадянина. *Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. праць*. Слов'янськ : Вид. центр СДПУ, 2007. Вип. XXXVIII. С. 3-6.
56. Ніколаєнко С.М. Удосконалення засобів та форм інформаційного забезпечення наукових досліджень та інноваційної діяльності ВНЗ. *Наук. записки Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2007. № 1. С. 5-8.
57. Ніколаєнко С.М. Нові форми інтеграції освіти і науки. *Пед. пошук*. 2007. № 2(54). С. 3-5.

58. Ніколаєнко С.М. Освіта – джерело економічного зростання та соціального прогресу. *Проф.-тех. освіта*. 2007. № 2. С. 5-8.
59. Ніколаєнко С.М. Інноваційний розвиток профтехосвіти. *Проф.-тех. освіта*. 2007. № 3. С. 3-5.
60. Ніколаєнко С.М. Реформа вищої освіти України і Болонський процес. *Голос України*. 2007. С. 14.
61. Ніколаєнко С.М. Загальні закономірності та особливості розвитку регіонального педагогічного середовища. *Наук. вісник Волинськ. держ. ун-ту ім. Лесі Українки*. 2007. № 11. Ч. 1. С. 9-13.
62. Ніколаєнко С.М. Пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка*. 2007. Вип. 33. С. 35-39.
63. Ніколаєнко С.М. Формування і розвиток творчої активності майбутнього фахівця як пріоритетний напрям діяльності вищої школи України. *Вісник Чернігів. держ. пед. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2007. Вип. 45. С. 5-17.
64. Ніколаєнко С.М. Наукове забезпечення змісту освіти. *Наук. записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2007. Вип. 72. Ч. 2. С. 3-8.
65. Ніколаєнко С.М. Аналіз сучасних тенденцій еволюції науково-кадрового потенціалу вищої кваліфікації. *Гуманізація навч.-вих. процесу: зб. наук. праць*. 2007. Вип. XXXV. С. 55-63.
66. Ніколаєнко С.М. Роль і місце наукових досліджень у підготовці фахівців з вищою освітою. *Зб. наук. праць Уманськ. держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини*. К.: Наук. світ, 2007. С. 104-111.
67. Ніколаєнко С.М. Сучасні тенденції і проблеми теорії управління інноваційними процесами в освіті. *Наук.-теор. зб.: «Гуманітар. зб.» Держ. вищ. навч. закладу «Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-ту ім. Г. Сковороди»*. Тернопіль, Асторія, 2008. № 13. С. 81-89.
68. Ніколаєнко С.М. Методологічні основи управління якістю вищої освіти в Україні. *Наук. записки нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова*. 2008. Вип. 74. С. 3-8.
69. Ніколаєнко С.М. Духовні та соціокультурні функції як визначальні фактори інноваційної системи освіти. *Зб. наук. праць Херсон. держ. ун-ту*. 2008. Вип. 49. С. 10-12.

70. Ніколаєнко С.М. Управління якістю вищої освіти в умовах інноваційного розвитку держави. *Пед. науки*. 2008. Вип. 48. С. 400-402.
71. Николаенко С.Н. Развитие науки в университетах – ключевой фактор построения в Украине общества, основанного на знаниях. *Интеграция науки и образования – основной фактор построения общества, основанного на знаниях*: мат-лы междунар. симпозиума. 2008. С. 43-50.
72. Ніколаєнко С.М. Сучасні наукові підходи і принципи до управління інноваційним розвитком національної системи освіти. *Наук. записки: зб. наук. статей. Серія «Педагогічні та історичні науки»*. 2009. Вип. LXXXI (81). С. 3-10.
73. Ніколаєнко С.М. Нова стратегія освіти України. *Наук. часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія «Педагогічні науки»*. 2011. Вип. 27. С. 204-217.
74. Ніколаєнко С. Реформа аграрної освіти: 7 університетів замість 22. *Ефективне птахівництво*. 2012. № 3. С. 8-9.
75. Ніколаєнко С. Аграрна освіта – реформа чи знищення? *Земельний інвестиційний вісник України*. 2012. № 4. С. 30-31.
76. Ніколаєнко С.М. Україні потрібна нова стратегія розвитку освіти. *Українознавство*. 2013. С. 153-160.
77. Ніколаєнко С.М. Дослідницькі університети у системі освіти та науки України. *Вища школа*. К., 2014. № 8. С. 7-15.
78. Ніколаєнко С.М. Особливості змісту й методики вивчення сільськогосподарських дисциплін у процесі підготовки бакалаврів у вищих навчальних закладах Німеччини. *Ученые записки Крым. инженерно-пед. ун-та*. 2014. Вип. 45. С. 94-98.
79. Ніколаєнко С.М., Доля М.М., Рибалко Ю.В. Стан і розвиток органічного виробництва в Україні. *Наук. вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія «Біологія, біотехнологія, екологія»*. 2015. Вип. 214. 2015. С. 207-211.
80. Nikolajenko S. A contemporary challenge. *Public service review: European Union*. A PSCA International Ltd Publication, 2007. Issue 14. 234 p.

ПАДАЛКА
Олег Семенович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 19 листопада 2010 р.), доктор педагогічних наук, професор. Заслужений працівник освіти України.

Завідувач кафедри економіки освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Народився 18 квітня 1954 р. в с. Горобіївці Срібнянського району Чернігівської області. У 1971 р. закінчив Прилуцьке педагогічне училище, у 1978 р. – Київський державний педагогічний інститут імені О.М. Горького за спеціальністю «Фізика».

Відомий учений у галузі економічної освіти і педагогічних технологій. Створив наукову школу з основ економічної освіти та економічного виховання студентів й учнів. Обґрунтовує методологічні засади підготовки педагогів професійного навчання, нові організаційно-педагогічні підходи до розвитку системи професійно-економічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Здійснює історико-педагогічний аналіз становлення й розвитку професійної педагогіки і професійно-педагогічної освіти з урахуванням професійно-економічного компонента підготовки. Обґрунтував положення щодо перспективних ідей вітчизняного і зарубіжного досвіду професійно-економічної підготовки педагогів професійної школи.

Автор і співавтор понад 210 науково-методичних праць, зокрема 53 підручників і посібників, 9 монографій. Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 28 кандидатських і 3 докторських дисертації.

Член спеціалізованих вчених рад із захисту докторських дисертацій, голова спеціалізованої вченої ради з педагогіки, член редакційних колегій наукових, науково-методичних часописів та інших видань.

Нагороджений орденами «За заслуги» III, II ступенів, почесними грамотами Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, медаллю Міністерства освіти і науки України «А.С.Макаренко», відзнакою НАН України «За наукові досягнення», нагрудними знаками «Отличник просвещения СССР», «Відмінник народної освіти», «Петро Могила», «Василь Сухомлинський»; медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода».

Службова адреса: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, вул. Пирогова, 9, м. Київ, 01601.

Тел.: (044) 234-89-03

E-mail: opadalka9@ukr.net

Наукові праці Падалки О.С.

Монографії

1. Професійно-економічна підготовка вчителя: монографія. К.: Четверта хвиля, 2001. 310 с.
2. Падалка О., Нісімчук А. Дидактично-технологічна підготовка магістрів: монографія; Наук.-метод. центр «Волин. Академ. Дім». Луцьк: Волин. обл. друк., 2004. Кн. 1: Теоретичний аспект. 167 с.
3. Падалка О., Нісімчук А. Дидактично-технологічна підготовка магістрів: монографія; Наук.-метод. центр «Волин. Академ. Дім». Луцьк: Волин. обл. друк., 2004. кн. 2: Прикладний аспект. 155 с.
4. Падалка О., Нісімчук А. Технологія інтенсивної педагогічної освіти: монографія. Луцьк: ПДВ «Твердиня», 2011. 576 с.
5. Н.В. Абашкіна, Л.О. Базиль, О.А. Грищенко, І.А. Зязюн, О.С. Падалка та ін. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах неперервної освіти: кол. монографія. Черкаси: Вид-во Черкас. нац. ун-ту ім. Б. Хмельницького, 2010. 272 с.
6. Зязюн І.А., Лаврінченко О.А., Солдатенко М.М., Падалка О.С. та ін. Розвиток педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю в умовах інформаційно-технологічного суспільства: кол. моногр. / за ред. І.А. Зязюна. Київ: Пед. думка, 2012. 390 с.

7. Вачевський М.В., Падалка О.С., Кулішов В.В. та ін. Педагогічні технології економічної та маркетингової освіти у початковій і основній школі: монографія; за наук. ред. М.В. Вачевського. К.: Каравела, 2013. 344 с.
8. Падалка О., Нісімчук А. Технологія інноваційної освіти: монографія; Ін-т пед. технологій. Луцьк: Твердиня, 2013. 456 с.
9. Padalka Oleg, Bulawenko Svitlana, Szpak Oleksandr. Kultura ekonomiczna uczniów: podręcznik akademicki; odpowiedzialna za projekt Olena Bykowska; przełożyła Magdalena Szczepańska-Kubat. Kraków: Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu pedagogicznego, 2016. 321 s.

Підручники та навчальні посібники

10. Сасова І.А., Падалка О.С., Шпак О.Т. Основи економіки і бізнесу: практичний курс для загальноосвітніх шкіл. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1998. 67 с.
11. Шпак О.Т., Падалка О.С., Шепотько В.П. Учителю про економічне виховання учнів: питання генезису і компетентності: навчальний посібник. К.: Четверта хвиля, 1998. 223 с.
12. Падалка О.С., Сасова І.А., Шпак О.Т. Економічна підготовка учнів шкіл: навч. посіб. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 1999. 87 с.
13. Падалка О.С. Підготовка студентів гуманітарних інститутів до економічного виховання. Ялта, 1999. 33 с.
14. Мікроекономіка в задачах і тестах: навч.-метод. посіб. / [упоряд. О.С. Падалка, О.Б. Шемякін, О.Т. Шпак]. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2000. 38 с.
15. Падалка О.С., Сасова І.А., Шпак О.Т. Основи економіки і бізнесу: навчально-методичний посібник для вчителів загальноосвітніх шкіл (для дослідно-експериментальної перевірки). К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2000. 88 с.
16. Сасова І.А., Падалка О.С., Шпак О.Т. Основи економіки і бізнесу: практичний курс для загальноосвітніх шкіл. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2000. 66 с.

17. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. К.: Вид. центр «Просвіта», Пошук.-вид. агентство «Книга пам'яті України», 2000. 368 с.
18. Мороз О.Г., Сластьонін В.О., Філіпенко Н.І., Гусак П.М., Юрченко В.І., Падалка О.С., Фоменко М.М., Молочко М.В., Яшанов С.М. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: навч. посіб.; за заг. ред. О.Г. Мороза. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2001. 337 с.
19. Персоніфікований систематизатор – хрестоматія досліджень генези історико-педагогічних знань в Україні (II пол. XIX – поч. XX ст.): посібник для самостійної роботи студентів з теорії та історії педагогіки / [укл.: Л. П. Вовк, О. С. Падалка, О. В. Черкасов]. К., 2002. 100 с.
20. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. 267 с.
21. Нісімчук А.С., Падалка О.С. Педагогічна технологія: підручник для підготовки спеціалістів. *Педагогічна технологія: підручник для підготовки спеціалістів* / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, І.О. Смолюк. К.: Четверта хвиля, 2003. 224 с.
22. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Смолюк І.О. Педагогічна технологія: підручник для магістрів. Луцьк: «Волинська обласна друкарня», 2003. 170 с.
23. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Смолюк І.О. Педагогічна технологія: підруч. для підготовки бакалаврів . К.: Четверта хвиля, 2003. 164 с.
24. Скрипченко О.В., Падалка О.С., Скрипченко Л.О. Психолого-педагогічні основи навчання: навч. посібник для викладачів психології і педагогіки, аспірантів, студентів пед. навч. закладів та курсантів військових училищ. Київ: Укр. Центр духовної культури, 2003. 328 с.
25. Скрипченко О.В., Падалка О.С., Скрипченко Л.О. Психолого-педагогічні основи навчання: навч. посібник для викладачів психології і педагогіки, аспірантів, студентів пед. навчальних закладів та курсантів військових училищ. К.: Український центр духовної культури, 2005. 712 с.

26. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки: посібник. 2006. 206 с.
27. Вовк Л., Падалка О., Панченко Г. та ін. Українсько-англійський словник навчально-педагогічних понять та термінів: метод. посібник. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. 152 с.
28. Зязюн І.А., Помиткін Е.О., Падалка О.С. та ін. Діагностика і розвиток педагогічної майстерності у професійних навчальних закладах. К.: Педагогічна думка, 2007. 262 с.
29. Українсько-німецький словник навчально-педагогічних понять і термінів: методичний посібник / [укл. Л. Вовк, В. Гончаров, О. Падалка]. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 159 с.
30. Українсько-французький словник навчально-педагогічних понять і термінів : метод. посібник / [укл. Л. Вовк, В. Гончаров, О. Падалка]. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 293 с.
31. Виховання у цілісному педагогічному процесі: навч.-метод. комплекс / [укл.: Л.П. Вовк, О.С. Падалка, Г.Д. Панченко, В.В. Вишківська, О.В. Піскун]. К.: МП Леся, 2008. 376 с.
32. Скрипченко О.В., Падалка О.С., Скрипченко Л.О. Психолого-педагогічні основи навчання: навч. посіб. для викладачів психології і педагогіки, аспірантів, студентів пед. навч. закладів та курсантів військових навч. закладів. – 3-є вид., перероб. і допов. К.: Укр. центр духовної культури, 2008. Т. 1. 420 с.
33. Скрипченко О.В., Падалка О.С., Скрипченко Л.О. Психолого-педагогічні основи навчання: навч. посіб. для викладачів психології і педагогіки, аспірантів, студентів пед. навч. закладів та курсантів військових навч. закладів. – 3-є вид., перероб. і допов. К.: Укр. центр духовної культури, 2008. Т.2. 440 с.
34. Шпак О.Т., Баб'як М.М., Падалка О.С. та ін. Економічне виховання учнівської молоді: теорія і практика: навч.-метод. посібник. Дрогобич: Вимір, 2009. 532 с.
35. Андрущенко В.П., Бех І.Д., Волошук І.С., Падалка О.С. та ін. Педагогіка вищої школи; за ред. В.Г. Кременя, В.П. Андрущенка, В.І. Лугового. К.: Педагогічна думка, 2009. 256 с.

36. Падалка О.С., Шпак О.Т., Приступа В.В. Дидактико-матетичні основи формування економічної компетентності: навч. посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 240 с.
37. Булаченко С.Д., Падалка О.С., Шпак О.Т. Економічна культура учнів: навч. посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. 427 с.
38. Сергієнко В.П., Горбачук І.Т., Войтович І.С., Левтік М.М., Падалка О.С. та ін. Лабораторні роботи з обладнанням РНУВЕ. Фізика. 8 клас: навч.-метод. посібник. К.: РВВ НПУ, 2012. 144 с.
39. Сергієнко В.П., Горбачук І.Т., Войтович І.С., Падалка О.С., та ін. Лабораторні роботи з обладнанням РНУВЕ. Фізика. 7 клас: навч.-метод. посібник. К.: РВВ НПУ, 2012. 106 с.
40. Вовк Л.П., Гончаров В.І., Падалка О.С. та ін. Українсько-російський словник навчально-педагогічних термінів, понять: метод. посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. 416 с
41. Вовк Л.П., Гончаров В.І., Падалка О.С. та ін. Українсько-російський словник навчально-педагогічних понять і термінів; наук.-метод. версія і заг. ред. Л. Вовк. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. 334 с.
42. Падалка О.С., Калинюк І.С. Економіка освіти та управління: навч. посіб. Київ: Пед. думка, 2013. 183 с.
43. Падалка О.С., Левшин М.М. та ін. Проектування магістрантами навчально-методичного забезпечення. К., 2014. 210 с.
44. Агарков О.А., Андрущенко В.П., Бабкіна О.В., Падалка О.С. та ін. Політологія: сучасні терміни і поняття: короткий навчальний словник-довідник для студ. ВНЗ 1-IV рівнів акредитації. 4-те вид., виправл. і допов. Львів: Новий Світ-2000, 2015. 516 с.
45. Падалка О.С. Основи ринкової економіки: підручник для студ. вищ. навч. закладів; за заг. ред. В. С. Кулішова М. Львів: Магнолія 2006, 2013. 472 с.

Методичні рекомендації

46. Основи економіки і бізнесу: навчально-методичний посібник для вчителів загальноосвітніх шкіл (для дослідно-

експериментальної перевірки) / [авт.-укл.: О.С. Падалка, І.А. Сасова, В.Л. Смагін, О.Т. Шпак]. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова 1997. 88 с.

47. Учись господарювати рентабельно: посібник для учнів сільських шкіл. К., 1997. 60 с.
48. Програма та науково-методичні рекомендації для проведення педагогічної практики: навчальні програми / [укл. Л. Вовк, Г. Панченко, О. Падалка та ін.]. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. 77 с.
49. Основи педагогіки вищої школи: навчально-методичний комплекс для аспірантів і магістрів [укл. Л. Вовк, О. Падалка, Р. Семерникова]. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. 59 с.
50. Падалка О.С. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів 6.060100 Політологія. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011.

Основні статті

51. Шпак О.Т., Падалка О.С. Творчий педагог в системі неперервної економічної освіти. *Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць*. 1997. С. 204-206.
52. Падалка О.С. Особливості економічної освіти та виховання. *Наукові записки. Серія «Педагогіка. Історія»*. 2008. Вип. 78. С. 3-11.
53. Падалка О.С. Філософські засади професійно-економічної підготовки вчителя. *Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія: журнал наукових праць* / гол. ред. В.П. Бех. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 83. С. 57-64.
54. Падалка О., Аніщенко В. Неперервна педагогічна освіта у контексті навчання впродовж життя. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* Київ, 2010. Вип. 2. С. 203-209.
55. Падалка О.С. «Економічні справи» в системі наукових поглядів Михайла Драгоманова. *Відомий-невідомий Михайло Драгоманов: науковий збірник до 170-річчя від дня народження М. П. Драгоманова* / редкол.: В. Андрущенко, В. Бех, О. Падалка, Г. Волинка та ін.; упоряд: В. Погребенник та ін. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 163-172.

РОМАНОВСЬКИЙ
Олександр Георгійович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 19 листопада 2010 р.), доктор педагогічних наук, професор. Почесний доктор Технічного університету м. Петрошан (Румунія). Академік Інженерної академії України за спеціальністю «Економіка, право і управління в інженерній діяльності» (2004 р.); академік Міжнародної інженерної академії за спеціальністю «Проблеми інженерної освіти» (2004 р.); академік Академії політичних наук України (2005 р.); академік Академії вищої школи України з відділення педагогіки і психології (2005 р.).

Завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка І.А. Зязюна, директор Центру Лідерства Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Народився 26 січня 1953 р. у с. Занадворівці Владивостокського району Приморського краю. У 1974 р. закінчив Харківський інженерно-будівельний інститут за спеціальністю «Промислове і цивільне будівництво». У 1974–1981 роках був майстром, виконробом, начальником тресту «Житлбуд–1». У 1981–2015 роках займав посади проректора з капітального будівництва, проректора з навчальної роботи; проректора з розвитку та адміністративно-виробничої діяльності; проректора з навчальної роботи та перспективного розвитку. У 2004–2015 роках – проректор з науково-педагогічної роботи Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Напрями науково-педагогічної діяльності: гуманізація і гуманітаризація вищої технічної освіти на основі сучасних педагогічних технологій; дослідження психолого-педагогічних засад формування сучасних лідерів; формування лідерських якостей у представників різних верств українського суспільства з

використанням методів активного навчання. Створив наукову школу «Формування особистості лідера у вищій школі для промисловості, комерції та гуманітарних галузей України». Учасник проектів Європейського Союзу.

Основні досліджень наукової школи: розроблення теоретичних засад, методологічних принципів, практичних засобів та рекомендацій з формування, професійної підготовки й належного розвитку управлінців-лідерів серед майбутніх фахівців, науково-педагогічних працівників університетів, представників бізнесу та державного управління; виявлення серед студентів особистостей, яким притаманні лідерські якості з метою подальшого цілеспрямованого розвитку їх управлінської компетентності, стратегічного мислення, інноваційної спрямованості, чітких світоглядних позицій і підготовки до ефективної лідерської діяльності; посилення ролі української вищої школи в імплементації державної політики з розвитку людських ресурсів як генератора соціального прогресу шляхом цілеспрямованої реалізації послуг з розвитку лідерського та організаційного потенціалу майбутніх фахівців; визначення суспільних потреб у кадрах лідерів-керівників та вимог щодо їх професійної і соціальної компетентності й розвитку їхніх професійно та соціально значущих особистісних якостей.

Автор і співавтор понад 450 наукових праць, зокрема 16 монографій, 5 підручників, 28 навчальних посібників.

Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищена 1 докторська і 20 кандидатських дисертацій.

Головний редактор наукового фахового видання: щоквартального науково-практичного часопису «Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія».

Розробив авторські курси «Теорія і практика формування лідера», «Психологія управлінської діяльності лідера», «Психологія лідерства в бізнесі» та в авторських майстер-класах «Лідерство в сучасному світі» та «Лідерство в XXI столітті: принципи і методи формування харизматичного лідера. Парадоксальне лідерство». Учасник міжнародного проекту «ELITE» – «Освіта для лідерства, інтелектуального та творчого розвитку» в межах програми ТЕМПУС.

Ініціатор створення першої та єдиної в Україні кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами (2000 р.). Засновник і головний редактор часописів «Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія», «Лідер. Еліта. Суспільство».

Нагороджений почесними грамотами Міністерства освіти України та Міністерства освіти і науки України, золотою медаллю «За заслуги в освіті» Петрошанського університету (Румунія), медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.».

Лауреат Державної премії України в галузі архітектури.

Службова адреса: Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», вул. Фрунзе, 21, м. Харків, 61002.

Тел.: (057) 700-40-25

E-mail: romanovskiy_khpi@mail.ru

Наукові праці Романовського О.Г.

Монографії

1. Романовський О.Г., Бабаєв В.М., Пономарьов О.С. Проблеми формування особистості лідера: монографія. Харків: Майдан, 2000. 192 с.
2. Алексюк А.М., Воловик П.М., Кульчицька О.І., Січасва Л.Є., Цехмістер Я.В., Романовський О.Г. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія. Київ: ВПОЛ, 2001. 502 с.
3. Романовський О.Г. Підготовка майбутніх інженерів до управлінської діяльності: монографія. Харків: Основа, 2001. 312 с.
4. Підвищення ефективності місцевого самоврядування в Харкові на основі науково-технічного, соціально-економічного і кадрового потенціалу міста: монографія / В.А. Шумілін, В.М. Бабаєв, В.І. Луговий, Л.Л. Товажнянський, В.М. Князєв, О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, В.Т. Семенов, В.В. Корженко, Ю.П. Битяк. Харків: НТУ «ХПІ», 2003. 400 с.
5. Психодіагностика в муніципальній кадровій політиці: монографія / В.М. Бабаєв, О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, В.В. Бондаренко. Харків: НТУ «ХПІ», 2003. 392 с.

6. Стратегия гуманизма (Из опыта работы научно–учебного комплекса НТУ «ХПИ» – ХГУ «НУА»): монография / К.В. Астахова, Л.О. Белова А.А. Мамалуй, А.С. Пономарев, А.Г. Романовский, Л.Л. Товажнянский; общ. ред.: В.И. Астахова, Л.Л. Товажнянский. Харьков: Изд-во НУА, 2004. 212 с.
7. Сучасні уявлення про роль почуття страху у формуванні поведінки людини: монографія / О.Г. Романовський, В.А. Друзь, Ма Шуїн, Джан Тан. Харків: НТУ «ХПІ», 2007. 188 с.
8. Социально–психологические основы построения процесса управления коммуникативными отношениями: монография / А.Г. Романовский, В.А. Друзь, И.А. Юрьева. Харьков : НТУ «ХПИ», 2008. 240 с.
9. Формування психологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності: монографія / О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, О.А. Ігнатюк, С.М. Резнік та ін.; заг. ред.: О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов. Харків: Савчук О.О., 2011. 335 с.
10. Підготовка конкурентоспроможної управлінської гуманітарно–технічної еліти: монографія / О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, Т.В. Гура, Ж.Б. Богдан, І.Г. Васильєва, Л.М. Грень, М.М. Гуревичов, О.А. Ігнатюк, В.Є. Михайличенко, С.М. Пазиніч, Ю.І. Панфілов, Н.В. Підбуцька та ін.; ред.: О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов. Харків: НТУ «ХПІ»: О.О. Савчук, 2014. 324 с.
11. Introducere in Filozofia si Practica Conducerii: monographie / L.L. Tovazhnyansky, A.G. Romanovsky, A.S. Ponomaryov, N. Ilias, I. Ceausu, N. Dima, I. Andras, I. Gaf–Deac, S. Radu, A. Fleaser. Petrosani [Romania]: Editura universitas, 2003. 277 p.
12. Introduction in the Management Philosophy and Praxis: monography / L. Tovazhnyansky, A. Romanovsky, A. Ponomaryov, N. Ieas, I. Ceausu, N. Dima, I. Andras, I.G. Deac, S. Radu, A. Fleaser. Petrosani [Romania] : Universitas Pulishing house, 2004. 242 p.
13. Pedagogia managmentului: Obiectul pedagogiei managementului. Functiile pedagogice in structura activitatii de conducere: monography / L. Tovazhnyansky, N. Ieas, V. Babayev, A. Romanovsky, A. Ponomaryov, N. Dima, I. Andras, I. Ceausu, S. Radu, A. Fleaser, M. Schmidt, G. Marinoaica. Petrosani [Romania] : Universitas Pulishing house, 2004. 129 p.

Підручники та навчальні посібники

14. Романовский А.Г., Пономарёв А.С., Резник С.Н. Основы управления социальными системами: учеб.–метод. пособие. Харьков: НТУ «ХПИ», 2002. 108 с.
15. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Резнік С.М. Психологія розуміння в управлінському спілкуванні: навч. посібник. Харків: НТУ «ХП», 2002. 108 с.
16. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., РОМАНОВСЬКИЙ О.Г., ПОНОМАРЬОВ О.С. Формування і реалізація концепції підготовки національної гуманітарно–технічної еліти в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут»: навч. посібник. Харків: НТУ «ХП», 2002. 160 с.
17. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., РОМАНОВСЬКИЙ О.Г., ПОНОМАРЬОВ О.С., ЧЕРВАНЬОВА З.О. Педагогіка управління: навч. посібник. Харків: НТУ «ХП» 2003. 408 с.
18. Романовский А.Г., Михайличенко В.Е. Философия достижения успеха: учеб. пособие по курсу «Психология достижения успеха»: для студ., аспирантов, ученых и преподавателей. Харьков: НТУ «ХПИ», 2003. 696 с.
19. Романовський О.Г., Пазиніч С.М., Резніков П.П. Логіка: навч. посібник. Харків: НТУ «ХП», 2004. 492 с.
20. Кремень В.Г., Пазиніч С.М., Резніков П.П., Романовський О.Г., ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л. Логіка: підручник для студ. вищих техн. навч. закладів. Харків: НТУ «ХП», 2004. 636 с.
21. ТОВАЖНЯНСКИЙ Л.Л., РОМАНОВСКИЙ А.Г., ПОНОМАРЕВ А.С., ИГНАТЮК О.А. Основы управленческих технологий: учеб. пособие. Харьков, 2004. 184 с.
22. ТОВАЖНЯНСКИЙ Л.Л., РОМАНОВСКИЙ А.Г., БОНДАРЕНКО В.В., ПОНОМАРЕВ А.С., ЧЕРВАНЕВА З.А. Основы педагогики высшей школы: учеб. пособие. Харьков: НТУ «ХПИ», 2005. 600 с.
23. Бондаренко В.В., Пономарьов О.С., Романовський О.Г. Термінологічний словник з надійності технічних систем (українсько–російсько–англомовний): навч. посібник. Харків: НТУ «ХП», 2005. 204 с.
24. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Лапузіна О.М. Ділова етика: навч. посібник. Харків: НТУ «ХП», 2006. 364 с.
25. Романовский А.Г., Мищенко В.А., Иваницкий В.Д. Научные исследования в экономике и менеджменте. Вопросы теории и

практики исследований экономических систем и процессов: учеб. пособие. Харьков: НТУ «ХПИ», 2006. 322 с.

26. Романовский А.Г., Лапузина Е.Н. Основы деловой этики инженера. Сборник ситуационных заданий: учебник. Харьков: НТУ «ХПИ», 2006. 192 с.
27. Бабаев В.М., Пономарьов О.С., Романовський О.Г. Психодіагностика у системі державного управління і місцевого самоврядування: навч. посібник. Харків: Фоліо, 2006. 416 с.
28. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є. Філософія досягнення успіху. Психологічний аспект: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2007. 592 с.
29. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка успіху: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2011. 368 с.
30. Карамушка Л.М., Романовський О.Г., Філь О.А., Михайленко В.О., Васильєва І.Г. Технологія формування команд в організаціях: навч. посібник. Київ; Харків: НТУ «ХПІ», 2011. 184 с.
31. Романовський О.Г., Фурманець Б.І., Панфілов Ю.І. Інженерна психологія у системах «людина–машина»: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2012. 336 с.
32. Романовський О.Г., Демидова Ю.Є., Павленко Т.С. Охорона праці в закладах освіти. Практикум: навч. посібник : для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за спец. «Психологія», «Адміністративний менеджмент» та «Педагогіка вищої школи». Харків: НТУ «ХПІ», 2012. 200 с.
33. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Підбуцька Н.В. Конфліктне спілкування в інженерній діяльності: навч. посібник: для студ. напряму 6.030102 «Психологія» та усіх техн. спец. Харків: НТУ «ХПІ», 2013. 292 с.
34. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Резнік С.М., Богдан Ж.Б. Педагогіка розуміння як перспективний напрям розвитку вищої освіти : навч. посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2013. 326 с.
35. Романовський О.Г., Черкашина М.В., Науменко М.О., Грабовський Є.М., Гура Т.В., Воробйова Є.В. Аудит і оцінювання управлінської діяльності: навч. посібник. Харків: НТУ «ХПІ»; Александрова К.М., 2014. 289 с.
36. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Резнік С.М., Богдан Ж.Б. Педагогіка розуміння як перспективний напрям розвитку

вищої освіти: навч. посібник з дисципліни «Основи педагогіки вищої школи». Харків: НТУ «ХПІ», 2014. 260 с.

37. Романовский А.Г., Гура Т.В., Игнатюк О.А., Моргунова Н.С., Резван О.А. Психология: практикум: учеб. пособие: для студ. техн. ун-тов всех спец. Харьков: Точка, 2014. 184 с.
38. Романовський О.Г. Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Філософія психології: навч. посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 140 с.
39. Романовський О.Г. Бізнес-лідерство і когнітивні якості: навч. посібник. К.: «Пріоритети», 2016. 40 с.
40. Romanovskyi O.G., Mykhailychenko V.Ye., Gren' L.M., Pedagogy of success: textbook for students of higher education establishments. Kharkiv: NTU «KhPI» textbook, 2014. 268 p.
41. Romanovskyi O.G., Gren' L.M., Knysh A.Ye. Psychology of a leader's managerial activity: text of the lectures for students of higher education establishments. Kharkiv: Pidruchnik NTU «KhPI», 2015. 116 p.

Методичні рекомендації

42. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Лебедєв Б.М., Юрьєва І.А. Методичні рекомендації по виконанню програми стажування студентів спеціальності 8.000007 «Адміністративний менеджмент». Харків: НТУ «ХПІ», 2005. 24 с.
43. Романовский А.Г., Лапузина Е.Н. Методические рекомендации к курсу «Основы профессиональной этики инженера»: для преподавателей ВУЗов. Харьков: НТУ «ХПИ», 2006. 52 с.
44. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Бондаренко В.В., Ігнатюк О.А., Фоміна М.В. Методичні рекомендації до виконання курсових робіт з педагогіки вищої школи: для студ. магістерської програми зі спец. «Педагогіка вищої школи». Харків: НТУ «ХПІ», 2006. 44 с.
45. Романовський О.Г., Пономарьов О.С. Методичні рекомендації до виконання курсових робіт: для студ. магістерської програми зі спеціальності «Педагогіка вищої школи». Харків: НТУ «ХПІ», 2006. 44 с.
46. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Пазиніч С.М., Черваньова З.О., Фоміна М.В. Методичні рекомендації по виконанню випускної кваліфікаційної роботи: для студ.

магістерської програми за спец. 8.000005 «Педагогіка вищої школи». Харків: НТУ «ХПІ», 2006. 64 с.

47. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Пазиніч С.М., Черваньова З.О., Фоміна М.В. Методичні рекомендації по виконанню програми стажування студентів спеціальності 8.000005 «Педагогіка вищої школи». Харків: НТУ «ХПІ», 2006. 32 с.
48. Романовський О.Г., Гура Т.В. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з вивчення теми «Психологія управлінського спілкування» з курсу «Психологія та педагогіка»: для студ. інж. та екон. спец. Харків: НТУ «ХПІ», 2008. 28 с.
49. Романовський О.Г., Михайличенко В.С., Грень Л.М. Формування спрямованості студентів на успішну пізнавальну й професійну діяльність: метод. рекомендації для виклад. і студен. техн. і економ. спец. Харків: НТУ «ХПІ», 2009. 48 с.

Основні статті

50. Romanovskiy A., Severyna N. The stimulation of positive motivation of future engineers and mathematicians to mastering professional competence of mathematical modeling. *Analele universitatii Romano-Germane Din sibiu. Serai Economica*. Editura Burg, 2012. Nr. 11. P. 59-64.
51. Romanovskyi O., Mykhailychenko V. A future specialist's readiness for professional activity and the role of context learning in its formation. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2015. № 3. С. 3-8.
52. Romanovsky O., Gura T., Chala Y., Knysh A. Comparative analysis of leadership training concepts in high schools in the UK and Ukraine. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2016. № 2. С. 3-10.
53. Romanovsky O., Kvasnyk O., Shapolova V. Modernizing of the content of leadership structure a perspective to increase competitiveness level of a future specialist. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. № 3. С. 3-15.

СКИБА
Микола Єгорович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 19 листопада 2010 р.), доктор технічних наук, професор. Заслужений працівник освіти України. Ректор Хмельницького національного університету.

Народився 1 січня 1950 р. в с. Камень Кролевецького району Сумської області. У 1972 р. закінчив механічний факультет Київського технологічного інституту легкої промисловості за спеціальністю «Машини і апарати легкої промисловості». Після завершення навчання розпочав науково-педагогічну діяльність на кафедрі машин і апаратів легкої промисловості Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування, працював на посадах асистента, старшого викладача, доцента, професора.

Фахівець у галузі педагогіки вищої освіти. У 1985–1995 роках працював на посаді декана факультету по роботі з іноземними студентами. У 1996 р. організував і очолив новостворений гуманітарно-педагогічний факультет, а з 1999 р. здійснював службові обов'язки на посаді проректора з навчальної роботи Технологічного університету Поділля.

Засновник гуманітарного інституту, в межах якого започатковано нові освітні напрями: технологічна освіта; професійна освіта; філологія; практична психологія; соціальна робота; здоров'я людини; міжнародна інформація; міжнародні економічні відносини; переклад; екологія, збалансоване природокористування та охорона навколишнього середовища. Ініціатор створення нових кафедр для підготовки фахівців за цими напрямками.

Упроваджує в навчальний процес університету принципи європейської кредитно-трансферної системи, дистанційні технології навчання, інформаційну систему управління освітньою та управлінською діяльністю в університеті. Теоретично обґрунтував

deskriptornu model' formuvannya ta monitoringu yakosti navchal'nogo procesu z vykorystanniam novykh informacijnykh tekhnologij, sho spriaje stворennju v univ'ersiteti systemy vnutrishnjogo zabezpečen'ja yakosti osviti. Stvoriv naukovu shkolu z problemy «Naukovі ta praktičnі osnovy pererobky відходів виробництва у легкій промисловості».

Автор і співавтор понад 200 наукових і науково-методичних праць. За результатами наукових досліджень отримав 7 авторських свідоцтв та 18 патентів на винаходи. Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 2 докторські і 9 кандидатських дисертацій.

Член наукової ради журналу «Порівняльна професійна педагогіка», головний редактор журналу «Вісник ХНУ»; член редакційної ради журналу «Проблеми трибології ХНУ», член спеціалізованої вченої ради Хмельницького національного університету із захисту дисертацій та присудження наукового ступеня доктора і кандидата педагогічних наук з теорії і методики професійної освіти.

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, нагрудними знаками «Винахідник СРСР», «Відмінник освіти України», «За наукові досягнення», Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, Почесним знаком Комітету з фізичного виховання і спорту Міністерства освіти і науки України, медаллю «За особистий внесок у співробітництво між навчальними закладами», медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода». Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Службова адреса: Хмельницький національний університет, вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, 29016.

Тел.: (0382) 72-80-76.

E-mail: krasil@ukr.net

Наукові праці Скиби М.Є.

Монографії

1. Скиба М.Є. Динаміка гідравлічного приводу машин легкої промисловості: монографія. Хмельницький, 1997. 156 с.

2. Скиба М.Є. Методика розрахунку механізмів з гідравлічним приводом машин легкої промисловості: монографія. Хмельницький: ТУП, 1998. 127 с.
3. Бурмістенков О.П., Злотенко Б.М., Скиба М.Є., Синюк О.М. Числові методи математичного моделювання в створенні технологічної оснастки для лиття виробів з полімерних матеріалів: монографія. Хмельницький: ПП Ковальський В.В., 2002. 148 с.
4. Скиба М.Є. Технологічні процеси і обладнання для розволокнення шкіряних та волокнистих матеріалів: монографія. Хмельницький: ПП Ковальський В.В., 2003. 136 с.
5. Скиба М.Є. Обладнання для переробки відходів. Хмельницький: ПП Ковальський, 2004. 124 с.
6. Скиба М.Є. Виробництво литих деталей та виробів з полімерних матеріалів у взуттєвій та шкіргалантерейній промисловості: монографія / заг. ред. В.П. Коновал. Хмельницький, 2007. 255 с.
7. Скиба М.Є., Костогриз С.Г., Красильникова Г.В. Моніторинг якості навчального процесу у вищому закладі освіти: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2009. 219 с.

Підручники та навчальні посібники

8. Скиба М.Є., Драпак Г.М. Захист інтелектуальної власності: навч. посіб. Хмельницький: Поділля, 1997. Ч. 1. 154 с.
9. Методика математичного моделювання технології та механізмів легкої промисловості: навч. посіб. для студентів технол. та механ. спец. ВНЗ, а також спеціалістів легкої пром-сті / А.К. Кармаліта, Г.А. Піскорський, М.Є. Скиба; Ін-т змісту і методів навчання, Технол. ун-т «Поділля». Київ, 1997. 184 с.
10. Скиба М.Є. Методика розрахунку механізмів з гідравлічним приводом машин легкої промисловості: навч. посіб. Хмельницький: ТУП, 1998. 203 с.
11. Бурмістенков О.П., Злотенко Б.М., Скиба М.Є. Основи проектування прес-форм для лиття під тиском виробів з полімерів: навч. посіб. Київ: ІЗМО, 1999. 112 с.
12. Драпак Г., Скиба М. Основи інтелектуальної власності: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Хмельницький: ТУП, 2003. 136 с.

13. Скиба М.Є., Іщук В.І. Експлуатація, обслуговування та ремонт машин: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Хмельницький: ХНУ, 2005. 212 с.
14. Нижник В.М., Ніколайчук М.В., Скиба М.Є. Економічна безпека України в системі розвитку євроатлантичних процесів: курс лекцій. Хмельницький: ХНУ, 2007. 112 с.
15. Войнаренко М.П., Скиба М.Є., Байдич Л.Е., Дунець Л.М. Обери здоров'я – обери життя!: посіб. на допомогу лекторам, кураторам, вихователям. Київ: Знання, 2007. 108 с.
16. Драпак Г., Скиба М. Основи інтелектуальної власності: навч. посіб. 2-ге вид., випр. Київ: Кондор, 2007. 156 с.
17. Скиба М.Є., Коханко О.М. Теорія і практика професійно-орієнтаційної роботи з молоддю: навч. посіб. Хмельницький: ХНУ, 2007. 322 с.
18. Скиба М.Є., Драпак Г.М., Петко І.В., Кострицький В.В. Розрахунок електромеханічних з'єднань: навч. посіб. Львів: Новий світ, 2008. 196 с.
19. Скиба М.Є., Войнаренко М.П., Байдич Д.Е., Дунець Л.М. Соціально незахищена категорія студентів: проблеми формування особистості: посіб. на допомогу лекторам, кураторам, вихователям. Хмельницький: ХНУ, 2009. 115 с.
20. Петко І.В., Кострицький В.В., Скиба М.Є., Драпак Г.М. Розрахунок з'єднань електромеханічних систем: навч. посіб. Львів: Новий Світ-2000, 2010. 150 с.
21. Крижанівський Є.І., Онищенко В.О., Скиба М.Є., Суліма Є.М. Енергоефективні технології у вищих навчальних закладах: довідник. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. 404 с.
22. Скиба М.Є., Драпак Г.М., Горященко С.Л. Практичні аспекти застосування об'єктів права інтелектуальної власності: навч. посіб. Хмельницький: ХНУ, 2014. 155 с.

Концепції

23. Скиба М.Є. Концепція гідродинамічного розволонення відходів шкіряних матеріалів у виробництві взуттєвих картонів. Повідомлення 1. *Вісн. Технол. ун-ту Поділля. Техн. науки*. 2003. № 5. Ч. 1. С. 178-186.
24. Скиба М.Є., Костогриз С.Г., Красильникова Г.В. Дескрипторна модель якості складових навчального процесу у вищому закладі освіти. В кн.: Моніторинг якості навчального процесу у

- вищому закладі освіти: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2009. 219 с.
25. Скиба М.Є. Концепція ресурсозберігаючих технологій переробки відходів натуральних шкір у матеріали та вироби взуттєвого виробництва. Наукові основи ресурсозберігаючих технологій переробки відходів натуральних шкір у матеріали та вироби взуттєвого виробництва: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.19.06 / М.Є. Скиба. Київ, 2004. 44 с.
26. Скиба М.Є. Концепція запровадження енергозберігаючих технологій у Хмельницькому національному університеті. *Перспективна розгорнута програма діяльності ректора Хмельницького національного університету Скиби Миколи Єгоровича на 2008-2015 роки*. Хмельницький: ХНУ, 2008. 52 с.
27. Скиба М.Є., Мазур М.П., Гладкий Я.М. Концепція розвитку дистанційного навчання та його методичного забезпечення в Хмельницькому національному університеті. Дистанційне навчання у Хмельницькому національному університеті. *Комп'ютерні технології в Хмельницькому національному університеті: інформ. зб. / за ред. С.Г. Костогриза*. Хмельницький: ХНУ, 2007. С. 31–39; *Дистанційне навчання в університеті: досягнення і перспективи: зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. Скиби М.Є., Костогриза С.Г.* Хмельницький: ХНУ, 2012. С. 21-31.
28. Концепція комп'ютеризації освітньої діяльності Хмельницького національного університету. *Комп'ютерні технології в Хмельницькому національному університеті: інформ. зб. / за ред. С.Г. Костогриза*. – Хмельницький: ХНУ, 2007; *Комп'ютеризація освітньої діяльності: зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. М.Є. Скиби, С.Г. Костогриза*. Хмельницький: ХНУ, 2012. 141 с.; *Перспективна розгорнута програма діяльності ректора Хмельницького національного університету Скиби Миколи Єгоровича на 2008-2015 роки*. Хмельницький: ХНУ, 2008. С. 19-27.

Методичні рекомендації

29. Наскрізна програма практичної підготовки : метод. вказівки до її виконання для студентів спец. «Обладнання легкої промисловості та побутового обслуговування» / Г.Ф. Воронін, В.І. Ішук, В.П. Місяць, М.Є. Скиба. Хмельницький: ТУП, 2000.

30. Методичні вказівки до практичних занять з курсу «Хімічна технологія та обладнання легкої промисловості» для студентів спец. «Обладнання легкої промисловості та побутового обслуговування» / В.П. Місяць, Г.Ф. Воронін, О.С. Поліщук, М.Є. Скиба. Хмельницький: ТУП, 2000.
31. Комп'ютерне моделювання. Лабораторний практикум для студентів напрямку «Інженерна механіка» спец. «Обладнання легкої промисловості та побутового обслуговування» і для студентів напрямку «Електромеханіка» спец. «Електропобутова техніка» / Г.Ф. Воронін, М.Є. Скиба. Хмельницький: ТУП, 2001. 53 с.
32. Основи розрахунку та конструювання типових машин: метод. вказівки до курсового проектування для студентів спец. «Обладнання легкої промисловості та побутового обслуговування населення» / Г.Б. Параска, О.О. Коротич, А.І. Алексієнко, Г.Ф. Воронін, М.Є. Скиба. Хмельницький: ТУП, 2001.
33. Воронін Г.Ф., Скиба М.Є. Побутові машини і прилади: метод. вказівки до виконання лаб. робіт для студентів напрямку «Інженерна механіка» спец. «Обладнання легкої промисловості та побутового обслуговування». Хмельницький: ТУП, 2001. Ч. 2.
34. Випускна кваліфікаційна робота: метод. рек. для студентів спец. «Міжнародна інформація» / [уклад.: М.Є. Скиба, О.В. Малигін]. Хмельницький: ТУП, 2002. 40 с.
35. Ремонт, монтаж і експлуатація технологічного обладнання легкої промисловості: метод. вказівки до курсового проектування для студентів спец. «Обладнання легкої промисловості та побутового обслуговування» / [уклад.: М.Є. Скиба, В.І. Іщук, Ю.О. Заїчко]. Хмельницький: ТУП, 2002. 56 с.
36. Прикладна інформатика: метод. вказівки для студентів спец. «Міжнародна інформація». Ч. 1: Використання HTML для створення WEB-сторінки / [уклад.: М.Є. Скиба, О.М. Синюк]. Хмельницький: ХНУ, 2005. 57 с.
37. Методологія контролю в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу: метод. рек. / [уклад.: М.Є. Скиба, Г.В. Красильникова, В.І. Бегняк, О.В. Пашенко]. Хмельницький: ХНУ, 2005. 96 с.

38. Прикладна інформатика: метод. вказівки для студентів спец. «Міжнародна інформація». Ч. 2: Основи Web -програмування / [уклад.: М.Є. Скиба, О.М. Синюк, О.А. Кравчук]. Хмельницький: ХНУ, 2005. 92 с.
39. Дипломний проект: метод. вказівки для студентів спец. «Обладнання легкої промисловості та побутового обслуговування», «Електропобутова техніка» / [уклад.: М.Є. Скиба, С.В. Смутко, В.І. Онуфрійчук, О.С. Поліщук]. Хмельницький: ХНУ, 2008. 40 с.
40. Організація і проведення акредитації у вищому навчальному закладі: метод. рек. / [уклад.: М.Є. Скиба, О.М. Шинкарук, Л.І. Тебляшкіна]. Хмельницький: ХНУ, 2013. 52 с.
41. Методика розробки основних документів з організації навчального процесу в університеті / [уклад.: М.Є. Скиба, В.І. Бегняк, Г.В. Красильникова та інші]. Хмельницький: ХНУ, 2005. 52 с.

Основні статті

42. Кочетов О.П., Скиба М.Є., Гуляєва В.О. Теоретичні засади підвищення довговічності спецодягу металургів. *Вісн. Технол. ун-ту Поділля. Техн. науки*. 2002. № 1. С. 86-91.
43. Скиба М.Є., Михайловський Ю.Б., Філіпченко Е.О. Визначення основних параметрів конструкції молоткового подрібнювача текстильних та волокнистих відходів. *Проблеми легкої і текстильної промисловості України*. 2003. № 1. С. 105-109.
44. Скиба М.Є. Технологічні пристрої для розволокнення шкіри. *Вісник Київського державного університету технологій та дизайну*. 2003. № 4. С. 200-206.
45. Скиба М.Є. Числове моделювання технологічного процесу кавітаційного розволокнення відходів шкіри. *Вісник Київського державного університету технологій та дизайну*. 2003. № 3. С. 226-232.
46. Скиба М.Є. Послаблення волоконної структури натуральної шкіри при дії напружень зсуву та розтягу. *Вісн. Житомир. держ. технол. ун-ту*. 2003. № 1. С. 35-43.
47. Скиба М.Є. Послаблення волоконної структури шкіри при двоосному деформуванні. *Вісн. Технол. ун-ту Поділля. Техн. науки*. 2003. № 1. Ч. 1. С. 7-14.

48. Скиба М.Є. Технологічні пристрої для розволокнення шкіри. *Вісн. Київ. нац. ун-ту технологій та дизайну*. 2003. № 4. С. 200-206.
49. Скиба М.Є., Артеменко Л.Ф., Демішонкова С.А. Установка для акустичних досліджень ефективних властивостей матеріалів. *Вісн. Київ. нац. ун-ту технологій та дизайну*. 2003. № 2. С. 16-22.
50. Скиба М.Є. Визначення раціональних технологічних параметрів пристроїв для розволокнення шкіряних матеріалів. *Вісн. Житомир. держ. технол. ун-ту*. 2004. № 1. С. 59-65.
51. Скиба М.Є. Визначення силових параметрів процесу розволокнення шкіряних відходів у валковому пристрої. *Вісн. Київ. нац. ун-ту технологій та дизайну*. 2004. № 1. С. 72-79.
52. Скиба М.Є., Синюк О.М., Михайловський А.Ю. Математичне моделювання впливу геометрії шнека та кінематичних параметрів його руху на переміщення гранульованого полімеру в процесі лиття під тиском. *Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Техн. науки*. 2015. № 5. С. 38-44.
53. Скиба М.Є., Синюк О.М. Метод визначення ефективних властивостей багатошарових полімерних матеріалів. *Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Техн. науки*. 2015. № 6. С. 54-62.
54. Моделювання зміни надмолекулярної структури полімерних матеріалів при орієнтаційній витяжці. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 6 (240). С. 45-50.
55. Скиба М.Є. Перспективи діяльності Хмельницького національного університету в концепції стратегії його розвитку. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2016. С. 260-271.
56. Skyba M. The Change of Leather Features under the Influence of Force Field. *The eleventh world congress in Mechanism and Machine Science* / Editor Tian Huang School of Mechanical Engineering Tianjin University, 2004. V.1. P. 376-380.
57. Skyba M., Kostritsky V., Artemenko L. Evaluation of quality winding of textile materials. *Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Техн. науки*. 2007. № 5. С. 16-19.
58. Skyba M., Kostritsky V. Principles of calculation of elastic constants of microporous materials. *Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Техн. науки*. 2007. № 5. С. 32-35.

ЧЕМБЕРЖІ
Михайло Іванович

Член-кореспондент НАПН України (обраний 29 січня 1997 р.), професор, народний артист України, заслужений діяч мистецтв України, дійсний член Національної академії мистецтв України, член Національної спілки композиторів України, Національної спілки театральних діячів України. Ректор Київської дитячої академії мистецтв, професор кафедри композиції Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського.

Народився 15 липня 1944 р. у м. Ізмаїлі Одеської області. У 1967 р. закінчив Одеське державне музичне училище, у 1988 р. – Донецьку державну консерваторію імені Сергія Прокоф'єва за спеціальністю «Композиція».

У 1989–1994 роках перший заступник начальника Головного управління культури м. Києва, голова Комітету мистецтв м. Києва. Засновник і ректор Київської дитячої Академії мистецтв (1994 р.) – поліфункціонального вищого мистецького навчального закладу нового типу, в якому на основі реалізації ідеї безперервної мистецької освіти здійснюється підготовка фахівців з різних видів мистецтва (музичного, образотворчого, театального, а також хореографії). Обґрунтовує шляхи оптимізації освітнього процесу, використання сучасних досягнень наукової думки у сфері мистецької педагогіки, методики, історичного і теоретичного мистецтвознавства, поєднання фундаментальних наукових пошуків з проблемами мистецької освіти, створення умов для комфортного навчання, захисту авторських прав та інтелектуальної власності дитини, естетизації навчального простору.

Відомий український композитор, педагог, вчений, громадський діяч. Здійснює наукову та науково-методичну діяльність. Провідний фахівець з проблем сучасної безперервної професійної мистецької освіти. Голова і член журі міжнародних та

всеукраїнських творчих конкурсів, член редакційних колегій періодичних наукових та науково-популярних видань.

Автор музики до театральних вистав: «Мадам Боварі», «Маленька принцеса», «Дама-примара», «Випромінювання батьківства», «Новорічні пригоди», «Різдвяні візерунки», «Уявно хворий», «Гра на клавесині» та кінофільмів «Богдан Хмельницький», «Ностальгія». Автор збірки солоспівів (сольфеджіо) «Моя абетка» (2002), циклу дитячих пісень-картинок на слова Л. Ямкового «Світ довкола» (2009) та інших творів для дітей (у т.ч. циклів п'єс «Музичні картинки», «Мрії веселкові», «Ранкові промені», «Екзерсиси»).

Нагороджений орденами «Знак Пошани», «За заслуги» III ступеня, Золотою медаллю Національної академії мистецтв України, медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода». Лауреат міжнародних конкурсів та фестивалів, мистецької премії «Київська пектораль», Міжнародної премії імені Лео Вітошинського, мистецької премії «Київ» імені Артемія Веделя.

Службова адреса: 04210, Київ – 210, просп. Героїв Сталінграда, 10

Тел.: 410-93-10; Факс: 464-73-56;

E-mail: muza@kdam.kiev.ua

Наукові праці Чембержі М.І.

Монографії

1. Чембержі М.І. Наближення до високих істин. К.: Міленіум, 2004. 332 с.
2. Чембержі М.І. Розвиток творчої особистості у Київській дитячій Академії мистецтв: концептуальні засади та практичний досвід. *Мистецтво у розвитку особистості: монографія*. Чернівці: Зелена Буковина, 2006. С. 173-192.
3. Чембержі М.І. Ранкові роздуми про вічне: монографія. К.: Автограф, 2010. 160 с.
4. Чембержі М.І. До історії професійної мистецької освіти в Україні / Михайло Чембержі. *Україна – Туреччина: історія, політика, економіка, право, дипломатія, культура: колективна монографія*. К.: Український письменник, 2015. С. 520-533.

Підручники та навчальні посібники

5. Чембержі М., Ваврик О. «Дива пухнастої зими»: український фольклор зимового циклу: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 88 с.
6. Чембержі М.І. Становлення системи професійної мистецької освіти в Україні: історія і сучасність. *Творчий розвиток особистості засобами мистецтва: навчально-методичний посібник*. Чернівці: Зелена Буковина, 2011. С. 23-36.
7. Чембержі М., Карась С. Аранжування з використанням комп'ютерних музичних програм: навчальний посібник. Львів, 2011. 140 с.
8. Чембержі М., Карась С. Світовий музичний інструментарій. Книга перша: навчальний посібник. Львів, 2014. 150 с.

Концепції

9. Чембержі М.І. Київська дитяча Академія мистецтв: наукова концепція діяльності. К.: ІПК ПК, 1994. [Друга редакція – 2001, рукопис].

Основні статті

10. Чембержі М.І. Інноваційні моделі сучасної мистецької професійної освіти – шлях до якісного оновлення української культури. *Мистецтвознавство: IV Міжнародний конгрес українців*. Кн. 2. Одеса – Київ: Видавництво Асоціації етнологів, 2001. С. 251-258.
11. Чембержі М.І. Шукати алгоритм власного життя. *Культура і сучасність: Альманах Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2001. № 1. С. 34-40.
12. Чембержі М.І. Концепція безперервної мистецької освіти та шляхи її реалізації. *Реклама і дизайн XXI сторіччя: освіта, культура, економіка*. 2001. Вип. 2. С. 243-244.
13. Чембержі М.І. До проблеми діалогу традицій та інновацій у реформах сучасної освіти. *Мистецтвознавчі записки; ДАКККиМ*. К., 2001. С. 5-8.
14. Чембержі М.І. Використання сучасних інформаційних технологій у процесі виховання особистості у мистецтві. *Мистецтвознавчі записки; ДАКККиМ*. К., 2001. С. 32-39.
15. Чембержі М.І. Київська дитяча Академія мистецтв та «Піснєзнайка»: два інноваційних освітніх проекти та перспективи їх

взаємодії. *Піснєзнайка: гармонія інтелекту та здоров'я*. К., 2002. С. 24-26.

16. Чембержи М.І. Беседа с ректором Киевской детской Академии искусств. *Collegium*. 2002. № 1. С. 220-222.
17. Чембержі М.І. Київська дитяча Академія мистецтв: концептуальні засади діяльності та динаміка зростання. *Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992-2002: зб. наук. праць до 10-річчя АПН України*. Харків: «ОВС», 2002. С. 292-301.
18. Чембержі М.І. Шляхи реалізації сучасної парадигми професійної мистецької освіти. *Проблеми музичної освіти*. К.: НМАУ, АМУ, 2003. С. 61-69.
19. Чембержі М.І. Особливості організації навчального процесу в умовах реалізації концепції безперервної мистецької освіти (на прикладі факультету музичного мистецтва Київської дитячої Академії мистецтв). *Педагогічні пошуки в галузі мистецької освіти в Україні на початку третього тисячоліття: традиції, сучасність, перспективи*. Луганськ, 2003. С. 3-5.
20. Чембержі М.І. Безперервність мистецької освіти – важливий чинник збереження та ефективного розвитку творчого потенціалу особистості. *Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. праць*. 2003. Вип. 2. С. 211-218.
21. Чембержі М.І. Інноваційні освітні технології як засіб інтенсифікації навчального процесу у мистецькому вищому навчальному закладі. *Трансформація музичної освіти і культури в Україні: інноваційні розробки*. Одеса: Друкарський дім, 2004. С. 72-76.
22. Чембержі М.І. Особливості роботи композитора над музикою для театру і кіно у сучасній соціокультурній ситуації. *Українське мистецтвознавство*; НМАУ ім. П.І. Чайковського. Київ, 2004. С. 240-244.
23. Чембержі М.І. Проблеми статусу педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах другого рівня акредитації у контексті процесів європейської інтеграції в галузі освіти. *Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції: теоретичні та методичні засади розвитку*. Київ-Суми, 2005. С. 46-48.
24. Чембержі М.І. Проблеми початкового етапу навчання як важливої ланки у системі безперервної професійної мистецької освіти. *Проблеми і перспективи розвитку початкових*

- спеціалізованих мистецьких навчальних закладів як ланки безперервної музичної освіти*. К.: ГУКМ та ОКС, 2005. С. 6-8.
25. Чембержі М.І. Реалізація креативних здібностей дитини в системі безперервної мистецької освіти (з досвіду Київської дитячої Академії мистецтв). *Сучасні літературознавчі студії. Вип. 2. Дитина і світ: проблеми культурного діалогу: зб. наук. праць*. К.: Видавн. центр КНЛУ, 2005. С. 146-152.
 26. Чембержі М.І. Ідея ранньої професіоналізації як фактор освітньої концепції. *Мистецькі обрії'2004*. К. : ВВП «Компас», 2005. С. 343-349.
 27. Чембержі М.І. Проблеми статусу педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах другого рівня акредитації у контексті процесів європейської інтеграції в галузі освіти. *Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції: Теоретичні та методичні засади розвитку*. Київ-Суми, 2005. С. 46-48.
 28. Чембержі М.І. Проблеми початкового етапу навчання як важливої ланки у системі безперервної професійної мистецької освіти. *Проблеми і перспективи розвитку початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів як ланки безперервної музичної освіти*. К.: ГУКМ та ОКС, 2005. С. 6-8.
 29. Чембержі М.І. Реалізація креативних здібностей дитини в системі безперервної мистецької освіти (з досвіду Київської дитячої Академії мистецтв). *Сучасні літературознавчі студії. Вип. 2. Дитина і світ: проблеми культурного діалогу: зб. наук. праць*. К.: Видавн. центр КНЛУ, 2005. С. 146-152.
 30. Чембержі М.І. Ідея ранньої професіоналізації як фактор освітньої концепції. *Мистецькі обрії: Альманах; Академія мистецтв України*. К.: ВВП «Компас», 2005. С. 343-349.
 31. Чембержи М.И. Благородство – важная концепция Киевской детской академии искусств (Академия юных талантов). *DA (Dialog Avrasya). Издание Платформы Диалог Евразия: Ежеквартальный международный культурно-интеллектуальный журнал*. 2006. № 22.
 32. Чембержі М.І. Концепція неперервної професійної мистецької освіти – наукова основа практичної діяльності. *Педагогічна і психологічна освіта в Україні*. 2007. Т. 5. С. 277-287.
 33. Чембержі М.І. Деятельность Киевской детской Академии искусств в русле современных тенденций образования в

області искусства. *Эстетическое образование: традиции и перспективы*. Брест, 2007. С. 38-43.

34. Чембержі М.І. Сучасний композитор у роботі над музикою у кіно і театрі. *Музика у просторі сучасності: Друга половина XX – початок XXI ст. Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І.Чайковського*. 2007. Вип. 68. С. 187-189.
35. Чембержі М.І. Сучасна вітчизняна мистецька освіта: творчі пошуки. *Професійно-мистецька школа у системі національної освіти: м-ли Міжнар. наук. конференції*. Київ-Чернівці, 2008. С. 152-157.
36. Чембержі М.І. Київська дитяча Академія мистецтв у контексті історії мистецької освіти України. *Музична україністика: сучасний вимір*; ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України. К., 2008. С. 266-276.
37. Чембержі М.І. Робота зі студентами-композиторами у сучасних соціокультурних умовах. *Композитор і сучасне соціокультурне середовище. Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І.Чайковського*. 2009. Вип. 75. С. 230-234.
38. Чембержі М.І. Сучасна освіта: «гуманна педагогіка» чи «комфортне навчання»? *Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції*. Суми, 2010. С. 201-202.
39. Чембержі М.І. Толерантність у системі концептуальних засад вищого навчального закладу. *Проблеми удосконалення професійної підготовки фахівців мистецьких дисциплін*. Суми, 2011. С. 214-217.
40. Чембержі М.І. Взаємодія вищих навчальних закладів як умова підготовки універсального фахівця в галузі мистецтва. *Концептуальні проблеми розвитку української культури у світлі підготовки і проведення 2012 року як року культури та відродження музеїв в Україні*. 2011. Т. 1. С. 227-229.
41. Чембержі М.І. Мистецький навчальний заклад у художньому дискурсі міста. *Народознавчі студії пам'яті Василя Скуратівського: матеріали семінару-практикуму*. Тернопіль-Київ, 2012. С. 442-448.
42. Чембержі М.І. Музика в театрі. *Український театр*. 2012. № 2. С. 42-44.

43. Чембержі М.І. Проблеми юридичного захисту інноваційних мистецьких навчальних закладів. *Трансформація освіти і культура: традиції та сучасність*: матеріали Міжнар. наук.-творчої конференції. Одеса-Київ-Варшава, 2012. С. 20-22.
44. Чембержі М.І. Ефективне продюсування як залог успішності молодого митця. *Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття: збірка наукових праць*. К., 2012. С. 83-85.
45. Чембержі М.І. Педагог... Викладач... Вчитель! *Українська культура: виклики сьогодення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції. К., 2012. С. 577-578.
46. Чембержі М.І. Динаміка змін у професійній мистецькій освіті як відповідь на «виклики часу». *Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI ст.: традиції, концепції, перспективи*: м-ли Міжнар. наук.-практ. конференції. К., 2012. С. 21-24.
47. Чембержі М.І. Сучасні інформаційні технології у динамізації когнітивної діяльності молодого митця. *Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття: традиції, концепції, перспективи*: зб. наук. праць. К.: НАКККіМ, 2013. С. 149-157.
48. Чембержі М.І. Сучасний композитор і дитяча творчість: параметри партнерства. *Українська музична культура на сучасному етапі: трансформація традиційних і академічних форм*: мат-ли Всеукраїнської науково-практичної конференції. Івано-Франківськ: Фоліант, 2013. С. 74-77.
49. Чембержі М.І. Роль освіти у формуванні світогляду сучасної молоді людини. *Трансформаційні процеси в освіті і культурі*: мат-ли Міжнар. наук.-творч. конф. Одеса, Київ, Варшава, 24-25 квітня 2013 р. К.: НАКККіМ, 2013. С. 30-32.
50. Чембержі М.І. Міжнародні творчі зв'язки як спосіб оптимізації мистецької освіти. *Взаємодія культур і збереження розмаїття форм культурного самовираження в умовах глобалізації: XI Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва*: матеріали Міжнар. конференції. К. : НАКККіМ, 2013. С. 69-71.
51. Чембержі М.І. До проблеми професійної підготовки композиторів у сучасних соціокультурних умовах. *Художня культура і освіта: традиції, сучасність, перспективи*:

- матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Мелітополь, 2013. С. 123-125.
52. Чембержі М.І. Особливості навчання обдарованих дітей у контексті сьогодення. *Культурно-мистецька освіта як складова художнього простору XXI століття*: матеріали Міжнародної науково-творчої конференції. Одеса – Київ – Варшава, 2014. С. 20-22.
53. Чембержі М.І. Вища освіта без середньої? *Мистецька освіта в культурному просторі України XX ст.*: матеріали Міжнародної науково-творчої конференції. К.: НАКККіМ, 2015. С. 27-29.
54. Чембержі М.І. Підготовка майбутніх діячів театру в умовах інноваційного навчального закладу. *Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології*: матеріали Міжнародної науково-творчої конференції. К.: НАКККіМ, 2015. С. 176-178.
55. Чембержі М.І. Рання професіоналізація як запорука успішної творчої самореалізації майбутнього митця. *Мистецькі реалізації універсальї культури. Зміна смислів*: матеріали Всеукраїнської міждисцип. наук.-теорет. конф., Київ, 25-26 листопада 2015 р. К.: ІК НАМ України, 2016. С. 87-89.
56. Чембержі М.І. Навчальний заклад безперервної мистецької освіти як оптимальна система підготовки професійних кадрів. *Культурно-мистецькі обрії – 2016: зб. наук. праць*. К.: НАКККіМ, 2016. Частина 2. С. 54-57.
57. Чембержі М.І. Композиторська освіта як історична проблема. *Культурно-мистецькі обрії '2016 : зб. наук. праць*. К.: НАКККіМ, 2016. Вип. 2. С. 144-146.
58. Чембержі М.І. Український фольклор як чинник виховання. *Традиційна культура України XXI століття як складова культурної політики: сучасний стан, загрози, перспективи: зб. наук. праць. У 2-х т.*; Укр. центр культ. досл. К.: НАКККіМ, 2016. Т. I. С. 148-150.
59. Хлебникова Л.О., Наземнова Т.О., Міщенко Н.І., Дорогань Л.О. Музичне мистецтво: підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закладів / за заг. ред. М.І. Чембержі. Х.: Видавництво «Ранок», 2015. 160 с.

ЩЕРБАК
Ольга Іванівна

Член-кореспондент НАПН України (обрана 16 грудня 1996 р.), доктор педагогічних наук, доцент. Заслужений працівник освіти України. Директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка.

Народилася 24 липня 1943 р. в м. Миколаєві. У 1967 р. закінчила Київський політехнічний інститут за спеціальністю «Устаткування та технологія зварювального виробництва», у 1990 р. – Українську сільськогосподарську академію за спеціальністю «Загальнотехнічні дисципліни».

Досліджує проблеми професійної педагогіки, підготовки педагогічних кадрів для професійної школи, децентралізації управління професійною освітою. Автор Концепції коледжу як багатоступеневого, багатoproфільного вищого навчального закладу II рівня акредитації, Концепції професійно-педагогічної освіти. Співавтор Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні, Концепції Державного стандарту професійно-технічної освіти України, законодавчих і нормативно-правових актів. За її ініціативою науково обґрунтовано та впроваджено в Україні нову педагогічну спеціальність «Професійна освіта (за профілем)», що трансформувалась у спеціальність «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Здійснює експериментальну роботу в коледжі та вищих професійних училищах щодо поєднання функцій майстра виробничого навчання та викладача спецдисциплін. За результатами науково-дослідної роботи розроблено кваліфікаційну характеристику та професіограму нової спеціальності «Педагог професійного навчання», яку в 2002 році введено до Державного класифікатора професій ДК 003-95 (зміни та доповнення № 4),

внесено зміни та доповнення до законодавчих актів та до типових штатів професійно-технічних навчальних закладів.

Під її науковим керівництвом розроблено кваліфікаційні характеристики і внесено до Державного класифікатора професій нові професії для малого й середнього бізнесу: «Комерсант» (Класифікатор професій ДК 003-95), «Укладальник підлогових покриттів» (Класифікатор професій ДК 003-2010 (зміни й доповнення № 1); розроблено Державні стандарти ПТО за професіями «Укладальник підлогових покриттів» (Наказ МОН від 01.12.2014 № 1413), «Адміністратор» (Наказ МОН від 02.03.2016).

Успішно впроваджує інноваційні методи навчання; підприємницький і компетентнісний підходи у професійному навчанні. За її ініціативою у 2014 році в коледжі відкрито Центр педагогічної майстерності імені академіка Івана Зязюна, діяльність якого спрямована на підвищення ефективності навчання та виховання майбутніх педагогів професійної школи, на розвиток і саморозвиток особистості педагога.

Автор і співавтор понад 200 наукових праць. За її наукового керівництва захищено 3 кандидатські дисертації.

Започаткувала видання збірника наукових праць «Педагог професійної школи» (2001–2007). Член редакційних колегій: науково-методичного журналу «Професійно-технічна освіта», збірника наукових праць «Освіта дорослих: теорія досвід перспективи», науково-методичного вісника «Професійна освіта». Член вчених рад Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Наукову та педагогічну діяльність поєднує з громадською діяльністю, є керівником громадської організації «Український аналітичний центр професійної освіти «Національна обсерваторія», головою Ради Асоціації «Український національний центр навчально-тренувальних фірм «Централь», членом правління Громадської спілки «Українська асоціації освіти дорослих», членом робочої групи Міністерства освіти і науки України з розроблення проекту Концепції розвитку педагогічної освіти; членом комісії з професійної педагогіки, психології та змісту професійно-технічної освіти Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України, експертної ради Київської міської регіональної ради

з ліцензування та атестації професійно-технічної діяльності. Учасник проектів Європейського Союзу.

Нагороджена орденом «Княгині Ольги» III ступеня, нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «Антон Макаренко», «Відмінник народної освіти України»; медалями НАПН України: «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода»; нагрудним знаком Київської міської держадміністрації «Знак Пошани»; нагрудним знаком Державної туристичної адміністрації України «Почесний працівник туризму України».

Службова адреса: Київський професійно-педагогічний коледж імені Антона Макаренка, вул. В. Чорновола, 24, м. Київ, 01135.

Тел./факс (044) 236-11-11

E-mail: college@kppk.com.ua

Наукові праці Щербак О.І.

Монографії

1. Щербак О.І. Зв'язок стандартів професійної освіти з вимогами ринку праці. *Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: монографія* / за ред. Н.Г. Ничкало. Хмельницький: ТУП, 2002. 334 с. С. 91-95.
2. Щербак О.І. Развитие многоуровневого профессионально-педагогического образования в Украине. *Теория и практика профессионально-педагогического образования: коллектив. моногр.* (гл. 10) / под ред. Г.М. Романцева. Екатеринбург: Изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та, 2007. Вып. 1(39). С. 137-158.
3. Щербак О.І. Професійно-педагогічна освіта: теорія і практика: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало. К.: Наук. світ, 2010. 279 с.
4. Щербак О.І. Професійно-педагогічна освіта: теорія і практика: монографія. Частина II. К.: Наук. світ, 2010. 268 с.
5. Щербак О.І. Підготовка педагога професійної школи в умовах інформаційно-технологічного розвитку суспільства. *Теорія і практика професійного навчання дорослих у ПТНЗ і на виробництві: монографія* / авт.кол.: Ничкало Н.Г., Лук'янова Л.Б., Аніщенко В.М. та ін. К.: Пед. думка, 2010. С. 145-156.
6. Щербак О.І. Формування підприємницьких якостей у процесі професійного навчання кваліфікованих робітників машинобудівного профілю. *Проектування процесу*

професійного навчання у закладах профтехосвіти: монографія. К.; Хмельницький: ХНУ, 2010. С. 236-254.

7. Щербак О.І. Концептуальні підходи до розподілу повноважень органів освіти і науки на загальнодержавному та регіональному рівнях. *Децентралізація управління професійно-технічною освітою: монографія* / авт. кол. В.І. Свистун, Д.Д. Айстраханов, Г.В. Єльнікова та інші. К.: Педагогічна думка, 2012. С. 142-186.
8. Щербак О.І. Теоретико-методичні засади підготовки та підвищення кваліфікації педагога професійного навчання на андрагогічних засадах. *Професійне навчання дорослого населення: теоретико-методологічні засади: монографія.* Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. С. 130-178.

Підручники та навчальні посібники

9. Щербак О.І., Куклін О.В. Організація підготовки фахівців із комерційної діяльності: навч. посіб. для учнів ПТНЗ. Л.: Оріяна-Нова, 2001. 220 с.
10. Щербак О.І. Зайцева О.О. та ін. Нові підходи у навчанні: навч.-метод. посібник / за ред. О.І. Щербак. К.: Наук. світ, 2003. 96 с.
11. Щербак О.І., Болюбаш Я.Я., Шевчук Л.І. та ін. Аналіз куррікулума педагога професійної школи в Україні / за ред. О.І. Щербак. К.: Наук. світ, 2003. 35 с.
12. Щербак О.І., Софій Н.З., Бович Б. Ю. Теорія та практика оцінювання навчальних досягнень: навчально-методичний посібник / за наук. ред. О.І. Щербак. Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», 2014. 138 с.

Концепції

13. Щербак О.І. та ін. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти. Затверджено Міністерством освіти і науки України та Академією педагогічних наук України 05 липня 2004 р. *Професійно-технічна освіта.* 2004 . № 3. С. 2.
14. Щербак О.І. та ін. Концепція Державного стандарту професійно-технічної освіти України: Затверджено рішенням колегії МОН України від 27.05.08 № 6/8-4. *Професійно-технічна освіта.* 1998. №2. С.2-5.

15. Щербак О.І. та ін. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в Європейський освітній простір: Затверджено наказом МОН України № 998 від 31.12.2004 р. *Турбота про вчителя – надія на майбутнє*. Полтава, 2005. С. 6-13.
16. Щербак О.І. Концепція професійно-педагогічної освіти. К.: Наук. світ, 2004. 28 с.

Основні статті

17. Щербак О.І. Оновлення парадигми підготовки педагога професійної школи в умовах інформаційно-технологічного розвитку. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. Випуск 16. С. 109-115.
18. Щербак О.І. Проблеми професійно-педагогічної освіти у педагогічній теорії. *Педагогічна освіта і освіта дорослих: європейський вимір: зб. наук. пр.* / за ред. І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало. К.: Хмельницький, 2008. С. 75-86.
19. Щербак О.І. Педагог професійного навчання – відповідь на потребу сучасного ринку праці. *Педагогіка і психологія професійної освіти / Науково-методичний журнал*. 2008. № 1. С. 215-223.
20. Щербак О.І. Неперервна професійна освіта і навчання: реалії та виклики. *Професійна освіта: ціннісні орієнтири сучасності: зб.наук.пр.* / за заг. ред. І.А. Зязюна; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. К.; Харків: НТУ «ХПБ», 2009. С. 464-471.
21. Щербак О.І. Використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій у підготовці педагогів професійного навчання. *Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: збірник наукових праць. Частина 2.* / за редакцією М.М. Козяра та Н.Г. Ничкало. Львів: ЛДУ БЖД, 2009. С. 263-266.
22. Щербак О.І. Професійне навчання на виробництві і навчання безробітних. *Біла книга національної освіти України* / за ред. В.Г. Кременя. К.: Інформ.системи, 2010. С. 198-205.

23. Щербак О.І. Підготовка педагогічного персоналу для системи професійно-технічної освіти і освіти дорослих. *Біла книга національної освіти України* / за ред. В.Г. Кременя. К.: Інформ. системи, 2010. С. 216-221.
24. Щербак О.І. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб наук.пр.* / редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. Випуск 23. С. 175-180.
25. Щербак О.І. Підвищення кваліфікації педагогів професійної школи на андрогогічних засадах. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* / редкол. Л.Б. Лук'янова (голова) та ін. К.: ТОВ ВД «ЕКМО», 2011. Випуск 3. Ч. 2. С. 213-223.
26. Щербак О.І. Підготовка педагога професійної школи: порівняльний аналіз. *Розвиток педагогічних наук на початку ХХІ століття: зб. наук. праць.* Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2011. С 628-633.
27. Щербак О.І. Педагогічні ідеї А.С Макаренка в світлі сучасних підходів до підготовки педагогів професійної школи. *Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць.* 2013. Випуск 11. С. 346-351
28. Щербак О.І. Освіта дорослих у контексті неперервності навчання. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* / редкол.: Л.Б. Лук'янова (голова) та ін. К.: Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2016. Вип. 1(12). С. 52-60.
29. Щербак О.І. Теоретичні та методичні засади сучасних підходів до практики оцінювання навчальних досягнень. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. Випуск 44. С. 72-77.
30. Щербак О.І. Пріоритетні напрями підготовки педагогів професійного навчання з урахуванням перспектив навчання протягом всього життя. *Педагог професійної школи: зб. наук. праць* / редкол.: Н.Г. Ничкало (голова), І.А. Зязюн, О.І. Щербак. К.: Науковий світ, 2002. Вип. III. С. 14-19.

31. Щербак О.І. Концептуальні засади професійно-педагогічної освіти. *Педагог професійної школи: зб. наук. праць* / редкол.: Н.Г. Ничкало (голова), І.А. Зязюн, О.І. Щербак. 2003. Вип. 6. С. 4-14.
32. Щербак Л.В., Щербак О.І. Проблеми професійного навчання та підвищення кваліфікації працюючого населення на ринку праці України. *Професійне навчання на виробництві: зб.наук.праць* / редкол.: Н.Г. Ничкало (голова) та ін. К.: Науковий світ, 2003. Вип. I. С. 26-35.
33. Щербак О.И. Подготовка педагога профессиональной школы на Украине: аспекты качества. *Вестник Учебно-методического объединения по профессионально-педагогическому образованию*. Екатеринбург: Изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та, 2004. Вып. 2 (36). С. 98-100.
34. Щербак О.І. Становлення та розвиток спеціальності «Педагог професійного навчання» у системі професійно-педагогічної освіти. *Освітнянські обрії: реалії та перспективи: збірник наукових праць* / редкол.: Н.Т. Тверезовська (голова) та ін. К.: ПІТО, 2007. № 3(3). С. 75-80.
35. Щербак О.І. Філософія неперервної професійно-педагогічної освіти. *Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології: зб. наук. праць* / за заг. ред. Н.Г. Ничкало. Харків: НТУ «ХПІ», 2007. С. 89-97.
36. Щербак О.І. Педагог професійного навчання. *Енциклопедія освіти* / редкол.: В.Г. Кремень (голова); заступн. голов.: О.Я. Савченко, В.П. Андрущенко; відп. наук. секр. С.О. Сисоєва. К., 2008. С. 635.
37. Щербак О.І. Професійно-педагогічна освіта. *Енциклопедія освіти* / редкол.: В.Г. Кремень (голова); заступн. голов.: О.Я. Савченко, В.П. Андрущенко; відп. наук. секр. С.О. Сисоєва. К., 2008. С. 735-736.
38. Щербак О.І. Педагогічна майстерність у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання до професійно-педагогічної діяльності. *Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна: зб. наук. пр.* / редкол.: Н.Г. Ничкало (голова), та ін.; упоряд.: Н.Г. Ничкало, О.М. Боровік. К.: Богданова А.М., 2013. С. 326-332.

39. Щербак О.І. Організаційно-педагогічні засади підвищення кваліфікації педагога професійного навчання. *Інноваційність у науці і освіті: наукове видання до ювілею професора, доктора хабілітованого Франтішека Шльосека* / редкол.: В. Кремень (голова редкол.), Є. Куніковські (заст. голови), Н. Ничкало (заст. голови); упоряд.: Н. Ничкало; І. Савченко. – К.: Богданова А.М., 2013. С. 294-301.
40. Щербак О.І. Психопедагогіка праці у саморозвитку особистості. *Я-концепція академіка Неллі Ничкало у вимірі професійного розвитку особистості: зб. наук. пр.* / редкол.: І.А. Зязюн (голова), О.М. Отич та ін.; упоряд.: О.М. Отич, О.М. Боровік. К., 2014. С. 128-135.
41. Щербак О.І. Освіта дорослих як пріоритет навчання впродовж життя. *Педагогічна і психологічна наука в Україні: зб. наук. праць: в 5 т.* К.: Педагогічна думка, 2012. Т.4. С. 424-434.
42. Щербак О.І. Саморозвиток особистоті педагога професійної школи. *Edukacja zawodowa i ustawiczna* / redakcja naukowa Nella Nyczkało, Adam Solak. Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, 2016. S. 157-167.
43. Szczerbak O. Rozwój kompetencji pedagogicznych nauczyciela zawodu w warunkach społeczeństwa wielokulturowego. *Kształcenie ustawiczne do wielokulturowości* / pod red. T. Lewowickiego, F. Szloska. Warszawa-Radom, 2009. S. 329-333.
44. Olga Szczerbak. Koncepcje przygotowania nauczycieli kształcenia zawodowego z uwzględnieniem interdyscyplinarności. *Interdyscyplinarność pedagogiki i jej subdyscypliny* / pod redakcją Zofii Szaroty, Franciszka Szloska. 2013 S. 582-592.
45. Shscherbak Olga Współczesne problemy kształcenia pedagogicznego w szkołach zawodowych. *Edukacja młodego pokolenia Polaków i Ukraińców w kontekście integracji europejskiej*. Lublśn, 1998. S. 403-410.
46. Shscherbak Olga. Vocational education and training in Ukraine. *National Observatory report on vocational education and training in Ukraine*; European Training Foundation. K., 2002. S. 12-18.
47. Szczerbak O. Innowacje w przygotowaniu nauczycieli szkół zawodowych na Ukrainie. *Ewolucja kwalifikacji nauczycieli w kontekście przemian edukacyjnych*. Radom, 2007. S. 156-159.

УЧЕНИЙ СЕКРЕТАР ВІДДІЛЕННЯ

ТИМЕНКО
Володимир Петрович

Доктор педагогічних наук, професор. Заслужений діяч науки і техніки України. Член Співки дизайнерів України. Учений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Народився 13 жовтня 1953 р. в с. Проців Бориспільського району Київської області.

У 1973 р. закінчив Користишівське педагогічне училище імені Івана Франка за спеціальністю «Викладання праці і креслення в 4-8 класах загальноосвітньої школи». У 1979 р. закінчив Київський державний педагогічний інститут імені О.М. Горького за спеціальністю «Українська мова і література».

Досліджує проблеми проектної творчості, педагогічної діагностики практичного інтелекту, академічної й естетичної обдарованості осіб різного віку. Здійснює керівництво темами науково-дослідних робіт в Інституті обдарованої дитини НАПН України. Обґрунтовує шляхи впровадження проектних технологій і, зокрема, дизайну як технології художнього проектування у навчальний процес початкової, базової, профільної і професійної освіти. Розробник державних стандартів з освітньої галузі «Технології» для початкової, базової і повної середньої освіти. Упроваджує художню працю і дизайн у загальноосвітні навчальні заклади.

Досліджує проблеми педагогічного дизайну на кафедрі комп'ютерної, інженерної графіки і дизайну автомеханічного факультету Національного транспортного університету. Розробив навчальні програми і курси для професійної підготовки магістрів промислового дизайну. Створює наукову школу педагогічного дизайну. Під його науковим керівництвом і за наукового

консультування захищено 1 докторську і 12 кандидатських дисертацій.

Науковий доробок – майже 300 друкованих праць: навчальні програми (33), підручники (33), методичні посібники (32), монографії (11), близько 200 наукових статей.

Науковий консультант експериментів всеукраїнського рівня МОН України; член комісії з питань дослідно-експериментальної роботи в навчальному процесі дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів; комісії відділення професійно-технічної освіти з професійної педагогіки, психології та змісту професійно-технічної освіти Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України; член двох спеціалізованих учених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій; член редколегій науково-педагогічних видань.

Нагороджений Почесною Грамотою Верховної Ради України, Подякою Прем'єр-Міністра України, нагрудним знаком «Відмінник народної освіти» Міністерства освіти УРСР, знаком «Відмінник освіти України» Міністерства освіти і науки України, вищою нагрудною відзнакою «За заслуги перед українським народом» II ступеня Народного Руху України.

Службова адреса: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52а, тел. (044) 481-37-86

E-mail: vp.tymenko@gmail.com

Наукові праці Тименка В.П.

Монографії

1. Тименко В.П., Бровченко А.І. Формування фахової компетентності з основ етнодизайну у майбутніх вчителів трудового навчання. К.: УкрІНТЕІ, 2006. 301 с.
2. Тименко В.П., Сидоренко В.К., Оршанський Л.В. Професійна дизайн-освіта: теорія і практика художньої обробки деревини. К.: Педагогічна думка, 2007. 288 с.
3. Тименко В.П. Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості: монографія. К.: Педагогічна думка, 2009. 381 с.
4. Тименко В.П., Коберник О.М., Шевчук Т.О. Ігродизайн обдарованої дитини: визрівання емоцій і почуттів особистості: монографія. К.: Вид-во ІОД, 2009. 250 с.

5. Тименко В.П., Кузьменко В.У., Яковина О.В. Методичні основи діагностики інтелектуальної обдарованості: монографія. К.: Інформаційні системи, 2009. 110 с.
6. Тименко В.П., Король А.М., Ліщинська-Кравець Г.Л., Оршанський Л.В., Сирота В.М. Початкова дизайн-освіта: готовність учителя до художньої праці з обдарованими учнями: монографія. К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. 209 с.
7. Тименко В.П., Аніщенко Н.В., Сирота З.М. Підготовка учителя початкових класів до музично-творчого розвитку учнів: монографія. К.: Інформаційні системи, 2010. 186 с.
8. Тименко В.П., Єніна Л.Л. Дошкільна дизайн-освіта: первинна діагностика обдарованості: монографія. К.: Інформаційні системи, 2011. 180 с.
9. Тименко В.П. Здоровье человека как свойство одаренности и интеллекта. *Интегральная концепция соматического и духовного здоровья личности: монография* / А.В. Вознюк, В.П. Тименко. Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко, 2013. С. 95-101.
10. Тименко В.П. Методичні засади діагностики естетичної обдарованості дітей та молоді: монографія / Н. Аніщенко, Н. Бельська, В. Кузьменко, Е. Помиткін. – <http://biblos.iod.gov.ua/> (Електронна бібліотека Інституту обдарованої дитини НАПН України).
11. Тименко В.П. Кулішов В.С. Економічна підготовка старшокласників на заняттях з технологій у профільній школі: монографія. К.: ГС «Національний Фонд Великої Української Енциклопедії», 2016. 230 с.

Підручники

12. Тарара А.М., Туташинський В.І., Терещук Б.М., Тименко В.П. Технології (технічні види праці): Підручник для учнів 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. К.: Педагогічна думка, 2014. 172 с.
13. Гащак В.М., Дятленко С.М., Терещук Б.М., Тименко В.П., Туташинський В.І. Трудове навчання (технічні види праці): підр. для 8 кл. загальноосв. навч. закл. Київ: Генеза, 2016. 256 с.

14. Безносюк О.І., Горобець О.В., Пасічна Т.С., Тименко В.П., Ходзицька І.Ю. Трудове навчання (для дівчат): підр. для 8 кл. загальноосв. навч. закл. Харків: Видавництво «Ранок», 2016. 221 с.
15. Гащак В.М., Тименко В.П. Шевченко Ю.М. Трудове навчання. Художні вироби з дерева та металу. 5 клас. Підручник для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів. К.: Либідь, 2016. 226 с.
16. Гащак В.М., Дятленко С.М., Терещук Б.М., Тименко В.П., Туташинський В.І., Ходзицька І.Ю. Трудове навчання. Технічна творчість: експериментальний підручник. 6 клас. Частина 1. Х.: ТОВ ВБ «Інтелект України», 2016. 56 с.
17. Гащак В.М., Дятленко С.М., Терещук Б.М., Тименко В.П., Туташинський В.І., Ходзицька І.Ю. Трудове навчання. Технічна творчість: експериментальний підручник. 6 клас. Частина. Х.: ТОВ ВБ «Інтелект України», 2016. 56 с.
18. Гащак В.М., Дятленко С.М., Терещук Б.М., Тименко В.П. Трудове навчання (технічні види праці): підр. для 9 кл. загальноосв. навч. закл. Київ: Генеза, 2017. 256 с.
19. Безносюк О.І., Горобець О.В., Пасічна Т.С., Тименко В.П., Ходзицька І.Ю. Трудове навчання (для дівчат): підр. для 9 кл. загальноосв. навч. закл. Харків: Видавництво «Ранок», 2017. 221 с.

Навчальні посібники

20. Тименко В.П., Кузьменко В.І., Яковина А.В. Методика діагностики інтелектуальної обдарованості осіб віком 3-6 років. К.: Вид-во ІОД, 2008. 30 с.
21. Тименко В.П. Теоретичні і методичні основи формування конструктивних умінь в учнів початкових класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика трудового навчання». Київ, 2010. 40 с.
22. Тименко В.П. Три дороги в тридев'яте царство. *Художньо-творчий розвиток обдарованих дітей у мистецькій освіті: навч. метод. посібн. для студ. мистецько-пед. факульт.* Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2015. С. 5-11.
23. Тименко В.П. Виявлення і підтримка естетичної обдарованості учнів. *Художньо-творчий розвиток обдарованих дітей у*

мистецькій освіті: навч. метод. посібн. для студ. факультету мистецтв / уклад. Сирота З.М. та інші. Умань: УДПУ імені Павла Тичини, 2016. С. 4-10.

24. Гащак В.М., Дятленко С.М., Терещук Б.М., Тименко В.П., Туташинський В.І., Ходзицька І.Ю. Трудове навчання. Технічна творчість: експериментальний робочий зошит, 6 клас. Частина 3. Х.: ТОВ ВБ «Інтелект України», 2016. 56 с.

Основні статті

25. Тименко В.П. Наступність формування базових понять з навчального предмета «Технології» в учнів початкової і основної школи. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка*. 2013. Вип.108. Т.2. С. 10-17.
26. Тименко В.П. Початкова дизайн-освіта естетично обдарованої особистості. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 26-27 червня 2013 р., м. Севастополь. К.: Інститут обдарованої дитини, 2013. С. 12-27.*
27. Тименко В.П. Дизайн-освіта в контексті інтердисциплінарності педагогіки. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія: XV польсько-український / українсько-польський щорічник; за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. Ченстохова – Київ, 2013. 350 с.*
28. Тименко В.П. Педагогічна дизайн-освіта в Україні: стан і перспективи розвитку. *Інноваційність у науці і освіті. Варшава-Київ-Хмельницький: ФО Богданова, 2013. 500 с.*
29. Тименко В.П. Формування професійної готовності майбутніх учителів до виявлення і підтримки естетичної обдарованості учнів початкової школи. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 6(13). С. 101-107.
30. Тименко В.П. Формування готовності майбутніх учителів до навчання ігрового дизайну учнів початкових класів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / ред. кол: Н.С. Побірченко (гол. ред.) та ін. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014. Вип. 10. С. 211-221.*

31. Тименко В.П., Ботвіна І.О., Майоренко Г.І., Соболевська П.Я., Чеснокова В.О. Готовність майбутніх учителів до навчання художньої праці учнів українських початкових шкіл. *Перлини наукового пошуку: збірник наукових статей* / за заг. ред. О.М. Докукіної / упоряд. К.І. Волинець, О.М. Ващенко, Т.В. Кравченко. Хмельницький: ХмЦНП, 2014. Кн.2. С. 95-102.
32. Тименко В.П. Етнічне здоров'я українців у праці П.Чубинського «Малоруссы юго-западного края». *Павло Платонович Чубинський – етнолог, фольклорист, поет, громадський діяч: матеріали Всеукраїнських читань, присвячених вшануванню 175-ї річниці від дня його народження* / укл. І.А. Тригуб, Н.І. Богдан. Щасливе, 2014. Т. 7. Розділ III. С. 66-73.
33. Тименко В.П. Від регіональних науково-освітніх кластерів – до української дуальної системи професійної освіти. *Я-концепція академіка Неллі Ничкало у вимірі професійного розвитку особистості: зб. наук. пр.* К.: Національна академія педагогічних наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, 2014. С. 265-273.
34. Тименко В.П. Педагогічне проектування у підготовці майбутніх учителів початкових класів. *Вища школа України*. Київ-Кіровоград, 2014. Т.ІІІ. С. 107-117.
35. Тименко В.П. Краса здібностей і здоров'я учителя-дизайнера. *Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін: матеріали Всеукр. наук. пр. семінару з міжнародною участю*. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015. 127 с.
36. Дмитриченко М., Тименко В. Педагогічне проектування у підготовці фахівців транспортних технологій та систем. *Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: зб. наук. стат. / за ред. В.Г. Кременя, М.Ф. Дмитриченка, Н.Г. Ничкало*. К.: НТУ, 2015. С. 658-669.
37. Тименко В.П. Педагогічне проектування в сучасному освітньому просторі. *Освіта для сучасності = Edukacja dla współczesności: зб. наук. пр.: у 2 т.* Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. Т.І. С. 635-644.
38. Тименко В.П. Виявлення і підтримка естетичної обдарованості учнів. *Художньо-творчий розвиток обдарованих дітей у*

мистецькій освіті: навч. метод. посібн. для студ. факультету мистецтв / уклад. З.М. Сирота та інші. Умань: УДПУ імені Павла Тичини, 2016. С. 4-10.

39. Тименко В.П. Просвітлення: націєтворчість в контексті теорії «пасіонарності». *Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука: зб. наук. пр.* / редкол.: Н.Ничкало (голова) та ін.; упоряд.: Н. Ничкало, О. Боровік. К.: Богданова А.М., 2016. С. 453-460.
40. Тименко В.П., Остапченко Т.Є. Фірма Кнауф і НАПН України: десятиліття соціального партнерства. *Професійно-технічна освіта*. 2016. № 3. С. 33-35.
41. Дмитриченко М., Тименко В. Обґрунтування актуальності дослідження практичного інтелекту у майбутніх фахівців транспортних технологій та систем. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика: збірник наукових праць* / редкол.: В.В. Камишин (головний редактор) та інші. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2016. Випуск 2(17). С. 56-62.
42. Тименко В.П. Гра-кокологія як педагогічний метод виявлення особистісної обдарованості. *Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць. У 3-х ч.* Житомир: «Полісся», 2016. Ч. I. 270 с.
43. Ничкало Н.Г., Радкевич В.О., Артюшина М.В., Тименко В.П. Професійна освіта для потреб особистості, економіки, суспільства. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. 2016. С. 90-99.
44. Ничкало Н.Г., Лук'янова Л.Б., Аніщенко О.В., Тименко В.П. Освіта дорослих – невід'ємна складова освіти впродовж життя. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні* / редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), А.М. Гуржій (заст. голови), О.Я. Савченко (заст. голови); за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2016. С. 128-137.
45. Тименко В.П. Підготовка майбутніх учителів до виявлення і підтримки профілів обдарованості учнів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини* /

ред. кол.: О.І. Безлюдний (гол. ред.) та ін. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016. С. 378-388.

46. Тименко В.П. Рецензія на Національну доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. *Edukacja zawodowa i ustawiczna* / red. naukowa Nella Nyczkało, Adam Solak; Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, Instytut Oświaty Pedagogicznej i Oświaty Dorosłych NANP Ukrainy. Warszawa, 2016. nr 1. С. 494-497.
47. Тименко В.П., Грицан О.Г. Виявлення практичного інтелекту старшокласників у процесі проектної діяльності. *Звітна наукова конференція за результатами роботи Інституту обдарованої дитини НАПН України у 2016 році*: матеріали конференції. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2016. С. 214-219.
48. Padalka Oleg, Tymenko Volodymyr, Kulishov Volodymyr. The basics of projekt aktiviv of vokational school students in Ukraine. *Periodyk naukowy Akademii polonijnej*. Częstochowa, 2017. nr 4. S. 127-135.
49. Тименко Володимир. Теоретичні засади етнічного дизайну в науковій школі «педагогічного проектування». *Edukacja dla przyszłości w świetle wyzwań XXI wieku* / redakcja naukowa Ryszard Gerlach. Bydgoszcz, 2017. С. 229-243.
50. Ничкало Н.Г., Тименко В.П. Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України. *Національна академія педагогічних наук України – 25 років* [інформаційний довідник]. К.: Видавничий дім «Сам», 2017. С. 46-53.
51. Тименко В.П. Методика діагностики практичного інтелекту учнівської і студентської молоді. *Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з Міжнародною участю (м. Умань, 17-18 травня 2017 р.); Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, факультет мистецтв. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2017. С. 149-152.
52. Тименко В.П. Теоретичні засади етнічного дизайну у професійній освіті. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика: збірник наукових праць* / В.В. Камишин (головний редактор) та інші. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2017. Випуск 1(18). С. 75-84.

ІНОЗЕМНІ ЧЛЕНИ

БЕДНАРЧИК
Хенрик
(Республіка Польща)

Доктор педагогічних наук (хаб.), професор. Заступник директора Інституту технології експлуатації Державного дослідницького інституту в Радомі.

Народився 17 вересня 1943 р.

Досліджує проблеми неперервної професійної освіти, зокрема методологічні і теоретичні основи створення відкритої модульної системи ступеневої освіти. Розроблені ним модульні програми, елементи системи якості впроваджено у педагогічну практику професійної освіти Польщі. Учасник і керівник багатьох проєктів Європейського Союзу з проблем професійної освіти і навчання.

Автор і співавтор понад 480 наукових праць, зокрема 19 монографій, посібників, статей польською, російською, німецькою та англійською мовами.

Заступник голови Відділення професійної педагогіки Комітету педагогічних наук Польської академії наук. Головний редактор журналу «Ustawiczna edukacja dorosłych» та монографічної серії «Biblioteka pedagogiki pracy».

Обраний іноземним членом НАПН України 11.04.2003 р.

**ВІЛЬШ
Юланта
(Республіка Польща)**

Доктор педагогічних наук (хаб.), професор Варшавської учельні ім. Марії Склодовської-Кюрі (Uczelnia Warszawska im. Marii Skłodowskiej-Curie).

Народилася 19 січня 1945 р.

Досліджує проблеми теорії і методики професійного навчання. Розробила концепцію сталих індивідуальних рис особистості, обґрунтувала структуру, зміст і функції сталих індивідуальних якостей учня у процесі допрофесійного навчання і виховання.

Автор і співавтор понад 300 наукових праць, серед яких 4 одноосібні монографії. Понад 60 науково-педагогічних праць опубліковано в Україні. Доклала багато зусиль для заснування і видання 15 томів українсько-польського/польсько-українського щорічника «Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія» (співредактор цього видання разом з Т. Левовицьким, І. Зязюном, Н. Ничкало). Неодноразово брала участь у наукових форумах «Польща–Україна» і науково-практичних конференціях в Україні (Вінниці, Миколаєві, Одесі, Хмельницькому, Києві, Ніжині, Львові, Рівному та ін.).

Обрана іноземним членом НАПН України 16.12.1999 р.

КВЯТКОВСЬКИЙ
Стефан Міхал
(Республіка Польща)

Доктор гуманістичних наук (хаб.) у галузі педагогіки, професор звичайний. Перший заступник Голови Комітету педагогічних наук Польської академії наук, ректор Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві. Почесний доктор Педагогічного університету імені Народної Комісії в Кракові, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Народився 21 січня 1948 р.

Наукові інтереси: педагогіка праці, професійне навчання, неперервна освіта. Напрями досліджень: професійні стандарти кваліфікацій, рамки професійних кваліфікацій, сучасні методи професійного навчання, управління освітою. Розробив концепцію когнітивного моделювання у процесі професійного навчання. Досліджує проблеми методології і методики розроблення професійних стандартів кваліфікацій, взаємозв'язку між професійними стандартами кваліфікацій та Національною рамкою кваліфікацій. Здійснює наукове обґрунтування теорії лідерства. У 1998–2015 рр. був керівником, консультантом, експертом, координатором або виконавцем 15-ти дослідницьких проектів.

Автор і співавтор понад 600 наукових і науково-методичних праць. Обґрунтовує алгоритми в дидактичному процесі, різномірівневе навчання, навчання й учіння за допомогою ІКТ, структурні зміни в професійному навчанні, зміст професійного навчання і потреби ринку праці, досліджує проблеми педагогіки праці. Підготував кандидатів наук – 44, здійснив рецензування кандидатських дисертацій – 112, докторських (хабілітаційних) – 35. Рецензував 219 дослідницьких проектів.

Обраний іноземним членом НАПН України 11.04.2003 р.

ЛАЩИК
Ян
(Республіка Польща)

Доктор педагогічних наук, професор.

У 2008–2016 роках – ректор Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві. Почесний професор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, віце-президент Міжнародної асоціації ректорів педагогічних університетів Європи.

Народився 1 січня 1951 р. в Меженіне (Республіка Польща). У 1975 р. закінчив Педагогічний університет імені Комісії Народної освіти в Кракові.

Наукові інтереси: педагогіка творчості і розвитку педагогічних здібностей. Розробник міжнародних і відомих науково-дослідних програм, автор монографій про особливості навчання обдарованих учнів у початкових і загальноосвітніх навчальних закладах. Має значний науковий доробок з проблем педагогічної творчості, творчої й інтелектуальної обдарованості.

Досліджує також проблеми використання інформаційних технологій у сфері освіти. Значну увагу приділяє вдосконаленню методології прикладних досліджень у галузі педагогіки. Його науково-педагогічна діяльність увійшла до історії польської педагогічної думки кінця XX – початку XXI ст.

Під його науковим керівництвом захищено 7 докторських дисертацій.

Лауреат премій Міністра науки і вищої освіти Польщі.

Обраний іноземним членом НАПН України 21.10.2016 р.

**ЛЕВОВИЦЬКИЙ
Тадеуш
(Республіка Польща)**

Доктор гуманістичних наук, професор звичайний. Почесний голова Комітету педагогічних наук Польської академії наук, член цього Комітету. Засновник і перший ректор Вищої педагогічної школи Польської спілки вчителів у Варшаві. Почесний доктор Педагогічного університету імені Національної Комісії у Кракові, Опольського університету і Житомирського державного університету імені Івана Франка. Почесний професор Київського університету імені Бориса Грінченка і Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Народився 2 липня 1942 р.

Відомий учений в галузі загальної педагогіки, педевтології, полікультурної освіти, індивідуалізації навчання, навчального процесу у вищій школі. Досліджує проблеми освіти в Польщі та Україні в контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів. Обґрунтував теоретико-методологічні засади реформування освіти в Республіці Польща.

Автор і співавтор близько 800 наукових праць з проблем загальної педагогіки, які видано багатьма мовами. Головний редактор польсько-українського/українсько-польського щорічника «Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia = Професійна освіта: педагогіка і психологія» (співредактор цього видання разом з І. Вільш, І. Зязюном, Н. Ничкало). У 1998–2015 роках видано 15 томів. Співзасновник польсько-українського журналу «Освітологія».

Працював професором надзвичайним, керівником кафедри і заступником декана педагогічного відділу Варшавського університету; заступником директора Інституту наукової політики, технічного поступу та вищого шкільництва; директором Інституту педагогічних досліджень. У 1993–2007 роках очолював Комітет педагогічних наук Польської академії наук.

Обраний іноземним членом НАПН України 23.11.2000 р.

МАРТИРОСЯН
Борис Пастерович
(Російська Федерація)

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член РАО, іноземний член Національної академії наук Вірменії. Заслужений діяч науки Російської Федерації, лауреат премії Уряду Російської Федерації в галузі освіти (2008 р.).

Народився 2 лютого 1956 р.

Досліджує проблеми педагогічної інноватики. Теоретично обґрунтовує стратегії розвитку педагогічної діяльності, її поняттєвого апарату, а також наукові засади якості інноваційної діяльності, сучасну парадигму її розвитку, стратегію й механізми реалізації.

Автор і співавтор понад 70 наукових праць, зокрема 3 монографій і 2 посібників для вищих педагогічних навчальних закладів. Під його науковим керівництвом захищено 4 кандидатські дисертації.

Обраний іноземним членом НАПН України 10.11.2011 р.

ОЛЕЙНИКОВА
Ольга Миколаївна
(Російська Федерація)

Доктор педагогічних наук, професор, лауреат премії Уряду Російської Федерації в галузі освіти. Координатор програми Tempus в Російській Федерації.

Директор Центру вивчення проблем професійної освіти, директор UNESCO-UNEVOC центру (м. Москва).

Народилася 24 серпня 1953 р.

Досліджує проблеми розвитку професійної освіти в країнах Європейського Союзу, здійснює порівняльний аналіз підходів до реалізації нової парадигми розвитку професійної освіти в ХХІ столітті, вивчає питання підготовки фахівців на основі модульного підходу, що ґрунтується на компетенціях, займається розробленням механізмів оцінки якості випускників системи професійної освіти і освітніх програм, розвитку соціального партнерства в Російській Федерації і в країнах Європейського Союзу та науковим супроводом цих процесів. Аналізує механізми вдосконалення регулювання систем професійної освіти в зарубіжних країнах і досвід їх реформування.

Автор і співавтор понад 90 наукових праць, у тому числі 2 монографій, 15 навчально-методичних розробок, статей із порівняльної педагогіки, освіти і ринку праці.

Президент Міжнародної асоціації професійної освіти (IVETA).

Обрана іноземним членом НАПН України 20.11.2008 р.

СМИРНОВ
Ігор Павлович
(Російська Федерація)

Член-кореспондент Російської академії освіти, доктор філософських наук, професор, лауреат премії Президента і премії Уряду Російської Федерації у галузі освіти.

Народився 31 січня 1941 р.

Відомий вчений в галузі методології і теорії професійної педагогіки. Автор фундаментальних досліджень в галузі теорії і методики початкової та середньої професійної освіти. Здійснює постійний моніторинг наукової і освітньої політики, виступає проти зниження рівня початкової професійної освіти, а також реорганізації державних академій наук. Теоретично обґрунтував ринкову формулу професійної освіти: «Работодавец визначает, чего навчати, навчальний заклад – як навчати, абітурієнт – де навчатися!».

Автор і співавтор понад 350 наукових праць, зокрема 12 монографій, 3 підручників і навчальних посібників для навчальних закладів системи професійної освіти.

Під його науковим керівництвом і за наукового консультування захищено 6 докторських і 22 кандидатські дисертації.

Обраний іноземним членом АПН України 16.12.1999 р.

ШКЛЯР
Аркадій Хононович
(Республіка Білорусь)

Доктор педагогічних наук, професор, член Загальних зборів Національної академії наук Білорусі, іноземний член Російської академії освіти.

До червня 2017 р. – ректор Республіканського інституту професійної освіти (РІПО).

Народився 1 грудня 1949 р. в м. Мінську. Закінчив Білоруський Орден Трудового Червоного Прапора політехнічний інститут (1972 р.) зі спеціальності «Машинобудування», кваліфікація «інженер-механік, педагог».

Розробник проекту оптимізації мережі установ професійної освіти Гродненської області. Обґрунтував моделі, принципи і технології інтеграції освітніх програм професійно-технічної та вищої освіти, а також проектні версії інтегрованих навчальних планів і програм. Створив макетні зразки навчально-методичного комплексу за спеціальністю «Професійно-технічна освіта». Під його керівництвом науково обґрунтовано і впроваджено в практику підготовку кадрів за схемою «ПТУ – технікум – ВНЗ». Запропонував концепцію безперервної і ступеневої професійної освіти в Республіці Білорусь, орієнтовану на потреби особи та роботодавця. Результати цієї роботи покладено в основу поширення багаторівневих інтегрованих навчальних закладів неперервної професійної освіти.

Науковий керівник експериментальної роботи в 5 коледжах (філіях РІПО) з апробації нових підходів із урахуванням упровадження Національної системи кваліфікацій до організації методичного супроводу навчального процесу, впровадження мережевої взаємодії. У 2016 р. відповідно до його концепції створено міжгалузевий ресурсний навчальний центр «ЕкоТехноПарк – Волма».

За його участю вперше в Білорусі створено спеціалізовану вчену раду по захисту кандидатських дисертацій Д02.10.01 за спеціальністю 13.00.08 – «Теорія і методика професійної освіти», яку він очолив. Голова експертної ради ВАК з педагогічних наук.

Автор понад 100 публікацій.

Обраний іноземним членом НАПН України 16.11.2006 р.

**ШЛЬОСЕК
Франтішек
(Республіка Польща)**

Доктор педагогічних наук (хаб.), професор. Директор Інституту педагогіки Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської.

Народився 1 жовтня 1943 р.

Провідний учений в галузі теорії і методики професійної освіти, дидактики професійної школи, педевтології. Розробив концепцію та методику викладання спеціальних дисциплін у професійних навчальних закладах, обґрунтував сутність багатьох понять термінологічного апарату професійної педагогіки. Експерт стратегічних урядових студій. Голова Наукового товариства «Польща-Україна». Приділяє значну увагу розвитку науково-педагогічних зв'язків між ученими-педагогами Республіки Польща й України. Сприяє активному обміну науковими ідеями, проведенню міжнародних форумів, наукових і науково-практичних конференцій та методологічних семінарів з актуальних проблем розвитку сучасної педагогічної науки. Його науково-педагогічна діяльність спрямована на модернізацію професійної освіти Польщі в умовах європейської інтеграції.

Автор і співавтор понад 400 наукових праць із проблем теорії і методики професійного навчання, серед яких 11 монографій, словник, 9 навчально-методичних посібників, навчальні програми зі спеціальних дисциплін для професійно-технічних навчальних закладів.

Обраний іноземним членом НАПН України 16.12.1999 р.

**ДУБАСЕНЮК
Олександра Антонівна**

Доктор педагогічних наук, професор. Професор кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка. Дійсний член Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки Полісся, Санкт-Петербурзької Академії акмеологічних наук, дійсний член Української академії акмеології.

Народилася 27 травня 1945 р. в м. Ворошиловграді (нині – Луганськ). Закінчила Луганський державний педагогічний інститут імені Т.Г. Шевченка за спеціальністю «фізика і математика».

Засновник наукової школи «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів», що діє майже 30 років. Обґрунтувала базисні методологічні концепти своєї наукової школи: методологічний, теоретичний, ціннісно-світоглядний, технологічний. Розробила концепцію професійної виховної діяльності педагога. Значну увагу приділяє формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції.

Учасник міжнародного проекту Tacis «Соціальний захист в Україні» (1997–1998). Отримала сертифікат викладача соціальної роботи в Остершунському університеті (Швеція). Розробник «Навчального плану перепідготовки соціальних працівників базового рівня» на модульній основі за сприянням Міністерства праці та соціальної політики України. Має досвід викладацької діяльності за кордоном. У 2005–2010 роки викладала педагогічні дисципліни у Вищій школі менеджерів у м. Лігниці (Республіка Польща). Під її керівництвом проведена робота з молодими дослідниками в межах

міжнародного польсько-українського проекту «Науковий дебют 2012–2015 – “Сталий розвиток”».

Опублікувала близько 600 наукових і науково-методичних праць, зокрема: 9 одноосібних, 22 колективні монографії, 26 навчальних посібників, 24 навчальні програми і методичні рекомендації.

Голова спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 із захисту дисертацій з педагогіки у Житомирському державному університеті. Член спеціалізованої наукової ради із захисту докторських дисертацій з педагогіки Д 26.451.01 в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, член Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні.

Бере участь у міжнародних симпозіумах, форумах та міжнародних і всеукраїнських конференцій з таких питань: теорія і практика професійно-педагогічної освіти; технології професійно-педагогічної та соціально-педагогічної підготовки майбутніх учителів; актуальні проблеми освіти у контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів; духовно-моральне виховання особистості; освіта дорослих.

Заступник голови навчально-науково-виробничого комплексу „Полісся”, створеного на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка, що об’єднує 23 навчальні заклади Житомирщини. Науковий консультант дослідно-експериментальної роботи з проблеми «Реалізація розвитку інноваційного потенціалу вчителів у загальноосвітньому навчальному закладі» на базі Новоград-Волинського колегіуму Житомирської області.

Головний редактор наукового часопису «Андрагогічний вісник», член наукової ради збірника наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи», член редакційної колегії журналів: «Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка», «Українська полоністика», «Креативна педагогіка» та ін.

Нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення», «Відмінник народної освіти», «Софія Русова»; медалями НАПН України «Ушинський К.Д.», «Григорій Сковорода»; Почесною грамотою НАПН України, Срібною медаллю «Василь Зеньковський».

Обрана Почесним академіком НАПН України 20.10.2016 р.

НІКУЛІНА
Алла Степанівна

Кандидат педагогічних наук, професор, Заслужений працівник народної освіти України.

Народилася 29 травня 1936 р. в м. Мелітополі Запорізької області.

Досліджує проблеми післядипломної освіти керівних працівників професійно-технічних навчальних закладів. Розробляє і впроваджує в навчальний процес професійної школи інноваційні педагогічні технології, зокрема модульне навчання майбутніх робітників будівельного профілю.

Автор і співавтор понад 140 наукових праць, зокрема 9 підручників і 3 навчально-методичних посібників.

Обрана Почесним членом НАПН України 05.12.2003 року.

ТОВАЖНЯНСЬКИЙ
Леонід Леонідович

Доктор технічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України. Заслужений працівник вищої школи України, Заслужений діяч науки і техніки України, Почесний громадянин м. Харкова.

Почесний ректор Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри «Інтегровані технології, процеси та апарати».

Народився 26 квітня 1933 р. у м. Слов'янську Донецької області. У 1954 р. вступив до Харківського політехнічного інституту і отримав кваліфікацію «Інженер-механік». Пройшов трудовий шлях асистента, доцента, проректора з навчальної роботи, першого проректора, ректора (1999–2015) Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Здійснив значний внесок у створення переліку спеціальностей, адаптованих до європейського освітнього простору. Створював нові кафедри та факультети, брав участь у відкритті 33-ох нових спеціальностей, організовував навчальний процес на 34-ох кафедрах. Керував створенням 3 поколінь принципово нових навчальних планів з 92 спеціальностей, в т.ч. на основі освітньо-професійних планів Міністерства освіти і науки України.

Значну увагу приділяв пропаганді наукових розробок учених університету, що дало змогу за 14 років отримати 14 державних премій України в галузі науки і техніки. Університет прийнято до міжнародних організацій: Євразійської асоціації університетів, Мережі університетів Чорноморського регіону.

Брав активну участь у заснуванні та розвитку структурних підрозділів університету: науково-дослідних інститутів «Блискавка» та «Іоносфера», наукової лабораторії «Турбінобудування», які визнані національним надбанням України. Експериментальні установки НДІ «Блискавка» не мають аналогів у Європі. На стенді цього Інституту

здійснено понад 3500 державних випробувань систем управління космічними апаратами («Союз», «Прогрес», «Енергія»), сертифікаційні випробування бортового обладнання літаків АН-124, АН-225, АН-70, АН 140, АН-148, бронетехніки тощо. У рамках Всесвітньої програми «Єдиний геофізичний день» «Блискавка» координує свої дослідження з Масшасетським технологічним інститутом (США).

Значним є його внесок у розроблення сучасних видів озброєння та підготовку офіцерів для Збройних Сил України, вирішення актуальних науково-технічних проблем на підприємствах концерну «Бронетехніка України». Ініціатор заснування співробітництва проектних, науково-освітніх та виробничих колективів НТУ «ХПІ», Інституту електрозварювання імені О.Є. Патона НАН України, державного підприємства «Завод імені В.О. Малишева».

Зробив значний внесок у теорію і практику розвитку вищої школи, створення переліку спеціальностей, адаптованих до європейського освітнього простору. Ініціатор системної співпраці проектних, науково-освітніх і виробничих колективів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Засновник і керівник вітчизняної наукової школи з теоретичних і експериментальних досліджень та теоретичного забезпечення методів інтеграції процесів щодо підвищення енергоефективності хіміко-технологічних систем. Наукова школа, яку він заснував та очолює, має тісні наукові зв'язки і з вченими Великої Британії, Франції, Іспанії, США, Італії, Греції, Китаю, Польщі, Румунії, Угорщини, Швеції, Казахстану.

Автор і співавтор понад 610 наукових праць, з яких: 297 статей, 20 монографій, 84 підручників і навчальних посібників, має 25 авторських свідоцтв і патентів на винаходи.

Під його науковим керівництвом і за науковим консультуванням захищено 8 докторських і 20 кандидатських дисертацій.

Упродовж 20 років є головою спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій. Здійснює організаційне керівництво 40 науковими школами університету.

Член спеціалізованої секції при Комітеті з Державних премій України в галузі науки і техніки, член редакційних колегій 4-х наукових видань.

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Посол миру.

Обраний Почесним академіком НАПН України 11.04.2003 р.

ПОЧЕСНІ ДОКТОРИ

БАТИШЕВ
Олександр Сергійович
(Російська Федерація)

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент РАО, режисер і сценарист. Заслужений працівник вищої школи Російської Федерації.

Народився 29 жовтня 1946 р.

Досліджує проблеми педагогіки і психології професійної освіти. Бере активну участь у підготовці і проведенні науково-практичних конференцій та міжнародних науково-педагогічних читань з проблем професійної педагогіки.

Автор і співавтор понад 400 наукових праць, в тому числі 17 книг і 21 брошури з проблем підготовки викладачів для професійної і вищої школи.

Обраний Почесним доктором НАПН України 15.03.2012 р.

ВЯТРОВСЬКИЙ
Зигмунт
(Республіка Польща)

Доктор гуманістичних наук (хаб.) у галузі педагогіки, професор звичайний. Професор Інституту педагогіки Вищої гуманістично-економічної школи у Влоцлавку.

Народився 14 квітня 1928 р.

Співзасновник педагогіки праці як педагогічної субдисципліни (спільно з Т.В. Новацьким, С. Качором), видатний учений в галузі педагогіки праці та андрагогіки очолював секцію педагогіки праці, з 2001 р. – Почесний голова цієї секції. Був членом Головного правління Польської спілки вчителів, керував секцією Професійного шкільництва. Входив до складу наукових рад Інституту професійної підготовки, Інституту підготовки вчителів, Програмної ради Спілки закладу професійного вдосконалення. Упродовж багатьох років був членом Комісії ЮНЕСКО з професійної і технічної освіти.

Член Комітету педагогічних наук Польської академії наук. Упродовж багатьох років був членом Головної ради науки та вищої школи, експертом Міністерства народної освіти Республіки Польща з педагогічних наук. Сприяє розвитку польсько-української наукової співпраці. Бере активну участь у підготовці і проведенні українсько-польських/польсько-українських наукових форумів.

Автор понад 500 праць, зокрема підручника, який витримав чотири перевидання, словника з педагогіки праці (в 4-х томах).

Обраний Почесним доктором НАПН України» 22.02.2007 р.

КУНІКОВСКИ
Єжи
(Республіка Польща)

Кандидат гуманістичних наук, доктор (хаб.) військових наук, професор звичайний, член Міжнародного товариства «Освіта для оборони і безпеки», член Наукового товариства «Польща – Україна», Седлецького наукового товариства, Дрогичинського наукового товариства, постійний член Загальнопольського дослідницького семінару, заслужений член Седлецької гуманістики.

Народився 30 березня 1945 р. в Завадах біля Ловича (Лодзинське воєводство, Республіка Польща). Закінчив педагогічний відділ Військово-політичної академії у Варшаві (1974 р.).

Започаткував нові напрями досліджень, пов'язані з внутрішньою безпекою держави й освітою як чинником сталого розвитку нації.

Автор численних наукових праць у галузі освіти дорослих, підготовки викладачів для оборонної освіти й освіти для безпеки, виховання і соціології, військової соціології – 400 публікацій, виданих у Польщі й за кордоном. Консультант 3 докторських дисертацій, 16 кандидатських та понад 650 магістерських і дипломних робіт.

Обраний Почесним доктором НАПН України 18.12.2014 р.

НЕМЕЦ
Єжи
(Республіка Польща)

Доктор гуманістичних наук (хаб.), професор звичайний.

Працює у Вищій педагогічній школі в Білостоку.

Народився 21 березня 1929 р.

Відомий польський учений в галузі педагогічної освіти і педагогіки праці. Член Комітету педагогічних наук Польської академії наук. Очолював Раду осередку наукових досліджень м. Білостока. Член наукової ради Інституту педагогічних досліджень у Варшаві. Очолював Центральну програму наукових досліджень, член Комітету експертів у галузі народної освіти Польської академії наук та Міжгалузевого об'єднання експертів Польської академії наук.

Автор і співавтор понад 300 наукових і науково-методичних праць із проблем філософії освіти, прогнозування розвитку освіти, педевтології, педагогіки праці та порівняльної педагогіки. Член редакційних колегій багатьох науково-педагогічних видань.

Докладає багато зусиль до розвитку польсько-української співпраці. Активний учасник підготовки і проведення чотирьох польсько-українських наукових форумів, досліджує проблеми порівняльної професійної педагогіки та педагогіки праці.

Обраний Почесним доктором НАПН України 17.06.2010 р.

ПАЛТИШЕВ
Микола Миколайович

Учитель-новатор, Народний учитель СРСР, кандидат педагогічних наук, доцент, відмінник народної освіти України.

Обирався народним депутатом Верховної Ради СРСР.

Народився 10 жовтня 1946 р. у місті Ленінграді. У 1970 р. закінчив Одеський технологічний інститут імені М.В. Ломоносова за фахом «Інженер-теплофізик». У 1976 р. закінчив Одеський педагогічний інститут імені К.Д. Ушинського й отримав кваліфікацію «учитель математики».

Розробив авторську методику поетапної системи навчання, впроваджену в професійно-технічних навчальних закладах. Розробив проект комплексного обладнання кабінету фізики, що включав аудіовізуальну апаратуру, лабораторію, кімнату астрономії, комп'ютерний клас. Упродовж 25 років був керівником Одеської обласної секції викладачів фізики.

Автор понад 300 науково-методичних праць для вчителів та учнів.

Лауреат премій імені Н.К. Крупської, АПН СРСР, «Учительской газеты». Отримує «Державну стипендію Президента України як видатний діяч України».

Нагороджений золотими та срібними медалями ВДНГ СРСР та УРСР, медаллю «За трудовую доблесть», Почесною відзнакою Президента України «Срібний хрест», почесними грамотами Верховної Ради СРСР, Міністерства освіти і науки України, НАПН України, Медаллю та премією імені В.І. Вернадського, Орденом Української православної церкви, медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.», відзнакою «Педагогічний Оскар України» журналу «Директор школи, ліцею, гімназії».

Обраний почесним доктором НАПН України 17.11.2016 р.

СТАРИКОВ
Ілля Мойсейович

Професор Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Голова Всесоюзної секції з проблем професійної підготовки кадрів на виробництві.

Народився 3 серпня 1934 р. у м. Миколаєві.

У 1954 р. закінчив Миколаївський суднобудівний технікум. Працював помічником виробничого майстра, майстром, начальником складально-зварювальної ділянки корпусного цеху заводу «Океан». Закінчив психолого-педагогічний факультет Ростовського-на-Дону державного університету.

У 1968 р. перейшов на роботу в Науково-дослідний центр Міністерства суднобудівної промисловості та очолив відділ підготовки й підвищення кваліфікації робітничих кадрів на виробництві та в професійно-технічних училищах, що готували кваліфікованих робітників для підприємств галузі.

Відомий вчений у галузі професійної педагогіки та психології. Під його науковим керівництвом і за безпосередньої участі вперше в педагогічній практиці було розроблено проекти навчально-тренувальних майданчиків, оснащених комплексами тренажерів і спеціальних тренувальних пристроїв для навчання раціональних прийомів і методів праці робітників суднобудівельних професій.

Засновник наукової школи з проблем професійної підготовки робітничих кадрів на виробництві. Керівник 2 кандидатських і науковий консультант 1 докторської дисертації.

Автор понад 1000 статей з проблем професійної педагогіки і соціальної психології, 17 навчальних посібників, підручників і монографій.

Обраний Почесним доктором НАПН України 12.02.2009 р.

ШАТАЛОВ
Віктор Федорович

Український учитель-новатор, дослідник і експериментатор. Заслужений учитель України. Почесний професор Киргизького національного університету.

Народився 1 травня 1927 р. у м. Сталіні (нині Донецьк). У 1953 р. закінчив Сталінський державний педагогічний інститут.

Відомий фахівець у галузі методики математики, фізики й астрономії. Систематично проводив науково-методичні семінари з проблем навчання та виховання учнів, а також розвитку педагогічної майстерності вчителів. Створив систему навчання із використанням опорних сигналів – взаємопов'язаних ключових слів, умовних знаків, малюнків і формул зі стислими висновками. Автор навчальних посібників, що систематизують програмний матеріал у вербально-графічних формах. Творчо впроваджував ідеї педагогіки співробітництва, ігрові форми проведення навчальних занять.

Автор понад 50 книг і 500 наукових статей з проблем інноваційних педагогічних технологій. Активний просвітитель учительства і шкільної молоді. Лауреат премій імені К.Д. Ушинського, імені Н.К. Крупської, а також премії Сореса за педагогічні книги, нагороджений медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.».

Обраний Почесним доктором НАПН України 28.03.2007 р.

МИ ВАС ПАМ'ЯТАЄМО

ЗЯЗЮН

Іван Андрійович

(03.03.1938 – 29.08.2014)

Академік НАПН України, академік АПН СРСР, доктор філософських наук, професор. Заслужений працівник вищої школи УРСР, іноземний член Російської академії освіти, Почесний професор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Житомирського державного університету імені Івана Франка та Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Віце-президент Міжнародної слов'янської академії освіти імені Я.А. Коменського, очолював Міжнародну асоціацію макаренкознавців.

Міністр народної освіти України (1990–1992 роки).

У 1993–2014 роки – директор Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України (нині Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України).

Видатний учений в галузі філософії освіти, теорії і методики професійної освіти, естетичного виховання, педагогічної естетики та етики. Фундатор нового напрямку педагогічної науки й засновник наукової школи з проблем педагогічної майстерності. Основні положення теорії й технології педагогічної майстерності втілено у підручнику «Педагогічна майстерність» (п'ять видань). Теорія педагогічної майстерності І.А. Зязюна не має аналогів у світі. Її інноваційність, педагогічна ефективність і вагомість результатів упровадження зумовили швидке поширення ідей педагогічної майстерності у вітчизняній і зарубіжній педагогічній освіті (Японія, Республіка Польща, Російська Федерація, Республіка Білорусь та інші країни).

Автор понад 1000 наукових праць, зокрема монографій, підручників, навчальних і навчально–методичних посібників для студентів і викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, вчителів загальноосвітніх шкіл, аспірантів і докторантів.

Під його керівництвом і за наукового консультування підготовлено і захищено 20 докторських і 20 кандидатських дисертацій.

КАЧОР
Станіслав
(Республіка Польща)
(19.09.1924 – 12.11.2014)

Почесний доктор НАПН України. Доктор гуманістичних наук (хаб.), професор звичайний. Видатний учений в галузі андрагогіки, педевтології, порівняльної педагогіки.

Упродовж багатьох років був членом Комітету педагогічних наук Польської академії наук. Значну увагу приділяв реформуванню педагогіки праці. Співзасновник цієї субдисципліни педагогічної науки. Сприяв розвитку українсько-польської/польсько-української співпраці в галузі освіти і педагогічної науки. Брав активну участь у підготовці і проведенні міжнародних науково-педагогічних форумів.

Автор понад 900 праць, зокрема монографій, навчальних посібників, довідників, статей, наукових аналітичних звітів про розвиток освіти в Польщі та в інших країнах.

КВАША
Борис Пилипович
(Російська Федерація)
(10.05.1938 – 3.03.2017)

Іноземний член НАПН України. Доктор педагогічних наук, доктор юридичних наук, доктор філософських наук, академік.

Фахівець у галузі педагогіки, права, валеології, філософії, психології та акмеології, педагог-просвітитель. Понад 30 років розвивав основи гуманного навчання молоді в загальноосвітніх і вищих навчальних закладах. Засновник авторської педагогічної школи. Теоретично обґрунтував положення щодо системи неперервної професійної освіти на основі ціннісних орієнтацій в сучасному суспільстві і системи безпечного педагогічного управління освітою.

Автор понад 400 наукових праць: підручників, монографій, науково-методичних посібників, збірників наукових праць, популярних книг, сценаріїв.

НОВИКОВ
Олександр Михайлович
(Російська Федерація)
(2.12.1941 – 16.09.2013)

Іноземний член НАПН України. Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Російської академії освіти, Заслужений діяч науки Російської Федерації, член Союзу журналістів, лауреат Державної премії Російської Федерації.

Видатний учений в галузі професійної педагогіки. Досліджував проблеми теорії і методики професійної освіти, трудового навчання і виховання, педагогіки, фізіології та психології праці. Зробив вагомий внесок у розроблення програмно-методичної документації, навчальних і методичних посібників для професійно-технічних навчальних закладів.

Автор і співавтор понад 350 наукових праць, зокрема 6 монографій, кількох навчальних і навчально-методичних посібників.

СТУПАРИК
Богдан Михайлович
(07.03.1940 – 19.10.2002)

Член-кореспондент НАПН України. Доктор педагогічних наук, професор.

Фахівець у галузі історії, теорії і методики професійної освіти. Започаткував новий напрям досліджень – вивчення історії становлення і розвитку теорії і практики національної освіти і національного виховання в Галичині. Засновник кафедри історії педагогіки в Прикарпатському державному університеті імені Василя Стефаника, яка стала центром досліджень з історії української педагогічної думки. Приділяв багато уваги впровадженню результатів наукових досліджень у професійних навчальних закладах.

Автор понад 220 наукових праць. Під його керівництвом захищено 7 докторських і 19 кандидатських дисертацій.

Наукове видання

До 25-річчя Національної академії педагогічних наук України

Професійна освіта України на шляху до євроінтеграції (1992–2017)

Науковий редактор

Н.Г. Ничкало

Упорядники

Л.В. Горбань,
В.П. Тищенко

Верстка і дизайн

Л.В. Горбань